C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Grey_Zane-Jazdec_v_maske_SK.PDB

PDB Name: Grey_Zane-Jazdec_v_maske_SK
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.2005
Modification Date: 16.8.2005
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

JAZDEC V MASKE

© Zane Grey 1912
Translation © Šarlota Barániková 1970
Illustrations © František Hübel 1970LASSITER

Ostré klopanie okutých kopýt postupne tíchlo, až celkom zanemelo, a spod bielych topoľov ďaleko v šalvii kúdolil sa žltý prach.
Jane Withersteenová skĺzla zasneným a ustarosteným zrakom po fialovom svahu. Práve od nej odcválal jazdec a zanechal jej posolstvo, pre ktoré bola teraz taká zamyslená, ba až smutná: čakala cirkevníkov, ktorí jej budú všeličo vyhadzovať na oči a upierať jej právo priateliť sa s nevercom. Bola zvedavá, či aj ju zatiahnu do nepokoja a škriepok, ktorě v ostatnom čase zasiahli aj dedinku Cottonwoods. Zhlboka vzdychla, lebo si spomenula, že túto usadlosť na hraniciach Utahu, pánubohu za chrbtom, založil jej otec a ona ju po ňom zdedila. Bola majiteľkou všetkej pôdy a mnohých dvorov. Patril jej Withersteenovský dom a velikánsky ranč s tisíckami statku a najrýchlejšími koňmi na celej šalvii. Patril jej aj Jantárový prameň, voda, ktorá dodávala dedine zeleň a krásu a vďaka ktorej sa na tejto divej fialovej náhornej pustatine dalo žiť. Preto nech by sa čokoľvek dialo v Cottonwoodse, niet pre ňu úniku.
Rok l871 znamenal zmenu, ktorá postupne zasahovala do života mierumilovných mormónov na hraniciach štátu. Severně dediny Glaze, Stone Bridge, Sterling sa začali búriť proti tomu, že sa v krajine usadzuje čoraz viac inovercov a krádeže dobytka sú na dennom poriadku. Proti prvému sa zdvihol odpor, a proti druhému boj. A Cottonwoods sa začal prebúdzať a hýbať a žilo sa v ňom ťažko.
Jane sa modlila, aby ľudia stále neporušovali pokoj a krásu jej života. Veď chce pre svojich ľudÍ urobiť oveľa viac, ako urobila doteraz. Chcela, aby tie ospanlivé, pokojné idylické časy trvali naveky. Nepriateľstvo medzi mormónmi a inovercami v obci ju znechucovalo. Bola síce mormónka, ale priateľsky naklonená chudobným a nešťastným inovercom. A myslela na to, čo tento veľký ranč pre ňu znamená. Mala na ňom rada každú piaď zeme - topoľový hájik, starý murovaný dom, vodu jantárového odtieňa a stáda vychudnutých, zaprášených koní a mustangov, štíhle, urastené, dobre vyskúšané jazdecké kone, pasúce sa stáda dobytka i chudých, do hneda ohorených jazdcov šalvie.
Ako tam tak čakala, zabudla, že má pred sebou nepríjemnú zmenu. Híkanie lenivého somára preťalo popoludňajšie ticho a chlácholivo jej pripomenulo ospanlivý dvor, otvorené ohrady pre statok a zelené lány lucerky. Uprene sa zahľadela na fialový svah, čo sa skláňal pred ňou. Nízke vlnky prérie sa dvíhali k západu. Medzi tmavými, osamelými limbami kde-tu nápadne vyčnievali rozvaliny z červeného kameňa. Ďalej na svahu sa týčil polozrúcaný múr, ozrutný pamätník, čnejúci tmavofialovo a črtajúci akúsi osamelú, mystickú cestu, neurčitú, na severe blednúcu líniu. Tu, smerom na západ bolo svetlo, farba a krása. Na severe sa svah skláňal k nejasnej línii kaňonov, kde bol terén trocha kopcovitý, no neboli to vŕšky, ale rozsiahla vlna Fialových pahorkatín s rebrovitými stenami čudných tvarov, vežovité útesy a sivé svahy ako pod hradbami. Nad tým všetkým sa plazili dĺžiace sa a blednúce podvečerné tiene.
Rýchly dupot kopýt pripomenul Jane Withersteenovej naliehavý problém. Skupina jazdcov pricválala po ulici, poskákala z koní a poodhadzovala liace. Bolo ich sedem a Tull, ich vodca, vysoký, počerný chlap, bol

starším v Janinej cirkevnej obci.
„Dostali ste môj odkaz?" opýtal sa stroho.
„Áno, " prisvedčila Jane.
„Odkázal som tomu Ventersovi, že mu dávam pol hodiny, aby zišiel do dediny. Neprišiel. "
„Nič o tom nevie, " odvetila Jane. „Nepovedala som mu to. Čakala som tu na vás. "
„ Kde je Venters?"
„Nechala som ho doma. "
„Nože, Jerry, " zavolal Tull a obrátil sa k svojim chlapom, „vezmi celú skupinu a vytiahnite toho Ventersa hoci na povraze. "
Jazdci v zaprášených čižmách s dlhými ostrohami s dupotom vcválali do topoľového hájika a zmizli v tieni.
„Čo tým chcete povedať, pán Tull?" opýtala sa Jane.
, Ak musíte Ventersa zadržať, mali by ste mať aspoň toľko slušnosti, aby ste vyčkali, kým odíde z môjho domu. A ak ho naozaj zadržíte, bude to nielen urážka, ale aj porušenie práva. Je priam absurdné obviňovať Ventersa, že má prsty v tej prestrelke v dedine včera v noci. Bol vtedy u mňa. Ostatne, aj zbrane mal u mňa zachované. Je to od vás len zámienka. Čo chcete s Ventersom urobiť?"
„Hneď vám to poviem, " odvetil Tull. „Ale najprv mi vy povedzte, prečo toho nemožného chlapíka tak bránite?"
„Že nemožného!" zvolala Jane pobúrene. „Prečo nemožného? Bol to najlepší jazdec, akého som kedy mala. Niet dôvodu, aby som ho nebránila, a je tisíc dôvodov, aby som ho bránila. Veľmi sa hanbím, že kvôli mne si znepriatelil našich ľudí a stal sa vydedencom. Ostatne, do smrti nezabudnem, že zachránil život malej Fay. "
„Počul som, že ste si veľmi obľúbil. Fay Larkinovú a že ju chcete adoptovať. Ale to decko je inej viery, Jane Withersteenová!"
„Ano. Ale nemilujem mormónske deti o nič menej len zato, že mám rada dieťa inej viery, pán Tull! Adoptujem to dieťa, ak jej matka privolí. "
„Nie som proti tomu. Veď dieťa môžete vychovať v mormónskej viere, " povedal Tull. „Ale nemôžem sa divať na to, že ten chlapík sa stále obšmieta okolo vás. Musím tomu urobiť koniec. Toľko lásky premrháte na tých neveriacich žobrákov, až sa mi zdá, že ste do toho Ventersa zaľúbená. "
Tull hovoril namyslene ako mormón, ktorého sila nemá hraníc, a vášnivo ako chlap, v ktorom tlie plameň žiarlivosti.
„Možno som zaľúbená, " povedala Jane. Cítila, že sa jej do srdca zahniezdil strach a zlosť. „Nikdy som nad tým neuvažovala. Chudáčisko! Voľakto ho len musí ľúbiť. "
„Ak to neodvoláte, bude to pre Ventersa zlý deň, " odvetil Tull chmúrne.
Jeho chlapi sa už zjavili pod topoľmi a vyviedli na ulicu akéhosi mládenca. Bol otrhaný ako vyvrheľ, ale vysoký a vzpriamený, plecia vystreté, svaly sa mu napínali na poviazaných rukách a modrý plameň vzdorného zraku upieral na Tulla.
Jane prvý raz pocítila, že toto je Ventersova skutočná povaha. V duchu sa spytovala, či by tohto hrdého mladíka vedela ľúbiť. Potom sa však jej vzrušenie ochladilo a triezvo sa pozrela do očí skutočnosti.
„Venters, chcete okamžite odísť z Cottonwoodsu?"

opýtal sa Tull napäto,
„Prečo?" opýtal sa jazdec.
„Lebo vám to rozkazujem. "
Venters sa zasmial chladne a pohŕdavo.
Tullove tmavé líca zaliala červeň.
„Ak neodídete, bude to váš koniec, " povedal ostro.
„Vraj koniec!" zvolal Venters vášnivo. „Či ste ma už nezničili? Co je pre vás koniec? Pred rokom som bol jazdec. Mal som vlastné kone, vlastný statok. A v Cottonwoodse som mal dobrú povesť. A teraz, keď prídem do dediny navštíviť túto ženu, nahuckáte na mňa svojich chlapov. Prenasledujete ma. Súdite ma ani zlodeja. Nemám už čo stratiť - iba ak svoj život. "
„Odídete z Utahu?"
„Oj, viem, dobre viem, " pokračoval Venters, „škrie vás, že krásna Jane Withersteenová sa priatelí s chudobným inovercom. Chcete ju mať sám. Ste mormón a chlap na ženenie. Nebolo by od veci dostať ju a Withersteenovskú kúriu, Jantárový prameň a sedemtisíc kusov dobytka!"
Tull otrčil bradu, v žilách na krku mu prudko pulzovala krv.
„Opakujem svoju otázku. Odídete?"
„Nie!"
„Tak vás dám zbičovať na smrť, " odvetil strmo Tull. Vyženiem vás do prérie. A ak sa opovážite vrátiť, pochodíte ešte horšie. "
Ventersova vzrušená tvár ochladla a sprísnela a bronz sa na nej zmenil v šeď.
Jane nevdojak vykročila dopredu. „Ach, pán Tull" zvolala. „Hádam to len neurobíte!"
Tull jej pohrozil prstom.
Ale už dosť. Pochopte: nie je vám dovolené udržiavať s týmto chlapom priateľstvo, lebo uráža vášho biskupa, Jane Withersteenová! Váš otec vám zanechal bohatstvo a moc. Vstúpilo vám to do hlavy. Neuvedomujete si, kde má stáť mormónska žena. Presviedčali sme vás, vžívali sme sa do vášho položenia. Trpezlivo sme vyčkávali. Nechali sme vás strečkovať viac, ako si to môže mormónska žena dovoliť. No vy nie a nie vstúpiť do seba. Ale teraz už dosť. S Ventersom sa už nesmiete priateliť. Zbičujeme ho a bude musieť odísť z Utahu!"
„Ach! Nebičujte ho. Bolo by to zbabelé!' modlikala Jane a pomaly nadobúdala istotu, že ju opúšťa smelosť. Tull vždy otriasol jej sebadôverou a uvedomila si, že sa robila smelšia ako v skutočnosti je. Stál teraz pred ňou v celkom inakšej podobe: nie ako žiarlivý uchádzač, ale ako stelesnený tajomný despotizmus, ktorý poznala od detstva - ako sila náboženského kréda.
„Venters, máme vás zbičovať tu, alebo pôjdeme von na šalviu?" opýtal sa Tull. Tvrdo, priam neľudsky sa pritom usmieval a jeho pochmúrna nafúkanosť akoby pramenila z pocitu spravodlivosti.
„Ak to musí byť, tak radšej tu, " odpovedal Venters. „Ale, namojdušu, Tull, radšej ma hneď zabite. Toto bičovanie príde draho aj vám, aj vašim pobožným mormónom. Bude zo mňa druhý Lassiter!"
Divný oheň, prísny záblesk na Tullovej tvári mohol pochádzať z posvätnej radosti nad exaltovaným chápaním duchovnej povinnosti. Ale bolo v ňom čosi viac, čosi zastreté, čosi osobné a zlovestné, čosi bezodné v priepastných hlbinách jeho ja. Tak ako bolo jeho náboženské presvedčenie fanatické a neoblomné, taká mala byť jeho fyzická nenávisť nemilosrdná.

„Pán Tull. Od... odvolávam svoje slová, " jachtala Jane. Hovorilo z nej náboženstvo, zakorenené v nej, dlhoročná poslušnosť, pokora, ako aj smrteľný strach.
„Zmilujte sa nad tým chlapcom)" šepkala.
„Už ho nezachránite, " zvrieskol Tull.
Odovzdane prikývla. Bolo jej to všetko jasné. Ale zrazu v nej čosi zmeravelo a nežnosť v jej hrudi stvrdla na kameň. Akoby ju boli šľahli oceľovým prútom: všetko mäkké a slabé v nej spevnelo. Cítila, že sa v nej rodí čosi nové a nepochopiteľné. Ešte raz prebehla napätým pohľadom po šalviových stráňach. Jane Withersteenová milovala túto neskrotnú íialovú divočinu. V smútku jej dodávala sily, v šťastí bola pre ňu jej krása prameňom neustálej radosti. V krajnom zúfalstve zbadala, že si ticho šepce: „Hľa, odtiaľ príde moja pomoc!" Bola to modlitba, akoby k nej z tých opustených fialových horizontov, červených skál a belasých útesov mohol pricválať nebojácny muž, neobmedzovaňý ani nezaslepený vierou, ktorý zdvihne ruku týmto bezohľadným ľuďom do tváre a zastaví ich.
Tullovi chlapi sa zrazu prestali nepokojne hmýriť. Nastal tichý šušot a vrava a ktosi prenikavo vykríkol.
„Pozrite!" ukázal jeden z nich na západ.
, Jazdec!"
Jane Withersteenová sa zvrtla a zazrela na pozadíoblohy na zapade cválajúceno jazdca, ktorý sa vynoril zo šalvie. Prichádzal zľava, zaliaty zlatými lúčmi slnka, a zbadali ho, až keď bol celkom blízko. Jej modlitba bola vyslyšaná!
„Poznáte ho? Pozná ho niekto?" opýtal sa náhlivo Tull.
Chlapi sa len dívali a dívali a rad-radom krútili hlavou.
„Prichádza zďaleka, " ozvai sa jeden.
„Dobrá kobyla, " povedal druhý.
„Neznámy jazdec. "
„Aha! Je celý v čiernej koži, " doložil štvrtý.
Tull kývol rukou a v tichu, ktoré nastalo, vykročil dopredu tak, aby zakryl Ventersa.
Jazdec zatiahol liace, urobil šikovný kĺzavý pohyb a jediným dlhým skokom bol na zemi. Bol to zvláštny rýchly pohyb, pri ktorom sa jazdec ani najmenej neuhol pred sporiadaným šíkom skupiny ľudí pred sebou.
„Pozrite!" zachripel ticho jeden z Tullových spoločníkov. „Má dva kolty s čiernymi pažbami - nízko, že ich ledva vidno - sú čierne a chlapík je tiež čierny. "
„Pištoľník!" zašepkal druhý. „Pozor, chlapi. Opatrne s rukami. "
Neznámy sa pomaly blížil - vyzeralo to len ako nedbanlivá chôdza alebo kŕčovité krátke kroky jazdca, nenaučeného chodiť peši, ale mohol to byť aj ostražitý postup človeka, ktorý nechce riskovať.
„Vitaj, neznámy!" zavolal Tull, ale nebolo to privítanie, iba nevľúdna zvedavosť.
Jazdec len krátko kývol hlavou. Široká strieška čierneho sombrera vrhala mu na tvár tmavý tieň. Na chvíľu sa pozome zahIadel na Tulla a jeho druhov a potom zastal, akoby si chcel oddýchnuť.
„Dobrý večer, milostivá, " pozdravil Jane a s nevšednou grácíou zdvihol sombrero.
Jane mu odpovedala na pozdrav, pozrela mu do tváre, ktorá v nej pudove budila dôveru a upútala jej pozornosť. Mala všetky charakteristické vlastnosti tváre jazdeckej hliadky - bola úzka, do červena opálená slnkom a pokojne nehybná ako po dlhých rokoch strá-

venených v tichu a samote. Ale to nebolo to, čo ju upútalo. Bol to skôr hlboký pohľad, napätie a únava, prenikavá zadumanosť smelých sivých očú, akoby ten človek ustavične čosi hľadal a nemohol to nájsť. Janin jemný ženský inštinkt aj za takú krátku chvíľu vycítil v ňom akýsi smútok, túžbu, tajomstvo.
„Vy ste Jane Withersteenová, milostivá?" dozvedal sa.
„Áno, " odpovedala.
„Tá voda je vaša?"
„Áno. "
„Mohol by som si napojiť koňa?"
„Pravdaže. Tamto je napájadlo. "
„Ale keby ste vedeli, kto som... " zháčil sa a preskočil pohľadom na načúvajúcich chlapov. „Hádam by ste mi to nedovolili - hoci pre seba nič nežiadam. "
„Mne je to všetko jedno, kto ste - čo ste, neznámy. Len si ho napojte. A ak ste smädný a hladný, poďte do môjho domu. "
„Ďakujem, milostivá. Za seba to nemôžem prijať, iba za svojho unaveného koňa. "
Prerušil ho dupot kopýt. Tullovi chlapi sa teraz trocha nepokojne pohmýrili, kruh sa pretrhol a odhalil Ventersa.
„Hádam som vás... chvíľu... zdržal, nie?" opýtal sa jazdec.
„Ano, " prikývla Jane Withersteenová a hlas sa jej zachvel.
Cítila príťažlivú silu jeho očí; a potom zbadala, že pozrel na zviazaného Ventersa a na chlapov, čo ho držali, a na ich vodcu.
„V tomto kraji všetci zlodeji dobytka, zbojníci, hrdlorezi, zbabelci a všelijakí povaľači sú akurát samí neverci. Ku ktorým patrí ten mládenec?"
„Nepatrí k nim. Je to statočný chlapec. "
„Viete to iste, milostivá?"
„Viem, pravdaže viem. "
„Čo teda vykonal, že ho takto poviazali?"
Jeho jasná, jednoznačná otázka, adresovaná rovnako Tullovi ako Jane Withersteenovej, umlčala vravu a spôsobila náhle ticho.
„Opýtajte sa ho, " odvetila Jane zvýšeným hlasom.
Jazdec odstúpil od nej tým svojím pomalým, rozvážnym krokom, akým k nim prišiel, a skutočnosť, že tento pohyb ju postavil celkom nabok a jeho o nič bližšie k Tullovi a jeho chlapom, dodávala mu prenikavý zmysel.
„Hovorte, chlapče, " oslovil Ventersa.
„Počujte, neznámy, do toho vás nič, " rozhovoril sa Tull. „Radšej sa do veci nemiešajte. Ponúkli vás jedlom a pitím, a to je viac, ako by ste sa boli dočkali v hociktorej dedine na hraniciach Utahu. Napojte si koňa a choďte, kade ľahšie. "
„Len pomaly, pán môj, ja sa ešte do ničoho nemiešam, " odpovedal jazdec. Tón jeho hlasu sa zmenil. Teraz hovoril celkom iný človek. Kým hovoril k Jane, hlas mal mierny a láskavý, ale teraz, keď prvý raz prehovoril k Tullovi, bol strohý, chladný, štipľavý. „Je to ale čudný problém. Siedmi mormóni, napospol so zbraňou v ruke, inoverec, pozväzovaný povrazom, a žena, ktorá prisahá na jeho statočnosť! Čudné, čo?"
„Či je to čudné alebo nie, vás do toho nič, " odsekol Tull.
„Kde som ja rástol, tam bolo slovo ženy zákonom.

A ešte som z toho celkom nevyrástol. "
V Tullovi vrelo pobúrenie a hnev.
„Vrták akýsi! My tu máme trocha iné zákony ako ženské vrtochy - mormónske zákony!... A pozor, aby ste ich neprekročili. "
„Dočerta aj s vašimi mormónskymi zákonmi!"
Rozvážna reč poznačila aj jazdcovu ďalšiu zmenu; tentoraz sa jeho vľúdny záujem zmenil na prebúdzajúcu sa výstrahu a spôsobil zmenu aj v Tullovi a jeho spoločníkoch. Keď vodca počul takúto bohorúhačskú urážku inštitúcie, ktorú pokladal za posvätnú, len otvoril ústa a zaspätkoval. Chlapík menom Jerry, ktorý držal kone, pustil liace a ostal nehybne stáť na ceste. Aj ostatní stáli ani svätí za dedinou, s očami na stopkách, s ovisnutými rukami, vyčkávavo.
„No hovorte, chlapče. Čo ste vykonali, že vás takto sputnali?"
, Je to strašné násilie!" vyhŕklo z Ventersa. „Nič som nespáchal. Urazil som tohto mormónskeho predáka, lebo som sa priatelil s touto ženou. "
, Je to pravda, milostivá?" opýtal sa jazdec Jane, ale nespúšťal jastrivý zrak z hŕstky stíchnutých chlapov.
„Pravda? Áno, čistá pravda, " odpovedala.
„No, chlapče, zdá sa mi, že priateliť sa s takouto ženou je čosi, čomu sa človek nebráni, a ani by sa nechcel brániť.. Čo vám chcú za to urobiť?"
„Chcú ma zbičovať. A viete, čo to znamená... v Utahu!"
„Myslím, že viem, " odpovedal pomaly jazdec.
Jeho sivé oči, upreté chladno na mormónov, uvoľnené kone, Jane, ktorá darmo potláčala rastúce vzrušenie, a Venters, ktorý stál bledý a mlkvy, to všetko len zvyšovalo napätie. Toto očarenie prerušil Tullov smiech, neveselý smiech, ktorého zvuk prezrádzal strach.
„Tak do toho, chlapi!" zvolal.
Jane Withersteenová sa znova obrátila na jazdca.
„Nemohli by ste Ventersa zachrániť, neznámy?"
„Žiadate ma, aby som ho zachránil pred vašimi vlastnými ľuďmi, milostivá?"
„Že žiadam? Prosím vás o to!"
„Ale veď nemáte ani potuchy, koho žiadate. "
„Pane! Na kolenách vás prosím: zachráňte ho!"
„Tpto sú mormóni a ja... "
„Zachráňte ho... za každú cenu. Lebo ja... ja ho mám rada!"
Tull sa uškrnul. „Bláznivá ženská, zaslepená láskou! Len si tu vylievaj srdce! Veď aj teba naučíme po kostole hvízdať... Poďme, chlapi, poďme preč!"
„Ale ten chlapec tu ostane, " ozval sa jazdec.
Jeho hlas zavrátil Tulla ani výstrel.
„Čo?"
„Ostane tu. "
„Kto ho tu zadrží? Je to môj zajatec!" zvolal Tull vzrušene. „Hovorím ti naposledy, neznámy - nemiešaj sa do toho. Dosť si už vody namútil. Choď, kade ľahšie, lebo... "
„Počúvajte!... On tu ostane. "
Z jazdcovho hlbokého hlasu sálala istota, bez jediného tieňa pochybnosti.
„Kto ste vy? My sme siedmi. "
Jazdec si odhodil sombrero a urobil rýchly pohyb, po ktorom ostal čudne prikrčený, ruky mal ohnuté a meravé. Veľkým oblúkom otočil čierne puzdrá svojich zbraní dopredu.

„Lassiter!"
Ventersov prekvapený, prenikavý výkrik preklenul osudné spojenie medzi jazdcovým nezvyčajným postojom a obávaným menom.
Tull neisto vystrel ruku. Živosť mu vyhasla v očiach, ako keď človek v strachu čaká blížiacu sa smrť. Ale hoci sa smrť vznášala nad ním, nezostúpila, lebo jazdec čakal, že pohne prstami a skĺzne rukou dolu, no nedočkal sa. Tull sa spamätal a sprevádzaný svojimi bledými druhmi zamieril ku koňom.

COTTONWOODS

Venters bol zrejme príliš dojatý, aby vyslovil vďaku, ktorá sa mu zračila na tvári. Ale Jane sa obrátila k záchrancovi a chytila ho za obe ruky. Jej úsmev a slzy akoby ho boli omámili. Po chvíli, keď sa ako-tak upokojila, podišla k Lassiterovmu ustatému koňovi.
„Napojím ho sama, " povedala a zaviedla ho k napájadlu pod mohutným starým topoľom. Šikovnými prstami mu uvoľnila liace a vytiahla zubadlá. Kôň zaerdžal a sklonil hlavu. Napájadlá boli z jedného kusa kameňa, vydlabaného a pokrytého machom, a boli zelené, vlhké a chladivé. Priezračne hnedá voda, ktorá do nich tiekla, prúdila a špľachotala z drevenej rúry.
„Zďaleka vás priviezol?"
„Áno, milostivá, niesol ma aspoň šesťdesiat alebo sedemdesiat míľ. "
„Dlhá cesta... Ach, veď je slepý!"
„Áno, milostivá, " odvetil Lassiter.
„Ako oslepol?"
„Istí ľudia ho raz poviazali povrazmi a potom mu žeravým železom vypálili oči. "
„Ach, bože! Žeby ľudia? Hádam nejakí diabli... Boli to vaši nepriatelia... Mormóni?"
„Áno, milostivá. "
„Aby sa niekto pomstil na koňovi! Ľudia mojej viery sú neprirodzene krutí, Lassiter. Veľmi ma to trápi, ale musím si to priznať. Toľko ich prenasledovali, nenávideli, sužovali, až im celkom stvrdlo srdce. Ale my, ženy, sa úfame a modlíme, aby raz naši muži zmäkli. "
„Prosím o prepáčenie, milostivá, ale to nebude nikdy. "
„Oj, bude!... Lassiter, aj mormónske ženy pokladáte za zlé? Aj na ženy ste už zdvihli ruku?"
„Nie. Verím, že mormónske ženy sú najlepšie a najšľachetnejšie, najutrápenejšie, najzaslepenejšie a najnešťastnejšie ženy na svete. "
„Ach!" Pozrela naňho vážne a zadumane. „Tak teda prijmete moje pozvanie?"
Lassiter hneď neodpovedal, v trapiech prestupoval z nohy na nohu a krútil sombrero v ruke. „Milostivá," začal po chvíli. „Myslím, že pre šľachetnosť srdca nevidíte dobre do veci. Tu ma možno tak nepoznajú, ale na Severe by sa nejeden mormón v hrobe obrátil pri myšlienke, že sedím s vami za jedným stolom. "
„To nepopieram. Ale - predsa prídete?" opýtala sa.
„Možno máte brata alebo príbuzného, ktorý by nečakane prišiel a mohlo by ho to uraziť. A ja by som

nerád... "
„Neviem o nijakých príbuzných v Utahu. Nikto tu nemá právo volať ma na zodpovednosť. " Pozrela s úsmevom na Ventersa. „Prídete aj vy, Bern, a aj Lassiter príde. Zajeme si dačo a budeme veselí, kým nám to dovolia. "
„Som zvedavý, či Tull a jeho chlapí nezbuntošia celú dedinu, " povedal Lassiter už povoľnejšie.
„Áno, zbuntoší ju - ale najprv sa pomodlí, " odvetila Jane. „Poďte."
Kráčala prvá s liacami Lassiterovho koňa v ruke. Vošli do hájika a kráčali po širokom chodníku, zatieneným nízkymi konármi mohutných topoľov. Posledné lúče zapadajúceho slnka prenikali pomedzi listy sťa zlaté prúty. Tráva bola hlboká a žírna, vítaná to zmena pre oči, unavené purpurom šalvie. Po chodníku cipčiac prebehla prepelica, kdesi v korunách vysokých stromov spievala červienka svoju večernú pieseň a v tichom povetrí sa vznášala sviežosť a klokot tečúcej vody.
Dom Jane Withersteenovej stál v kruhu topoľov. Bola to dlhá, prízemná stavba z červeného kameňa, s krytým dvorom uprostred, ktorým pretekal bystrý prameň jantárovej vody. Masívne kvádre kameňa, ťažké hrady a pevné dvere a okenice svedčili o tom, že ich ruka muža postavila proti krádežiam a času; a v kvetoch a machu, vrúbiacich potôčik vystlaný kameňmi, v pestrofarebných pokrovcoch a prikrývkach na dlážke, v útulnom kútiku s visutou pohovkou a knihami a v čisto prestretom stole sa odzrkadľoval pôvab dcéry, ktorá žila pre šťastie a zo dňa na deň.
Jane pustila Lassiterovho koňa do hustej trávy. „Iste chcete, aby bol blízko vás," povedala, „ináč by som ho odviedla na lucerku. „ Na jej zavolanie sa zjavili ženy, ktoré sa hneď začali zvŕtať okolo nich, behali sem a ta zvŕtať a prestierali na stôl. Potom sa Jane ospravedlnila a vošla do domu.
Prešla cez velikánsku komoru s nízkou povalou, ktorá vyzerala ani pevnosť, do menšej, kde v starom otvorenom kozube plápolal oheň, a odtiaľ do svojej izby. Bola rovnako pekne vybavená ako útulné nádvorie; ale okrem toho bola ešte vykúrená a zladená do pestrých, teplých odtieňov.
Jane Withersteenová len zriedka vošla do svojej izby, aby sa nepozrela do zrkadla. Vedela, že má rada odraz krásy, ktorý jej od raného detstva nedovolili zabudnúť. Jej priatelia a príbuzní a neskôr zástupy mormónskych a neveriacich uchádzačov rozdúchavali v nej plamienok prirodzenej márnivosti. Takže v dvadsiatom ôsmom roku ledva pomyslela na svoj blahodarný vplyv v malej obci, kde ju otec zanechal vlastne ako dobročinnú statkárku, ale starala sa zväčša len o sen, vedomie a zvodnosť svojej krásy. No tentoraz sa do svojho zrkadla zahľadela hlbšie ako z tohto šťastného dôvodu a bez zvyčajného úsmevu. Lebo chcela viac, ako sa páčiť sama sebe a svojim priateľom; bola zvedavá, či sa bude páčiť aj Lassiterovi, človeku, ktorého meno pochodilo dlhé, divoké skalnaté pustatiny a šalviové pláne, tomuto človeku s jemným hlasom a smutnou tvárou, ktorý nenávidel a zabíjal mormónov. Tentoraz to nebola len zvyčajná, takmer mimovoľná mámivosť, ktorá ju poháňala, keď si náhlivo vyzliekla jazdecký oblek a obliekla sa do bielych šiat, a potom uprela dlhý pohľad na svoju urastenú postavu s pôvabnými kontúrami, na ružovú

tvár s ostrou bradou a plnými pevnými perami, na tmavomodré, hrdé a náruživé oči.
„Keby som ho tu vedela nejako zdržať aspoň na niekoľko dní, alebo na týždeň - už by nezabil nijakého mormóna," dumala. „Lassiter!... keď len pomyslím na to meno, celá sa trasiem. Ale keď pozriem na neho, zabudnem, kto je - čo je, a takmer sa mi páči. Pamätám sa len na to, že zachránil Berna. Iste si veľa vytrpel. Ktovie prečo? Mal azda rád nejakú mormónsku ženu? Ako skvostne sa zastával nás, biednych, nepochopených duší! Zdá sa, že veľa vie. „
Jane vyšla k svojim hosťom a pozvala ich k stolu. Poslala preč pomocnicu a obsluhovala ich sama. Bola to bohatá večera a čudná spoločnosť. Po pravom boku jej sedel otrhaný a vyhladovaný Venters; a hoci aj slepý mohol vidieť, čo pre ňu znamenal, predsa to bol skľúčený vydedenec, ktorým sa stal pre svoju oddanosť, a nad hlavou mu visela hrozba skazy, ktorú mu predpovedal Tull. Po ľavom boku jej sedel Lassiter, odetý v čiernej koži ani snový muž. Nejedol veľa, nezabával sa, ba ani nehovoril, a keď sa podchvíľou nepokojne hniezdil, ťažké zbrane, ktoré neodložil ani pri večeri, udierali mu o nohy stola. Keby aj ináč boli mohli zabudnúť na Lassiterovu prítomnosť, tieto výrečné drobné nárazy by to znemožňovali. A Jane Withersteenová sa zhovárala a usmievala, oslňovala hrou svojich pier a očí, ako to vedia krásne a sebavedomé ženy, aby dosiahli svoj cieľ.
Ked' dovečerali a chlapi odtiahli stoličky, naklonila sa k Lassiterovi a uprene mu pozrela do očí.
„Prečo ste prišli do Cottonwoodsu?"
Jej otázka akoby bola preťala čarovný kruh. Jazdec vstal, akoby si bol náhle uvedomil, že sa zdržal dlhšie, ako mal vo zvyku.
„Pochodil som celý južný Utah a Nevadu, milostivá, hľadám čosi a podľa vášho mena som zistil, kde to nájdem: tu v Cottonwoodse. „
„Podľa môjho mena? Ach, spomínam si. Keď ste so mnou prvý raz hovorili, vedeli ste, ako sa volám. Povedzte, kde ste počuli moje meno a od koho?"
„V malej dedinke - tuším, že sa volá Glaze - som ho počul od istého človeka, jazdca, ktorý mi povedal, že vy mi prezradíte, kde nájdem... „
„Čo?" opýtala sa pánovito, ked' Lassiter zaváhal.
„Hrob Milly Ernovej," dopovedal ticho a bolestne.
Venters sa skrútol na stoličke, prekvapene pozrel na Lassitera a Jane v tichom údive vstala.
„Hrob Milly Ernovej?" šepla ako ozvena,"Čo viete o Milly Ernovej, mojej milovanej priateľke, ktorá mi umrela v náručí? Čo ste jej?'
„Tvrdil som, že jej niečím som?" opýtal sa. „Poznám ľudí - jej príbuzných - ktorí už dávno chcú vedieť, kde je pochovaná. To je všetko. „
„Príbuzných? Nikdy nespomínala nijakých príbuzných, len brata, ktorého zastrelili v Texase. Hrob Milly Ernovej je na tajnom pohrebisku na mojom majetku, Lassiter. „
„Zavediete ma tam?... Bude to pre mormónov väčšia urážka, ako keď ste ma pozvali k svojmu stolu. „
„To je pravda, ale ja to urobím. No nikto nás nesmie vidieť. Azda zajtra. „
„Ďakujem, Jane Withersteenová," povedal jazdec, uklonil sa a vyšiel z dvora.
„Nechcete prenocovať pod mojou strechou?" opýtala

sa.
„Nie, milostivá, a ešte raz vám ďakujem. Nikdy nenocujem pod strechou. A keby aj, v tamtej dedine sa teraz chystá búrka. Nie, radšej nie. Pôjdem do šalvie. Dúfam, že nebudete trpieť zato, že ste boli ku mne taká láskavá. „
„Lassiter," povedal Venters s trocha trpkým úsmevom,"aj mojou posteľou je šalvia. Možno sa tam stretneme. „
„Možno. Ale préria je široká a ja nebudem blízko. Dobrú noc. „
Lassiter ticho zahvízdal a vraník zaerdžal a opatrne si poslepiačky razil cestu z hája. Jazdec mu nedal liace, len kráčal vedľa neho a viedol ho dotykom ruky. Pomaly bok po boku vošli do tieňa topoľov.
„Aj ja už musím zmiznúť, Jane," ozval sa Venters. „Dajte mi moje zbrane. Keby som ich bol mal... „
„Môj priateľ alebo starší mojej cirkvi by bol teraz mŕtvy," utrúsila.
„Bol by to rozhodne Tull. „
„Och, vy horkokrvný divoch! Či vás už nikdy nenaučím zhovievavosti, milosrdenstvu? Odpúšťať nepriateľom je svätá vec., Nech slnce nezapadne nad tvojou zlobou. '"
„Pst! Po dnešnom dni mi už nehovorte o milosrdenstve a viere. Tento dnešný podivný príchod Lassitera mi umožnil, aby som ostal mužom, a teraz umriem ako muž!... Dajte mi moje zbrane. „
Bez slova vošla do domu a vrátila sa s ťažkým opaskom so zásobníkmi, so zbraňami v puzdre a s dlhou karabínou; podala mu ich, a keď si pripínal opasok, stála pred ním výrečne tichá.
„Jane," ozval sa už vľúdnejšie, „nedívajte sa tak na mňa. Nejdem vám zavraždiť vášho cirkevníka. Pokúsim sa vyhnúť aj jemu, aj jeho chlapom, ale nevidíte, že som v slepej uličke? Ste skvelá žena, Jane. Taká nesebecká, dobrá žena sa ešte nenarodila. Ale v jednom ste zaslepená... Počúvajte!"
Spoza hája doľahol dupot cválajúcich koni.
„To sú vaši jazdci," pokračoval. „Začína sa nočná smena. Poďme si sadnúť na lavičku v háji a tam sa pozhovárame. „
Na otvorenom priestranstve bolo ešte denné svetlo, ale pod košatými topoľmi ležali už tmavé tiene. Venters z nich vyviedol Jane na chodník, vrúbený krovím, dosť široký, aby mohli ísť vedľa seba, a okľukou čo najďalej od domu ju zaviedol na vŕšok na kraji hája. Tu v tichom kúte stála lavička, z ktorej pomedzi vrchovce stromov bolo vidno na šalviový svah, skalnú stenu a hmlisté kontúry kaňonov. Jane ešte neprehovorila od chvíle, čo ju tak zarazili Ventersove prvé prudké slová; ale po ceste sa predsa držala jeho ramena a držala sa ho aj teraz, keď zastal a oprel karabínu o lavičku.
„Obávam sa, že vás musím opustiť, Jane. „
„Bern!" zvolala.
„Áno, vyzerá to tak. Som tu v nešťastnom položení... necítim sa tu dobre... všetko som stratil... „
„Dám vám všetko, čo... „
„Vypočujte ma, prosím. Pod pojmom strata nemyslím to, čo vy. Myslím tým stratu dobrej vôle, dobrej povesti, ktorá by mi umožnila, aby som v tejto dedine mohol žiť bez trpkosti. Ale už je neskoro... A pokiaľ ide o budúcnosť, myslím, že bude najlepšie, ak sa ma vzdá-

de. Tull je neoblomný. Z jeho dnešného zámeru môžete súdiť, že... ale vy to nechápete. Tá vaša zaslepenosť... tá vaša prekliata viera!... Prepáčte mi, Jane... som veľmi roztrpčený a ubitý. Obávam sa, že tá neviditeľná ruka bude pracovať na vašu záhubu. „

„Neviditeľná ruka? Ale, Bern!"

„Myslím tým vášho biskupa Dyera. „ Venters to povedal náročky, a keď sa chcela vrátiť, nepustil ju preč. Vydá nariadenie, aby ma zničili. Pozrite mi do očí! Budú vás nútiť podriadiť sa vôli cirkvi. „

„Krivdíte biskupovi Dyerovi. Viem, s Tullom je ťažko. Ale dlhé roky bol do mňa zaľúbený. „

„Ach, tá vaša dôvera a ospravedlňovanie! Vy nemôžete chápať to, čo ja viem - a keby ste to aj chápali, nepripustili by ste to, aby ste si zachránili život. V tomto ste mormónka. Títo cirkevníci a biskup sú všetkého schopní, ak ide o zveľadenie moci a majetku ich cirkvi, ich ríše. Len si pomyslite, čo vykonali tunajším inovercom, mne... pomyslite si na osud Milly Ernovej!"

„Čo o nej viete?"

„Viem toho dosť... azda všetko, až na meno mormóna, ktorý ju sem doviedol. Ale už o tom nebudem hovoriť.

Namiesto odpovede mu stisla ruku. Pomohol jej sadnúť si vedia seba na lavičku. A rešpektoval mlčanie, lebo vycítil, že je prejavom hlbokého ženského rozcítenia, ktorému on nerozumie.

Bola to chvíľa, keď posledné ružovkasté lúče západu krátko zažiarili a hneď potom ustúpili súmraku. A tento pohľad akosi pripomínal Ventersovi vlastnú budúcnosť. Pátravým zrakom sa zahľadel na utešený purpur pustej šalviovej pláne; tam sa skrývala neznáma záhuba. Celá scenéria zapôsobila na Ventersa ako divý, neúprosný a mocný prírodný úkaz. A ako mu do istej miery pripomínal vlastnú životnú perspektívu, tak v ňom zrazu objavil podobnosť so ženou vedľa neho, lenže v nej bolo ešte viac krásy a záhuby, nerozlúštiteľnej záhady a čohosi nevysloviteľného, čo mu stislo srdce a zastrelo zrak.

„Aha! Jazdec!" zvolala do ticha Jane. „Mohol by to byť Lassiter?"

Venters obrátil oči väčšmi na sever. Človek na koni sa tmavo črtal proti nebu a zápäť sa pohrúžil do farby šalvie.

„Možno je to on. Ale neverím, že by sa vrátil až sem. Skôr to bude niektorý z vašich jazdcov. Áno, vidím ho už jasne. A tamto je druhý. „

„Aj ja ho vidím. „

„Jane, zdá sa, že máte toľko jazdcov, ako má šalvia kvetov. Neďaleko cesty k priesmyku Sklamania som včera naďabil na piatich. Boli tam s bielym stádom. „

„Ešte vždy chodíte do toho kaňonu? Nemali by ste ta chodiť, Bern. Tam kdesi táborí Oldring a jeho zlodeji dobytka. „

„No a?"

„Tull už nedávno narážal na to, že pričasto chodíte do priesmyku Sklamania. „

„Viem. „ Venters sa krátko zasmial. „Najbližšie zo mňa urobí zlodeja. Ale ak odtiaľto odídem, Jane, nenájdem vodu na päťdesiat míľ, najbližšia voda je v kaňone. Musím piť a napájať koňa. Aha! Vidím ďalších jazdcov. Odchádzajú. „

„Červené stádo je na svahu smerom k priesmyku. „

Rýchlo sa zmrákalo. Skupina jazdcov prešla tmavú

líniu nížiny a ako začala vystupovať po svahu, bolo ju ľahšie rozoznať. Prenikavé volanie vracajúceho sa jazdca preťalo ticho a odpoveď zahučala ani poľovnícky roh. Jazdci, odchádzajúci na nočnú smenu, sa pohybovali rýchlo a bolo ich jasnejšie vidno, keď vystúpili na hrebeň a divoko, čierno sa črtali na obzore. Potom zase zostúpili a splynuli s purpurom šalvie.

„Dúfam, že sa nestretnú s Lassiterom," ozvala sa Jane.

„Aj ja dúfam," odpovedal Venters. „Jazdci z nočnej smeny sa už dozvedeli, čo sa dnes stalo. Ale Lassiter ich akiste obíde. „

„Kto vlastne je ten Lassiter, Bern? Pre mňa je to len meno - hrôzostrašné meno. „

„Že kto to je? Neviem, Jane. Koho som stretol, nik ho nepozná. Hovorí tak trocha texaským nárečím ako Milly Ernová. Všimli ste si to?"

„Áno. Aké čudné, že o nej vie! A žila tu desať rokov a už dva roky je pochovaná. Čo viete o Lassiterovi, Bern? Povedzte mi, čo vykonal - prečo ste o ňom hovorili Tullovi - a vyhrážali ste sa mu, že z vás bude druhý Lassiter?"

„Ja som o ňom počul len chýry, príhody a zväčša som im neveril, Jane. V Glaze jeho meno poznali, ale ani jeden jazdec ani majiteľ ranču, ktorých tam poznám, ho nikdy nevidel. V Stone Bridge ho nikto nikdy nespomínal. Ale v Sterlingu a severnejších dedinách o ňom často hovorili. Ešte jakživ som nebol v nijakej dedine, ktorú by bol navštívil. Jesto veľa sporných historiek o ňom a jeho činoch. V niektorých sa hovorí, že vystrieľal tú a tú mormónsku dedinu, a iná to zas popierajú. Ja som ochotný veriť, že to urobil, ale sama viete, ako vedia mormóni utajiť pravdu. No v jednom sa všetci zhodujú - že je pištoľník, ako takých ľudí nazývajú jazdci v tomto kraji. Ten chlap vie narábať s koltom obdivuhodne rýchlo a presne. A teraz, keď som ho videl, viem viac. Lassiter nepozná strach. Pozoroval som ho očami, ktoré v ňom videli priateľa. Nikdy nezabudnem na chvíľu, keď som ho spoznal, lebo sa o ňom povráva, že keď ide strieľať, najprv sa prikrčí. Vtedy som vykríkol jeho meno. Som presvedčený, že ten môj výkrik zachránil Tullovi život. Rozhodne viem, že Tullov život visel na vlásku. Keby bol on alebo niektorý z jeho chlapov pohol čo i len prstom smerom dolu... „

Venters nedopovedal svoju myšlienku, ale Jane sa zachvela, lebo vytušila, čo chcel povedať.

Ako sa súmrak pohrúžil do noci, bledý svit na západe stmavol. Šalviová pláň bola teraz čierna a pochmúrna. Na juhozápade sliepňala bledá hviezda. Dupot kopýt zanemel a nastala tíš, prerušovaná len nejasným suchým pleskotom topoľového lístia v jemnom nočnom vetríku.

Do tohto pokoja a ticha vtrhlo zrazu prenikavé zavýjanie kojota a z ďalekej tmy zaznela nesmelá, vábivá odpoveď jeho družky.

„Aha! Šalvioví psi sa už ozývajú," povedal Venters.

„Nerada ich počujem," namietla Jane. „Keď niekedy v noci ležím a nespím a počúvam toto kvílenie, ostrý štekot alebo divé zavýjanie, myslím na vás, že spíte kdesi v šalvii, a bolí ma srdce. „

„Nemohli by ste počúvať sladšiu hudbu a ani ja by som nemohol mať lepšiu posteľ. „

„Keď si len pomyslím! Ľudia ako Lassiter a vy nemajú domova, nemajú pohodlia ani oddychu, nemajú

miesta, kde by sklonili ustatú hlavu. Ale... buďme trpezliví. Možno Tullov hnev ochladne a čas nám azda pomôže. Možno dedine vykonáte nejakú službu - ktohovie? Keby ste azda objavili neznámu skrýšu Oldringa a jeho bandy a vyjavili ju mojim jazdcom? To by Tulla odzbrojilo a vy by ste si získali všeobecnú priazeň. Moji jazdci už dlhé roky chodia po stopách ukradnutého dobytka. Viete rovnako ako ja, ako draho platíme za svoje ranče v tomto divokom kraji. Oldring nám odháňa statok do toho labyrintu klamných kaňonov a kdesi ďaleko na severe alebo na východe ho vyženie na utahské trhy. Ak chcete pobudnúť v priesmyku Sklamania, pokúste sa nájsť tie stopy. „

„Už som na to myslel, Jane. Pokúsim sa," sľúbil Venters.

„Už musím ísť. A srdce mi krváca, lebo nie som si istá, či vás kedy uvidím. Ale zajtra ešte áno, však, Bern?"

„Zajtra určite. Budem čakať na Lassitera a prídem spolu s ním. „

„Dobrú noc. „

Rozlúčila sa s ním a pohla sa preč ako biela, kĺzavá silueta, ktorá časkoro zmizla v tieni.

Venters vyčkal, kým dvere ticho zapadli a presvedčili ho, že prišla domov; potom vzal karabínu a nečujne sa zakrádal pomedzi krovie dolu vŕškom, popod tmavé stromy k okraju hájika.

Obloha už nebola sivá, ale tmavomodrá; tam, kde bola predtým čerň, začali sa zapaľovať hviezdy, a od rovnej šíravy pred ním povieval chladný vietor, voňajúci dychom šalvie. • Držiac sa stále topoľov, rýchlo a ticho vykročil na západ. Háj bol dlhý a Venters ešte nestačil prísť na koniec, keď zrazu začul čosi, čo ho donútilo zastať. Tichý dupot kopýt mu prezradil, že sa k nemu blížia kone. Pohrúžil sa do tmy, vyčkával a načúval. Oveľa skôr, ako by bol súdil podľa zvuku, prekvapene zbadal, že jazdci sú už celkom blízko neho. Klusali po kraji šalvie a Venters hneď zistil, že kone majú obviazané kopytá. V bledom svite hviezd sa mu nejasne podarilo rozoznať jazdcov. Ale oči mal dobré, naučené na tmu, a keď sa lepšie prizrel, rozoznal Oldringovo velikánske telo, tvár zarastenú čiernou bradou a pružnú, štíhlu postavu zlodejovho pobočníka, Jazdca v maske. Prešli okolo neho a pohltila ich tma. Potom, ďalej v šalvii, prešla tmavá, hustá skupina jazdcov takmer nečujne, skoro ako duchovia, a aj oni splynuli s nocou.

JANTÁROVÝ PRAMEŇ

Pre Oldringa a niektorých jeho chlapov nebolo nič zvláštneho zavítať do Cottonwoodsu hoci za bieleho dňa, ale ak sa plúžil potme na koňoch s oviazanými kopytami, znamenalo to, že chystá dajakú skazu.

A k tomu ten Jazdec v maske s Oldringom, to Ventersovi neveštilo nič dobrého. Bol to muž opradený tajomstvom; len zriedka precválal dedinou, a ak aj, tak čo najrýchlejšie; jazdci ho vo dne málokedy stretli v šalvii: ale nech sa zjavil hocikde, vždy popáchal také čierne a tajomné zločiny, aká bola maska, ktorú nosil.

Oldringova banda sa neobmedzovala len na krádeže dobytka.

Venters ležal v hlbokom tieni topoľov, zvažoval toto svoje náhodné stretnutie a ani na chvíľu nepokladal za bezpečné, aby pokračoval v ceste. V náhlom hnutí mysle urobil čelom vzad a vrátil sa cez hájik späť. Keď prišiel na chodník, čo viedol k Janinmu domu, rozhodol sa, že pôjde do dediny. Rýchlym, tichým krokom sa ponáhľal hore svahom. Keď vyšiel z hája, vykročil na ulicu, jedinú v dedine. Bola široká, vrúbená vysokými topoľmi a pod každým stromoradím po vnútornej strane chodníka boli priekopy, v ktorých tiekla voda z prameňa Jane Withersteenovej.

Pomedzi stromy blikali svetlá sviečok a ďaleko dolu žiarili vysvietené výklady dedinských obchodov. Keď sa k nim Venters priblížil, zazrel hlúčky chlapov, pohrúžených do vážneho rozhovoru. Nepostávali na rohoch neposedávali na lavičkách a schodoch ako zvyčajne. Venters, stále v tieni, prichádzal bližšie a bližšie, kým nepočul ich hlas. No nerozumel, o čom hovoria. Spoznal mnohých mormónov a vytrvalo hľadal Tulla a jeho chlapov, ale hľadal ich nadarmo. Venters z toho usudzoval, že zlodeji dobytka neprešli po ulici. Títo vážni muži bezpochyby debatovali o Lassiterovom príchode. Ale Venters si bol istý, že Tull nikomu neprezradil ani neprezradí, aké mal s ním v ten deň úmysly.

A tak keď Venters videl, že sa veľa nedozvie, pobral sa, odkiaľ prišiel. Chrám bol tmavý, nesvietilo sa ani v dome biskupa Dyera, ani v Tullovom príbytku. V túto hodinu by sa tu bolo inokedy svietilo a Venters si všimol túto nezvyčajnú okolnosť.

Práve chcel zísť z ulice, že pôjde popri háji, keď znova začul dupot koni, a hodil sa na zem. V tej chvíli zbadal dvoch mužov na koni, ako sa blížili k nemu.

Prilipol k tieňu stromu. Hviezdny svit, teraz už jasnejší, mu zase pomohol, a on rozoznal Tullovu mohutnú postavu a vedia neho nízku, žabaciu siluetu jazdca Jerryho. Cválali bez slova, až mu zmizli z očí.

Venters pokračoval v ceste. V duchu znova prežíval všetko, čo sa v ten deň odohralo, a snažil sa usporiadať si chmúrne myšlienky, ktoré mu vírili hlavou. Úplne sa pohrúžil do svojich dúm. Hore v lesíku býva žena, ktorá mu je priateľsky naklonená. A on sa plíži okolo jej domu a drží si zbraň kradmo ako Indián, človek bez domova, bez príbuzných, bez cieľa. Visí nad ňou tieň pochmúrnej, skrytej, tajnej sily. Niet takej kráľovnej, ktorá by vedela svojmu ľudu poskytnúť kráľovskejším gestom štedrejšie zásoby, ako poskytla Jane Withersteenová svojmu ľudu, a aj tým nešťastníkom, ktorých jej ľud nenávidel. Žiadala si len božské právo všetkých žien - slobodu; aby mohli žiť a milovať, ako im srdce káže. No darmo sa modlila, darmo sa úfala.

„Už roky sa prizerám, ako sa jej nad hlavou a nad dedinou Cottonwoods hromadia búrkové mračná," hundral si idúcky Venters. „Čochvíľa udrie hrom. Zle na to čo i len pomyslieť." Večer si dedinčania šuškali na ulici... nočná jazda zlodejov dobytka a kone s obviazanými kopytami... Tull, ktorý má zase čosi za ľubom... a vonku na šalvii sa skrýva človek, ktorý znamená čosi strašné... Lassiter!

Venters prešiel popod čierne topole, vykročil na šalviu a pomaly vystupoval hore svahom. Kráčal stále smerom k západnej hviezde. Podchvíľou zastával a načúval, ale počul len zvyčajný, dobre známy brechot

kojota, závan vetra a šuchot šalvie. Náhle sa vpravo pred ním vynorili čierne, nízke, nerovnomerné skaly. Obrátil sa tým smerom a ticho zahvízdal. Spoza skál vybehol pes a začal naňho vyskakovať a skuvíňať. Preliezol cez drapľavú, poodlamovanú skalu, starostlivo si vyberajúc, kam má stúpiť, a potom zišiel dolu. Tu bola väčšia tma a nefúkal vietor. Viedlo ho čosi biele. Bol to druhý pes, ale tento spal, skrútený medzi sedlom a plecniakom. Zviera sa prebudilo a zavrtelo chvostom na pozdrav. Venters si zo sedla urobil podušku, ukrútiac si ho do pokrovcov, a ľahol si tvárou k hviezdam. Biely pes ho oňuchával. Druhý len skuvíňal, odcupkal niekoľko metrov k vyvýšenine a ostal tam strážiť. V tomto divom útulku Venters privrel oči pod nádhernými bielymi hviezdami a tmavou belasosťou oblohy, trpko porovnávajúc ich opustenosť s vlastnou, a zaspal.

Keď sa prebudil, už sa rozvidnelo a všetko naokolo bolo jasné a oceľovobelasé. V povetrí zavisol chlad. Vstal, zvítal sa so psami, čo sa mu tmolili okolo nôh, povystieral si zmeravené údy, a potom nazbieral otiepku suchej šalvie a založil oheň. Priložil na chvíľu k plameňu krížalky sušenej hovädziny, zajedol si a nachoval aj psov. Zapil to z poľnej fľaše. To bol celý jeho výstroj. Už si zvykol na skromnú stravu. Potom si sadol k ohňu, vystrel k nemu dlane a čakal. Už mesiace bolo vyčkávanie jeho hlavným zamestnaním a vlastne ani nevedel, na čo čaká, iba ak na plynúce hodiny. Ale teraz cítil, že sa v najbližšom čase niečo prihodí; tento deň sľuboval ďalšie stretnutie s Lassiterom a Jane, a možno aj so zlodejmi; hneď zrána sa chcel vybrať na chodník k priesmyku Sklamania.

Kým čakal, zhováral sa so psami. Volal ich Ring a Whitie, boli to ovčiarski psi z matky škótskej ovčiarky a otca kopova, krásne stavaní, dokonale vycvičení. Zdalo sa mu, že v tomto jeho nešťastí psi cítia, ako ich potrebuje, a podľa toho prejavujú svoju vernosť a oddanosť. Whitie ho pozoroval zahmlenými očami plnými lásky a Ring sa prikrčil hore na vyvýšeninke a neúnavne strážil. Keď vyšlo slnko, biely pes si vymenil miesto s druhým a Ring sa uložil spať pánovi k nohám.

Venters si pomaličky poskrúcal pokrovce a priviazal ich k poloprázdnemu plecniaku, potom vyliezol, že sa obzrie po koni. Zbadal ho hneď neďaleko v šalvii a šiel poňho. V tomto kraji, kde sa každý jazdec honosil svojím výborným koňom a najradšej by sa s každým pretekal, kde boli nádherné trávnaté ranče posiate plnokrvnými paripami, Ventersov kôň bol smutným dôkazom jeho nešťastia.

Potom, opretý o skalu, obrátil sa Venters tvárou na východ a s palicou v ruke lenivo vyčkával. Nádherná slnečná žiara zaliala dolinu fialovým ohňom. Pod ním, naľavo aj napravo, sa vlnila, valila, klesala a stúpala sťa nízky príboj purpurového mora šalviová pláž. Z topoľového hája, zelenej škvrny na purpure, preblesková matná červeň starého kamenného domu Jane Withersteenovej. A odtiaľ sa tiahla šíra zeleň dedinských záhrad a sadov, vrúbená štíhlymi topoľmi; a dolu nižšie svietil sýty, tmavý žír lucerkových polí. Šalvia bola posiata nespočetnými červenými, čiernymi a bielymi bodkami: boli to kravy a kone.

Venters sa takto díval a vyčkával, a čas pomaly plynul. Konečne sa na hrebeni vynoril kôň a on vedel, že je to Lassiterov vraník. Vyliezol na najvyššiu skalu,

aby sa dobre odrážal na pozadí oblohy, zastal a zakýval klobúkom. Lassiterov kôň sa takmer okamžite zvrtol, čo svedčilo o tom, aké má tento jazdec prenikavé oko. Potom Venters zišiel dolu, osedlal si koňa, priviazal si torbu, prehodil slovko psom a pustil sa oproti Lassiterovi, ktorý usúdil, že naňho počká tam vyššie, odkiaľ bol lepší výhľad.

Ventersa už veľmi dávno nikto priateľsky nepozdravil. Lassiterov pozdrav v ňom zohrial čosi, čo bolo už dávno zanedbané, ochladnuté. A keď pozdrav opätoval pevným stiskom železnej ruky, ktorá držala jeho ruku, a pozrel mu do sivých očí, vedel, že budú s Lassiterom priatelia.

„Prv než zídeme dolu, trocha sa ešte pozhovárajme," povedal Lassiter a pustil liace. „Ja sa neponáhľam. Máte to ale fajn psov." Odhadol okom jazdca Ventersovho koňa, ale nevyslovil svoju myšlienku. „No, prihodilo sa niečo po tom, čo som včera večer odišiel?"

Venters mu porozprával o zlodejoch dobytka.

„Ležal som v šalvii ako v perinách," rozhovoril sa Lassiter, „nikoho som nevidel ani nepočul. Zdá sa mi, že ten Oldring si tu robí, čo chce. V Utahu už vrabce čvirikajú o tom, že si v kaňonoch vyvŕta diery a nezanechá stopu." Lassiter na chvíľu zmĺkol. „Poznal som sa s Oldringom dosť dobre pred rokmi, keď hnal statok do Bostil Fordu pri prameňi Rio Virgin. Ale tam mu stále stúpali na päty a teraz odtiahol niekde inde."

„Vy ste ho poznali, Lassiter? Povedzte mi: je mormón alebo nie?"

„To vám ja nemôžem povedať. Poznal som mormónov, čo sa tvárili, že nie sú."

„Ani jeden mormón sa netvári, že nie je mormón, iba ak je zlodejom dobytka," vyhlásil Venters.

„Môžbyť. „

„V tomto kraji sa ťažko žije, ale najťažšie sa žije nemormónom. Počuli ste kedy o nemormónovi, ktorému by sa v mormónskej obci dobre darilo?"

„To teda nie. „

„No vidíte. Chcel by som sa dostať preč z Utahu. Matka mi žije v Illinois. Pôjdem domov. Už som osem rokov preč. „

Účasť staršieho druha primäla Ventersa, aby mu rozpovedal svoj životný príbeh. Odišiel z Quincy, hľadal šťastie ako zlatokop, ale nedostal sa ďalej ako do Salt Lake City, potĺkal sa kade-tade ako pomocník, predák, pastier a tiahol na juh cez predel a krížom cez dediny, po vyprahnutých náhorných planinách a cez priesmyky k posledným hraničným usadlostiam. Tu sa stal jazdcom na šalviových pláňach, mal vlastné stádo a načas sa mal dobre, až pokým nevstúpil do služby k Jane Withersteenovej.

„Ďalej vám už nemusím rozprávať, Lassiter. „

„Nebolo by to pre mňa nič nové. Poznám mormónov. Poznám čudnú lásku ich žien, ich trpezlivosť a obetavosť a mlčanie, a podľa mňa je to bláznivá viera v ich boha. Naproti tomu poznám aj úskoky ich mužov. Pracujú ruka v ruke všetci vovedne a v tme. Nik pred nimi neobstojí, iba ak so zbraňou v ruke. Lebo mormóni neradi zabíjajú. To je jediné, čo je v ich viere dobré. Môžete mi veriť, Venters: títo mormóni nemajú zdravý rozum. Akoby sa ináč mohli ženiť, keď už majú manželku, a nazývať to povinnosťou?"

„Sme rovnakej mienky, Lassiter," odpovedal Venters.

„Ako je to teda možné, že ste nikdy nepoužili zbraň

proti Tullovi alebo niekomu inému?" opýtal sa jazdec.
„Jane ma zaprisahala, prosila, aby som bol trpezlivý, aby som bol zhovievavý. Vzala mi aj zbrane. Prišiel som na to, až keď som všetko stratil," odvetil Venters červený v tvári. „Ale počúvajte, Lassiter. Z rumoviska som si zachránil jednu winchestrovku, dva kolty a spústu nábojov. Schoval som ich v priesmyku Sklamania. Už šesť mesiacov sa tam takmer každý deň cvičím v streľbe, že mám ruky od hlavne celé popálené. Celé hodiny som sa cvičil tasiť zbraň a strieľať z koltu.
„Zaujímavé," povedal Lassiter, prudko zdvihol hlavu a zahľadel sa sivými očami na Ventersa. „Vedeli ste strieľať aj predtým, ako ste sa začali cvičiť?"
„Áno. A teraz... „ Venters urobil bleskový pohyb.
Lassiter sa usmial a potom zúžil bronzové viečka, že mal oči ani sivé škáročky. „Vy toho Tulla zabijete!" Nebola to otázka, bolo to tvrdenie..
„Sľúbil som Jane Withersteenovej, že sa pousilujem Tullovi vyhnúť. Dodržím slovo. Ale skôr-neskôr sa s Tullom aj tak stretneme. A mám pocit, že ak na mňa pozrie, vytasím zbraň!"
„To si myslím! Tamdolu musí byť teraz hotové peklo. „ Na chvíľu zmĺkol a jazdeckým bičíkom odťal krík ošalvie. „Vidím, že ste poriadne zmorený. Venters, porozprávajte mi radšej, ako to bolo s Milly Ernovou. „
Ventersovo vzrušenie opadlo, keď zbadal v Lassiterovej otázke stopy dychtivého záujmu.
„S Milly Ernovou? Nuž poviem, čo viem, Lassiter. Milly Ernová bola už dlhé roky v Cottonwoodse, keď som ta prišiel, a to, čo vám teraz rozpoviem, sa stalo pred mojím príchodom. Dobre som sa s ňou poznal. Bola to prespanka a celá zbláznená do náboženstva. Prišiel som na niečo, čo som nikomu nepovedal - myslím, že v hĺbke srdca bola skôr nemormónka ako mormónka. Ale pokladali ju za mormónku a rozhodne vedala držať jazyk za zubami ako všetky mormónske ženy. Viete: v každej mormónskej dedine sú ženy, ktoré sa nám vidia tajomné, ale to, čo bolo okolo Milly, to bolo viac ako tajomstvo. Keď prišla do Cottonwoodsu, mala krásne dievčatko, ktoré nadovšetko milovala. V Cottonwoodse neuznávali Milly ako mormónsku manželku. Ale ja nepochybujem o tom, že ňou bola. Možno ostatné manželky toho mormóna ju neuznávali. Stáva sa to v týchto dedinách. Mormónske manželky sú pod jarmom, ale bývajú žiarlivé. Nuž ale nech ju sem priviedlo hocičo - láska alebo náboženské šialenstvo - ťažko za to pykala. Prestala vyučovať na miestnej škole. Vystúpila z cirkvi a začala bojovať proti tomu, aby jej dieťa dostalo mormónsku výchovu. Ale to už mormóni začali pracovať - pomaly, ako to majú vo zvyku. Napokon dieťa zmizlo. Zatúlalo sa - znelo úradné hlásenie. Ukradli ho, to viem. Aj vy to viete. Milly Ernovú to zlomilo. No žila v nádeji ďalej. Stala sa z nej otrokyňa. Koňovala do úmoru, aby jej vrátili dieťa. Ale už o ňom jakživ nepočula. Potom sa zrútila... Aj dnes ju mám pred očami: taká krehučká, priesvitná, že cez ňu človek takmer videl - biela ani popol - a tie oči!... Tie oči ma ustavične prenasledovali. Mala jedinú úprimnú priateľku - Jane Withersteenovú. Ale Jane nemohla vyliečiť zlomené srdce, a Milly umrela. „
Lassiter sa hodnú chvíľu nezmohol na slovo, ba ani neobrátil hlavu.
„A ten chlap?" zvolal potom zachrípnuto.

„Nemám potuchy, ktorý mormón to bol," odvetil Venters, „a nevedia to ani ostatní nemormóni v Cottonwoodse. „

„A Jane Withersteenová to vie?"

„Áno. Ale nedostali by ste to z nej ani žeravým železom!"

Lassiter bez jediného slova vykročil po boku svojho koňa a Venters so psami šiel za ním. Asi na pol míle po svahu prišli k nádhernému vŕbovému porastu a čoskoro sa dostali na otvorené priestranstvo, vystlané trávou ani mäkkým zeleným zamatom. V povetrí sa vznášal hukot vody a vtáčí spev. Venters zaviedol svojho druha k tienistej besiedke a ukázal mu Jantárový prameň. Bol to utešený prúd jasnej jantárovej vody, vytekajúci z tmavej jamy, vystlanej kamením. Lassiter si kľakol, napil sa a ostal tam, že sa napije ešte raz. Nepovedal nič, ale Venters nepotreboval slová. Vedľa jeho koňa jazdec zo šalviovej pláne obdivoval prameň. A bol to ten najkrajší a najpozoruhodnejší prameň, aký poznali jazdci na vysočine južného Utahu. Tento prameň urobil zo starého Withersteena feudálneho pána a pomáhal teraz jeho dcére vrátiť vklad, ktorý jej otec povyberal od robotníkov šalviových plání.

Prameň sa valil vírivým prívalom, radostne skackal a rýchlo si razil cestu korytom, obrasteným vŕbami. Z jeho zelených brehov visel mach, papradie a vodné ľalie. Až na hrubo okresané kamene, ktoré zadržiavali a usmerňovali vodu, bola táto vŕbová húština a čistinka taká, ako ju urobila príroda.

Poniže boli tri umelé jazerá, jedno nad druhým za umelo navezenými brehmi; a vôkol nich sa týčili vysoké piliere topoľov, obrastené zeleným lístím. Zrkadlová hladina jazier bola posiata kačkami, na hati nehybne stála belasá volavka; rybáriky so škrekotom preletovali po tienistých brehoch a nad nimi sa vznášal biely sokol; zo stromov a z krovia doliehal spev červienok a drozdov. Všetko to bolo v čudnom protiklade s nekonečnými svahmi osamelej šalvie a s divokými útesmi pod ňou. Venters myslel na ženu, ktorá milovala vtáky a zeleň lístia a klokot vody.

Neďaleko svahu, tesne pod tretím a najväčším jazerom, boli ohrady pre statok, velikánska kamenná stajňa, otvorené ciene, kuríny a dvory. Vznášali sa tu kúdoly prachu, klopali kopytá, šantili tu teliatka a prežúvajúce žriebätá. Erdžiace kone dupotali v ohradách a z oblôčikov na stajni sa vytŕčali hlavy gaštanov, vraníkov a pejov. Keď obaja chlapi vošli do nesmierneho hospodárskeho dvora, lomoz na všetkých stranách sa zväčšil. No k tomuto privítaniu sa nepripojilo tých niekoľko chlapov a chlapcov, ktorí vo chvíli zmizli z dohľadu.

Venters a Lassiter práve mierili k domu, keď sa v uličke zjavila Jane, ktorá viedla koňa. V jazdeckej sukni a blúzke akoby bola stratila čosi zo svojich dokonale vymodelovaných tvarov a vyzerala ani dievčatko, ktoré si ide zajazdiť, a nie ako majiteľka statku Withersteen. Bola veselá, usmiata a jej pozdrav bol priateľský, srdečný.

„Mám dobré správy," oznamovala. „Bola som v dedine. Je tam pokoj. Čakala som bohvie čo. Ale nie je tam nijaký rozruch. A Tull si už išiel svojou cestou do Glaze. „

„Tull je preč?" dozvedal sa Venters prekvapene.

V duchu sa spytoval, prečo asi Tull odišiel. Azda preto, aby sa vyhol ďalšiemu stretnutiu s Lassiterom? Mohlo to mať niečo spoločného s pravdepodobnou blízkosťou Oldringa a jeho bandy?

„Odišiel, chvalabohu," odpovedala Jane. „Budem mať na chvíľu pokoj. Chcem, aby ste si pozreli moje kone, Lassiter. Ste jazdec a iste sa vyznáte v koňoch. Niektoré majú v sebe arabskú krv. Otec dostal svoju najlepšiu rodinu od Indiánov z Nevady, ktorí tvrdili, že ich kone pochádzajú z pôvodného plemena, ktoré tu zanechali Španieli. „

„Nuž, milostivá, ten, čo ste sa na ňom viezli, naozaj lahodí oku," povedal Lassiter a obzeral si zo všetkých strán rasovitého jemne grošovaného koňa s krásne modelovanými nohami.

„Kde sú chlapci?" opýtala sa, obzerajúc sa naokolo. „Jerd, Paul, kdeže ste? Vyveďte kone.

V stajni padli závory, a to bol pre kone signál, aby si vopchali hlavy do oblokov, zafŕkali a zadupotali kopytami. Potom sa vyvalili z vrát: sporiadaný rad dobre vycvičených políp, hlavy a chvosty zdvihnuté, hrivy rozviate, hnal sa po dvore. Zastali dosť ďaleko od nich, ustúpili, pozreli na nich, a potom sa pomaly priblížili, erdžaním pozdravili svoju paniu a nedôverčivým fŕkaním neznámych a ich kone.

„Poďte sem... poďte sem," volala Jane a vystierala k nim ruky. „Nože, Zvonec, Divoch ako sa to správate? Čierna Hviezda! No poď už, Noc! Ach, vy moji krásavci! Moje šalviové paripy!"

Prišli k nej len dva: tie, čo ich nazvala Noc a Čierna Hviezda. Ventersa vždy znova potešil pohľad na ne. Prvý bol matne zamatovo čierny, druhý ligotavo čierny, rozmery mali dokonale vyvážené, oba boli vysoké, mali dlhé telo a široké plecia a pružné, mocné nohy. Podľa ich ligotavej srsti a jemnej hrivy, a najmä podľa ich veľkých očí a jemnej dychtivosti sa dalo usúdiť, že to boli jej miláčikovia.

„Také niečo som ešte nevidel," znela Lassiterova chvála, „a vídal som už všelijaké kone. Teda keby ste sa chceli bleskurýchlo previezť ďaleko do šalvie.. povedzme ujsť... „

Lassiter nedopovedal svoj akoby vtip a zdalo sa, že jeho slová majú akýsi tajný zmysel. Jane sa zapálila a zdvihla obrvy.

„Dajte pozor, Lassiter, mohla by som si to vysvetľovať ako návrh," odpovedala veselo. „Navrhovať útek mormónskej žene, to je nebezpečná vec. Už som vás čakala. Teraz je práve vhodná chvíľa, aby som vám ukázala hrob Milly Ernovej. Denná smena je už preč a nočná sa ešte nevrátila. Čo si o tom myslíte vy, Bern? Mám si s tým robiť starosti? Veď viete, že mám prečo. „

„Nočná smena nechodieva tak neskoro," odpovedal Venters pomaly a hľadal očami Lassiterov zrak. „Keď sa zotmie, kravy sú obyčajne pokojné. A predsa sa pamätám, že vaše biele stádo raz utekalo ako zmyslov zbavené pred jediným kojotom. „

„Nechce sa mi robiť si už vopred ťažkú hlavu. Poďte" povedala Jane.

Vyskočili na kone a s Jane na čele klusali po uličke, potom zabočili na dobytčí chodník a uberali sa na západ. Ventersovi psi cupkali za nimi. Z tohto boku ranča bol celkom iný výhľad ako z druhého: najbližšie okolie bolo nehostinné a šalvia vysušenejšia a bezfarebnejšia; nebolo tu tmavobelasých línií kaňonov, na kto-

rých by spočinulo oko, ani vyčnievajúcich útesov. Zem sa len vlnila a zvažovala sa do sivého neznáma. Jane onedlho zišla z cesty a pohrúžila sa do šalvie a hneď nato zišla z koňa a odhodila liace. Chlapi urobili to isté. Potom sa pobrali peši za ňou, až napokon prišli k okraju nízkej hradby. Prešla cez niekoľko pahorkov a zastala pred ledva badateľným valom. Ležal v tieni povievajúceho kríka šalvie na pokraji výbežku a jazdec ho mohol preskočiť bež toho, aby zbadal, že je tam hrob.

„Tu je to!"

Povedala to veľmi smutne, ale nevysvetlila, prečo je hrob taký zanedbaný, neoznačený a spustnutý. Bola tam hŕstka milých bledých stokrások levanduľovej farby, ktoré tam iste zasadila Jane.

„Chodím sa sem len modliť a spomínať," povedala. „Ale nezanechávam nijakú stopu!"

Hrob v šalvii! Na akom opustenom mieste odpočíva Milly Ernová! Nedovideli ani na topole, ani na lucerkové pole, ba nebola tam ani skala a či vŕšok alebo tis, aby sa odrážal od tejto jednotvárnosti. Sivé svahy, zmiešané s holým a divokým purpurom, a len vietor povievajúci v purpurovej šalvii na svojej ceste k nejasnému obzoru.

Lassiter pozrel na hrob a potom len tak pred seba. V tej chvíli vyzeral ako bronzová socha.

Jane sa dotkla Ventersovej ruky a odviedla ho späť ku koňom.

„Bern!" zvolala Jane, keď ich už nemohol počuť. „Možno bol Lassiter Millin muž - otec toho dievčatka, ktoré je už tak dávno na neznámom mieste!"

„To je možné, Jane. Poďme dopredu. Ak nás bude chcieť vidieť, príde za nami. „

A tak vyskočili na kone, zamierili na dobytčí chodník a začali vystupovať. Zhora, z hrebeňa, odkiaľ zišli, sa Venters obzrel. Nevidel Lassitera, ale keď sa zahľadel na mierny svah, zazrel postupujúci kúdol prachu.

„Aha! Jazdec!"

„Áno, vidím ho," povedala Jane.

„Ten chlapík uháňa o dušu. Niečo sa stalo, Jane. „

„Áno, rozhodne... Ale letí!"

Kôň zmizol v šalvii a len chumáčiky prachu naznačovali, kade uháňal.

„Ide kratšou cestou rovno k ohrade. „

Venters a Jane sa pustili do cvalu a spomalili až na zákrute pred uličkou, ktorá viedla dolu na pravý kraj hája. Pri jej dolnom konci zrazu preblysol gaštanový kôň. Hneď nato Venters začul rýchly, rytmický dupot kopýt. Jeho skúsené oko podľa pohybov hneď spoznalo jazdca v sedle.

„Je to Judkins, váš nemormónsky; jazdec!" zvolal. „Jane, ak Judkins takto uháňa, je horšie ako zle!"

PRIESMYK SKLAMANIA

Jazdec sa vyrútil hore a náhle zastavil svojho speneného koňa, ktorý len-len že nepadol. Bol to velikán s nebojácnymi očami.

„Veď ste samá krv, Judkins!" zvolala Jane v úľaku. „Ach, veď vás postrieľali!"

„To nič nie je, slečna Withersteenová. Trocha ma

udrelo do pleca. Som trošku spotený a kobyla je tiež spenená, takže to nie je samá krv. u
„Čo sa stalo?" dozvedal sa Venters naliehavo.
„Zlodeji odohnali červené stádo dolu brehom. „
„A kde sú moji jazdci?" spýtala sa Jane.
„Slečna Withersteenová! Celú noc som bol so stádom sám. Len čo sa ráno rozvidnelo, prišli zlodeji. Začali na mňa naverímboha strieľať. Naháňali ma, ako vládali, a poriadne ďaleko, a pritom na mňa stále strieľali, ale ušiel som im. „
„Chceli ťa zastreliť, Jud," vyhlásil Venters.
„Aj ja som už na to myslel," odvetil Judkins. „Chceli so mnou skoncovať. A k tomu sa nestáva, aby zlodeji dobytka strácali čas naháňaním jediného jazdca. „
„Chvalabohu, dostali ste sa z toho," povedala Jane. „Ale kde sú moji jazdci?"
„Neviem. Nočná smena ešte tu nebola, keď som odchádzal, a dnes ráno som sa nestretol s dennou. „
„Judkins! Bern! Asi ich prepadli a pozabíjali Oldringovi chlapi!"
„Nemyslím," odporoval Venters presvedčivo, „Vaši jazdci nešli na šalviu, Jane. „
„Čo tým chcete povedať, Bern?" Jane zbledla ako stena.
„Pamätáte sa, čo som povedal o neviditeľnej ruke?"
„Ach!... To nie je možné!"
„Dúfam. Ale obávam sa... „ Venters nedopovedal, iba pokrútil hlavou.
„Ste zatrpknutý, Bern, ale je to prirodzené. Vyčkajme: uvidíme, čo sa s našimi jazdcami stalo. Judkins, poďte so mnou domov. Treba vám tú ranu ošetriť. „
„Jane! Ja zistím, kam ženie Oldring vaše stádo," vyhlásil slávnostne Venters.
„Nie! Nie, Bern, nepokúšajte sa o to teraz, keď majú zlodeji takú chuť strieľať. „
„Idem. Koľko kusov dobytka je v tom červenom stáde, Jud?"

„Dvetisíc päťsto hláv. „
„Ohohó! Kieho čerta si Oldring počne s toľkým stádom? Veď aj sto kusov je poriadna korisť. Musím si to zistiť. „
„Nechoďte," modlikala Jane.
„Potrebuješ koňa, čo vie cválať, Bern. Slečna Withersteenová, ak môžem byť taký smelý a poradiť vám, nech si vezme rýchleho koňa. Ináč ho nepusťte. „
„Pravdu máte, Judkins. Musí mať koňa, ktorého nechytia. Ktorého chcete... Čiernu Hviezdu... Noc?"
„Nevezmem ani jedného, Jane," vyhlásil Venters slávnostne. „Nechcem riskovať, že by som vás pripravil o niektorého z vašich miláčikov. „
„Tak teda Divocha?"
„To je ono," odpovedal Judkins. „Divoch predbehne aj Čiernu Hviezdu, i Noc. Vy to nebudete veriť, slečna Withersteenová, ale ja to viem. Divoch je najväčší a najrýchlejší kôň na celej šalviovej pláni. „
„Oj nie, Divoch neporazí Čiernu Hviezdu. Ale vezmite si ho, Bern, ak chcete. Požiadajte Jerda, aby vám dal všetko, čo potrebujete. Ach, ale buďte ostražitý, dávajte si pozor... Boh vám daj šťastia!"
Stisla mu ruku, chytro sa odvrátila a pobrala sa uličkou so svojím jazdcom.
Venters sa doviezol k stajni, zoskočil z koňa a zakričal na Jerda. Chlapec hneď pribehol. Venters ho po-

slal po mäso, chlieb a sušené ovocie, aby si to pobalil do sedlovej kapsy. Vlastného koňa odsedlal a zaviedol ho do najbližšej ohrady. Potom sa pobral po Divocha. Ryšavý velikán dostal meno podľa nie najprítulnejšej nátury. Ochotne vybehol zo stajne, ale keď bol na dvore, vytrhol sa Ventersovi a krúžil okolo so stúlenými ušami. Venters ho musel chytiť do lasa, a potom kôň vyvalil časť ohrady, staval sa na zadné, zrútil sa a začal sa pasovať s povrazom. Jerd sa vrátil, aby kamarátovi pomohol.

„Nedávajú Divochovi dosť roboty," povedal Jerd, keď velikán ďalej vyčíňal, Je nedisciplinovaný, keď je v ohrade. Chce sa mu cválať. Len vyčkaj, keď zacíti šalviu!"

„Tento kôň je diabol so železnou sánkou, Jerd. Sedel som na ňom len jediný raz. Že cválať? Je rýchly ako vietor!"

Keď sa Venters dotkol čižmou strmeňa, rysák sa pustil do behu a letel s ním ako na krídlach. Cval tohto hrdého koňa pripomenul Ventersovi časy, ani nie také ďaleké, keď jazdieval do šalvie ako jazdecký predák Jane Withersteenovej. Divoch silno podrmal napäté liace. Vybehol z uličky a po tienistom okraji hája rútil sa k napájadlu, kde sa začal vzpínať a hrýzť zubadlo. Venters z neho zoskočil, a kým kôň pil, naplnil si poľnú fľašu. Psi Ring a White sa tiež pribehli napiť. Potom Venters vyskočil znova do sedla a obrátil Divocha k šalvii.

Po svahu sa hadil široký biely chodník. Jediný prenikavý pohľad prezradil Ventersovi, že kam len oko dovidelo, niet ani človeka, ani koňa, ani statku, iba ak ležali v šalvii. Ring skackal vpredu a Whitie vzadu. Divoch sa pomaly dostal do mierneho hojdavého klusu, a keď teraz utíchol ruch a zhon odchodu a Venters mal pred sebou dlhé míle jazdy, v myšlienkach sa vrátil k nedávnej čudnej zhode okolností.

Tullova nočná jazda, ktorá vo svetle nasledujúcich udalostí poukazovala na jeho tajné machinácie; Oldring, jeho maskovaný jazdec a jeho zlodeji, ktorých kone mali obviazané kopytá; správa, že Tull v to ráno odcválal so svojím chlapom Jerrym po chodníku do Glaze, čudné zmiznutie jazdcov Jane Withersteenovej, neobyčajne odvážny pokus zabiť jediného nemormóna, ktorý ešte u nei slúži, zámer zmarený zjavne len skvelou jazdou Judkinsa na jej plnokrvnom koni, a napokon to, že odohnali červené stádo. Tieto udalosti podľa Ventersovej predstavy spolu súviseli a neveštili nič dobré. Spomenul si, ako mu Jane vyčítala, že je zatrpknutý, a preto sa z celej sily usiloval zbaviť sa zatvrdilosti pri posudzovaní Tulla. No trpké skúsenosti ho nútili uvedomiť si pravdu. Cítil tieň nejakej neviditeľnej ruky; pozoroval ju, kým nezazrel jej hmlisté kontúry a nezačal ju pripisovať nenávisti muža, rivalite mormónskeho staršieho v cirkvi, biskupskej moci, predĺženej ruke strašnej viery, ktorá siahala veľmi ďaleko. Neviditeľná ruka prvý raz zasiahla Jane Withersteenovú. Pozvali jej jazdcov, aby zahnali sedemtisíc kusov dobytka, a nechali ju bez pomoci. No Ventersovi sa zdalo čudné, že sila, ktorá jazdcov povolala, dovolila, aby toľko dobytka odohnali zlodeji a odvliekli vlci. Lebo ruka v ruke s touto silou kráčala nenásytná pahltnosť: bola to zosobnená pahltnosť.

„Čo si Oldring počne s dva a pol tisícom kusov dobytka?" dumal Venters. „Je mormón? Stretol sa

v noci s Tullom? Zdá sa mi, že je v tom nejaký nečistý zámer. Lenže Tull a jeho cirkevníci by iste nezničili Jane Withersteenovú, keby z toho cirkev nemala úžitok. Prečo do toho zapojili Oldringa? Musím na to prísť!"

Divoch prebehol dvadsaťpäť míľ za tri hodiny, a prešiel len malý úsek cesty. Keď sa už príliš spotil, Venters mu dovolil, aby si sám zvolil, ako rýchlo chce ísť. Bolo už neskoro popoludní, keď Venters naďabil na chodník červeného stáda a zistil, kde sa tej noci páslo. Čochvíľa zbadal kravu s teľaťom a niekoľko jalovíc, a ďalej v šalvii zopár zatúlaných býkov. Letmo zazrel aj kojotov, čo sa obšmietali okolo stáda. Pomalý, dôkladný pohľad jazdca nevidel ináč na obzore nič živé. Šalvia okolo neho siahala koňovi po prsia v nádhere svojho horúceho vonného dychu, sivá, kde sa skláňala k svetlu, tmavšia, kde ju neovieval vietor, a nádherne hnedofialová, ako ju v údolí sfarbila diaľka. Ďaleko za touto šírou pláňou pomaly sa dvíhali svahy pahrbkov, cez ktoré si mnohými krivolakými kaňonmi razil cestu priesmyk Sklamania.

Venters zdvihol liace svojho koňa a pustil sa širokým dobytčím chodníkom. Udľapčaná šalvia pripomínala stopu velikánskeho hada. Za niekoľkomíľovej jazdy minul nejednu kravu a teľa, čo zaostali za stádom. Napokon zastal na poslednej, najvyššej terase svahu a pod ním sa rozkladalo dno údolia. Pri vchode do kaňonu bol šalviový porast prerušený a pokiaľ mohol vidieť, dobytčí chodník sa tiahol rovnobežne s ním. Viedol k ešte neobjavenému miestu, kde Oldring vháňal dobytok do priesmyku. Nejeden jazdec, čo tade prešiel, sa už nikdy nevrátil. Ventersovi stačilo vidieť, že zlodeji neodbočili zo svojej zvyčajnej cesty, zišiel v pravom uhle z dobytčieho chodníka a zamieril k hlavnému vchodu do priesmyku.

Slnko sa už schladilo a chýlilo sa k západnému obzoru, kde už nebolo biele, ale zlaté, a spočinulo tam ani velikánska lopta, ktorá sa už-už skotúľa po zlatých záblesko ch dolu svahom. Venters pozoroval, ako sa dĺžia lúče a pásiky svetla, a obdivoval svoj vlastný dlhočizný tieň. Slnko zapadlo. Na chvíľu okolo neho ešte zažiaril odblesk svetla a videl, akoby sa dajaká studená fialová kvetina plazila pred ním popred kaňon hore do náprotivného svahu, ale o chvíľu unikla, stmavla a pochovala posledné zlaté záblesky slnečného svitu.

Venters vyšiel na cestu, ktorou vždy chodieval do kaňonu. Zosadol z koňa, ale nenašiel nijaké stopy, iba tie, čo zanechal sám pred niekoľkými dňami. Predsa však poslal dopredu psa Ringa a vyčkával. O malú chvíľu sa Ring vrátil. Nato Venters zaviedol svojho koňa k trhline v zemi.

Vchod do priesmyku Sklamania bol pozoruhodný prírodný úkaz v kraji, vyznačujúcom sa širymi, šalviou porastenými svahmi, pahorkami, oddelenými mohutnými červenými útesmi a hlbokými kaňonmi s tajomnými potokmi a prameňmi. Tu bolo dno údolia rovné, otváral sa tu úzky prielaz, neokresaná trhlina v žltých kamenných útesoch. Chodník pozdĺž strmého zrázu, hlbokého päťsto stôp, bol vždy skúškou pre Ventersove nervy. Ťažko by tade prešiel aj somár. Ale keď tade Venters viedol Divocha, fŕkal skôr nedôverčivo a znechutene ako ustrašene a ani jazdecký kôň pred skokom zdvihol solídne okované predné nohy a dopadol na prvý neokresaný schod. Venters s obdivom pozrel na

rysáka, popustil mu uzdu a kráčal teraz pod ním. Kamene a bridlica, o ktoré Divoch zakopol, neraz zavalili Ventersa po kolená, neraz len horko-ťažko odskočil pred rútiacim sa balvanom; podchvíľou Divocha cez kúdol prachu ani nevidel a raz sa obaja zviezli po klzkom výstupku žltej, zvetranej skaly. Bola to cesta, na ktorej sa nemohli zastaviť, a preto, keby mali zahynúť, pád by tu aspoň netrval dlho.

Keď bolo po všetkom, Venters si vydýchol a zrazu mal neklamný pocit, že jeho podujatie bude úspešné. Lebo bol pevne rozhodnutý, že čosi dosiahne stoj čo stoj, a teraz sa z toho vykľulo dobrodružstvo, hodné jeho umu, šikovnosti, ostražitého oka a bystrého sluchu.

Pozdĺž vodorovného dna priesmyku sa hrčili drobné skupiny nízkych borovíc. Pod stenami hustol súmrak. Venters zamieril na cestu a pustil sa hore kaňonom. Stromy, dutiny a predmety na dne priesmyku boli čoraz černejšie a táto čerň sa plazila hore po stenách, až priesmyk zahalila tma, hoci hore ešte váhavo sliepňal deň. Obloha otmavela a začali sa vynárať hviezdy, najsamprv bledé a potom čoraz jasnejšie. Ostré zárezy na okraji steny, čo sa sťa zuby zahryzli do belasosti, tvorili značky, podľa ktorých Venters vedel, kde leží jeho táborisko. Musel si poslepiačky prekliesniť cestu cez húštinu štíhlych dubčekov k prameňu, kde napojil Divocha a aj sám sa napil. Tu odsedlal koňa a uvolnil mu uzdu; nebál sa, že opustí žírnu, chladivú trávu, čo rástla pri prameni. Hneď potom zahnal aj vlastný hlad, nakŕmil Ringa a Whitieho a spolu s nimi, vystretými vedľa neho, čakal na spánok.

Boli časy, keď noc vo výšavách týchto utahských hôr Ventersovi lahodila. Ale bolo to prv, než prenasledovanie nepriateľov zmenilo jeho povahu. Ako jazdec, ktorý strážil stádo, nikdy nepomyslel na to, aká môže byť noc divoká a smutná; teraz tu ležal ako štvanec: keď nastala tíš a hlboká tma, a prúdy ligotavých hviezd svietili chladne a pokojne, bolelo ho srdce. Už celý rok žije ako čierna ovca, vyhnaná zo stáda. Túžil po nejakom hlase, po dotyku ruky. Cez deň sa preháňal na koni z miesta na miesto a bolo tu i cvičenie so zbraňou, ku ktorému ho čosi pobádalo, ako aj iné úlohy, čo aspoň vyžadovali nejakú činnosť; ale v noci, prv než zaspal, nastal v jeho duši boj. Rád by bol odišiel z týchto nekonečných šalviových strání, divokých kaňonov; a v takéto osamelé noci bola táto túžba neznesiteľná. Vtedy vystrel ruku za Ringom a Whitiem, nekonečne vďačný za lásku a priateľstvo oboch psov.

Tej noci doľahla na Ventersa tá istá dobre známa opustenosť, premohli ho zvyčajné smutné myšlienky a mučivý nepokoj. No vyvinulo sa z toho presvedčenie, že jeho zbytočný život sa trošku zmenil. Prvý raz to pocítil, keď ho Divoch vyhodil z vysokého sedla, a cítil to aj teraz, keď ležal pred vchodom do priesmyku Sklamania. Nebolo to napätie pred blízkym dobrodružstvom, skôr zlá predtucha veľkého nebezpečenstva, možno smrti. Chcel nájsť cestu, kade ušiel Oldring. Zlodeji mali rýchle kone, ale ani jeden z nich by nedohnal Divocha. Venters vedel, že sa k nemu nemôže prikradnúť nijaký zlodej, kým Ring a Whitie strážia jeho úkryt. A napokon, má oči a uši, dlhú karabínu a dobrú mušku, ktorú rozhodne použije. Jeho predtucha zmeny napodiv nepripúšťala myšlienku, že by mal zabiť Tulla. Týkala sa len toho, čo sa mu prihodí v prie-

smyku Sklamania; a nemohol zdvihnúť závoj toho tajomstva o nič viac, ako povedať, kade vedú cesty k tomu neprebádanému kaňonu. Ani mu na tom veľmi nezáležalo. A vyčerpaný návalom myšlienok konečne zaspal.

Keď otvoril oči, bol zase deň a videl okraj náprotivnej steny, vrúbený zlatom úsvitu. Niekoľko minút mu stačilo, aby si vykonal ranné povinnosti okolo tábora. Neďaleko našiel Divocha a na jeho prekvapenie, kôň sám prišiel k nemu. Divoch patril k tým koňom, čo svoju zúrivosť zanechávajú v domácej ohrade. Chcel sa len oslobodiť od mulíc, somárov a býkov, pováľať sa v prachu a potom vybehnúť do šírych, otvorených veterných šalviových plání na nočnú chutnú pašu a spať v chladivej vlhkej tráve pri prameni. Jerd dobre poznal tohto rysáka, keď o ňom povedal: „Počkaj, až zacíti šalviu!"

Venters ho osedlal a vyviedol ho z dubiny, vyskočil naň a pustil sa hore kaňonom. Ring a Whitie cupotali za ním. Starý trávnatý chodník sa tiahol popri plytkom náplave, kde tiekol tenký pramienok vody. Kaňon bol široký asi päťsto metrov, žlté steny mal celkom zvislé; bol husto porastený šalviou, z ktorej kde-tu vyčnieval dubček alebo borovica. Päť míľ bol pomerne rovný a potom sa krivolaké steny začali zvyšovať a dno znižovať. Za týmto bodom, kde sa kaňon tak náhle menil, ho Venters ešte nepreskúmal; a práve tu sa otvárala skutočná brána k spletitostiam priesmyku Sklamania.

Pritiahol Divochovi opraty, aby šiel pomalšie, podchvíľou zastával a načúval a opatrne pokračoval, sledujúc všetko jastrivým a neúnavným zrakom. Kaňon narastal do takých rozmerov, že prvých desať míľ sa proti tomu zdalo, akoby bol býval zakrpatený. Venters len pokračoval v ceste a popri záujme o široké okolie nestrácal zo zreteľa opatrnosť a dychtivo sa snažil nájsť nejakú stopu alebo zbadať niečo živé. Ak tu kedy bola cesta, on ju nenachádzal. Viezol sa cez šalviu, pomedzi skupinky borovíc a po trávnatých rovienkach, kde rástli fialové ľalie s dlhými lupeňmi. Viezol sa cez tmavú úžinu priesmyku, nie širšiu ako ulička v cottonwoodskom hájiku. A vyšiel do veľkého amfiteátra, do ktorého vybiehali mohutné výčnelky zbiehajúcich a pretínajúcich sa kaňonov.

Venters zo sedla študoval okom jazdca divoké priečne rezy týchto mohutných skalnatých roklín. Potom pokračoval, vedený prúdom tečúcej vody. Keby nie hlavný prúd vody, ktorý tiekol na sever, nevedel by povedať, ktorý z toľkých otvorov je pokračovaním priesmyku. Prechádzajúc týmto amfiteátrom, prešiel popred ústie piatich kaňonov a prebrodil sa drobnými potôčikmi, čo sa vlievali do väčšieho. Keď prišiel k východu, o ktorom predpokladal, že je to priesmyk, znova pokračoval v ceste pod previsnutými stenami. Jedna strana, ktorá bola v tieni, bola tmavá, druhá, na slnku, bola jasná. Tento úzky priechod sa krútil a hadil a vyústil do doliny, ktorá Ventersa veľmi prekvapila.

Aj tu bola fialová šalvia, ale bujnejšia ako vyššie. Dolina bola niekoľko míľ dlhá, niekoľko široká a okrúžená neschodnými stenami. No ohromil ho najmä druhý koniec doliny. Za šalviovou pláňou sa dvíhali čudne navŕšené žlté skaly. Nemohol prísť na to, ktoré boli blízko a ktoré ďaleko. Skaliská priam vykreslené sťa vlny pohoria, akoby sa kotúľali hore do strmých holých svahov a veží.

Na tejto šalviovej pláni Venters vyplašil vtáky a králiky, a keď prešiel ešte asi míľu, zazrel mihajúce sa biele chvosty uháňajúceho stáda antilop. Klusal po kraji potoka, čo sa skrúcal smerom k západnému okraju pomaly narastajúcich skalnatých kopcov. Pri pohľade zblízka vysoký svah zmizol z dohľadu. Ventersovi sa dolina zdala akoby naplnená horou roztopeného kamenia, ktoré stuhlo do čudných zaoblených tvarov. Šiel popri potoku, kým sa mu nestratil v hlbokej trhline. Preto Venters opustil tmavú štrbinu, čo mu nedovoľovala hľadať tým smerom, a vyšiel popri zahnutom okraji skaly na mieste, kde hraničila so šalviou. Po chvíli prešiel k preliačine a Divoch sa z nej ochotne štveral hore.

Naokolo boli vlnky vetrom šľahaných a dažďom omývaných skál. Nudnú tehlovú žlť nesfarbil chumáčik trávy alebo kytička šalvie. Videl, že napravo sa tento nerovnomerný prúd kamenia končí hluchou stenou. Naľavo od priehlbne, ktorá mu ležala pri nohách, sa mierny svah postupne dvíhal do veľkej výšky, ukončený nachýlenými a polozrútenými prevismi. Trvalo mu dosť dlho, kým pochopil, akým zázrakom sa tu drží toto úbočie. Nebolo to nič iné ako bok hory, ktorý sa ligotal na slnku ani vybrúsená žula s limbami, čo akoby zázrakom vyhúkli z obnaženého povrchu. Vetry z neho odviali zvetranú bridlicu a dažde pozmývali prach. Vysoko nad zaobleným svahom sa jeho krásne línie zlomili a stretli sa so zvislou okrajovou stenou, aby uvolnili jeho pôvab inému zoskupeniu a farbe skál: škvrnito žltému útesu, posiatemu puklinami, priehlbňami a zjazvenými bralami. A pred Ventersom sa rozkladala scenéria už nie taká prekvapujúca, ale pre jeho pozorný prieskum významnejšia. Lebo necelú míľu od holej, pahorkatej skaly sa začínala šalviová pláň a ústia kaňonov, z ktorých jedno bolo akiste ďalším vchodom do priesmyku.

Zoskočil z koňa, podal opraty Ringovi, aby ich držal, a pustil sa hľadať rozčeslinu s potokom. Nenašiel ho a nazdal sa, že sa voda prepadla do podzemného koryta. Potom sa vrátil na miesto, kde zanechal Divocha, a zviedol ho zo skaly do šalvie. K ústiam kaňonov nebolo ďaleko. Nebolo prečo vyberať, do ktorého vojde. Tam, kde vošiel, bola jasná strmá šachta zo žltého kameňa, asi tisíc stôp hlboká, s nádhernými, vetrom ošľahanými jaskyňami dolu a s vysokými hradbami, s piliermi a vežičkami hore. Venters potom prišiel do oblasti, kde líniu stien kaňonu vrúbilo ostré zúbkovanie. Boli to velikánske slepé ramená podobné zálivu, ktoré siahali až po ostré hrany s hustým porastom kružiny a stromov.

Venters prenikol do jedného z týchto výbežkov a ako dúfal, našiel tam hojne trávy. Musel pozohýnať malé dubčeky, aby cez ne dostal svojho koňa. Rozhodol sa, že ak tu nájde vodu, spraví si tu úkryt, a kliesnil si cestu späť k ochranným stenám. Uprostred malej skupinky strieborných smrekov našiel pramienok. Tento chránený kút bol ako stvorený na to, aby tu nechal svojho koňa a utáboril sa na noc, a odtiaľto sa potom môže púšťať na tajné obchôdzky peši. Bujná tráva mu zahalí stopy; hustá dubina pri vchode bude slúžiť Divochovi za ochrannú ohradu, ak by mu táto skvostná mladina nestačila. Tak teda Venters zanechal Whitieho s koňom, privolal si Ringa a s puškou v ruke razil si cestu von. Starostlivo si vštepil do pamäti tvary

smelých kontúr okrajových skál a presvedčil sa, že bude schopný vrátiť sa po vlastnej stope aj v tme.

Stred kaňonu pokrývali roztrúsené trsy šalvie a Venters krokom Indiána kliesnil si medzi nimi cestu. Podchvíľou položil ruku na psa, zastal a načúval. Nič nerušilo horúcu poludňajšiu tíš, iba ospanlivý bzukot hmyzu. Venters zazrel pred sebou zákrutu, prudšiu, aké vídal predtým. Habkavo zabočil za roh a zase sa ohromene zháčil.

Kaňon sa vejárovité otváral do veľkého oválu zeleného a sivého porastu. Bola to hlava podlhovastého kolesa, z ktorého sa v pravidelných vzdialenostiach ani špice rozbiehali kaňony. Prevládala tu matná červeň nad blednúcou žlťou. Rohy steny boli špinavoružové, zjazvené a dopukané, zužovali sa do vežičiek, zúbkovaných vrchovcov a sperených kopúl.

Venters sa plúžil čo najopatrnejšie. Asi uprostred tohto kruhu bola šalvia nižšia a redšia. Už chcel zabočiť doprava, kde by mu húština a hŕby popadaného kamenia umožnili, aby sa skryl, keď naďabil na široký dobytčí chodník. Nebol to ani chodník, ale skôr hradská, a stopy dobytka boli ešte čerstvé. A čo ho ešte väčšmi prekvapilo, boli vlhké! Zamyslel sa nad týmto javom. Veď nepršalo. Jediným rozlúštením záhady bolo, že statok prehnali cez vodu, a to dosť hlbokú, aby si namočil nohy.

Zrazu Ring ticho zavrčal. Venters sa opatrne vzpriamil a prešiel pohľadom po šalvii. Cez ovál klusalo niekoľko oneskorených jazdcov. Vydesený klesol späť a celý sa triasol. „Zlodeji!" šepol. Chytro sa poobzeral, kde by sa schoval. Nablízku nebolo nič, iba šalvia. Neodvážil sa prebehnúť cez otvorenú plochu ku skalám. Vyzrel zo šalvie ešte raz. Zlodeji - štyria-piati-siedmiôsmi - sa blížili, ale nie priamo k nemu. Ľadová strnulosť, ktorá akoby sa mu bola rozliala po žilách, trochu sa uvoľnila. So zatajeným dychom sa prikrčil a chytil zježeného psa.

Počul cvengot železných podkov na kameni, zachrípnutý chlapský smiech, a potom hlasy pomaly zanemeli. Prešli dlhé minúty. Po chvíli vstal. Zlodeji vchádzali do kaňonu. Kone mali unavené a išlo s nimi aj niekoľko zvierat s nákladom: zrejme mali za sebou dlhú cestu. Venters pochyboval, že by to boli zlodeji, čo odohnali červené stádo. Oldringova banda sa rozdelila. Venters sa díval za jazdcami, ako miznú pod strmou stenou kaňonu.

Zlodeji prišli zo severozápadnej strany oválu. Venters sa zahľadel tým smerom v nádeji, že ak prídu ďalší, uvidí, z ktorého kaňonu vyšli. Uplynula štvrťhodinka. Odmenou za jeho ostražitosť bolo, keď objavil ďalších troch chlapov na koni, ďaleko na severe. Lenže už nestihol zistiť, z ktorého kaňonu vyšli. Pozoroval ich, ako klusajú cez ovál a okolo vyčnievajúceho červeného rohu, kade odišli ostatní.

„Tak je to predsa ten kaňon!" zvolal Venters. „Oldringov brloh! Našiel som ho!"

Jediné, čo Venters nevedel rozlúštiť, bola skutočnosť, že stopy dobytka smerovali na západ. Široký chodník prichádzal od kaňonu, ktorým išli zlodeji, a dobytok hnali bezpochyby z neho a krížom cez ovál. Iné stopy nenašiel. Svitlo mu v hlave: Oldring hnal červené stádo na schôdzku, a nie z nej. Odkiaľ ide tento široký chodník do priesmyku a kam vedie? Venters vedel, že škoda márniť čas planým premýšľaním, ale bol ako

fascinovaný - nemohol sa toho zbaviť. Už dlhé roky bolo Oldringovo tajomné vchádzanie a vychádzanie z priesmyku Sklamania hlavnou témou rozhovoru šalviových jazdcov.

Vtom zrazu pes prerušil Ventersove dumy. Ring začal vetriť. Zaskučal, pomaly sa vracal po svojej stope a vrčal. Venters sa zvrtol. Na sto metrov od neho boli dvaja jazdci a blížili sa rovno k nemu. Jeden z nich, ktorý zaostával za druhým, bol Oldringov Jazdec v maske.

Venters sa šikovne hodil na zem a pokúšal sa pomaly ponoriť do šalvie. Ale čo ako opatrne to robil, prvý kôň ho objavil. Zastal, zafŕkal a zbystril sluch. Zlodej sa naklonil dopredu, akoby pozorne upieral zrak pred seba. Potom bleskovým pohybom vytrhol pištoľ z puzdra a vystrelil.

Guľka prefičala ponad šalviu. Ventersa udreli letiace kúsky dreva a horúca, prenikavá bolesť akoby ho bola postavila na rovné nohy. Belasá hlaveň jeho pištole zažiarila ani blesk. Vystrelil raz, potom druhý raz.

Prvému zlodejovi vypadla z ruky zbraň a zrútil sa zo sedla, padol na zem a noha mu ostala v strmeni. Kôň divo zafŕkal a uháňal preč, vlečúc zlodeja po šalvii.

Jazdec v maske sa zmätene pohniezdil v sedle, nakláňajúc sa pomaly na jeden bok, a potom s prideseným, čudným výkrikom spadol z koňa.

JAZDEC V MASKE

Venters preskočil zrakom zo zlodejov na zemi ku kaňonu, kde zmizli ostatní. V duchu rátal, koľko času potrebujú cválajúce kone, aby sa vrátili na otvorené priestranstvo, ked jazdci začujú výstrely. So zatajeným dychom vyčkával. Ale odhadnutý čas sa blížil a nijaký jazdec sa nezjavil. Venters si už začal myslieť, že ozvena výstrelov neprenikla do zákutí kaňonu, a na chvíľu sa cítil bezpečný.

Utekal k miestu, kam kôň dovliekol prvého jazdca. Ležal v hlbokej tráve mŕtvy, ústa otvorené, oči vytreštené - pohľad, pri ktorom bolo Ventersovi na dávenie. Prvý človek, na ktorého kedy namieril zbraň - a prestrelil mu srdce. Potiac sa na celom tele zavliekol Venters zlodeja medzi bralá a obložil ho plochými kameňmi. Potom zahladil stopy v udlapčanej tráve a šalvii. Zlodejov kôň zastal asi štvrť míle od nich a pásol sa.

Keď Venters chytro zamieril k Jazdcovi v maske, čo ako ho striasali zimomriavky, nemohol sa celkom ubrániť zvedavosti. Veď postrelil Oldringovho vychýreného pobočníka, ktorému ešte nikto nevidel tvár. Bol na svoj kúsok ukrutne pyšný. Čo by povedal Tull, keby videl, čo dokáže vydedenec, ktorý tak často chodí k priesmyku Sklamania?

Ventersova zvedavá netrpezlivosť a očakávanie ho nepripravili na otras, ktorý zažil, keď si zastal nad drobnú, tmavú postavu. Zlodej mal na tvári čiernu masku, podľa ktorej ho nazvali, ale nemal zbraň. Venters pozrel na smutného koňa: na sedle neboli puzdrá na zbrane.

„Zlodej dobytka, čo nemá so sebou zbrane!" hundral si popod nos Venters. „A nemá ani len opasok. Nemo-

hol si zbrane schovať pod tie tenké hábiky... Čudné!"
Jazdec zrazu zhlboka trhano vdýchol a prebehol ním kŕč, a Venters hneď vedel, že ešte žije.
„Žije!... Musím tu ostať stáť a vyčkať, kým umrie. Zastrelil som neozbrojeného človeka. „
Venters schýlený odložil jazdcovo široké sombrero a čiernu plstenú masku. Odhalil tým lesklé zlatohnedé, trocha vlnisté vlasy a bielu, mladistvú tvár. V dolnej časti líc a brady sa jasne črtala čiara, kde sa hnedosť ohorenej pleti stretala s úbeľom, skrytým pred slnkom.
„Ach, veď je to len chlapec!... Čo?! Toto že je Oldringov Jazdec v maske?"
Chlapec začal prejavovať známky vracajúceho sa vedomia. Pohniezdil sa, pohýbal perami a zakvačil sa drobnou hnedou rúčkou do jeho blúzy.
Venters len kľačal celý zhrozený nad svojím činom. Jeho guľka sa zavŕtala do pravej strany jazdcových pŕs hore pri pleci. S trasúcimi sa rukami odviazal Venters čiernu šatku a roztrhol skrvavenú blúzu.
Prvé, čo zazrel, bola rozzevená rana, tmavočervená na pozadí bielej pleti a vytekal z nej červený pramienok. A potom nežná, nádherná krivka ženských pŕs!
„Žena!" zvolal. „Dievča!... Zabil som dievča!"
Zrazu sa oči otvorili a prenikavo pozreli na Ventersa. Boli hlboké a belasé. Bolo v nich vedomie smrti, potláčaná hrôza a bolesť, ale nevideli. Nevideli Ventersa. Dívali sa do neznáma.
Potom sa v nej kŕčovito prejavil život. Zvíjala sa v mukách ožívajúcich síl a v náhlom kŕči len-len, že sa Ventersovi nevytrhla. Pomaly sa utíšila a klesla späť. Ruka bez rukavičky hľadala ranu a pritisla sa na ňu silno, že sa jej hánka takmer pohrúžila do pŕs. Pomedzi roztiahnuté prsty jej crčala krv. A pozrela na Ventersa očami, ktoré ho už videli.
V duchu sa preklínal a preklínal aj svoju neomylnú mušku, na ktorú bol taký hrdý. V pohľade jej očí videl dokaličenú antilopu, ktorú ide práve dobiť nožom. Lenže v jej očiach bolo oveľa viac - odhalil sa v nich umierajúci duch. Bola v nich pudová túžba po živote, spýtavá bezmocnosť a strašná žaloba zasiahnutej zveri.
„Odpusťte! Nevedel som!" vyhŕklo z Ventersa.
„Zastrelili ste ma - zabili ste ma!" šepkala udychčaná. Na perách sa jej zjavila chvejúca sa krvavá pena. Venters z toho usúdil, že sa jej v pľúcach mieša vzduch s krvou. „Ach, vedela som,... že... to... raz príde!... Ach, ako to páli!... Držte ma... padám... je tma... Ach, bože môj!... Maj zľutovanie... „
Jej meravosť sa uvoľnila v jedinom dlhom záchveve; klesla dozadu bezvládne, tichá, biela ani sneh, a zatvorila oči.
Venters si už myslel, že umrela. Ale slabunké pulzovanie jej pŕs ho presvedčilo, že je medzi životom a smrťou. Smrť môže nastať každú chvíľu, lebo guľka ju prevŕtala skrz-naskrz. Napriek tomu natrhal trocha šalviového lístia, pritisol jej ho pevne na rany, okolo pliec ovinul čiernu šatku, a tuho ju uviazal pod pazuchou. Potom jej pozapínal blúzu a ukryl sám pred sebou jej skrvavenú žalujúcu hruď.
„Čo teraz?" spytoval sa v duchu neprítomne. „Musíme sa odtiaľto dostať. Umiera... ale nemôžem ju tu nechať. „
Chytro prebehol pohľadom po šalvii na severe, ale nezbadal nijakú živú bytosť. Potom zdvihol sombrero a masku dievčaťa. Aj tentoraz ho maska tak zarazila,

ako keď jej ju prvý raz strhol z tváre. Lebo pre ženu zabudol na zlodeja a tento plstený čierny pás mu určil totožnosť Oldringovho Jazdca v maske. Venters rozlúštil tajomstvo. Podložil pod ňu svoju pušku, opatrne ju na ňu nadvihol a pobral sa, odkiaľ prišiel. Pes sa plúžil v jeho tieni. A kôň, ktorý stál so zvesenou hlavou obďaleč, šiel za nimi bez volania. Na spiatočnej ceste Venters vyhľadával najhlbšie trsy trávy a najväčšie kríky šalvie. Podchvíľou sa obzeral ponad plece. Neoddychoval. Sústredil sa len na to, aby nenatriasal dievča a zastieral svoje stopy. Keď prišli k úzkemu kaňonu, zvrtol sa a držal sa celkom pri stene, kým nenašiel svoju skrýšu. Keď vošiel do hustej dubiny, len horko-ťažko si kliesnil cestu. No držal svoj náklad temer vzpriamene, prekĺzal bokom a ohýbal mladé stromčeky, až napokon sa mu to podarilo. Cez šalviu a trávu sa brodil k skupinke strieborných smrekov.

- Položil dievča a takmer sa bál na ňu pozrieť. Bola bledá a studená ako mramor, ale žila. Venters si až vtedy uvedomil, ako mu to dlhé nesenie vyčerpalo sily. Sadol si, že si oddýchne. Whitie oňuchal bledé dievča, zaskučal a priplazil sa Ventersovi k nohám. Ring strebal vodu z prameňa.

O chvíľu Venters vyšiel, chytil koňa, previedol ho cez dubinu, odsedlal ho a uviazal na dlhý povraz. Divoch sa už dosť dlho nepásol, a tak zaerdžal a pohodil hlavou. Venters mal pocit, že nebude mať pokoja, kým nezachráni koňa druhého zlodeja; vzal teda pušku, zavolal na Ringa a vydal sa na cestu. Rýchlo, ale obozretne sa pustil kaňonom k oválu a von na dobytčí chodník. Zahladil nemnohé stopy, ktoré by ho boli mohli prezradiť, takže teraz by ho bol vystopoval iba skúsený stopár. Potom, podchvíľou sa nesmelo obzerajúc na šalviovú pláň, začal obchádzať zlodejovho koňa. Bolo to nečakane ľahké. Odviedol koňa na nižšie položené miesto, aby ho z druhej strany oválu nebolo vidno, pozdĺž tienistej západnej steny, a tak až do svojho kaňonu a tajného táboriska.

Dievča malo oči otvorené; na lícach sa jej červeneli škvrny od horúčky; stenavo šepkala čosi, čo Venters nerozumel, ale podľa pohybu jej pier usúdil, že chce vodu. Zdvihol jej hlavu a priložil jej čutoru k ústam. Potom znova upadla do bezvedomia alebo bezvládnosti, čo bolo skoro to isté. Venters si všimol, že horúca červeň na jej lícach sa zmenila na predchádzajúcu bledosť.

Slnko zašlo za vysoký okraj kaňonu a chladný tieň zastrel steny. Venters nakŕmil psov a priviazal koňa mŕtveho zlodeja. Divochovi dovolil, aby sa pásol odviazaný. Keď to vykonal, nalámal čečiny a uplietol dievčaťu operadlo. Potom ju opatrne položil na prikrývku a bokmi prikrýyky ju pozakrýval. Druhú prikrývku si okrútil okolo pliec a našiel pohodlné sedisko proti smreku, ktorý podoprel jej malý prístrešok. Ring a Whitie ležali neďaleko, jeden spal a druhý bdel.

Venters sa hrozil nočného bdenia. V noci mával mozog svieži, a teraz mal strážiť a myslieť a cítiť vedľa umierajúceho dievčaťa, ktoré len-len že nezavraždil. Vymýšľal si tisíce ospravedlnení, ale ani jedno neodčinilo jeho skutok, nezbavilo ho výčitiek svedomia.

Zdalo sa mu, že keď nadíde tmavá noc, uvidí jej bielu tvár ešte jasnejšie.

‚Čochvíľa odíde,' hovoril si v duchu, ‚nebude už trpieť, vďaka bohu.'

Každú chvíľu ním otriasala istota, že čochvíľa

umrie; vtedy sa k nej sklonil a priložil si ucho na jej prsia. Srdce jej ešte bilo.

Večernú tmu zalial studený hviezdny svit. Kone sa nehýbali a hrobovú tíš kaňonu neprerušil ani hlások. ‚Pochovám ju tu,' dumal Venters, ‚a nech je jej hrob takým tajomstvom, akým bol jej život.'

Lebo niekoľko slov dievčaťa, pohľad jej očí, jej modlitba Ventersa napodiv dojali.

‚Bolo to len dievča,' zhováral sa sám so sebou. ‚Čo s ňou Oldring mal? Zlodeji nemávajú ani ženy, ani sestry, ani dcéry. Bola to zlá žena - to je to. Ale akosi... no... možno sa nestala z vlastnej vôle priateľkou zlodejov. Ako prosila boha, aby sa nad ňou zmiloval!... Život je čudný a krutý. Ktovie, či v Oldringovej bande jesto aj viac žien? Možné to je. Ale čo je to za hra? Oldringov Jazdec v maske! Už len pri zmienke o ňom sa dedinčania schovávajú a zamykajú brány. Meno, ktorému sa pripisuje vari tucet vrážd, stovka lúpeží a tisíc krádeží dobytka. Akú rolu v tom hralo to dievča? Možno Oldringovi slúžilo len na to, aby všetko opriadol tajomstvom.'

Hodiny plynuli. Biele hviezdy tiahli im nad hlavou po úzkom tmavomodrom pásiku. V tichu bolo počuť aj bzukot hmyzu. Venters sa díval na nehybnú bielu tvár a ako na ňu hľadel, z hodiny na hodinu čakajúc na smrť, už ani nepomyslel na to, že to preňho nebude veľká chvála. Myslel už len na to, aká je pravda v tej chvíli smutná. Nech je hocikto - nech spáchala hocičo - je mladá a umiera.

Druhá polovica noci sa vliekla nekonečne dlho. Hviezdny svit pohasínal a tma temnela až po najtmavšiu hodinu. ‚Na úsvite umrie,' mumlal si Venters, rozpomínajúc sa na predpoveď akejsi stareny. Tma vybledla do šedi a šeď zjasnela a ponad východný okraj nazrel deň. Venters priložil ucho na prsia dievčaťa. Ešte vždy žila. Azda sa mu to len zdalo, že jej srdce bije mocnejšie, čo ako málo, ale mocnejšie? Pritisol si ucho ešte pevnejšie na jej prsia. A keď vstal, aj on mal pulz rýchlejší.

‚Ak neumrie v najbližšom čase... má nádej... slabú nádej... že bude žiť,' povedal.

Rád by bol vedel, či sa vnútorné krvácanie zastavilo. Pery už nemala potiahnuté krvou. Ale bledšia nemohla byť nijaká mŕtvola. Rozopäl jej blúzu, odviazal šatku a pozorne pozbieral šalviové lístie z rany na jej pleci. Rana už zacelela. Zľahka ju zdvihol a presvedčil sa, že rana, ktorou guľka vyšla, sa už tiež stiahla. Zamyslel sa nad skutočnosťou, že čisté rany v liečivom horskom povetrí rýchlo zacelievajú. Rozpomínal sa na podobné príklady, keď niektorého jazdca doklali alebo postrelili a zrejme by bol vykrvácal; no krv sa zrazila, rana sa stiahla a vystrábil sa. Nemal možnosť zistiť, či ešte dievča vnútorne nekrváca, ale veril, že nie. Ináč by tak dlho nežila. Všimol si, kade guľka vošla, a usudzoval, že zasiahla horný lalok jej pľúc. Možno zacelela aj rana v pľúcach. Ako jej zmýval krvavé škvrny z pŕs a starostlivo jej preväzoval ranu, neisto pocítil akési čudné, smutné šťastie, lebo si pomyslel, že by mohla žiť.

Denné svetlo a náznak slnečného jasu vysoko na pokraji útesov na západe ho donútili, aby premýšľal, čo robiť. A kým náhlivo kutil okolo svojho tábora, všetko si to v hlave dobre uvážil. Nebolo by rozumné ostať pridlho v tejto skrýši. A ak má v úmysle sledovať do-

bytčí chodník a pokúsiť sa nájsť zlodejov, najlepšie bude hneď vyraziť. Dobre vedel, že zlodeji, ak sú jazdci, by si nič nerobili z toho, keby im z tábora chýbal niektorý z ich bandy celý deň alebo celú noc, ale ak sa títo dvaja neukázali v patričný čas, budú ich hľadať. A toho sa Venters bál.

‚Dobrý stopár by ma vysliedil,' hundral si popod nos. ‚A obkľúčili by ma. Uvidíme. Zlodeji sú leniví, keď nie sú na koni. Riskujem to. Zmením skrýšu. '

Starostlivo si vyčistil a znova nabil zbraň. Keď vstal, že sa poberie preč, dlho sa zahľadel na dievča v bezvedomí. Potom dal rozkaz Whitiemu a Ringoví, aby pri nej stáli na stráži, a odišiel z tábora.

Najbezpečnejšia skrýša bola tesne pod stenou kaňonu a tade sa Venters cez hustý porast pomaly a opatrne predieral k oválu. Keď mal prísť k otvorenému priestranstvu, rozhodol sa, že cezeň prejde a pôjde pozdĺž ľavej steny, kým nepríde na dobytčí chodník. Prebehol pohľadom po ovále tak dychtivo, ani čo by naháňal antilopu. Potom sa sklonený zakrádal od jedného úkrytu k druhému, využívajúc skaly a kríky šalvie, až kým neprišiel k hustému porastu pod náprotivnou stenou. Keď už tam bol, skúmal nanajvýš opatrne zem pred sebou, ale keď sa pohyboval, ešte zvýšil rýchlosť. Kľučkujúc od kríka ku kríku prešiel popred vchody do dvoch kaňonov a v otvore do tretieho prešiel cez pramienok bystrej, čistej vody a náhle naďabil na dobytčí chodník.

Viedol popri nízkom brehu potôčika a Venters, neprestajne ho sledujúc, držal sa stále pri hranici šalvie a húštiny. Kaňon sa skrúcal ani had azda míľu alebo ešte viac a napokon sa otváral do doliny. Červené plochy sa ostro odrážali na pozadí fialovej šalvie a ďalej v tej istej rovine viedla prerušovaná červená čiara ku skalnej stene.

„Ach, veď je to červené stádo!" zvolal Venters.

Biele a čierne škvrny mu prezrádzali, že v priľahlej doline bol statok aj inej farby. Teda zlodej Oldring bol aj statkárom. Venters odhadol zrakom čriedu, ktorá bola väčšia ako červené stádo.

„To je pastvisko!" pokračoval Venters. „Je tu vody a trávy pre päťdesiattisíc kusov dobytka, a ani nepotrebujú jazdcov!"

Po prvom návale prekvapenia a rýchleho odhadu Venters už neotáľal, ale znova sa odplúžil do šalvie po spiatočnej ceste. Tým, že odhalil Oldringovo tajné pastvisko, mnohé problémy sa ukázali v celkom inom svetle. Zlodej tu prechovával svoje stádo, tu bolo červené stádo Jane Withersteenovej; tu bolo niekoľko kusov dobytka, čo zmizlo z cottonwoodských úbočí za posledné dva roky. Kým Oldring neodohnal červené stádo, dobytok, ktorý ukradol, mu ledva stačil na to, aby jeho mäsom nachoval svojich ľudí. V ostatnom čase nehlásili ani zo Sterlingu, ani zo severných dedín, že by im boli odohnali nejaký dobytok. A Venters vedel, že jazdci sa čudovali Oldringovej nečinnosti v tejto oblasti. Ale pokiaľ išlo o návštevu v Glaze a Cottonwoodse, on i jeho banda sa činili, vždy mali zlato, ale v ostatnom čase hodnú časť z neho prehrali v kartách, prepili a rozhádzali, a to vyvolalo mnohé dohady. Výsledkom Oldringových častejších návštev boli nové krčmy, a kde bývala predtým jedna prestrelka alebo nájazd na malé dedinky, bolo ich teraz mnoho. Možno má Oldring ďalšie pastvisko ďalej nad prie-

smykom a odtial hnal dobytok do dalekých miest Utahu, kde ho veľmi nepoznali. Ale Venters o tom napokon zapochyboval. A zo skúseností posledných dní nadobudol Venters presvedčenie, že Oldringovo zastrašovanie a tajomstvo Jazdca v maske a jeho domnelých zlých skutkov, prudký odpor, ktorým privítali každého neznámeho jazdca, ako aj krádeže dobytka, boli iba úskokom vodcu zlodejov, aby zastrel svoj skutočný život, svoje úmysly a prácu v priesmyku Sklamania.

A Venters ani stopujúci Indián preplazil sa po šalvii do Oválnej doliny, prešiel na severe chodník po chodníku, až konečne vošiel do kaňonu, z ktorého smeroval dobytčí chodník a do ktorého pred jeho zrakom zmizli zlodeji.

Ak bol už predtým opatrný, teraz sa každým svojím nervom nútil, aby sa plazil čo najtichšie a načúval čo najpozornejšie. Plazil sa tak nízko pri zemi, že nemohol použiť svoj zrak na iné, len aby si pomáhal pri namáhavom postupe po úlomkoch a rozvalinách skalnej steny. No pri občasnom oddychu videl, že mohutné červené steny sú čoraz vyššie a divokejšie, čoraz previsnutejšie a dopukanejšie. Uvedomil si skutočnosť, že sa vracia a stúpa hore. Šalvia a hustá dubina a jelšina ustúpili nízkej borovici, vyrastajúcej z kamenistej pôdy. Zrazu mu do uší doľahlo tiché, jednotvárne dunenie. Sprvu si myslel, že hrmí, neskôr to pokladal za rútiacu sa zvetranú skalnú lavínu. Ale dunenie neprestávalo a postupne bolo hlbšie a hlbšie, až prešlo z dunenia do mäkkého hukotu.

, Vodopád, ' povedal si v duchu., A zrejme veľký. Ktovie, či je to ten potok, ktorý sa mi stratil. '

Hukot ho rozčuľoval, lebo nepočul nič inšie. Lenže iste nepočuli ani zlodeji jeho. Povzbudený touto skutočnosťou a presvedčený, že ho nevidí nikto, iba ak nejaký vták, vstal zo zeme, aby sa mohol lepšie poponáhľať. Otvor medzi borovicami ho upozornil, že sa blíži k vrcholu svahu.

Dosiahol ho, a v návale prekvapenia hodil sa na zem. Pred ním sa rozprestieral krátky kaňon s oblým kamenným dnom bez trávy, šalvie alebo stromov a so zaoblenými nachýlenými stenami. Oproti nemu tiekol široký zurčiaci potok a v úzadí kaňonu zo širokej rozčesliny prúdil vodopád a padajúc na dva zelené schody, rozprestieral sa v dlhý biely závoj.

Keby si Venters nebol celkom istý, že vošiel do správneho kaňonu, nebol by sa tak prekvapil. Steny neboli nikde prerušené, bočné kaňony neústili sem, kam ho viedli stopy zlodejov a dobytčí chodník, a teda sa nemohol mýliť. Ale tu sa kaňon končil a končili sa zrejme aj stopy.

„Ten dobytčí chodník vychádzal odtiaľto," opakoval si v duchu Venters. „Vychádzal odtiaľto. Teraz by som rád vedieť, ako sa sem ten dobytok dostal. „

Ak si mohol byť niečím istý, bola to starostlivá pozornosť, akú venoval dobytčiemu chodníku, na ktorom každá stopa kopyta mierila rovno na západ. Teraz sa díval na východ, na velikánsky oblý roh kaňonu, po ktorom stekal tenučký biely závoj vody, široký necelých dvadsať metrov. Nejako, niekde sa prerátal. Prvý raz za dlhé roky zapochyboval o svojej obratnosti pri hľadaní stôp a o svojej schopnosti zapamätať si to, čo krátko predtým videl. V obave, aby ostal ukrytý, akiste zablúdil v tomto výbežku priesmyku Sklamania, a tým mu mimovoľne unikol kaňon so stopami. Nič iné si ne-

mohol myslieť. Zlodeji dobytka nelietajú, ani dobytok neskáče do tristometrových priepastí. Bol to len dôkaz toho, čo jazdci šalviových plání už dávno hovorili o tomto labyrinte klamlivých kaňonov a údolí, že totiž do priesmyku Sklamania síce vedú chodníky, ale ani jeden jazdec po nich nikdy nikam neprišiel.

Znenazdania cez mäkký hukot vodopádu začul nezvyčajný zvuk, ktorý nevedel definovať. Hodil sa na zem za skalu a načúval. Zo smeru, odkiaľ prišiel, sa šírilo čosi, čo sa podobalo čudnému pridusenému dupotu, špľachotu a cingotu. Hoci mal dobré nervy, na čelo mu vystúpil studený pot. Čo sa všetko môže stať v tomto tajomnom kamennom bludisku? Neprirodzený zvuk preletel ponad neho, ako tam ležal zakvačený do svojej pušky, zápasiac o svoj pokoj. Potom ten zvuk doľahol z otvoreného priestranstva, bol už zreteľný a inakší. Venters spoznal dupot krivkajúceho koňa, šťukot železa na ponorených kameňoch a dutý špľachot kopýt vo vode.

Uľahčilo sa mu. Mozog sa mu zase obrátil ku skutočnosti a zvedavosť ho nútila, aby vyzrel spoza skaly.

Stredom potoka sa brodil dlhý rad naložených somárov, hnaný troma chlapmi na utešených koňoch. Keby bol Venters stretol týchto počerných a dobre ozbrojených chlapov v čiernom hocikde v Utahu, nielen v tomto zbojníckom zákutí, hneď by v nich spoznal zlodejov dobytka. Skúsené oko jazdca zaraz na nich videlo stopy dlhej, namáhavej cesty. Títo chlapi privážali zásoby z niektorej severnej dediny. Boli ukonaní, ich kone ledva stáli na nohách a somáre sa len horkoťažko vliekli, ako keď sú somáre ukonané: verne a trpezlivo, ale akoby každý unavený, špliechajúci krok bol už ich posledným krokom.

Venters to všetko zistil jediným pohľadom. Potom sa už len prizeral, vzrušene a nedočkavo. Zlodeji hnali somáre rovno k vodopádu a rovno cez stred, kde sa voda rozplývala v jemnú tenkú vrstvu, ako sa rozplýva dym. Tesne pri sebe vošli zlodeji do tejto bielej chmáry, na chvíľu sa ešte zjavili v podobe smelého čierneho reliéfu, a potom zmizli.

Venters zhlboka vdýchol a z pŕs sa mu náhle vydralo zvolanie.

„Pane na nebi! Zlodej vlezie do každej diery!... Pod vodopádom je jaskyňa a priechod, ktorý vedie do kaňonu na druhej strane. Tam sa Oldring skrýva. Musí strážiť len chodník, čo vedie zo šalviovej pláne nad ním. Nehrozí, že by niekto objavil tento vchod do priesmyku. Ja som naň naďabil len náhodou, keď som sa už všetkého vzdal. A teraz som odhalil to, čo najväčšmi dráždilo moju zvedavosť - prečo bol ten dobytčí chodník mokrý!"

Zvrtol sa a zbehol dolu svahom až k šalviovej pláni. Keď sa vracal, mal veľmi naponáhlo, len kedy-tedy, keď si chcel vydýchnuť, zastavoval sa na chvíľku, aby sa jastrivým zrakom poobzeral. V bujnej tráve neostali po ňom stopy. Vzdialenosť ku kruhu kaňonov mu trvala len veľmi krátko. Pochyboval, že ho ešte kedy uvidí; nechcel ho viac vidieť, a predsa pozrel na červené rohy a veže očami jazdca, čo si maľuje značky, ktoré nikdy nesmie zabudnúť.

Celý udychčaný pobudol tu chvíľku, pomalým pohľadom prešiel po šalviovom ovále a po jamách medzi skalami. Nič sa nehýbalo, iba vrchovce krovia sa jem-

ne chveli. Potom prebehol popred vchody do niekoľkých kaňonov a po miestach, ktoré už poznal, teraz už tesne pod východnou stenou. Ukázalo sa, že táto posledná časť je dobre schodná, dobre chránená pred prípadným pozorovaním zo severu a západu, a čochvíľa ju prešiel a v tmavnúcom tieni vlastného kaňonu sa cítil už bezpečnejšie. Tu sa už nad ním skláňala velikánska vrúbkovaná vydutina červeného okraja, značka, podľa ktorej zase poznal hlboké zákutie, kde sa tajil jeho tábor. Keď si prekliesnil cestu cez húštinu, nateraz zase v bezpečí, v myšlienkach sa vrátil k dievčaťu, ktoré tam zanechal. Popoludnie sa už schyľovalo k večeru. Akú ju nájde? Vbehol do tábora a vyplašil psov. Dievča ležalo s naširoko otvorenými tmavými očami, ktoré sa ešte rozšírili, keď si k nej kľakol. Na lícach sa je] červenala horúčka. Zdvihol ju, priložil jej vodu k vyprahnutým perám a pocítil nevysvetliteľné uľahčenie, keď videl, ako pomaly, dusivo preglga. Nežne ju uložil späť.
„Kto ... ste?" zašepkala namáhavo.
„Ja som ten, čo vás postrelil," odvetil.
„A teraz ... ma ... nezabijete?"
„Nie, kdeže!"
„Čo ... so ... mnou ... urobíte?"
„Keď sa vystrábite ... keď zosilniete ... vezmem vás späť ku kaňonu, kde zlodeji dobytka prechádzajú cez vodopád."
Padol na ňu nejasný tieň, akoby sa jej nad hlavou bolo zatrepotalo krídlo, a mramorový úbeľ jej tváre sa akosi zmenil.
„Neberte ... ma ... ta ... späť!"

SPLAŠENÉ STÁDO

Medzitým čo Judkinsova správa vyhnala Ventersa po stopách zlodejov dobytka, na ranči Jane Withersteenová zaviedla raneného muža do domu a skúsenými prstami mu previazala strelnú ranu na ramene.
„Čo si myslíte, čo sa stalo s mojimi jazdcami?"
„Radšej... to nepoviem," odvetil.
„Povedzte mi to. Hocičo mi poviete, nechám si to pre seba. Už sa začínam znepokojovať, že to nebude len strata stáda. Venters čosi naznačoval... ale povedzte mi to, Judkins."
„Nuž, slečna Withersteenová, ja si myslím to, čo Venters: vašich jazdcov odvolali."
„Ale kto ich odvolal... Judkins?"
„Veď viete, kto drží na uzde vašich mormónskych jazdcov."
„Chcete povedať, že moji cirkevníci dali rozkaz mojim jazdcom, aby k nim prišli?"
„Nechcem povedať nič, slečna Withersteenová," odpovedal Judkins úprimne. „Viem, čo hovorím. Nechcel som vám to povedať."
„Ach, nemôžem tomu veriť! Neverím tomu! Hádam by len Tull nenechal moje stáda napospas zlodejom a vlkom len preto ... preto ...? Nie, nie! To nemožno veriť."
„Ale áno, hovorí sa o tom po celom Cottonwoodse. Ale s prepáčením, slečna Withersteenová, tu na hra-

niciach ešte nebolo bohatej mormónskej ženy, ktorá by si bola sama vzala zubadla medzi zuby."
Bolo to dosť smelé tvrdenie od málovravného Judkinsa, ale ona sa naňho nenahnevala. Neokrôchaná narážka tohto jazdca na jej povahu jej letmo naznačila, čo si o nej asi myslia ostatní. Odjakživa bola pokorná a poslušná. Ale má medzi zubami zubadlo? Ešte váhala. No potom sa jej po žilách rozliala prudká vlna horúcej krvi, pomyslela si na Čiernu Hviezdu, ako železnými čeľusťami zahryzne do zubadla a divo sa rozbehne do šalvie. Ale či sa ona kedy rozbehne!
Jane uhasila pálčivý oheň v sebe, zahanbila sa za tú vášnivú túžbu po slobode, ktorá sa nezhodovala s jej povinnosťou.
„Choďte do dediny, Judkins," povedala, „a ak sa dozviete niečo isté o mojich jazdcoch, vráťte sa, prosím, hneď ku mne."
Keď odišiel, Jane rázne odvrátila svoje myšlienky na celý rad povinností, ktoré v ostatnom čase zanedbala. Otec ju vycvičil, ako má spravovať stovku zamestnancov, obrábať záhrady a polia, aj robiť si záznamy o pohybe statku a jazdcov. A okrem mnohých povinností, ktoré si priberala k tejto práci, bola tu ešte jedna, a to najchúlostivejšia, ktorá vyžadovala všetok jej takt a šľachetnosť. Bola to nenápadná, takmer tajná pomoc, ktorú poskytovala nemormónskym rodinám v dedine. Hoci si to Jane Withersteenová nepripúšťala, nebolo to nič iné ako spôsob dobročinnosti. Ale keby ona nevynachádzala nespočetné zamestnania, ktoré vlastne ani neboli potrebné, tieto nemormónske rodiny, ktoré ostali na holom v mormónskej obci, by boli hladovali.
Pomoc týmto chudákom pokladala Jane sa klamanie vlastných horlivých cirkevníkov, ale bolo to klamstvo, pre ktoré sa nemusela modliť za odpustenie. Rovnako ťažkou úlohou bolo aj klamať nemormónov, lebo boli rovnako hrdí, ako boli chudobní. Veľmi ju zarmútilo, keď zistila, ako títo ľudia nenávidia jej vlastných ľudí; a bolo pre ňu prameňom veľkej radosti, že jej prostredníctvom sa ich nenávisť trocha otupila. Za iných okolností by si takáto práca žiadala jasnú myseľ, ktorá by vylučovala obavy a starosti; ale za tejto situácie vyžadovala všetku jej silu a zaťatú vytrvalosť, aby sústredila pozornosť na svoju úlohu.
Slnko zapadlo, prinášajúc jej s ukončením práce aj trpezlivý pokoj a silu vyčkávať, akú cez deň necítila. Čakala Judkinsa, ale Judkins sa neukazoval. Jej dom bol vždy tichý, no dnes večer sa zdal až neobyčajne tichý. Pri večeri ju ženy obsluhovali ticho a pozorne; prezrádzalo to čosi, čo by ich zapečatené ústa nikdy nevyslovili - spolucítenie mormónskych žien. Jerd k nej prišiel s kľúčom od veľkých vrát kamennej stajne, aby podal denné hlásenie o koňoch. Jednou z jeho každodenných povinností bolo dať prebehnúť Čiernej Hviezde a Noci, ako aj ostatným závodným koňom, desať míľ. V ten deň to neurobil a chlapec jej čosi o dušu vysvetľoval, hoci ho o to vôbec nežiadala. Dozvedala sa, či sa ráno vráti, a Jerd ju prekvapene a zároveň uľahčené ubezpečoval, že do smrti bude u nej pracovať. Jane chýbal krok a klus, cval a trysk jazdcov, vracajúcich sa po tvrdých cestách. Hájik, kde sa prechádzala, zatienil súmrak; vtáci prestali spievať: vietor vzdychal do lístia topoľov a plynúca voda zurkotala v svojom koryte, vystlanom kamením. Trblot prvej hviezdy bol ako pokoj a krása noci. V srdci jej vy-

strekla viera a navrávala jej, že čoskoro bude v tomto malom svete všetko v poriadku. Predstavovala si Ventersa, sediaceho pri osamelej táborovej vatre medzi svojimi vernými psami. Modlila sa za jeho bezpečnosť, za úspech jeho podujatia.
Na druhý deň hneď zaránky jedna z Janiných žien jej prišla povedať, že s ňou chce hovoriť Judkins. Vybehla von a v tom prekvapení, že ho vidí ozbrojeného puškou a revolverom, zabudla na svoj úmysel opýtať sa na jeho ranu.
„Judkins! A čo tie zbrane? Veď vy nikdy nenosíte zbrane."
„Je najvyšší čas, slečna Withersteenová," odpovedal. „Neprešli by ste do hájika? Nie je to pre moju bezpečnosť priam najlepšie, aby ma tu videli."
Prešla spolu s ním do tieňa topoľov.
„Čo tým chcete povedať?"
„Slečna Withersteenová, včera večer som bol u matky. Kým som tam bol, ktosi zaklopal na dvere a akýsi chlap sa pýtal na mňa. Vyšiel som k dverám. Mal masku. Povedal, že by som nemal jazdiť u Jane Withersteenovej. Hlas mal zachrípnutý, taký čudný, tuším ho mal zmenený ako tvár. Nič viac nepovedal a zmizol v tme."
„Viete, kto to bol?" opýtala sa Jane ticho.
„Áno."
Jane sa ho nevypytovala; nechcela to vedieť; bála sa to vedieť. Pri jedinej myšlienke sa jej pokoj stratil.
„Preto mám tie zbrane," pokračoval Judkins. „Lebo ja u vás neprestanem robiť nikdy, slečna Withersteenová, iba ak ma sama prepustíte."
„Chcete odo mňa odísť, Judkins?"
„Vyzerám na to? Dajte mi koňa - rýchleho koňa a pošlite ma do šalvie."
„Ach, ďakujem, Judkins! Ste vernejší ako moji vlastní ľudia. Nemala by som prijať vašu vernosť - vytrpíte si za ňu ešte viac. Ale čo ja môžem robiť? Hlavu mám ani úľ. Krivda na Ventersovi... ukradnuté stádo ... tie masky, hrozby, tento nepokoj v tme. Nerozumiem tomu! Ale cítim, že ma obchádza a čoraz väčšmi sa ku mne blíži čosi temné a strašné."
„Je to celkom jednoduché, slečna Withersteenová," rozhovoril sa Judkins vážne. „Počúvajte, prosím - a s prepáčením - odvráťte to hluché mormónske ucho, nech vám môžem priamo a jasne hovoriť do druhého. Včera som pochodil po hostincoch, po obchodoch a putikách. Sú tam všetci vaši jazdci. Hovorí sa tam o dobrovoľnej občianskej družine, ktorá sa má založiť na potlačenie zlodejov dobytka. Volajú sa „Jazdci". Povráva sa, že preto majú vaši jazdci odísť od vás. Ale čudné, že sa k družine pripojili len niekoľkí jazdci z iných rančov! A vodcom je Tullov človek, Jerry Card. Videl som aj jeho, aj jeho koňa. Nebol v Glaze. Mne nikto neprejde cez rozum, ja vidím hneď, keď kôň prešiel celú šalviu. Tull a Jerry neboli v Glaze! ... No a potom som tam stretol Blacka a Dorna, mojich starých dobrých priateľov, aspoň potiaľ, pokiaľ im to ich mormónska viera dovolí. Ale títo chlapi ma nemohli vodiť za nos a ani sa im veľmi nechcelo. Spýtal som sa ich dorovna ako chlap, prečo od vás odišli. Nezabudol som im pripomenúť, ako ste opatrovali chuderku Blackovu starú matku, keď bola chorá, a aká ste boli k Dornovým deckám dobrá. Veľmi sa hanbili, slečna Withersteenová. A celí stuhli - pohľad mali taký temný a

prísny, že mi boli celkom cudzí, celkom inakší. Ale videl som ten rozdiel medzi prvými, prirodzenými výčitkami svedomia a druhým pohľadom, ktorý prezrádzal, že majú medzi sebou čosi tajné. A ten rozdiel, ktorý som zachytil, bol, že si nemohli pomôcť. Nemohli do toho hovoriť. Vyzeralo to tak, že to, že sú neverní vám, znamená, že sú verní nejakej vznešenejšej povinnosti. A to je to tajomstvo. Veď je to také jasné ako, toť, priezor mojej pušky."

„Jasné? ... Že sa moje stáda potulujú po šalvii... že ich ukradli! Chuderka Jane Withersteenová! Klesá jej hlava a má zlomenú vôľu! ... Teda to je jasné, Judkins."

„Slečna Withersteenová, dovoľte, aby som zohnal dajakých chlapcov a udržal s nimi biele stádo. Je teraz na svahu, ani nie desať míľ odtiaľto - tritisíc kusov, a samé býčky. Sú divoké a iste skáču králikom po ušiach. Utáboríme sa hneď pri nich a pokúsime sa ich zadržať."

„Raz vás za vaše služby odmením, Judkins, ak mi len všetko nezoberú. Nájdite tých chlapcov a povedzte Jerdovi, aby vám dal moje najlepšie kone, okrem Čiernej Hviezdy a Noci. Ale kvôli môjmu statku neprelievajte krv, ani neriskujte naverímboha svoj život."

Jane Withersteenová vbehla do ticha a odlúčenosti svojej izby, ale tam už nemohla zadržať výbuch zlosti. Slepo sa oddala zúrivosti vášne, ktorá nikdy predtým neprejavila svoju silu. Ležala na posteli, nič nevidela, nevydala zo seba hláska: bola jediný zlostný živý plameň. A hádzala sa sem a tam a jej zúrivosť len horela a horela, až sa konečne všetka spálila.

Potom, slabá a vyčerpaná, ležala a premýšľala, nie o príkoriach, ktoré ju krušia, ale o tomto novom odhalení samej seba. Do posledných dní máločo v jej živote vedelo prebudiť vášeň. Jej predkovia boli Vikingovia, divokí pohlavári, ktorí nenosili kríže a nekládli svojej vôli nijaké prekážky. Jej otec zdedil ich povahu; a neraz ani antilopa, čo uteká pred ohňom na svahu, utekal jeho národ pred jeho červeným zúrením. Jane Withersteenová prišla na to, že zlosť a bojovnosť v nej len spali. Priam sa zháčila pred tými temnými hlbinami, o ktorých dovtedy nemala ani potuchy. Jediné, čím u muža i u ženy najväčšmi pohŕdala, bola nenávisť. Nenávisť viedla po ohnivej cestičke rovno do pekla. A zrazu ako blesk z jasného neba, celkom mimovoľne zrodila sa v nej ľúta nenávisť. A človek, ktorý vohnal jej pokojnú a milujúcu dušu do tohto poníženia, bol hlásateľom slova božieho, starším jej cirkvi, poradcom jej milovaného biskupa.

Strata stád a pastvísk, ba ani Jantárového prameňa a Starého kamenného domu sa už Jany Withersteenovej nedotýkala: stála zoči-voči najhlavnejšej myšlienke svojho života, ktorú teraz pokladala za najväčší problém - spaseniu svojej duše.

Kľakla si vedľa postele a začala sa modliť. Modlila sa tak, ako sa nemodlila za celý život - modlila sa za odpustenie svojho hriechu; aby ju boh uchránil od tej temnej prudkej nenávisti; aby Tulla milovala ako svojho kazateľa, hoci ho nemôže milovať ako muža; aby si plnila povinnosti voči svojej cirkvi a ľuďom, a najmä tým, čo sú závislí na jej štedrosti; aby si ctila boha a nepoškvrnenú ženskosť.

Keď Jane Withersteenová vstala od tej búrky zloby a modlitby o pomoc, myseľ mala jasnú, pokojnú, bez-

pečnú - bola celkom iná žena. Bude si plniť povinnosti podľa najlepšieho vedomia a svedomia a žiť svojím životom, ako ju povedie vlastná pravda. Už nikdy sa nebude môcť vydať za muža, ktorého si vyberie, ale rozhodne nikdy nebude Tullovou ženou. Jej cirkevníci jej môžu vziať statok a kone, pastviny a role, ohrady a stajne, Withersteenovskú kúriu a vodu, ktorá napája dedinu Cottonwoods, ale nemôžu ju donútiť, aby sa vydala za Tulla, nemôžu zmeniť jej rozhodnutie alebo zlomiť jej vôľu. Keď sa už zmierila s ďalšími stratami a našla istotu, dosiahla Jane Withersteenová pokoj duše, aký už celý rok nepoznala. Odpustila Tullovi a pocítila smutnú ľútosť nad tým, o čom vedela, že to on pokladá za povinnosť, bez ohľadu na svoje osobné city k nej. Predovšetkým Tull, ako že bol chlap, chcel ju mať pre seba, a po druhé sa úfal, že zachráni ju a jej majetky pre svoju cirkev. Neverila, že by Tulla k tomu nútila iba jeho kazateľská horlivosť, aby zachránil jej dušu. Neverila vlastnému vysvetleniu jedného z jeho temných vyhlásení - že ak je vraj stratená pre neho, môže byť stratená aj pre nebo. Zdravý rozum Jane Withersteenovej brojil proti sputnávajúcim obmedzeniam jej viery; a pochybovala, že jej biskup, o ktorom ju učili, že má priame spojenie s bohom, prekľaje jej dušu, keď sa odmietla vydať za mormóna. Pokiaľ ide o Tulla a jeho cirkevníkov, ktorí ju stále mučia a možno ju pripravia o všetko, uvidia, že sa nezmení, a potom sa jej vráti azda všetko, čo stratila. Takto uvažovala, nakoniec vždy verná svojej viere vo všetkých ľudí a v ich pôvodnú dobrotu.

Šťukot železných podkov na vydláždenom dvore ju prudko prebral so zadumania. Stál tam Lassiter po boku svojho koňa a jeho čierny odev a veľké čierne puzdra na zbrane čudne kontrastovali s jeho vľúdnym úsmevom. Pohotová Jane sa hneď začala o neho zaujímať a pochytila ju neurčitá túžba použiť všetko svoje čaro, aby prekazila jeho jasný zámer, ktorý ho priviedol do Cottonwoodsu. Keby vedela zmierniť jeho nenávisť k mormónom, alebo mu aspoň zabrániť, aby ich pozabíjal ešte viac, nielenže zachráni svojich ľudí, ale privedie tohto hrdloreza k tomu, aby sa aspoň trocha podobal ľudskej bytosti.

„Dobré ráno, milostivá," pozdravil s čiernym sombrerom v ruke.

„Nie som stará žena, Lassiter, a nie som ani milostivá," opovedala mu s jasným úsmevom. „Ak ma nemôžete volať slečna Withersteenová -- volajte ma Jane."

„Tuším mi ľahšie padne volať vás Jane. Krstné mená sú pre mňa vždy šikovnejšie."

„Tak ma volajte krstným menom. Teším sa, že vás vidím, Lassiter. Mám veľké starosti."

Rozpovedala mu, ako sa Judkins vrátil, ako jej odohnali červené stádo, ako Venters odišiel na Divochovi a ako odvolali jej jazdcov.

„Zdá sa mi, že máte príliš pekný úsmev a ste príliš krásna na toľké ťažkosti." poznamenal.

„Lassiter! Má to byť kompliment? Ale vážne. Rozhodla som sa, že sa nebudem žalovať. Stratila som veľa a stratím ešte viac. A predsa nezatrpknem, a dúfam, že už nikdy nebudem - nešťastná."

Lassiter po svojej obyčaji len krútil klobúk v ruke a hodnú chvíľu neodpovedal.

„Ja sa veru v ženách nevyznám. Bočím od nich už

dávno. Ale rád by som videl naozaj smelú ženu. Keď tak vidím, ako znášate všetky tieto ťažkosti, smiem sa vás spýtať, či sa budete aj biť?"
„Biť? A ako? Keby som sa aj bila, nemám iného priateľa, iba tohto chlapca, ktorý sa neodváži ostať v dedine."
„Som taký smelý oznámiť vám, milostivá... Jane, že je tu ešte jeden, ak oňho stojíte."
„Lassiter! ... Ďakujem vám. Ale môžem prijať vaše priateľstvo? Uvážte! Veď vy by ste odcválali dolu do dediny s tými strašnými zbraňami a pozabíjali by ste mojich nepriateľov - ktorí sú ináč moji cirkevníci."
„Teda na to môžete vziať jed," odpovedal stroho. Vystrela k nemu obe ruky.
„Lassiter! Prijmem vaše priateľstvo, budem naň hrdá... budem ho opätovať... ak vás presvedčím, aby ste už nezabili ani jedného mormóna."
„Voľačo vám poviem," povedal z mosta do prosta a z očí mu sršali sivé blesky. „Vy ste príliš dobrá na to, aby vás obetovali, ako majú v úmysle ... Nie, podľa mňa my dvaja nemôžeme byť priateľmi za takých podmienok."
Zvážnela, pristúpila celkom k nemu, odpudzovaná, ale aj priťahovaná náhlou zmenou jeho nálady. Bol to pre ňu strašný a nádherný pocit, že by sa za ňu bil.
„Prišli ste sem, aby ste zabili muža... muža, ktorého Milly Ernová ..."
„Muža, ktorý zavliekol Milly Ernovú do pekla... povedzte to tak, ako je! ... Áno, Jane Withersteenová, preto som sem prišiel. Živej duši by som to nepovedal... Sú na svete veci, o ktorých sa takej žene, ako ste vy, ani len nesníva... tak už ju ani nespomínajte. Nespomínajte ju, pokým mi nepoviete, ako sa ten chlap volá!"
„Povedať vám to! A ja? Nikdy!"
„Tuším mi to raz predsa len poviete. Ale ja sa vás už nebudem spytovať. Ja som človek čudnej viery a čudného zmýšľania, a zdá sa, že vidím do budúcnosti a cítim veci, ktoré ťažko vysvetliť. Cesta, po ktorej som išiel toľké roky, bola krivolaká a zamotaná, ale už sa vyrovnáva. A vy ste ju prekrížili už dávno, Jane Withersteenová, aby ste uľahčili chudere Milly jej smrteľný zápas. A či chcete, či nie, tým sa stáva Lassiter vaším priateľom. Ale teraz ste ju prekrížili, aby ste napodiv čosi znamenali pre mňa - pánbohvie čo! - iba ak by ste svojou šľachetnou slepotou vo mne rozdúchali ešte väčšiu nenávisť voči mormónskym chlapom."
Jane sa cítila opantaná silou, ktorá ďaleko prevyšovala jej vlastnú. Keby sa jej vôľa zrazila s vôľou tohto človeka, musela by ustúpiť. Ak by ho mohla ovplyvniť, muselo by to byť iba ženským pôvabom. Lassiter mal v sebe čosi, čo vynucovalo rešpekt; hrozila sa jeho mena; keď mu stála zoči-voči, zistila, že sa hrozila len jeho činov. Jeho mystická sugestívnosť, náznaky čohosi, čo by preňho mohla znamenať, hlboko sa jej vrezali do mozgu. Bola presvedčená, že osud jej priviedol do cesty milého alebo manžela Milly Ernovej. Verila, že jej prostredníctvom sa napraví zlý človek. Jeho narážka na jej slepotu budila v nej hrôzu. Takáto pomýlená predstava by mohla popustiť uzdu trpkej, osudovej nálade, ktorú v ňom cítila. Musí si tohto človeka získať, čo by to čo stálo; vedela, že kocky sú hodené a ak Lassiter nezmäkne pod ženským pôvabom, krásou a ľsťou, bude to len preto, že ona to nedokáže.

„Myslím, že už odo mňa viac nebudete počuť také reči," pokračoval po chvíli Lassiter. „Teda, slečna Jane, prišiel som sem, aby som vám povedal, že vaše stádo bielych býčkov je dolu na svahu za hentým vysokým hrebeňom. A videl som, že sa tam robí čosi, čo by vás mohlo veľmi zaujímať, keby ste to videli. Máte ďalekohľad?"
„Áno, mám dva ďalekohľady. Pôjdem ich vziať a vyberiem sa ta s vami. Prosím, počkajte tu, Lassiter," povedala a odbehla do domu. Odkázala Jerdovi, aby osedlal Čiernu Hviezdu a vyviedol koňa na dvor, potom vošla do svojej izby a preobliekla sa do jazdeckého kostýmu, ktorý si obliekala vždy, keď išla do šalvie. V tomto mužskom odeve jej zrkadlo ukazovalo smelého, pekného jazdca. Ak od Lassitera čakala malú odmenu v podobe obdivu, nemala príčinu pre sklamanie. Vľúdny úsmev, ktorý jej lahodil a ktorý z neho robil celkom iného človeka, pomaly sa mu rozhostil na tvári.
„Vyzeráte celkom ako chlapec!" zvolal. „Ozaj čudné, čo narobí zmenený odev.. Len pred chvíľou som bol celý nesvoj pred vašou dôstojnosťou, ako keď ste onehdy večer boli celá v bielom, ale v tomto výstroji..."
Čierna Hviezda prihrmela na dvor, len-len že Jerda nestrhla z nôh, a zafŕkala na Lassiterovho vraníka. No keď uvidela Jane, všetka nedôvera sa stratila. Pohodila nádhernou hlavou a šľahla uzdou.
„Dolu, Čierna Hviezda, dolu," povedala Jane.
Kôň zvesil hlavu a pomaly sa vystierajúc, ohol jednu nohu, potom druhú a klesol na kolená. Jane zastokla ľavú nohu do strmeňa, zľahka sa vyšvihla do sedla a Čierna Hviezda so zvonivým dupnutím vstala. Jane nebolo ľahko udržať koňa v kluse, keď išli cez les, a keď vyšli do šalvie, pustil sa tryskom. Jane mu dovolila prebehnúť pár míľ voľným behom na otvorenej ceste, potom ho pochválila a čakala na svojho spoločníka. Lassiterovi netrvalo dlho, kým ich dohonil, a potom už jazdili bok po boku. Pripomínalo jej to, ako jazdievala s Ventersom. Ktovie, kde je teraz? Zahľadela sa doďaleka dolu svahom na oblé fialové línie priesmyku Sklamania a nevdojak privrela oči v záchveve neznámej obavy.
„Tu zabočíme," ozval sa Lassiter, „a pôjdeme asi míľu do šalvie. Biele stádo je za hentým vysokým hrebeňom."
„Čo mi chcete ukázať?" opýtala sa Jane. „Som na všetko pripravená - nemusíte sa báť."
Usmial sa, akoby chcel povedať, že zlá novina prichádza rýchle, netreba ju slovami predpovedať.
Keď prišli do závetria zvlneného hrebeňa, Lassiter zosadol a naznačil jej, aby zosadla tiež. Nechali kone stáť so spustenými opratami. Potom Lassiter s ďalekohľadmi v ruke začal pomaly vystupovať po miernej vyvýšenine. Keď sa už blížili k vrcholu, náhlym pohybom ju zavrátil.
„Uvidíme tuším viac, ak sa neukážeme proti nebu," povedal. „Bol som tu pred necelou hodinou. Stádo vtedy bolo sedem alebo osem míľ na juh, a ak sa nerozutekalo ..."
„Lassiter! ... Prečo by sa malo rozutekať?"
„A prečo by nie? Ale veď uvidíme."
Jane vystúpila ešte niekoľko krokov za ním a potom vyzrela ponad hrebeň. Tesne pod nimi sa začínala plytká priekopa, ktorá sa prehlbovala a rozširovala v dolinu a potom sa skrúcala doľava. Jane, zahľadená

na vlniacu sa šalviu, zazrela najprv zaostalé rady a potom celé mohutné telo bieleho stáda. Vedela toho o býkoch dosť, aby aj na vzdialenosť štyroch-piatich míľ zbadala, že čosi nie je s kostolným poriadkom. Vzala ďalekohľad a prešla ním pomaly zľava doprava, čím si priblížila celé stádo na dohľad. Zaostávajúce býčky boli nepokojné; tie, čo boli v hustejších skupinách, sa pásli. Jane vrátila ďalekohľad k veľkým strážcom stáda a videla, že sa rozbehli rýchlym cvalom, zastali, pohodili širokými rohmi, poobzerali sa navôkol a potom sa behom pustili opačným smerom.
„Judkinsovi sa ešte nepodarilo zohnať svojich chlapcov," povedala Jane. „Ale čoskoro tam bude. Dúfam, že ešte nebude neskoro. Lassiter, čoho sa tí veľkí vodcovia naľakali?"
„V tejto chvíli ešte ničoho," odvetil Lassiter. „Tie býčky sa už utíšili. Boli vyplašené, ale ešte nie veľmi. Celé stádo prešlo niekoľko míľ, odkedy som tu nebol."
„Nemohli spásť toľký kus lúky - aspoň nie za necelú hodinu. Dobytok nie sú ovce."
„Nie, iba ho prebehli, a to sa mi nepáči."
„Co ich vydesilo, Lassiter?" opýtala sa Jane ešte raz netrpezlivo.
„Položte ten ďalekohľad. Bude lepšie, ak sa najprv rozhliadnete voľným okom. Pozrite si henten hrebeň na druhej strane stáda, ten hrebeň, kde slnko tak jasne žiari na šalvii. To je ono. A teraz sa dívajte, poriadne sa dívajte a čakajte."
Dlhé minúty uprenej pozornosti neodmenili Jane ničím, iba nízkym, fialovým okrajom hrebeňa a trblietavou šalviou.
„Už sa to začalo znova!" zašepkal Lassiter a schmatol ju za rameno. „Pozrite ... hentam, videli ste to?"
„Nie, nie. Povedzte, čo tam mám hľadať?"
„Biely záblesk - malilinký záblesk prudkého svetla - akýsi odraz slnečných lúčov od čohosi bieleho."
Zrazu Janin sústredený pohľad zachytil letmý záblesk. Chytro si priložila ďalekohľad a zamierila ho na to miesto. Zasa len fialová šalvia, zväčšená vo farbe, rozmere a pohybe, hodnú chvíľu ju dráždila svojou jednotvárnosťou. Potom na hrebeni rovno zo šalvie vyletel široký biely predmet, zažiaril v slnečnom jase a zmizol. Bolo to ako zázrak a Jane to zarazilo.
„Co to len môže byť?"
„Niekto tuším stojí hen za tým hrebeňom a vyhadzuje nejakú plachtu alebo biely pokrovec, aby sa v ňom odrážalo slnko."
„Ale prečo?" žiadala vysvetlenie Jane, ešte zmätenejšia ako predtým.
„Aby sa splašilo stádo," odpovedal Lassiter a zaťal zuby.
„Ach!" Urobila prudký, vášnivý pohyb, pevne zovrela ďalekohľad, zachvela sa ako v triaške, a potom zvesila hlavu. No hneď ju zase zdvihla, aby Lassitera povzbudila úsmevom. „Moji počestní bratia sú zase v práci," povedala pohŕdavo. Potlačila výbuch zlosti, ale azda prvý raz v živote jej pery vykrútil trpký výsmech. Lassiterove chladné sivé oči akoby ju prevrtávali. „Povedala som, že som pripravená na všetko, ale nebola to pravda. Ale prečo by mali - prečo by mal hocikto plašiť môj dobytok?"
„To je božský spôsob mormónov, ako prinútiť ženu, aby padla na kolená."
„Radšej umriem, akoby som padla na kolená, Lassi-

ter. Rada sa dám viesť, ale nedám sa hnať. Myslíte, že sa stádo rozuteká?"
„Tie veľké býky sa mi nepozdávajú. Ale človek nevie. Dobytok sa niekedy tak ľahko splaší ako bujak. Jediný záblesk alebo pohyb, a pustia sa do behu. Keď niekedy jazdec zíde z koňa a ide im peši oproti, zháčia sa a zutekajú. A inokedy ich zas nič nenaľaká. Ale tuším tá biela žiara to dokáže. Je to pre mňa novinka, a to už som v živote videl nejedného jazdca a nejedného zlodeja dobytka. Takéto čertovské kúsky môže vymyslieť len dáky bohabojný mormón."
„A nemohli by to náhodou robiť Oldringovi chlapi?" opýtala sa Jane, chytajúc sa každej slamky.
„Mohli by, ale to nerobia," odpovedal Lassiter. „Oldring je statočný zlodej. Nebude sa skrývať za kopce a rozháňať vám statok na všetky strany. Pricvála k vám, a ak sa vám to nepáči, strieľajte."
Jana sa uhryzla do jazyka, aby nebránila ľudí, ktorí jej práve dokazovali, že sú malichernejší a podlejší ako zlodeji.
„Pozrite, Jane! ... Tamtie prvé bujaky sa už rozutekali! Zaostalé býčky sa k nim pripoja a stiahnu za sebou celé stádo."
Jane nebola dosť rýchla, aby zachytila podrobnosti, o ktorých hovoril Lassiter, ale videla, že rad býčkov sa predlžuje. A potom ani prúd bielych včiel, čo sa vyrojili z velikánskeho úľa, dobytok sa porozbiehal z hlavného prúdu na všetky strany. Za niekoľko minút s udivujúcou rýchlosťou sa celé stádo dalo do pohybu. Do Janiných uší doľahlo nejasné dunenie dupajúcich kopýt, ktoré bolo čoraz hrozivejšie; nad šalviou sa začali kúdoliť husté mračná prachu.
„Sú celé splašené, zúrivé," povedal Lassiter.
„Ach, Lassiter! Stádo uháňa dolu dolinou! Do kaňonu! Je to normálny útek!"
„Tuším ta aj vbehnú. Ale ešte majú dobrých pár míľ. A táto dolina sa stáča najprv na sever, až potom smeruje na východ, Jane. Celý ten poplach prehrmí asi na míľu od nás."
Dlhá, biela, vlnivá čiara býkov sa rýchlo rozprestierala po šalvii a nad nimi sa v tupom uhle dvíhalo lievikovité mračno prachu. Janine uši naplnil tupý hrmot.
„Hádam by som sa proti tomu stádu postavil," ozval sa Lassiter. Preletel sivým zrakom po západnom svahu. „Hentam ďaleko smerom k dedine sú nejaké fliačiky a na ceste sa práši. Možno je to Judkins a jeho chalani. Nemyslím, že tu bude včas, aby mohol pomôcť. Najlepšie bude, ak si budete Čiernu Hviezdu držať tu na tomto kopci."
Odbehol k svojmu koňovi, odhodil zo sedla vak a upevnil sedlové remene, vyskočil na koňa a uháňal dolu krížom cez dolinu.
Jane sa pobrala po Čiernu Hviezdu, zaviedla koňa na samý hrebeň, vyšvihla sa naň a obrátila sa vzrušená a plná očakávania tvárou k doline. Už kedysi počula o tom, že sa niekto postavil uháňajúcemu stádu, a vedela, že je to hrdinstvo, ktorého sú schopní len najodvážnejší jazdci.
Biele stádo bolo teraz roztiahnuté do dvojmíľovej čiary. Dutý hrmot tisícov kopýt sa prehĺbil do neustáleho dunenia a ako sa býčky rýchlo blížili, dunenie sa zmenilo v mocný rachot. Lassiter za malú chvíľu prešiel cez dno doliny na východný svah a tam čakal na príchod stáda. Vo chvíli, keď začiatok bielej čiary do-

siahol bod oproti miestu, kde stála Jane, Lassiter popchol svojho vraníka.
Jane ho videla, ako zaujal miesto na vonkajšom boku vodcov stáda a uháňal vedľa nich. Bolo to ako na pretekoch. Rútili sa ďalej po doline, a keď sa koniec bielej čiary blížil k Lassiterovmu prvému stanovisku, čelo sa začalo skrúcať na západ. Krútilo sa pomaly a vytrvalo, ale isto, a pritom sa zmenilo v dlhú, nádhernú krivku pohybujúcej sa belosti. Jane prekvapená videla, že vodcovia zahýbajú, otáčajú sa, až napokon smerujú k nej a hore dolinou. Na pravom boku týchto divých, roztatárených býčkov cválal Lassiterov vraník a Janine bystré oko ocenilo prudký beh a istý krok slepého koňa. Potom sa zdalo, že sa stádo pohybuje vo veľkom oblúku, vo velikánskom polmesiaci a predným a zadným koncom takmer oproti sebe, vzdialenými od seba asi na míľu. Ale Lassiter neprestajne zaháňal vodcov, odtískal ich doľava a po kúskoch ich zatáčal. A ich prachom oslepení zdivení nasledovatelia vrhali sa ako bez duše po stopách svojich vodcov. Táto stále sa pohybujúca a stále sa meniaca krivka dobytka valila sa smerom k Jane, a keď bola sotva pol míle pod ňou, začala sa úžiť a uzatvárať v kruh. Lassiter uháňal rovnobežne s miestom, kde stála, obrátený k nej, potom bokom k nej a teraz cválal priamo preč od nej a ustavične potískal predok tej vlnivej krivky dnu.
V tej chvíli Jane pochopila Lassiterovo hrdinstvo a so zatajeným dychom sa dívala na tohto neohrozeného muža. Jeho kôň bol ohnivý a neúnavný, ale slepý. Potískal vodcov stáda kol dokola, až pokým sa neobrátili smerom k vnútornej strane konca šíku. Vodcovia už bežali v kruhu, ale koniec stáda ešte vždy utekal takmer rovno. Čochvíľa sa začnú skrúcať. Lenže ak Lassiter utvorí kruh, ako im unikne? Jane Withersteenová mala rovnako blízko k modlitbe ako k chvále; a modlila sa za bezpečnosť tohto človeka. Začalo sa spájať koleso prachu. Hmlisto ako cez žltý závoj videla Jane, ako Lassiter tlačí vodcov dovnútra, aby uzavrel otvor v šalvii. V prachu sa jej stratil z očí; vtom sa jej zazdalo, že vidí vraníka už bez jazdca, ako sa zháčil, mykol a padol na zem. Zhodil Lassitera - to je koniec! No o chvíľu sa objavil, utekal z prachu šalvie. Dostal sa z toho, a jej sa znova vrátil dych.
Jane Withersteenová očarená pozorovala toto úžasné mlynské koleso býčkov. Takto sa teda možno postaviť splašenému stádu. Uháňajúci biely kruh sa uzavrel na otvorenom priestranstve v šalvii. A prachové kotúče sa nad nimi spojili v príkov. Zem sa otriasala a neprestajný hrmot narážajúcich kopýt dunel ďalej. Jane bola celá ohlušená, ale zaujal ju nový zvuk. Ako sa šalviové koleso zmenšovalo, býčky začali revať, a keď sa uzavrelo celkom, uprostred nastala veľká trma-vrma: hlavy udierali o seba, rohy praskali. Obrovská masa dobytka vo vnútri ručiac, vyliezajúc na seba a kolúc sa navzájom, zmietala sa v strašnom hurhaji, prevaľovala sa a stenala pod tlakom. Potom nastal mŕtvy bod. Zatíchol vnútorný zápas, zamĺkol aj odporný rev a rachot. Vonkajší kruh sa ešte pohyboval, ale aj ten sa už pomaly zastavoval. Biele stádo ostalo stáť a prikrývku zo žltého prachu začal rozvievať vietor.
Jane Withersteenová čakala na vŕšku so srdcom plným vďaky. Zjavil sa Lassiter, ktorý si ukonaný razil cestu cez šalviu k nej. A hore na svahu sa ukázal aj Judkins so skupinou svojich chlapcov. Aspoň bude mať

nateraz kto dozrieť na biele stádo.
Keď k nej Lassiter prišiel a položil ruku na hrivu Čiernej Hviezdy, Jane sa nezmohla ani na slovo.
„Zabil... som ... si... koňa," dychčal.
„Ach, aká škoda," zvolala Jane. „Lassiter! Viem, že vám ho nič nenahradí, ale ja vám dám hociktorého zo svojich dostihových koni - Zvonca, Noc, alebo hoci aj Čiernu Hviezdu."
„Vezmem si rýchleho koňa, Jane, ale nie z vašich najobľúbenejších" odpovedal. „Ale... dáte mi teraz Čiernu Hviezdu, aby som sa pustil za tými chlapíkmi, čo splašili stádo?"
Ukázal na niekoľko pohybujúcich sa čiernych škvŕn-niek a obláčiky prachu v purpurovej šalvii.
„S týmto koňom ich doženiem, a potom..."
„Čo potom, Lassiter?"
„Tí už nikdy nebudú plašiť dobytok."
„Ach nie! Nie! Nie! ... Nedovolím vám to, Lassiter!"
Ale líca jej zahoreli červeňou, chvejúcimi rukami po-triasla opraty Čiernej Hviezde a pod Lassiterovým zra-kom sklopila oči.

WITHERSTEENOVA DCÉRA

„Chcete byť u mňa jazdcom, Lassiter?" opýtala sa Jane.
„Hej," odpovedal.
Čo ako krátko to povedal, Jane vedela, ako nekonečne mnoho tie slová znamenajú. Chcela, aby sa ujal jej dobytka, koní a pastvín, a ak je to možné, aby ich zachránil. Ale, hoci by nemohla nahlas vysloviť, čo si myslela, bola sama k sebe úprimná. Musí si Lassitera stoj čo stoj udržať nablízku; musí pred ním ochrániť človeka, čo zvábil Milly Ernovú do Cottonwoodsu. Vo svojom strachu si dávala taký pozor, že si ani v duchu nezašepkala meno toho mormóna, ba ani si ho len nepomyslela. Lenže okrem toho, čo si pokladala za svo-ju svätú povinnosť, ktorú jej zverili, potrebovala aj pomocníka, priateľa, ochranu v týchto rozhodujúcich chvíľach. Keby mohla tohto pištoľníka, ako ho Venters nazval, viesť, keby mu mohla aspoň zabrániť v prelie-vaní krvi, akou taktikou má využiť jeho meno a jeho prítomnosť proti útlaku, ktorým jej hrozia vlastní cir-kevníci? Do smrti nezabudne, ako zapôsobilo na Tulla a jeho ľudí, keď Venters vykríkol Lassiterovo meno.
Ak by aj nemohla kontrolovať Lassitera úplne, mohla by aspoň oddialiť ten osudný deň.
Jeden z jej spoľahlivých závodných koní bol tmavo-gaštanový a volala ho Zvonec, lebo železnými podko-vami cingotal na kameňoch. Keď Jerd vyvádzal toho štíhleho a nádherne stavaného koňa, Lassiter nevedel od neho oči odtrhnúť. Žiarila mu v nich láska jazdca k plnokrvnému zvieraťu. Viedol Zvonca koldokola a zakaždým v ňom zjavne slablo rozhodnutie nevziať si jedného z Janiných obľúbených dostihových koní.
„Vy máte v sebe čosi z koňa, Lassiter, a Zvonec to už vidí," povedala so smiechom Jane. „Pozrite mu do očí. Páčite sa mu. A bude vás mať aj rád. Ako mu mô-žete odolať? Ach, Lassiter, ale ako ten Zvonec beží! Medzi ním a Divochom je úporný boj o prvenstvo, a

jediná Čierna Hviezda ho predbehne. Pre ženu je to príliš ohnivý kôň. Vezmite si ho. Je váš."
„Kde ide o koňa, tam som slabý," povedal Lassiter.
„Prijmem ho a prijímam aj vaše rozkazy, milostivá."
„No, to ma teší, ale tú milostivú si môžete odpustiť. Ostaňme len pri Jane."
Od tej chvíle akoby bol Lassiter vo dne v noci v sedle, jazdil od skorého rána do neskorej noci; a uzrozumený s úlohou, akú hral v Janiných záležitostiach, dni zasa plynuli pokojne ako kedysi. Dôvtip jej našepkával, že je to len zdanlivý pokoj pred búrkou, ale jej viera sa s tým nechcela zmieriť.
Znova chodievala na návštevy do dediny a na jednej sa raz stretla s Tullom. Pozdravil ju, ako ju zdravieval, keď ešte medzi nimi nebolo nijaké nedorozumenie, a ona, citlivá na pokoj, ak aj tak rýchlo nezabudla, zvítala sa s ním slušne, temer veselo. Ľutovala, že prišla o dobytok; on ju ubezpečoval, že hliadky, ktoré zorganizovali, čoskoro rozprášia zlodejov dobytka; ak sa to podarí, jazdci sa k nej akiste vrátia.
„Prejavili ste veľkú zanovitosť, že ste najali toho Lassitera," pokračoval prísne Tull. „Prišiel do Cottonwoodsu so zlými úmyslami."
„Musela som si niekoho najať. A možno tým, že som ho spravila svojím jazdcom, vykonala som cottonwoodskym mormónom dobrú službu."
„Teda vy s ním nechcete nič urobiť?"
„Čoby nie - ak to dokážem."
„Žena ako vy dokáže s chlapom všetko. Bude to dobre, a čiastočne tým odčiníte chyby, ktorých ste sa dopustili."
Poklonil sa a pokračoval v ceste. Idúcky sa Jane rojili v hlave rozporné myšlienky. Urážal ju chladný, ľahostajný spôsob staršieho Tulla, ktorý sa na ňu díval, akoby bola podnietila jeho spravodlivý hnev. Ináč by to bol býval ten istý pokojný, počerný, nepreniknuteľný chlap, akého ho poznala už desať rokov. Naozaj, až na chvíľu, keď odhalil svoju vášeň pri chytaní Ventersa, nikdy sa jej ani len nesnívalo, že by mohol byť inakší ako vážny karhajúci kazateľ. Teraz pred ňou stál ako tajnostkársky čudák. Bola by si o ňom napravila mienku, keby pozväzoval nitky ich zvady tam, kde sa rozišli. Bol Tull taký, akým sa zdal? Táto otázka sa nevdojak prevalila ponad zakorenenú obyčaj Jane Withersteenovej - veriť a na nič sa nepýtať. Odmietla na túto otázku odpovedať. Tull nemohol bojovať otvorene. Venters i Lassiter povedali, že starší sa boju vyhýba a bojuje poza bučky. Aj pri tomto stretnutí Tull ignoroval skutočnosť, že ju úpenlivo prosil, vyzýval, žiadal, aby sa zaňho vydala. Ventersa nespomínal. Správal sa ako urazený kňaz, ktorý sa však povzniesol nad ženské slabosti. Rozhodne sa zdalo, že je nevýslovne povznesený nad akékoľvek vedomie toho, že na ňu robil nátlak, nemá absolútne nič spoločného s tajnou mocou nad jazdcami, s nočnými jazdami, so zlodejmi dobytka a splašeným stádom. A to ju zasa presvedčilo o neopodstatnenom podozrení. Ale bolo to presvedčenie cez neoblomnú vieru. Zachvela sa, keď ho prijímala, a toto chvenie bolo zárodkom strašnej vzbury.
Jane zabočila do širokej uličky, čo odbočovala z hlavnej ulice, a vkročila na velikánsky tienistý dvor. Bola tu sladko rozvoniavajúca ďatelina, lucerka, kvety a zelenina, rastúce vedno v šťastlivom zmätku. A ako táto svieža zeleň, také boli desiatky malých detí, dojčeniec,

batoliat, hlučných šarvancov, usmiatych dievčeniec, celého množstva detí z jednej rodiny. Lebo Collier Brandt, otec celého tohto početného potomstva, bol mormón a mal štyri ženy.
Veľký dom, v ktorom žili, bol starý, solídny a malebný. Dolná časť bola z guľatiny, horná z neotesaných dosák a po kamenných komínoch sa plazil divý vinič. Bolo na ňom veľa oblokov s drevenými žalúziami a jedno okázalé sklené okno, pyšne zastreté bielou záclonou. Keďže mal dom štyri panie, zrejme mal aj svoje štyri oddelené časti, z ktorých ani jedna nebola spojená s druhou a do všetkých sa vchádzalo zvonka.
V tieni širokej, nízkej brány, porastenej viničom, našla Jane Brandtove ženy, ktoré zabávali biskupa Dyera. Boli to mamuše asi rovnakého veku a všednej tváre, a v tej chvíli neboli ani trochu vážne. Biskup bol dosť vysoký, zavalitej postavy, s oceľovosivými vlasmi a bradou a jasnobelasými očami. Teraz boli všetci veselí, ale Jane ho poznala i vážneho, a vtedy sa ho bála, ako sa kedysi bála svojho otca.
Ženy sa zhrčili okolo nej na privítanie.
„Withersteenova dcéra," ozval sa biskup veselo, keď jej stisol ruku. „V poslednom čase nás akosi veľmi skúpo obšťastňujete svojou pôvabnou bytosťou, čože sú sabatné služby božie bez vás! Pokarhám staršieho Tulla."
„Ja som tomu na vine, pán biskup. Prídem sa k vám vyspovedať," odvetila Jane nenútene; ale cítila spodný tón svojich slov.
„Mormónske milkovanie!" zvolal biskup a mädlil si ruky. „Ten Tull si vás necháva len pre seba."
„Nie. Neuchádza sa o mňa."
„Čo? Ach, ten ťarbák! Ak sa nepoponáhľa, pôjdem vám pokurizovať sám až do Withersteenovského domu."
Nasledoval smiech a ďalšie biskupovo prekárame, potom bežný rozhovor o udalostiach v obci, po ktorom sa rozlúčil, a Jane ostala so svojou priateľkou Mary Brandtovou.
„Voľáko nie si vo svojej koži, Jane. Trápiš sa pre to ukradnuté stádo? Veď máš toľko dobytka, si taká bohatá!"
Napokon sa jej Jane zverila. Povedala jej všetko, ale nezdôverila sa so svojimi pochybnosťami a obavami.
„Ach, prečo sa nevydáš za Tulla a nie si taká ako my?"
„Ale veď Tulla neľúbim, Mary," namietala zanovito Jane.
„Ja ti to nezazlievam. Ale musíš sa rozhodnúť medzi láskou k mužovi a láskou k bohu, Jane Withersteenová. Nám, mormónskym ženám, sa to neraz stáva. Nie je to ľahké. A] ja som kedysi túžila za takým šťastím, za akým túžiš ty. Nikdy som ho nedosiahla a nedosiahneš ho ani ty, iba ak by si zavrhla vlastnú dušu. Všetci sme sa prizerali tvojmu pomeru s Ventersom so strachom a úzkosťou. Veľmi zle sa to skončí. Iste nechceš, aby ho obesili alebo zastrelili - alebo sa s ním porátali horšie ako s tým nemormónskym chlapom v Glaze, čo sa milkoval s mormónskou ženou. Vydaj sa za Tulla. Je to tvoja povinnosť mormónky. Ako jeho manželka sa nebudeš rozplývať od lásky - ale pomysli na nebo! Mormónske ženy sa nevydávajú pre to, čo očakávajú na tejto zemi. Nes svoj kríž, Jane. Nezabúdaj na to, že tvoj otec objavil Jantárový prameň, postavil tieto staré domy, priviedol sem mormónov a stal sa im otcom.

Si Withersteenová dcéra!"
Jane nechala Mary Brandtovú a išla ponavštevovať ostatné priateľky. Privítali ju rovnako radostne ako Mary, zahrnuli ju diskrétnou úctou mormónskych žien, a keď odišla, mala plné uši Tulla, Ventersa, Lassitera, povinnosti k bohu a slávy nebeskej.
„Namojveru," šepkala si Jane, „nepoznám sama seba, všetko toto ma vôbec nezmenilo, ba čo viac, ešte ma to väčšmi upevnilo v mojom presvedčení."
Vrátila sa na hlavnú ulicu a obrátila zadumané kroky na návsie. Vliekol sa po ňom rad vozov, ťahaných volmi. Títo „nosiči zo šalvie", ako ich nazývali, ťahali zrno a múku a iný tovar zo Sterlingu; a Jane, hoci skormútená, náhle sa zasmiala pri myšlienke, že boli jej vlastníctvom rovnako ako jeden z troch obchodov, ktorému dovážali tovar. Voda, čo jej tiekla pri nohách pozdĺž chodníka a zabočila do každého dvora, aby napojila záhradu a sad, bola tiež jej voda, neprestala byť jej súkromným majetkom, keď rozhodla, že ju dá každému. A predsa v dedine Cottonwoods, ktorú jej otec založil a ktorú ona udržiavala, nebola vlastnou paňou: nedovolili jej ani len toľko, aby si sama mohla vyvoliť manžela. Bola Withersteenova dcéra. A čo keby to dokázala, pánovito dokázala! No toto pyšné pokušenie v zárodku potlačila.
Nič by jej nenahradilo úctu, akú k nej prechovávali obyvatelia dediny; nijaká moc by ju tak neobšťastnila, ako ju tešila pozornosť, akú jej tu venovali. Ako tak kráčala po ulici, popred obchody s jednoduchým, rovným vchodom a hostince, pred ktorými stáli unavené kone a pošklbávali opratami, znova sa uistila o tom, čo jej bolo soľou života - že ju majú radi. Ufúľaní šarvanci, hrajúci sa v priekope, pisári, povozníci, jazdci, povaľači na rohu ulice, rančeri na zaprášených koňoch, malé dievčatká, čo utekali bohviekam, a ženy, náhliace sa do obchodov, všetci vítali jej príchod radostnými očami.
Rozmanité návštevy a bezcieľne kroky konečne zaviedli Jane do nemormónskej štvrti dediny. Bola v najjužnejšej časti a žilo tu zo tridsať nemormónskych rodín v chalupách a chajdách, v zruboch a polozrúcaných domcoch. Podľa obydlia sa dalo usúdiť, akí sú títo obyvatelia Cottonwoodsu bohatí. Vody síce mali dosť, a preto mali aj trávu, ovocné stromy, drobné pásiky lucerky a zeleninové záhrady. Niektorí chlapi a chlapci mali niekoľko kusov zatúlaného dobytka, iní dostali príležitostné zamestnanie, aké im mormóni neochotne pridelili. Ale ani jedna rodina nebola majetná, mnohé boli veľmi chudobné a niektoré žili len z dobročinnosti Jane Withersteenovej.
Ako Jane tešilo chodiť medzi svojimi, tak ju zarmucovalo, keď prišla do styku s týmito nemormónmi. No nebolo to preto, že by tu nebola vítaná; ženy ju tu prijímali vľúdne, deti priam nadšene. Ale chudoba a nečinnosť a to, čo prišlo po nich, zúfalstvo a zármutok, ju vždy boleli. Okolnosť, že túto biedu mohla zmierniť väčšmi teraz ako kedy predtým, potvrdzovalo príslovie, že zlý vietor nikomu neprinesie nič dobré. Pokým u nej slúžili mormónski jazdci, našla len málo nemormónov, ktorí u nej vydržali, a teraz mohla nájsť zamestnanie všetkým chlapom a chlapcom. Nemálo ju preto prekvapilo, keď jej chlapi rad-radom povedali, že sa neodvážia prijať jej láskavú ponuku.
„Nebude to dobre," ohlásil sa Carson, múdry chlap,

ktorý už zažil lepšie časy. „Vystríhali nás. Presne a jasne! A teraz ten Judkins, obložený zbraňami, ktoré môže aj použiť, ako ich môžu použiť i tí zabijácki chlapci, čo si ich najal. Nevedia, čo je zodpovednosť. Môžeme riskovať, že nám v neprítomnosti podpália domy?"
Jane cítila, ako sa jej koža na tvári napäla a ochladla, keď z nej odtiekla všetka krv.
„Carson, vy aj ostatní máte tieto domy v nájme?"
„Mali by ste to vedieť, slečna Withersteenová. Niektoré sú vaše."
„Ja a vedieť? ... Nikdy v živote som si nedala jediný deň roboty, aby som od ľudí žiadala hoci jalovičku, otiepku trávy, a tobôž zlato."
„O to sa stará Bivens, váš skladník."
„Pozrite, Carson," pokračovala náhlivo Jane, a teraz jej už horeli líca. „Vy a Black a Willet si pobalíte zvršky a prenesiete si rodiny do mojich domcov v hájiku. Sú oveľa útulnejšie ako tieto. A budete pracovať u mňa. A keby sa vám malo niečo stať, dám vám peniaze, zlato, aby ste mohli odísť z Utahu!"
Carson nenachádzal slová, iba čosi jachtal, a keď mu do očí vstúpili slzy, konečne zistil, že má jazyk, a zabohoval. Nijaká jemná reč by sa nevyrovnala výrečnosťou tejto nadávke, ktorou chcel vyjadriť, čo k Jane Withersteenovej cíti. Ako jej jeho výzor a tón pripomínal Lassitera!
„Nie, nebude to robiť dobrotu," povedal, keď sa trocha spamätal. „Sú veci, ktorým nerozumiete, slečna Withersteenová, a nieto medzi nami človeka, čo by vám to vysvetlil."
„Zdá sa, že som už na všeličo prišla, Carson. Tak pristanete na to, aby som vám pomáhala - povedzme, kým neprídu lepšie časy?"
„Áno, pristanem," odpovedal a tvár mu zažiarila. „Chápem, čo to pre vás znamená, a aj vy viete, čo to znamená pre mňa. Ďakujem! A ak ešte nadídu lepšie časy, budem ten najšťastnejší človek, ak budem môcť u vás pracovať."
„Tie lepšie časy prídu: Dôverujem bohu a verím v človeka. Do videnia, Carson."
Ulica vyúsťovala do lucerky, vrúbenej šalviou, a posledné obydlie konča ulice chatrčí bolo najošarpanejšie. Kedysi to bola cieňa, teraz to bol dom. Široké listy košatého topoľa tvorili prístrešok nad preliačenou strechou a zvetranými doskami. Mal len prízemie ani indiánska chatrč. Okolo neho bolo niekoľko biednych hriadok zeleniny, ako ich mala ruka slabej ženy čas a silu obrobiť. Toto malé bývanie bolo už mimo dediny a vdova, ktorá tu žila, musela nosiť vodu z najbližšej zavlažovacej priekopy. Keď Jane Withersteenová vošla do neoploteného dvora, zazrelo ju dieťa, radostne vykríklo a s rozviatymi kaderami pribehlo k nej. Bolo to štvorročné dievčatko a volalo sa Fay. Pristalo jej to meno, lebo to bola víla, škriatoček, rozprávková bytosť, taká krásna, že vyzerala, akoby ani nebola z tohto sveta.
„Mama poslala po vás," kričala Fay, keď ju Jane bozkala, „a vy ste neplišli".
„Nevedela som o tom, Fay; ale teraz som prišla."
Fay bola dieťaťom plenéru, dieťaťom záhrady, priekopy a polí, a bola ufúľaná a otrhaná. Ale ani handry ani špina nezakryli jej krásu. Jediná dokrkvaná košieľka, ktorú mala na sebe, len napoly zakrývala jej jemné,

štíhle tielko. Líca a pery mala červené ani čerešne; oči modré ani fialky a korunou jej detskej krásy boli brčkavé zlaté vlasy. Všetky cottonwoodské deti boli s Jane Withersteenovou zadobre: mala ich rada všetky. Ale Fay bola jej miláčik. Fay mala len málo kamarátov, lebo z nemormónskych detí bolo len málo v jej veku a mormónske deti mali zakázané priateliť sa s ňou. Bolo to ostýchavé, divoké, opustené dieťa.
„Mama je cholá," povedala Fay a zaviedla Jane ku dverám chatrče.
Jane vošla. Bola to len jedna miestnosť, dosť tmavá a holá, ale čistá a upratanáž. Žena ležala v posteli.
„Ako sa cítite, pani Larkinová?“ opýtala sa Jane s obavou v hlase.
„Celý týždeň mi bolo nanič, ale teraz mi je už lepšie."
„Hádam ste tu len neboli celkom sama a nikto vás neopatroval?"
„Oj nie! Moje susedky sú veľmi milé. Striedavo ma navštevujú."
„Poslali ste po mňa?"
„Áno, niekoľko ráz."
„A nepovedali mi ani slova - nič mi neodkázali."
„Poslala som k vám chlapcov a tí odkázali po vašich ženách, že som chorá a žeby ste boli taká dobrá a prišli ste."
Jane sa zrazu zmocnila smrteľná úzkosť. Bojovala proti slabosti, nasilu sa chcela povzniesť nad podozrievavé myšlienky, a keď to prešlo, plne si uvedomila, aká je bezmocná. Prešlo aj to a vrátila sa jej dobrá nálada. Ale znova nazrela do temných, nečistých machinácií, ktorých tajné nitky siahali tentoraz do jej vlastnej domácnosti. Neviditeľná ruka ani pavúk za tmavej noci riadila tieto temné nitky, aby ich okrútila, pozaťahovala okolo jej života, aby ich pospletala a utkala z nich pavučinu. Jane Withersteenová to už teraz vedela, a keď si to uvedomila, vrátil sa jej predchádzajúci chlad a istota, a k tomu bojovná odvaha jej predkov.
„Som veľmi rada, pani Larkinová, že vám je už lepšie," povedala. „Ale nemala by som vám nejako pomôcť - nemala by som vás prísť opatrovať alebo vám niečo poslať a postarať sa o Fay?"
„Ste veľmi dobrá. Odkedy mi umrel muž, čo by sme si boli s Fay počali, keby nie vás? Chcela som sa s vami pozhovárať práve o Fay. Tentoraz som si bola istá, že umriem, a mala som veľkú starosť, čo bude s Fay. Ale čochvíľa sa predsa len zviecham, lenže sily ma už opúšťajú, dlho nevyžijem. Tak vám to teda poviem hneď. Pamätáte sa, keď ste ma požiadali, že si Fay vezmete a vychováte ju ako vlastnú dcéru?"
„Pravdaže sa pamätám. Bola by som šťastná, keby som ju mala. Ale dúfam, že príde deň.."
„To nič. Ten deň skôr-neskôr príde. Odmietla som vašu ponuku a teraz vám poviem, prečo."
„Viem, prečo," prerušila ju Jane. „Pretože nechcete, aby som ju vychovala v mormónskej viere."
„Nie, nebolo to len to." Pani Larkinová zdvihla tenkú ruku a prosebne ju položila na Janinu. „Nerada vám to hovorím. Ale vec sa má takto: Povedala som všetkým priateľom, čo žiadate. Poznajú vás, majú vás radi a povedali mi, aby som vám Fay zverila. Viete, že ženy rady trkocú. Dostalo sa to do uší mormónom - klebeta, že máte Fay rada a že si ju chcete vziať. A hneď sa ku mne vrátilo, akiste zo žiarlivosti, že si

Fay nechcete vziať z lásky k nej, ale kvôli vlastnej náboženskej povinnosti, aby ste aj vy vychovali dievča, ktoré si potom vezme za ženu nejaký mormón."
„To je odporná lož!" zvolala Jane Withersteenová.
„Preto som tak váhala," pokračovala pani Larkinová, „lenže v srdci som tomu nikdy neverila. Ale teraz hádam už môžem ..."
„Počkajte! Pani Larkinová, možno som sa v živote dopustila nejakého nevinného cigánstva, ale nikdy som neluhala, ak na tom záležalo, ak by som tým bola niekomu ublížila. Verte mi: mám malú Fay rada. Keby som ju mala pri sebe, priam by som ju zbožňovala. Keď som vás o ňu prosila, myslela som len na tú náklonnosť ... Dovoľte, aby som vám to dokázala. Príďte spolu s Fay bývať ku mne. Mám veľký dom a som taká sama. Pomôžem vás opatrovať, budem sa o vás starať. Ak vyzdraviete, môžete u mňa pracovať. Budem mať malú Fay pri sebe a budem ju vychovávať - bez mormónskeho učenia. Keď vyrastie a bude chcieť odo mňa odísť, pošlem ju -- a nie s prázdnymi rukami - späť do Illinois, odkiaľ pochádzate. To vám sľubujem."
„Vedela som, že to nebola pravda," odpovedala matka a klesla späť na hlavnicu a na bledej, strápenej tvári sa jej rozhostilo čosi ako pokoj. „Požehnaj vás boh, Jane Withersteenová! Som vám nesmierne povďačná. Ale že ste mormónka, nikdy ste mi neboli blízka, až teraz. Veľa toho neviem o náboženstve ako takom, ale váš boh a môj boh je ten istý."

ÚDOLIE PREKVAPENIA

Tam v tom čudnom kaňone, ktorý bol pre Ventersa naozaj údolím prekvapení, tichá žiadosť, temer prosba zraneného dievčaťa, aby ju neodviedol späť k zlodejom dobytka, korunovala udalosti posledných niekoľkých dní nečakaným vyvrcholením. Ventersa celkom vyviedlo z rovnováhy, že sa k nim nechce vrátiť. Len čo nad tým začal logicky uvažovať, táto žiadosť v ňom hneď potvrdila jeho prvý dojem, že je totiž skôr nešťastná ako zlá, a to ho veľmi potešilo. Keby bol vedel, že Oldringov Jazdec v maske je žena, bol by si o nej utvoril inú mienku a bol by ju pokladal za prostopašnicu. Ale prvý raz sa to dozvedel, keď zdvihol bielu tvár, chvejúcu sa v predsmrtnom kŕči; počul, ako šepká meno božie, a cez jej slávnostný a desivý zrak zazrel na chvíľu jej dušu. A práve vtedy k nemu doľahla prosba: „Nevezmite ... ma ... ta ... späť!"
Ventersov bystrý um si raz navždy utvoril trvácnu mienku o tom biednom dievčati. Nezakladala sa na tom, čo z nej urobil životný osud, ale na odhalení v jej tmavých očiach, zahľadených do nekonečna, na niekoľkých ľútostivých nesmelých slovách, ktoré prezrádzali sklamanie, omyly a utrpenie, a bolo z nich cítiť skôr pravdu o tragickom živote ako prirodzenú náklonnosť k hriechu.
„Ako sa voláte?" opýtal sa.
„Bess," odpovedala.
„Aká Bess?"
„To stačí... len Bess."
Červeň, čo jej stmavla na lícach, nebola len z horúč-

ky. Venters sa znova zadivil, ale teraz nad náznakom zahanbenia na jej tvári, nad tým, ako náhle sklopila viečka. Bola síce milenkou zlodeja dobytka, ale ešte sa vedela hanbiť; hoci umierala, ešte vždy si potrpela na posledný zvyšok cti.
„Dobre, Bess. Na tom nezáleží," povedal. „Ale záleží na tom, čo mám teraz s vami robiť?"
„Ste ... jazdec?" šepkala.
„Teraz nie. Ale kedysi som bol. Mal som na starosti Withersteenovské stáda. Ale stratil som miesto... stratil som všetko, čo som mal... a teraz... som čosi ako štvanec. Volám sa Bern Venters."
„Nevezmete ma ... do Cottonwoodsu ... alebo do Glaze, však? Obesili by ma."
„Pravdaže nie. Ale musím s vami niečo urobiť. Lebo tu nie som bezpečný. Zastrelil som toho zlodeja, čo bol s vami. Skôr-neskôr ho nájdu, a potom ma vystopujú. Musím si nájsť bezpečnejšiu skrýšu, kde ma nevysliedia."
„Nechajte ma tu."
„Samu? Aby ste umreli?"
„Áno."
„To neurobím." Venters hovoril stroho a jeho hlas mal akýsi zvláštny zvuk.
„Čo so mnou ... chcete ... urobiť?" Šepkala čoraz namáhavejšie, tak ticho a slabučko, že Venters sa k nej musel skloniť, aby ju počul.
„To ešte uvidíme," odpovedal pomaly. „Najradšej by som vás niekde zaniesol, kde by som vás mohol strážiť a opatrovať, kým celkom nevyzdraviete."
„A potom?"
„Nuž, na to bude dosť času myslieť, keď vám zacelie rana. Je hlboká. Ale ... Bess, ak nechcete žiť... ak nebudete bojovať o svoj život... nikdy ..."
„Oj, veď ja chcem žiť! Bojím sa ... smrti. Ale radšej... umriem ... akoby som sa ... mala ... vrátiť ... k..."
„K Oldringovi?" prerušil ju zas Venters.
Súhlasne zaševelila perami.
„Sľubujem vám, že vás nevezmem späť ani k nemu, ani do Cottonwoodsu alebo Glazu."
Jej trúchlivý a vážny zrak zrazu zažiaril nevýslovnou vďačnosťou a obdivom. A Venters si rovnako náhle uvedomil, že v jej očiach je toľká krása, akú ešte jakživ nevidel ani nepocítil. Boli tmavomodré ako nočná obloha. Potom sa záblesk zmenil v dlhý, zadumaný pohľad, ktorý sa zachvieval na pokraji nádeje a dôvery.
„Pokúsim sa... žiť," povedala. Trhaný šepot mu ledva doľahol do uší. „Robte ... so mnou ... čo chcete."
„Tak si-teda oddýchnite ... nerobte si starosti... spite," odpovedal.
Odrazu vstal, akoby jej slová znamenali pre neho nejaké rozhodnutie, dal prísny rozkaz psom a opustil tábor. Venters si uvedomil, že sa v ňom odohráva neurčitý konflikt zmeny. Zdalo sa mu, že sa z neho akosi hmlisto vytrácajú staré nálady, nejasne splývajú nové sily, že je to chvíľa nevysvetliteľného prechodu. Bol skľúčený a zároveň povzbudený. Chcel premýšľať a dumal, čo to znamená, ale rázne v sebe potlačil vzrušenie. V tej chvíli mu bolo najväčšmi treba nájsť spoľahlivý úkryt, a to si žiadalo čin.
Tak sa teda vybral hľadať. Do mrku bolo ešte niekoľko hodín. Na ceste zabočil hneď doľava a plúžil sa míľu alebo aj viac ku vchodu do doliny, kde boli tie čudné

počmárané skaly. Pravda, neodvážil sa bezhlavo sa pustiť do nechránenej šalvie, ale držal sa pri stene na pravom boku a postupoval pozdĺž nej, pokým jej zvislé kontúry neprešli do dlhého svahu z holých skál.
Prv než sa pobral ďalej, zastal, preskúmal tento čudný svah a uvedomil si, že na takomto pozadí by pohybujúci sa čierny predmet bol zďaleka viditeľný. Pred ním sa pozvoľna dvíhala vyvýšenina z hladkého kameňa. Bola tvrdá, vyleštená a plná priehlbní, vymletých po stáročia krútňavami dažďovej vody. Vari o sto metrov vyššie sa začínal rad groteskných límb, ktorý sa tiahol pozdlž celého svahu až po jeho najjužnejší okraj. Venters sa chcel dostať až po ten okraj a usúdil, že čo ako riedko rástli limby, predsa len by mu poskytli aký-taký úkryt.
Preto sa chytro vyštveral hore. Stromy boli vyššie, ako si myslel, hoci po dlhoročnej obyčaji rátal s tým, že vzdialenosti v tejto krajine sú klamlivé. Keď sa dostal pod ochranu límb, zastal že sa poobzerá, a vtedy si všimol, že stromy vyhúkli z dier na holej skale. Stáročné dažde stekali po svahu, kľučkovali a krúžili v preliačinách a vyvŕtali v nich hlboké diery. Keď bolo sucho, zhromažďoval sa tu prach a priviate semená, a limby obdivuhodne vyrastali z hladkej skaly. Ale neboli to pekné limby. Boli sukovité, poskrúcané do tajomných tvarov, ani čo by rásť bolo pre ne veľkým utrpením, vrchovce mali mŕtve, zošúverené, sivé a staré. Údelom im bol trpký boj a Venters k nim pocítil zvláštnu sympatiu. V tomto kraji majú tvrdý život stromy - aj ľudia.
Skákal od limby k limbe tak, aby boli vždy medzi ním a údolím. Ako postupoval, pás stromov sa rozširoval a on sa len držal horného okraja. Prešiel popri zatienených preliačinách, dopoly plných vody, a keď si chcel miesto zapamätať, ak by ho v budúcnosti potreboval, uvedomil si, že tu od zimného odmäku nepršalo. Z jednej z týchto zatienených priehlbní vybehol zajac a stúliac uši, pritisol sa k zemi.
Ventersovi sa teraz väčšmi zažiadalo čerstvého mäsa, ako keď musel myslieť len na seba. Lenže vystreliť by bolo nebezpečné. Odlomil teda limbový konár a hodil ho. Dokaličil zajaca a zajac sa začal namáhavo vliecť hore svahom. Venters nechcel prísť o mäso a nikdy nedovolil, aby mu ušla dokaličená zver a aby potom pomaly skapĺňala v nejakom úkryte. A tak, keď sa pozorne zahľadel pod seba a zasa späť ku kaňonu, začal zajaca naháňať.
Nebolo preňho novinkou, že zajace obyčajne utekajú hore kopcom. Ale teraz sa mu videlo čudné, prečo tento zajac, ktorý by mohol ujsť dolu svahom, uteká práve hore. Venters si vtedy uvedomil, že iste má tam hore noru. Niekoľko ráz sa načiahol za ním, že ho chytí, lenže darmo zajac sa mu vždy novým úsilím vyšmykol. Takto sa naháňali až po holý svah. Čím ďalej sa Venters štveral, tým pevnejšie bol rozhodnutý, že svoju korisť chytí. Naostatok, udychčaný a spotený, chytil zajaca na úpätí strmšieho svahu. Položil si pušku na výčnelok strmej skaly, zabil zviera a zavesil si ho na pás.
Prv než sa pustil dolu, vyčkal, kým nezačne dýchať pravidelne. Vyštveral sa ďaleko na ten nádherný, hladký svah, a už by bol dosiahol úpätie žltého útesu, ktorý čnel do neba ani velikánsky zjazvený a dopukaný balvan. Gánil naň dolu, akoby mu zakazoval vyliezť vyš-

šie. Venters sa sklonil po svoju pušku, a keď ju vzal zo strmšieho svahu, o ktorý ju oprel, zazrel niekoľko drobných vrúbkov, vyrezaných do hladkého kameňa. Boli hlboké len niekoľko palcov a asi na stopu vzdialené od seba. Venters ich začal rátať: jeden ... dva ... tri... štyri... až po šestnásť. Toto číslo odviedlo jeho pohľad až po vrchol vyčnievajúceho schodíka pri úpätí útesu. Nad ním, za ploskejším výčnelkom, bol ešte strmší svah a rad vrúbkov pokračoval okolo vyčnievajúceho rohu steny.

Letmý pohľad by prešiel nevšímavo okolo malých zárezov; keby Venters nebol vedel, čo znamenajú, nikdy by im nevenoval druhý pohľad. Ale vedel, že boli vytesané ručne, a hoci ich zub času hodne ohlodal, spoznal v nich schody, vykresané do skaly obyvateľmi útesu. Rozbúchalo sa mu srdce a ako údermi kladiva odplašilo jeho pokoj. Zahľadel sa na tento nejasný rad schodov, až pokým ich stĺp steny nezakryl pohľadu. Vedel, že za skalou bude jaskyňa alebo puklina, ktorú by zdola nik ani netušil. Náhoda, ktorá si s ním už dávno zahrávala, zaviedla ho teraz pravdepodobne k nejakej skrýši. Znova odložil pušku, vyzul si čižmy, odopäl pás a pustil sa hore schodmi. Krok mal čulý a istý ani kamzík: vystupoval po prvej úzkej rovienke a ani sa len nenaklonil, aby sa oprel rukou. Pri ďalšom výstupe si už pomáhal prstami i palcami na nohách, no liezol vytrvalo a rýchlo, aby dosiahol vyčnievajúci roh a prekízol okolo neho. Stál zoči-voči zárezu v skale. Na vrchole prudko zabočil do zvetraného priechodu, ktorý pretínal mohutnú stenu až hore a odhaľoval úzky pásik belasej oblohy.

Pri dne bol tento priechod tmavý, chladný a razil vysušeným, potuchnutým prachom. Bol taký krivolaký, že Venters nevidel pred seba ďalej ako na niekoľko metrov. Všimol si stopy divých mačiek a. zajacov na prašnom dne. Za každou zákrutou čakal, že naďabí na velikánsku jaskyňu, plnú drobných kamenných domcov s malým otvorom ani tmavé, uprene civejúce oko. Priechod jasnel, bol čoraz širší a otváral sa do úzkeho, strmo stúpajúceho úšustu.

Venters si chvíľu prezeral skalu, ktorá bola rovnako hladká a tvrdá ako svah pod ním, a až potom mu pohľad začal neodolateľne stúpať k strmitánskym stenám tohto širokého žulového rebríka. Boli to zrúcané steny žltého pieskovca, také dopukané a rozmrvené a prevísali nad ním také kusy kývajúceho sa okraja, také hrozivé velikánske drobiace sa previsy, že Venters len prudko lapal po dychu a zdesený pudové zaspätkoval, akoby jediný krok hore mohol vyvaliť ohromitánske bralo z jeho základov. Naozaj sa zdalo, akoby tieto zvetrané skaliská čakali len na závan vetra a zrútia sa, zosypú sa dolu. Venters váhal. Musel by to byť bláznivo smelý chlap, čo by riskoval život pod týmito nachýlenými vyčkávajúcimi lavínami skál v tomto obrovskom priešmyku. Ale koľké roky sú už takéto nachýlené, a predsa nepadnú! Na dne svahu bola velikánska kopa zvetraného pieskovca, rozdrveného na piesok, ale nebolo tu skál veľkých ako domy, aké nenútene a hrozivo civeli hore, trpezlivo čakajúc, kedy sa nevyhnutne zosypú. Odlučované pomaly od materskej skaly procesom zvetrávania, vydlabané a vykresané vekmi, vetrom a dažďom, čakali na svoju chvíľu. Venters mal pocit, že bolo od neho veľmi hlúpe báť sa tých popukaných skál, báť sa, keď pretrvali tisíce rokov, že sa zosujú práve

vo chvíli, keď on pôjde popod ne. A predsa sa bál. „To je ale úkryt!" hovoril si v duchu. „Vyleziem a uvidím, kam vedie. Keby som len našiel vodu!" Zaťal zuby a skúšal svah. A ako liezol, upieral oči na zem. Lenže po chvíli už nemohol takto ďalej; musel sa dívať, aby ukojil svoju dychtivú zvedavosť. Zdvihol zrak a pomedzi rady komínov, vežičiek a previsov, čo vyčnievali z hlavnej steny, zazrel svetlo. Niektoré z nich boli opreté o útes, iné o seba navzájom, mnohé sa týčili osamote, ale všetky boli zvetrané, dopukané, spráchnivené. Bola to samá žltá, rozrumená zrúcanina. Ako stúpal, priechod sa čoraz väčšmi zužoval a bol taký strmý, že sa Venters ledva udržal; bol hladký ani mramor. Napokon dosiahol vrchol a s prekvapením zistil, že steny sú ešte niekoľko sto metrov vysoké a že dolu na druhú stranu vedie úzka roklina. Rozdeľovala dva asi dvadsať metrov široké svahy. Na jednej strane. stála velikánska skala. Venters sa jej prizrel ešte raz, lebo stála na podstavci. Upútala jeho pozornosť. Bola ani obrovitánska kamenná hruška, postavená na stopku. Okolo dna boli tisíce drobných zárezov ledva badateľných voľným okom. Boli to stopy po kamenných sekerách. Obyvatelia útesu len okresávali a okresávali tento balvan, pokým to velikánske skalisko neostalo iba na nepatrnej čiastočke svojho povrchu. Venters sa zháčil. Prečo ti kamenní ľudkovia okresávali to ozrutné bralo?

Neponášalo sa ani na sochu alebo dajaký idol, ani na hlavu nejakého boha alebo sfingu. Pudove naň priložil ruku a potisol, potom sa oň oprel plecom a tlačil. Zdalo sa, akoby bol balvan zastenal, akoby sa bol pohniezdil, zaškrípal a pohol. Nachýlil sa trocha dolu a hodnú chvíľu balansoval, potom sa pomaly vrátil, zľahka sa pohojdal, zastenal a usalašil sa do svojej predchádzajúcej polohy.

Venters uhádol, čo to znamená. Bralo malo slúžiť na obranu. Obyvatelia skál, ktorých obávaný nepriateľ vyhnal až do tohto ich posledného sídla, prefikane popodtínali skalu, kým sa dokonale nekolísala, že ju mocné ruky mohli odvaliť. Dolu sa opierala o zvetraný previs, ktorý, keby sa bol odtrhol, bol by strhol lavínu na taký svah, kde by nezastala nijaká rútiaca sa masa. Previsy, a vežičky, zvetrané bralá a nachýlené komíny a míľniky boli by sa valili dolu, aby naveky zahatali vchod do priesmyku Sklamania.

„Viselo to na vlásku!" priznal si Venters triezvo. „Kývajúci sa balvan! Obyvatelia skál ho nikdy nemuseli spustiť. Zomreli, zmizli, a bralo tu stojí a možno sa ani veľmi nezmenilo ... Ale možno ešte poslúži inému opustenému obyvateľovi skál. Tu sa voľakde schovám, len aby som našiel vodu."

Zišiel dolu roklinou na druhú stranu. Svah bol rovnomerný, priestor úzky a smer rovný niekoľko desiatok krokov. Medzi vysokánskymi stenami bola temrava. Čochvíľa sa priechod zúžil vari na desať stôp a bolo tam tma ako v noci. Ale hore svietilo svetlo; po ďalšej prudkej zákrute bol zase deň, a potom už len šíre otvorené priestranstvo.

Nad Ventersom čnel nádherný kamenný oblúk, ktorý premosťoval okraje kaňonu a cez náramný oblúkovitý portál svietila a ligotala sa krásna dolina, ožiarená zlatom západu, ktoré sa odrážalo na okolitých útesoch. Priam vykríkol od údivu. Dolina bola vlastne záliv, míľu dlhý a pol míle široký, a steny, ktoré ju uzatvá-

rali, boli hladké, fľakaté a vydlabané, takže tvorili veľké jaskyne. Usúdil, že dno je oveľa vyššie ako priesmyk Sklamania a kaňony, čo ho pretínali. Dolina sa nefialovela šalviou. Namiesto nej tu rástli biele osiky, pásiky konárov a štíhlych kmeňov sa ligotali v zeleni lístia a v tmavšej zeleni dubov, a cez stred tohto lesa, od steny k stene, hadila sa jagavozelená čiara, ktorá označovala, kde rástli topole a vŕby.

„Je tu voda: toto miesto je pre mňa ako stvorené," povedal si Venters. „Ponad tieto steny nazerajú len vtáky. Prešiel som Oldringovi cez rozum."

Venters už nečakal, ale chytro sa vrátil, odkiaľ prišiel. Nazval kaňon údolím Prekvapenia a velikánske bralo, čo strážilo vchod, Knísavou skalou. Keď išiel dolu, už nemal taký strach, aký ho prenasledoval cestou hore; ale nebolo mu ľahko na duši a nemohol pomýšľať na to, že prenesie dievča a svoj výstroj, kým nezišiel k priesmyku. Tam si na chvíľu oddýchol a pozbieral sa. S blížiacou sa nocou priesmyk stmavol. Na rohu steny, kde sa stáčali kamenné schody, zazrel v skale výstupok, o ktorý by sa dalo upevniť laso. Nič iné nepotreboval, aby sa ta mohol vyštverať. Keďže sa chcel prenášať pod ochranou tmy, bolo preňho najdôležitejšie, aby vedel, kade má zliezť. Nazbieral pár drobných kameňov, vykročil a spustil sa na okraj svahu, kde si nechal pušku a čižmy. Tu poukladal kamene v niekoľkometrových intervaloch. Zajaca nechal ležať na výstupku, kde sa začínali schody. Potom sa prenikavo zahľadel na okraj steny nad sebou, aby si ho zapamätal. Bol zúbkovaný a medzi dvomi skalnými rozštepmi, v jednej čiare s miestom, kde stál, bola na ňom krivoľaká puklina, ktorou v noci prenikne svit oblohy. Keď to všetko vykonal, opásal sa, obul si čižmy a prichystal sa na zostup. Musel chvíľu uvažovať, kým sa rozhodol, či si tam má nechať pušku alebo nie. Na spiatočnej ceste, keď ponesie dievča a plecniak, bola by to ešte ďalšia príťaž; chvíľu sa ešte rozhodoval, a potom nechal pušku opretú o svah. Ako schádzal rovno dolu svahom, každých pár krokov sa zastavoval, aby pozrel hore na svoj znak na okraji. Zmenil sa, ale on si každú zmenu zafixoval v pamäti. Keď prišiel k prvej limbe, priviazal si šál na suchú haluz a ponáhľal sa do tábora: už sa vôbec nebál, že na spiatočnej ceste zablúdi.

Tma bola čoraz hustejšia a Venters sa o to väčšmi ponáhľal. Keď zišiel na trávnatú rúbaň pri tábore a začul, ako kdesi ticho zaerdžal kôň, zišlo mu na um, že zabudol na Divocha. Rysáka do údolia Prekvapenia rozhodne nedostane. Bude ho musieť nechať tam, kde je. Venters sa ihneď rozhodol, že vyvedie ostatné kone cez húštinu a pustí ich na slobodu. Čím ďalej od tohto kaňonu sa budú potulovať, tým lepšie pre neho. V súmraku poľahky vypátral Divocha, ale ostatné kone nevidel. Venters ticho zahvízdal na psov, a keď pricupkali k nemu, poslal ich pohľadať kone a šiel za nimi. Čochvíľa vyšlo najavo, že neboli ani na rúbani, ani v húštine. Venters ostal stáť ako bleskom zasiahnutý pri myšlienke, že do jeho tajného útočišťa prenikli zlodeji dobytka. No prešlo mu to, lebo správanie Ringa a Whitieho ho upokojilo. Kone sa zatúlali.

Pod skupinou strieborných smrekov visel hustejší povlak tmy, ale nie taký hustý, aby Ventersovo skúsené oko nezachytilo biely ovál pokojnej tváre. Sklonil sa nad ňu s trocha zatajeným dychom aj z opatrnosti, aby

ju nenaľakal, aj v skľučujúcej neistote, či ju nenájde mŕtvu. Ale spala a to mu vrátilo životnú silu.
Pobalil si sedlové torby. Psi boli hladní, skučali okolo neho a oňuchávali mu usilovne pracujúce ruky; ale on nestrácal čas, aby ich nachoval, ani aby si sám zahnal hlad. Prehodil si sedlové torby cez plece a upevnil ich lasom. Potom tuhšie zakrútil dievča do prikrývok a zdvihol ju do náručia. Keď Venters so psami prešiel okolo Divocha, kôň ticho zaerdžal a zadupotal. Rysák vedel, že ho tam nechajú, a nebol si istý, či je tomu rád, alebo nie. Venters šiel ďalej a vnikol do húštiny. Tu si musel našmátrať cestu v tme ako žúžoľ a predierať sa pomedzi hustú mladinu. Teraz, keď sa vybral na cestu, nezáležalo mu už na čase a postupoval pornaly, bokom, až pokým sa nedostal z húštiny. Ring a Whitie stáli a čakali na neho. Obozretne kráčal otvorenými priesekmi po chumáčoch šalvie, dávajúc si pozor, aby nezakopol alebo aby nestúpil do blata, či nezavadil o vyčnievajúce halúzky šalvie.
Hoci mal ťažký náklad, necítil to. Kedy-tedy, keď vyšiel z tmavých kontúr tieňa do matného svitu hviezd, nazrel do bielej tváre dievčaťa, čo mu ležalo v náručí. Ešte sa neprebrala zo spánku alebo z bezvedomia. Neoddýchol si, kým neprešiel čiernym otvorom kaňonu. Oprel sa o kameň, ktorý mu siahal po prsia, a jemne vypustil dievča zo zovretia. Čelo, vlasy a dlane mal vlhké a svaly sa mu nervózne sťahovali. Zdalo sa, že sa chvejú, a boli napäté ako struna. Ale on mal naponáhlo a necítil únavu. Vietor mu privial do tváre vôňu šalvie. Počiatočná nočná tma zjasnela, len čo zažiarili hviezdy. Kdesi za ním na chodníku zavyl kojot a preťal mŕtve ticho. Ventersove zmysly boli neobyčajne čujné.
Znova zdvihol dievča a ponáhľal sa ďalej. Dolinou sa išlo lepšie ako v kaňone. Bolo tam jasnejšie, menej šalvie a nijaké skaly. Čoskoro z bledého šera zažiarilo čosi ešte bledšie: bola to nízka línia svahu. Venters naň vystúpil a psi bežali vedľa neho. Po skale už išiel slimačím tempom, napínajúc zrak, aby sa vyhol priehlbniam a jamám. Vystupoval krok za krokom. Tajomné limby ani velikánski démoni a strigy, prikuté ku skale a zvíjajúce sa v tichej úzkosti, vystierali široké a poskrúcané holé ramená. Venters prešiel týmto pásom límb popri hornom okraji a spoznal strom, ktorý si bol označil, ešte prv ako zazrel svoj vlajúci šál.
Tu si kľakol a jemne zložil dievča, najsamprv nohami na zem, a potom ju pomaly vystrel celú. Bál sa najmä, že sa niektorá z jej rán znova otvorí. Čo keby s ňou na niečo narazil, alebo sa pošmykol a padol! Ale bezmedzná dôvera, ktorú tak čudne pocítil v tú noc, nepripúšťala taký prechmat.
Zdalo sa mu, že svah sa pred ním vzdúva do tmy, že stráca jasné kontúry v hmlistej, menivej chmáre, ktorá tieňovane prechádzala do steny nad ňou. Zahľadel sa na okraj, kde sa končeky zúbkovania zabodávali do oblohy, a našiel kľukatú puklinu. Bola nejasná, iba o odtieň svetlejšia ako tmavé valy; ale rozoznal ju, a to ho povzbudilo.
Zdvihol dievča a vykročil hore svahom, pozorne študujúc chodníček pod nohami. Po niekoľkých krokoch zastal, aby zosúladil svoj smer s puklinou v okraji kopca. Psi sa mu tmolili už celkom pri nohách. Keď naháňal zajaca, tento svah sa mu zdal nekonečný, a teraz, aj so svojím bremenom, ani len nepomyslel na

dlhú cestu, vysoký vrch alebo námahu. Len si stále pripomínal, že nesmie zle stúpiť a musí zachovať smer. Štveral sa ďalej, často sa zastavoval a pozoroval okraj. Ešte sa mu ani nesnívalo, že by mal prísť k výstupku, a už doň narazil kolenom, a v nejasnom sivom svetle zazrel svoju pušku a zajaca. Prišiel sem bez nehody, ani raz nestratil smer: a konečne už nemusel zatínať zuby.

Keď zložil dievča do plytkej priehlbne malého hrebeňa, bielou tvárou obrátenou k nemu, otvorila oči: boli veľké, žiarivé, čierne ako noc i hviezdy dovedna a tvár mala teraz ešte belšiu.

„To... ste ... vy?" opýtala sa malátne.

„Áno," odpovedal Venters.

„Ach! Kde to ... sme?"

„Nesiem vás na bezpečné miesto, kde vás nikto nenájde. Musím tu trocha vyliezť a zavolať na psov. Nebojte sa. Čochvíľa prídem po vás."

Nič viac nepovedala. Na chvíľu naňho uprela oči a potom ich privrela. Venters si vyzul čižmy a našmátral schodíky v skale. Tieň útesu nad ním zahalil miesto, kam sa chcel dostať, ale nejasno ešte videl na niekoľko stôp pred seba. O čo sa predtým len ustarostene pokúšal, to teraz zvládol celkom ľahko. Dosiahol roh steny veselo, rýchlo a isto a prešmykol sa zaň. Tu už nevidel ani na krôčik, a tak len šmátral okolo seba, našiel ploské miestečko a uložil ta sedlové torby. Laso si vzal späť k rohu a zavesil ho na slučku na výčnelok skaly.

„Ring. . Whitie ... poďte sem," zavolal mäkko.

Zdola k nemu doľahlo tiché skučanie.

„Sem poďte! Whitie ... Ring," zopakoval už hlasno. Pazúriky zaškrabotali, nohy zacupotali a zo sivej temravy pod Ventersom chytro vyliezli psi, prešli popri ňom a predbehli ho.

Venters stúpal, pridŕžajúc sa lasa. Zavesil sa naň celou svojou váhou, aby vyskúšal, či je dosť pevné. Potom pozbieral dievča a držiac ju bezpečne ľavou rukou, začal liezť tak, že vždy po niekoľkých krokoch sa chytal lasa čoraz vyššie a vyššie. Ohlo sa pri každom pohybe vpred, ale v prestávkach, keď nenachádzal pevný koreň, o ktorý by sa mohol oprieť, zakaždým trocha balansoval. Štveral sa hore ako na krídlach: mal silu obra a nepoznal strach. Ostrý roh útesu akoby bol vyrezaný z tmy. Prišiel až k nemu a k vyčnievajúcemu výstupku a potom, pohrúžiac sa do čierneho tieňa priesmyku, kráčal poslepiačky, ale bezpečne k miestu, kde zanechal sedlové torby. Počul psov, hoci ich nevidel. Znova si pozorne položil dievča k nohám. Potom sa štvornožky vyškriabal na malú rovienku, šmátrajúc po kameňoch. Niekoľko ich povyberal, zhrabal hlboký prach na kopu, odkrútil z dievčaťa vonkajšiu prikrývku a položil ju na túto posteľ. Potom ešte raz zišiel dolu po svoje čižmy, pušku a zajaca, napokon vzal aj laso, a celý výlet mal za sebou.

„Ste ... tu?" ozval sa z tmy tichý hlas dievčaťa.

„Áno," prisvedčil a uvedomil si, že namáhavo pracujúce pľúca mu takmer nedovolili hovoriť.

„Sme ... v jaskyni?"

„Áno."

„Ach, počúvajte! ... Vodopád! ... Počujem ho! Vy ste ma zaniesli naspäť!"

Venters začul šušotavý nárek, ktorý v jednej chvíli prenikavo zosilnel, zahučal hlasno a takmer mäkko, a potom sa uchlácholil v tichý, temer nečujný vzdych.

„To ... vietor duje ... v skalách," dychčal. „Ste ... ďaleko ... od Oldringovho ... kaňonu."
Námaha, s akou hovoril, mu pripomenula, že po toľkom vypätí síl je celkom vyčerpaný. Zdalo sa mu, že keď si ľahne a prikryje sa pokrovcom, o chvíľu bude spať ako v oleji. Ležal vystretý, nevládny, spotený a rozhorúčený, celé telo mu pulzovalo, nervy mal napäté a tepny mu išli prasknúť. Ležal tam hodnú chvíľu a až vtedy pocítil, že už začína oddychovať.
Tej noci si oddýchol, ale nespal. Spať sa mu nežiadalo. Hodiny najväčšieho vypätia síl akoby ani nikdy nebol zažil; chcelo sa mu premýšľať. Ešte vo dne prežíval akúsi nevysvetliteľnú zmenu, ale teraz, keď už nepotreboval ani dôvtip, ani silu a mal kedy premýšľať, nemohol pochopiť to neskutočné, čo ho tak zmiatlo. Cez klinovitú rozčeslinu v tmavom okraji skaly nad ním svietili žiarivé hviezdy, ktoré boli celý dlhý rok jeho ďalekými žalobcami. Ale dnes to bolo ináč. Dnes ich pozoroval. Zdali sa mu väčšie, belšie, ligotavejšie; ale nie v tom bol ten rozdiel. Postupne si uvedomoval, že ten rozdiel človek nevidí, ale cíti. A z toho vytušil, že v budúcnosti sa pred ním odhalí ešte veľa tých najprekvapivejších zmien. A ako tam tak ležal s piesňou skalného vetra v ušiach, biele hviezdy nad tmavým, smelým priechodom, cítil iba jedinú zmenu: že už nebol sám.

STRIEBORNÝ SMREK A OSIKY

Zvyšok noci sa Ventersovi zdal iba ako niekoľko minút hviezdneho svitu, tmavý príkrov oblohy, asi hodina sivého súmraku a potom blednúce zore.
Ponáhľal sa: nachoval psov, ukončil vlastný dlhý pôst, znova si pobalil sedlové torby, a už bol jasný deň, hoci slnce ešte nevrúbilo žltú stenu na východe. Rozhodol sa, že vylezie i zostúpi do údolia Prekvapenia na jeden raz. Preto priviazal svoj pokrovec na Ringa a Whitie mal niesť druhé laso a zajaca. Potom s puškou a sedlovými torbami, prehodenými cez plecia, zdvihol dievča. Neprebrala sa z hlbokého spánku.
Výstup pod rozrumenými, hrozivými okrajmi zvetraných útesov pred tvárou pošmúrneho rozviklaného brala, ktorému sa už zrejme zunovalo odveké knísanie, bol skúškou pre Ventersove sily a nervy, ale zároveň mal pocit, že ho ovládlo čosi sladké a napodiv radostné. Nezastal, kým neprišiel k úzkemu predelu, a až tam si oddýchol. Knísavá skala sa pred ním vypínala chladná v sivom svetle úsvitu, neživá vec, ktorá sa však Ventersovi ticho prihovárala: „Čakám len na to, aby som sa zrútila, rozdrvila sa a rozsypala, zadunela a zahrmela, aby som pochovala tvoj chodník a navždy uzavrela vchod do priesmyku Sklamania!"
Zostupovať už Ventersovi nebolo ťažko, ale trocha si robil starosti, lebo Whitie zrejme podľahol pokušeniu a ako niesol zajaca, zároveň ho ohrýzal. A Ring sa cítil ukrivdený, už aj preto, že niesol ťažší náklad. Práve chňapol po druhom konci zajaca a nie a nie pustiť
Ale táto akcia zabránila Whitiemu v jeho nesprávnom konaní a obaja psi cupotali ďalej a niesli zajaca medzi sebou.

Venters vyšiel z úžiny a pri pohľade na nádherné divadlo pred sebou, zrazu zastal ako skamenený. Na oblúk veľkého kamenného mosta dopadli lúče vychádzajúceho slnka a cez veľkolepý oblúk vystrekol prenádherný dlhočizný prúd zlata, ktorý sa skláňal doprostred údolia Prekvapenia. Iba cez oblúk preniklo trocha slnečného svetla, takže tmavozelený, tajomný, zatienený zvyšok doliny ešte spal pohrúžený dnom do stien, hmlistých a mäkkých ako ranný opar.
Potom Venters zostúpil a prešiel popod oblúk, zahľadený dohora na jeho ohromitánsku výšku a rozmach. Klenul sa nad vchodom do údolia Prekvapenia, vystierajúc sa v takmer dokonalom oblúku od kraja ku kraju. Čo ako sa Venters ponáhľal, čo aký bol ustarostený, predsa cítil jeho majestátnosť a skrsla v ňom myšlienka, že obyvatelia skál ho iste uctievali ako boha.
Venters len kráčal, stále nižšie a nižšie, a čoraz väčšmi cítil váhu svojho bremena, ale dolina bola ešte vždy pod ním. Tak ako ho oklamali všetky kaňony, zálivy a údolia, oklamal ho aj tento hlboko učupený ovál. Napokon minul zvetraný kameň na druhej strane svahu, čo sa ani vejár rozprestieral z oblúka, a prišiel na trávnatú terasu, smerujúcu doprava asi zarovno s vrchovcami dubov a topoľov dolu. Po rovinke boli kde-tu roztrúsené skupiny osík a pomedzi ne sa dostal na rúbaň, ktorá krásou a príhodnosťou pre domov v divočine prevyšovala všetko, čo Venters doteraz videl. Dolný okraj priepastnej steny, dvíhajúcej sa vozvysok, vrúbili strieborné smreky. Jej povrch vyzúbkovali jaskyne a nebolo tam uvoľnených balvanov, ani zvetraných úsekov, kde by sa mohol oddeliť kameň. Rovienka za smrekmi padala do malej rokliny. Bol to jediný hustý rad štíhlych osík, odkiaľ doliehal tichý špľachot vody.
A terasa, otvárajúca sa na západ, poskytovala nehatený pohľad na dolinu zelených vrchovcov stromov. Venters si pre svoj tábor zvolil zatienenú, trávnatú plochu medzi striebornými smrekmi a útesom. V skalnej stene tu vietor obdivuhodne vydlabal alebo voda vymlela niekoľko hlbokých jaskýň asi vo výške terasy. Boli čisté, suché, priestranné. Narezal čečiny a v najväčšej jaskyni urobil posteľ, na ktorú položil dievča. Prvým znakom toho, že sa už prebudila zo spania alebo letargie bolo, že ticho požiadala o vodu.
Utekal so svojou čutorou dolu do rokliny. Bolo to plytké, trávnaté miesto, na ktorom všade rástli osiky. Na svoje potešenie našiel pramienok bystrej vody. Jeho bledojantárový nádych mu pripomínal prameň v Cottonwoodse, a pri tej myšlienke sa trochu zarazil. Voda bola taká studená, že ako načieral do čutory, stŕpli mu prsty. Keď sa vrátil do jaskyne, potešil sa, že dievca tak dychtivo pije. Všimol si, že pomaly dvíha hlavu bez jeho pomoci.
„Boli ste smädná," povedal. „Je to dobrá voda. Našiel som pekné miesto. A ako sa cítite?"
„Bolí ma... tuto," odvetila a ukázala na ľavý bok.
„To je ale čudné! Rany máte na pravom boku. Iste ste aj hladná. Je to taká tupá bolesť... také hlodanie?"
„Je to čosi také."
„Tak je to hlad," rozosmial sa Venters, a zrazu sa zháčil; zase ho to trocha zarazilo. Kedy sa naposledy smial? „Je to hlad," pokračoval. „Neraz som aj ja cítil také hlodanie. Cítim ho aj teraz. Ale vy nesmiete jesť. Piť môžete, koľko chcete, ale jesť zatiaľ ešte nie."

„Neumriem... od hladu?"
„Nie, od hladu sa tak ľahko neumiera. Prišiel som na to už dávno. Musíte pokojne ležať, oddychovať a spať... celé dni."
„Ruky mám ... špinavé; tvár mi je taká horúca a lepkavá a omínajú ma čižmy." Bola to doteraz jej najdlhšia reč a stíšila sa do šepotu.
„Och, ale som ja podarený ošetrovateľ!"
Zamrzelo ho, že na to nepomyslel. Ale vtedy, keď čakal, kedy umrie, a myslel len na jej pohodlie, to bolo celkom ináč. Odkrútil prikrývku, ktorá ju zakrývala. Aká je len štíhla! Nie div, že ju mohol niesť celé míle a štverať sa s ňou po tých šmykľavých kamenných schodíkoch. Čižmy mala z mäkkej, jemnej kože a siahali jej až po kolená. Spoznal v nich výrobok istého čižmára zo Sterlingu. Ostrohy, ktoré jej tak hlúpo zabudol odopnúť, pozostávali zo strieborných rámov, a zlatých retiazok, a kolieska veľkosti strieborného dolára boli elegantne vygravírované. Čižmy sa jej dosť ťažko vyzúvali. Mala pod nimi hrubé vlnené jazdecké podkolienky, vytiahnuté až k okraju krátkych briečesiek. Venters jej vyzul ponožky a zistil, že má nohy červené a spuchnuté. Umyl jej ich. Potom si odviazal z hrdla šatku a umyl jej tvár a ruky.
„A teraz vám musím prezrieť rany," povedal vľúdne.
Neodpovedala, ale uprene ho pozorovala, ako jej odopína blúzku a odkrúca obväz. Pevné prsty sa mu trocha triasli, keď obväz odstraňoval. Čo ak sa rany znova otvorili! Keď zazrel krvavočervenú stopu po guľke a nepatrný pramienok krvi, čo sa z nej hadil po jej bielej hrudi, zalial ho studený pot. Veľmi opatrne ju zdvihol, aby pozrel, či jej rana na chrbte celkom zacelela. Potom jej pozmýval krv z pŕs, vyumýval ranu a už ju neobviazal, aby na vzduchu rýchlejšie zacelela. Poďakovala sa mu očami.
„Počúvajte," povedal vážne. „Neraz som bol ranený a videl som nejednu ranu. Trocha sa v tom vyznám. Na chrbte sa vám už rana zacelela. Ak budete tri dni nehybne ležať, zacelie aj tá, čo máte na prsiach, a budete mimo nebezpečenstva. Už nevykrvácate."
Hovoril vážne a otvorene, temer dychtivo.
„Prečo ... chcete... aby som... vyzdravela?" opýtala sa v údive.
Zdalo sa, že na túto otázku nemožno odpovedať ináč, ako že z ľudskosti. Ale okolnosti, za ktorých toto čudné dievča postrelil, ohromenie a odhalenie, očakávanie smrti a nádej vyústili u Ventersa v také duševné rozpoloženie, že si nič na svete neželal väčšmi ako to, aby vyžila. No nemohol povedať prečo. Bol presvedčený, že duševnú rovnováhu mu narušilo, že zabil zlodeja dobytka, a rozčúlenie, ktoré potom nasledovalo. Lebo ako ináč si mohol vysvetliť ten tlkot v hlave, horúčosť v krvi, nedefinovateľný pocit, trvajúci celé hodiny, plný chvejivého, živého tajomstva, kde predtým cítil len osamelosť?
„Postrelil som vás," povedal pomaly, „a chcem, aby ste sa vystrábili, aby nebolo, že som zastrelil ženu. Ale ... ale aj k vôli vám ..."
Oči jej stmavli strašnou trpkosťou a pery sa jej chveli.
„Pst!" povedal Venters. „Priveľa ste hovorili."
V jej nevýslovnej trpkosti postrehol trúchlivú náladu, ktorú nemohla spôsobiť len jej terajšia slabosť a horúčka. Nenávidela život, ktorý doteraz viedla, ktorý

bola akiste nútená viesť. Zažila v Oldringových rukách nejakú neodčiniteľnú krivdu. V tomto presvedčení Venters pocítil, ako mu v celom tele zahorel plameň, a všimol si, že sa doň znova vracia divý hnev a bezohľadnosť. Za posledné dlhé roky prechovával v sebe odpor: nenávidel divočinu, samotu vysočiny. Čakal, že sa voľačo stane. A prišlo to. Nazízal do záhybov kaňonov ani Indián, čo kradne kone. Našiel Oldringovu skrýšu; zastrelil zlodeja dobytka; postrelil nešťastné dievča, potom ju zachraňoval pred následkami, ktoré mimovoľne spôsobil, a chcel ju zachrániť od ďalšieho krvácania, od horúčky a slabosti. Musel bojovať, aby neumreli hladom ani on, ani ona. Kedysi mu bolo nanič, keď videl krv, a teraz sa na ňu rozpomínal s vážnym, chladným pokojom. A ako stratil svoju mäkkú náturu, tak stratil aj strach z ľudí. Vysliedi si toho Oldringa, nebude ľutovať čas, a zabije toho velikánskeho zbojníka s čiernou bradou, čo drží v zajatí dievča a používa ho pre svoje nestatočné ciele.

Venters vytušil, aká veľká zmena sa v ňom odohrala - načisto z neho zmizla nečinnosť; do duše i tela sa mu vliala odhodlaná, divá sila; všetko, čo sa mu prihodilo v Cottonwoodse, zdalo sa mu také ďaleké, že sa na to ledva rozpomínal; pohltili ho ťažkosti a nebezpečenstvá prítomnosti a držali ho v akomsi očarení. Najsamprv si potom prispôsobil jaskyňu, susediacu s miestnosťou dievčaťa, pre vlastnú potrebu a pohodlie. Ďalšou jeho robotou bolo postaviť z kameňa kozub a navláčiť zásobu dreva. Keď to urobil, vysypal obsah svojich sedlových torieb na trávu a pozrel si inventár. Jeho výstroj pozostávala zo sekerky s malým poriskom, poľovníckeho noža, veľkého množstva nábojov do pušky i revolveru, cínového taniera, šálky, vidličky a lyžice a z hodnej dávky sušenej hovädziny a sušeného ovocia a malých plátenných vrecúšok, obsahujúcich čaj, cukor, soľ a korenie. Jemu samému by bola takáto zásoba až veľmi postačila na začiatok pobytu v divočine, ale už nebol sám. Smrť hladom v tejto vysočine nebola zriedkavosťou. On si z toho, pravda, nerobil starosti, bál sa len toho, že nebude môcť uspokojiť potreby takej oslabnutej a veľmi chúlostivej ženy.

Ak v doline nebude zver - a o tom pochyboval - nebude mu ťažko prikradnúť sa v noci k Oldringovmu stádu a uchytiť mu teľa. Teraz sa musel predovšetkým presvedčiť, či v údolí Prekvapenia je nejaká zver. Whitie ešte vždy strážil rozkúskovaného zajaca a Ring spal neďaleko pod smrekom. Venters zavolal Ringa a pobral sa k okraju terasy. Tam zastal a pozoroval dolinu.

Bol pripravený na to, že bude väčšia, ako sa zdala jeho neskúsenému oku, lebo doteraz mal čas sotva na letmý odhad jej rozmerov a rýchlu predstavu o jej oválnom tvare a neslýchanej kráse. Zase naň mocne zapôsobilo, aké šťastné meno doline dal. Okolo zvislých stien, až na priestor pod veľkým kamenným oblúkom, tiahla sa terasa, vrúbená pri úpätí útesu striebornými smrekmi; pod touto prvou terasou sa zvažovala ďalšia, širšia, husto porastená osikami, a prostriedok doliny tvoril vodorovný kruh dubov a jelší s ligotavozelenou líniou vŕb a topoľov, ktorá ju rozdeľovala napoly. Venters videl kŕdle rozličných vtákov, poletujúcich pomedzi stromy. Napravo oproti kamennému mostu sa do steny otvárala velikánska jaskyňa; a hlboko pod ním, tesne nad vrcholcami stromov, zbadal dlhý rad

skalných obydlí s malými čiernymi zízajúcimi oblôčikmi a dverami. Boli ani oči a akoby ho pozorovali. Tých niekoľko skalných obydlí, ktoré videl - a boli to napospol zrúcaniny - zanechali v ňom mátožnú spomienku na dávne časy, osamelosť a čosi, čo sa už nikdy nevráti. V istom smere došiel tak ďaleko, že sa sám stal obyvateľom skál, a tie mĺkve oči sa naňho budú zhora dívať akoby prekvapené, že po tisícoch rokov akýsi človek zase vtrhol do doliny.

Venters si bol istý, že je jediný beloch, ktorý kedy prešiel v tieni toho nádherného kamenného mosta dolu do utešeného údolia s jaskyňami v kruhu a s terasovitými prstencami strieborných smrekov a osík. Pes pod ním zavrčal a rozbehol sa do lesa. Venters zbehol po svahu, aby vošiel do oblasti jasného tieňa, prežiareného slnečnými lúčmi. Duby boli štíhle, nie hrubšie ako pol stopy, rástli tesne pri sebe a konáre mali pospletané. Ring pribehol späť so zajacom v pysku. Venters vzal zajaca a držiac psa tesne pri sebe, pomaly sa zakrádal ďalej. Spomedzi konárov sa ozval trepot krídel, rýchly čipot, šuchot suchého lístia a náhlivý cupot. Venters prešiel cez dobre známy chodník, poznačený čerstvými stopami; a keď prešiel trocha ďalej, zazrel množstvo vtákov a jarabíc a zajacov, že ich ani nevedel porátať. Nevnikol do dubiny ani sto krokov, nepriblížil sa nikde k línii vŕb a topoľov, o ktorých vedel, že rastú pri potoku. Ale. videl toho dosť, aby sa presvedčil, že v údolí Prekvapenia sídli veľa zveri.

Vrátil sa do tábora. Odral zajace a dal psom toho, o ktorého sa ruvali. Jeho kožu oškrabal a zavesil, aby sa sušila, cítiac, že by si ju rád nechal. Bola to mimoriadne hustá, huňatá kožušina s krásnym bielym chvostom. Venters sa rozpamätal, že keby nie ten hopkajúci biely chvostík, ktorý zachytil jeho pohľad, nebol by vysliedil zajaca a nikdy by nebol objavil údolie Prekvapenia. Takéto drobné náhody ho zaviedli aj do priesmyku Sklamania; a teraz na seba vzali význam a smer osudu.

Vo veci zveriny mu bola šťastena naklonená, a to mu vnuklo myšlienku, že si ju musí v doline udržať. Preto vzal sekeru a nasekal otiepky osikového a vŕbového prútia a napchal ich pod most k úzkemu východu z úžľabiny. Tu začal stavať plot tak, že pozatĺkal do zeme osiky a poprepletal ich vŕbovým prútím. Niekoľko ráz zišiel dolu po ďalší stavebný materiál, a kým si robotu dokončil k svojej spokojnosti, uplynulo celé popoludnie. Divé mačky by azda mohli preliezť cez ten plot, ale nijaký kojot by cezeň neprenikol, keby šiel za korisťou, a z údolia už neujde jediný zajac alebo iná drobná zverina.

Keď sa vrátil do tábora, pustil sa pri ohníku do prípravy večere a nemusel sa ani ponáhľať, ani sa obávať, že ho niekto objaví. Po ťažkej robote, ktorú si predsavzal, táto sloboda a pohodlie ho nanajvýš uspokojili. Neraz sa prichytil pri tom, že ako sa usilovne zvŕtal okolo táborového ohňa, vše pozrel na pokojnú postavu v jaskyni, na psov, prítulne vystretých pri ňom, a zas kdesi ponad nádherné údolie. Všetko sa mu to zdalo celkom neskutočné.

Pokým jedol, slnko zašlo za priehlbeň v okraji zaoblenej steny. Ako ranné slnko prenádherne vystreklo cez veľký oblúk do tejto doliny zlatými šikmými lúčmi, večerné vo chvíli západu svietilo cez puklinu v ska-

lách a vysielalo širokú červenú záplavu, ktorá osvietila ovál ohnivou žiarou. Ventersovi sa aj východ aj západ slnka zdal priam neskutočný.
Ponad ovál vial chladivý vietor, rozhojdával vrchovce dubov, a pokým ešte trvalo svetlo, rozvieval jelšové lístie do miliónov ligotavých červených plôšok a ovieval graciózne smreky. Potom spolu s vetrom čoskoro nastal tieň a tma, a dolina bola čochvíľa sivá. Po západe slnka rýchlo nastala noc. Venters šiel tichučko pozrieť dievča. Spala a dýchala pokojne a pomaly. Zdvihol Ringa do jaskyne a prísne mu pošepol, aby tam ostal na stráži. Potom ju starostlivo poprikrýval a vrátil sa k táborovému ohňu.
Hoci bol mimoriadne ustatý, nechcel sa ešte oddať únave, ktorá v ten večer nepochádzala z načúvania a ostražitého bdenia: bola výsledkom túžby upevniť svoje postavenie. Podrobnosti divočiny, ktorá ho obkľučovala, akoby boli iba predmetom čudného sna. Videl, ako tmavnú okraje, ako červenie sivý ovál i vlniaca sa hladina lesa ani sčerené jazero, i smreky, končité ako oštepy. Počul šušot jelšového lístia a mäkký, neprestajný špľachot padajúcej vody. Melancholický nápev vtáka z kaňonu doliehal jasne a opustene z vysokej skaly. Venters nevedel, ako sa tento nočný spevák nazýva, a ešte takého vtáka ani nevidel; ale tých niekoľko tónov, ktoré sa ozývali vždy, len čo sa zotmelo, boli mu také známe ako ticho kaňonu. Potom zanemeli a šuchot lístia a hukot vody prešiel do silnejšieho zvuku, o ktorom mal Venters dojem, že nie je z tohto sveta. Nevedel ho pomenovať, ale bol nevýslovne divoký a krásny. Napadlo mu, že by to mohol byť vzdych dievčaťa v poslednom výbuchu života, a cítil, ako ho prejala triaška. Ale nie! Nebol to ľudský zvuk, hoci sa podobal zúfalému volaniu. Už začínal pochybovať o vlastných zmysloch a veriť, že to, čo si myslel, že počuje, sa mu len snívalo. Ako vetrík silnel, silnel aj zvuk a Venters si uvedomil, že to vietor nôti v skalách.
Pomaly ho premáhal spánok a v polospánku sa začal nakláňať, opretý chrbtom o smrek. No zbadal sa, zavolal Whitieho a zamieril k jaskyni. V polotme ledva videl ležiace dievča. Ring sa krčil vedľa nej, tĺkol chvostom o kameň, a to Ventersa presvedčilo, že pes nespí a koná si povinnosť. Venters pohľadal vlastné lôžko z voňavej čečiny; a keď si ľahol horeznak, akosi vďačný, že je tu tak útulne a bezpečne, noc akoby sa bola od neho odkrádala, a mäkko klesol do nepostihnuteľného priestoru oddychu a spánku.
Prebudil sa na melódiu, ktorá podľa jeho predstáv mohla byť len ozvenou akejsi snivej hudby. Otvoril oči a čakalo ho ďalšie prekvapenie tohto údolia nádherných prekvapení. Zo svojej jaskyne videl náramne jemné ihličie strieborných smrekov, ktoré pretínalo okrúhly priestor belasej rannej oblohy; a v tomto čipkovitom ihličí poletovalo množstvo sivých vtáčikov s čiernymi a bielymi pásmi a dlhým chvostom. Boli to vtáky-posmievače a vyspevovali, že im išlo hrdlo prasknúť. Venters načúval. Strieborný konček dlhého konára sa skláňal temer až do jeho jaskyne a na ňom niekoľko metrov od neho sedel jeden z týchto milučkých vtáčikov. Venters videl, ako sa mu v speve nadúva a chvie hrdielko. Vstal, a keď vykĺzol z jaskyne, vtáčiky zatrepotali krídlami a odleteli ďalej.
Venters zastal pred vchodom do druhej jaskyne a nazrel do nej. Dievča nespalo: oči malo naširoko otvo-

rené a zdalo sa, že načúva s rukou na Ringovej šiji.
„Vtáky-posmievače!" povedala.
„Áno," prisvedčil Venters, „a zdá sa mi, že sa tešia našej spoločnosti."
„Kde to sme?"
„Čo tam po tom. Onedlho vám to poviem."
„Prebudili ma vtáci. Keď som ich počula... a videla tie ligotavé stromy ... a modrú oblohu ... a potom tú zlatú žiaru, padajúcu na zem ... spytovala som sa sama seba..."
Nedokončila svoju myšlienku, ale Venters mal dojem, že rozumel, čo znamenala. Zrejme blúdila v myšlienkach kade-tade. Venters sa jej dotkol tváre a rúk a zistil, že sú rozpálené od horúčky. Pobral sa po vodu a bol rád, že je taká studená, akoby vytekala z ľadovca. Voda bola jediným liekom, ktorý mal, a veril mu. Nechcela piť, ale on ju donútil, aby preglgla, a potom jej poumýval tvár a hlavu a ochladil jej zápästia.
Deň sa začal tým, že jej stúpla horúčka. Venters trávil čas tak, že sa snažil znížiť jej teplotu, ochládzal jej horúce líca a sluchy. Starostlivo ju pozoroval a pri najmenšom náznaku nepokoja, pri ktorom sa telo myká a prehadzuje, pevne ju držal, aby sa jej pri prudkom pohybe neotvorili rany. Celé hodiny bľabotala, smiala sa, plakala a vzdychala v bezvedomí; ale ak aj mala nejaké tajomstvo, nevyjavila ho. Deň uplynul a Venters cítil, že mu ide v pätách čosi pochmúrne. V noci v chladivom vetre horúčka klesla a dievča spalo.
Druhý deň bol opakovaním prvého. Na tretí deň sa mu zdalo, že mu pred očami chradne a vädne. V ten deň sa od nej nepohol ani na chvíľu, iba ak odbehol po čerstvú studenú vodu; a ani nejedol. Horúčka prestala až na štvrtý deň a ona ostala po nej vyčerpaná a vychudnutá, kúsok dievčatka, ktoré malo život už len v očiach. Viseli na Ventersovi a bez slova ho pozorovali, a to mu dodávalo nádej.
Pre Ventersa bolo problémom rozdúchať iskru, ktorá len-len že už nevyhasla, podporiť zvyšok života a vitalitu, ktorá v nej ostala. Nemal iné zásoby ako mäso zo zajacov a jarabíc; varil z nich bujóny a polievky, ako najlepšie vedel, a kŕmil ju lyžičkou. Prišiel na to, že ľudské telo rovnako ako ľudská duša sú podivné veci, schopné zotaviť sa z najstrašnejších rán. Lebo takmer ihneď sa na nej prejavili slabé známky vracajúcich sa síl. Mal ešte jeden kritický deň, keď zapochyboval, a keď spala, strávil dlhé hodiny pri nej a pozoroval, ako sa jej prsia dvíhajú a klesajú pri dýchaní a ako jej vietor rozvieva strapaté gaštanové kadere. Na druhý deň vedel, že bude žiť.
Keď si to uvedomil, ihneď odišiel z jaskyne a vyhľadal svoje obvyklé sedisko opretý o kmeň veľkého smreku, odkiaľ sa znova porozhliadol po svahovitých terasách. Rude žiť, a temný súmrak sa zdvihol z údolia a on pocítil uľahčenie, ktoré ho priam bolelo. Potom ho prebralo volanie povinnosti, všeličo, čo mal ešte urobiť, ako upevnenie tábora, zdokonalenie nástrojov, potreba loviť si potravu a túžba preskúmať dolinu.
No rozhodol sa, že ešte niekoľko dní počká a až potom sa vzdiali z tábora, lebo sa mu zdalo, že dievča pokojnejšie oddychuje, keď ho vidí okolo seba. A v prvý deň akoby ju bola malátnosť opustila a ona sa znovu chytala života. Po každom krátkom spánku sa prebudila silnejšia: jedla hltavo a už sa na svojom čečinovom lôžku aj pohybovala; a Ventersovi sa zdalo, že ho stále

sleduje očami. Teraz už vedel, že chytro vyzdravie. Hovorila o psoch, o jaskyniach, doline, o tom, aká je hladná, až ju musel Venters umlčať a požiadať ju, aby pokračovala v rozhovore až inokedy. Počúvla ho, ale sadla si na posteli, jastrila očami na všetky strany a vždy sa vracala k nemu.

Na druhý deň nad ránom, keď ju zobudil, sadla si a už mu nedovolila, aby jej umýval tvár a aby ju kŕmil - dokázala to už sama. Ale veľa nehovorila a Venters si na nej chytro všimol prvé prejavy zádumčivosti, zvedavosti a odhadovania vlastného položenia. Odišiel z tábora a vzal so sebou aj Whitieho, aby mu vysliedil zajace. Keď sa vrátil, prekvapilo ho a znepokojilo, keď videl svoju pacientku, ako sedí opretá chrbtom o jaskyňu a opála holými nohami. Náhlivo k nej pribehol, že jej poradí, aby si zas ľahla, a povedal jej, že azda precenila svoje sily. Slnko na ňu svietilo a žiarilo jej na hlavičke s rozstrapatenými vlasmi a na celej bledej drobnej oválnej tváričke a tmavomodrých očiach, podmaľovaných tmavomodrými kruhmi. Pozrela na neho a on pozrel na ňu. V tejto výmene pohľadov predpokladal, že každý z nich videl toho druhého v inom svetle. Ventersovi sa zdalo nemožné, aby toto krehké dievčatko mohlo byť Oldringovým Jazdcom v maske. Zamarilo sa mu, že sa mýlil a ona mu to zaraz vysvetlí.

„Pomôžte mi zísť dolu," ozvala sa.

„A ste už zdravá?" protestoval. „Vyčkajte ... trocha."

„Som slabá ... - krúti sa mi hlava. Ale chcem zísť."

Zdvihol ju - aké ľahké bremeno! - a postavil na nohy vedia seba, a keď sa habkavo pokúsila vykročiť, podopieral ju. Bola ako malý chlapec: jej krásna hlávka mu nesiahala ani len po plecia. Ale teraz, keď sa doňho zavesila, jazdecký oblek, ktorý mala na sebe, nebránil mu ako sprvoti, aby v nej cítil ženu. Nech si je tým chýrnym Jazdcom v maske z vysočín, nech sa ponáša na chlapca, ale jej línie, drobné ruky a nohy, jej vlasy, jej veľké oči a rozochvené pery, najmä však čosi, čo Venters pociťoval skôr ako jemnú podstatu než to, čo videl, prezrádzalo jej ženskosť.

Čochvíľa sa unavila. Pripravil jej pohodlné sedisko pod smrekom, čo sa košatil nad táborovým ohňom.

„A teraz mi povedzte ... všetko," ozvala sa.

Rozpovedal jej všetko, čo sa stalo od chvíle, keď objavil zlodejov dobytka v kaňone.

„Postrelili ste ma ... a teraz ste mi zachránili život?"

„Áno. Najprv len-len že som vás nezabil a teraz som vás z toho dostal."

„Ste rád?"

„Ako by nie!"

Oči mala neobyčajne výrečné a upierali sa na neho; neuvedomila si, že odzrkadľujú jej city: žiarili plné vďaky, záujmu, obdivu a smútku.

„Vy mi rozprávajte... o sebe," prosila.

Rozpovedal jej nakrátko, ako prišiel do Utahu, čím všetkým sa zapodieval, kým sa stal jazdcom, a ako ho mormóni prakticky vyhnali z Cottonwoodsu a stal sa z neho štvanec.

Ale ani on nemohol prekonať vlastnú dráždivú zvedavosť a začal sa jej vypytovať pre zmenu zase on.

„Ste Oldringov Jazdec v maske?"

„Áno," odpovedala a sklopila oči.

„Vedel som to ... spoznal som vás podľa postavy ... a masky, lebo raz som vás videl. Ale nemôžem tomu

uveriť!... Ale vy ste nikdy neboli tým zlodejom, ktorého sme my jazdci poznali? Bol to kmín - záškodník - únosca žien - vrah spiacich jazdcov!"
„Nie! Ja som nikdy nekradla - ani som jakživ nikomu neublížila. Len som jazdila a jazdila na koni..."
„Ale prečo - prečo?" vyhŕklo z neho. „Prečo to meno? Chápem, že vám Oldring kázal, aby ste jazdili na koni. Ale tá čierna maska - to tajomstvo - všetko to, čo vám pripisujú - tie hrozby vaším zlovestným menom - vám zverené nočné jazdy - zločiny, z ktorých vás nároćky obviňujú a ktoré potvrdzujú zlodeji dobytka - a dokonca aj Oldring! Prečo to bolo?"
„Ja som o tom nevedela," odpovedala ticho. Zdvihla sklonenú hlavu a veľké oči, teraz ešte väčšie a tmavšie, stretli sa s Ventersovými v jasnom, vytrvalom pohľade, z ktorého vyčítal pravdu a overil si vlastné presvedčenie.
„Nevedeli ste? To je ale čudné! Ste mormónka?"
„Nie."
„Je Oldring mormón?"
„Nie."
„Máte ho rada?"
„Áno. Nenávidím jeho chlapov - jeho život - niekedy takmer nenávidím aj jeho samého!"
Venters na chvíľu zastavil svoj guľomet otázok, akoby zbieral sily, aby sa mohol opýtať na pravdu, ktorá preňho bude strašná, ak mu ju potvrdí, ale akoby ho čosi nutkalo, aby sa ju dozvedel.
„Čo ste... čo ste boli Oldringovi?!"
Dievča povädlo ani čosi veľmi jemné, vystavené sálajúcej horúčosti; hlava jej klesla a po bielych, vychudnutých lícach sa jej rozliala červeň hanby.
Venters by bol dal hocičo na svete, keby bol mohol odvolať tú otázku. Jeho myšlienka znela tak odlišne, keď ju vyslovil. A jej hanba predsa len vyvolala v jeho mysli čosi ako úctu, ktorú k nej napodiv chcel cítiť.
„Dočerta aj s otázkou! Zabudnite na ňu!" zvolal vášnivo od ľútosti nad ňou a hnevu na seba. „Ale raz navždy... povedzte ... ja to síce viem, ale chcem to počuť od vás ... nemohli ste ináč, však?"
„Ach, nie."
„Tak teda je to pre mňa v poriadku," pokračoval statočne. „Chcem ... chcem, aby ste cítili, že ... vidíte ... dostali sme sa takto do jedného vreca ... a ... a ja vám chcem pomôcť ... nechcem vám ublížiť. Myslel som si, že život bol ku mne krutý, ale keď si pomyslím na váš, cítim sa podlý a malicherný, že sa žalujem. Jednoducho bol som osamelý štvanec ... A teraz... Nechápem dosť jasne, čo to znamená. Lenže my sme teraz tu... spolu. Musíme tu ostať dlho, aspoň kým nevyzdraviete. Ale nikdy sa nevrátite k Oldringovi. A som presvedčený, že ak budem pomáhať vám, pomôžem aj sebe, lebo sa mi už kalila myseľ. Teraz aspoň mám čo robiť. A ak sa mi podarí postaviť vás na nohy ... odíďte z tejto divokej krajiny... pomôžte si k šťastnejšiemu životu.. len si pomyslite, ako tomu budem rád!"

LÁSKA

Po celé tieto dni očakávania, okrem popoludnia, keď

staval v úžľabine bránu, len zriedka zmizol z dohľadu tábora a nikdy neodišiel tak ďaleko, aby ho nebolo počuť. Veľmi sa mu žiadalo preskúmať údolie Prekvapenia, a ráno po tom dlhom rozhovore s dievčaťom vzal pušku a zavolal Ringa, že sa vyberie na cestu. Dievča sedelo opreté o neumelé kreslo z čečiny, ktoré pre ňu zhlobil. Už dávnejšie ho pozorovala, a keď Venters vzal pušku a zavolal na psa, zdalo sa mu, že sa nervózne strhla.
„Idem len pozrieť tamto do doliny," povedal.
„Budete tam dlho?"
„Nie," odvetil a vykročil. Táto epizóda mu pripomenula, že už predtým mal dojem, že odkedy sa zotavila z horúčky, nebola v svojej koži, keď jej nebol nablízku. Bála sa byť sama a on to pripisoval najskôr tomu, že je veľmi zoslabnutá. Nesmie ju tak často nechávať samu.
Ako schádzal dolu po svahovitej terase, poskakovali pred ním zajace a krásne jarabice z údolia, také fialové ako šalvia na vysočine, a prefrngli do lesa. Príjemne bolo pod stromami v zlatistej tôni, v cipote jariabkov a džavote vtáctva naokolo. Čoskoro prekročil hranicu svojich predchádzajúcich výletov a vstúpil na nové územie. Tu sa už medzi stromami zjavovali čistiny, po svahu stekali potôčiky, a o chvíľu sa vynoril z tieňa do slnečného svetla na lúke. Vysoká tráva sa chvela, a to mu prezrádzalo, že tade prebehli nejaké zvieratá; ako pridával do kroku, ostávajúc stále na hornej terase, v skale sa otvárala jaskyňa za jaskyňou: hneď malá, hneď zas veľká. Potom sa nad ním celkom náhle a nádherne rozzevila veľká jaskyňa obyvateľov vrchov. Bola ešte dosť ďaleko a on sa pokúsil predstaviť si, aká bude, keď sa k nej priblíži, keď už aj z miesta, kde teraz stál, bola taká obrovská. Vyliezol na terasu a zastal pred dlhým, pozvoľným svahom zo zvetranej skaly a prachu, kde sa liezlo príliš ťažko, než aby si mohol všímať aj niečo iné. Konečne prišiel do tienistého úseku a zdvihol zrak. Stál presne uprostred jaskynnej dutiny, takej nesmiernej, že si nevedel utvoriť obraz o jej skutočných rozmeroch. Oblá klenba, poznačená stáročnými pramienkami, s tmavožltými, čiernymi a hrdzavohnedými pásmi, dvíhala a klenula sa vyššie a vyššie a zdalo sa, že vystupuje až po okraj útesu. Aj tu bol veľkolepý oblúk, podobný tomu, ktorý tvoril veľký priechod do doliny, ibaže v tomto prípade to nebol oblúk mosta, ale klenba jaskyne.
Venters prešiel ďalej hore. Kamene, ktoré uvolnil, sa s čudným praskotom a hukotom kotúľali dolu. Vyškriabal sa zo päťsto metrov dnu, a predsa nedosiahol základ výstupku, kde stáli skalné obydlia, dlhý polkruh pospájaných kamenných domcov s malými čiernymi dierami, ktoré si predstavoval ako oči. Napokon vystúpil na základ výstupku a našiel tu schody, vykresané do skaly. Po schodoch sa mu už ľahšie stúpalo, a keď kráčal hore, pomyslel si, ako ľahko by toto zaniknuté ľudské pokolenie bolo kedysi mohlo ubrániť túto pevnosť proti armáde. Bola tu len jediná možnosť výstupu, a tá bola úzka a strmá.
Venters bol už aj predtým v jaskynných obydliach, ale všetky boli zrúcané, a neboli ani veľké, ani pozoruhodné. No rozmery tohto miesta ho ohromili. A k tomu nebolo ani znesvätené rukami ľudí, ani rozrumené zubom času. Bola to hrobka, vzbudzujúca úžas. Bolo to mesto. Bolo také, aké ho tu zanechali jeho stavitelia.

Boli tam malé domce, zvyšky čmudu po ohni, hrnce, roztrúsené po vychladnutých kozuboch, kamenné sekery, kamenné paličky a mlynské kamene ležali vedľa okrúhlych dier, vyleštených rokmi drvenia kukurice - ležali tam, akoby ich boli len včera nedbanlivo odhodili. Ale obyvatelia skál boli preč!
Prach! Ostal z nich prach pod nohami alebo na úpätí výstupku a ich obydlia a náčinie pretrvali. Venters vycítil, aký je vznešený tento obdivuhodne klenutý oblúk, z ktorého akoby žiarila zašlá sláva. Koľko rokov uplynulo, odkedy obyvatelia skál pozerali do tohto utešeného údolia, ako my pozeráme teraz? Ako dávno je tomu, čo ženy drvili zrno v tých vyleštených dierach? Koľko času uplynulo odvtedy, čo tam ľudia neznámeho plemena žili, milovali, bojovali a umierali? Zahubil ich nejaký nepriateľ? Zahubila ich choroba, alebo len ten najväčší záhubca - čas? Venters videl dlhý rad krvavočervených rúk, namaľovaných hlboko dolu na žltej kamennej streche. Bolo to zlé znamenie, ak nie odpoveď na jeho otázky. To miesto ho skľučovalo. Bolo jasné, ale plné priesvitnej pochmúrnosti. Páchlo prachom a potuchnutým kameňom, vekom a nepoužívaním. Bolo smutné. Bolo slávnostné. Vyzeralo ako miesto, kde sa stalo pánom ticho, a teraz je neodvolateľné a strašné a nemožno ho prerušiť. A v tej chvíli zvysoka z vykresaných štrbín oblúka zadul dolu tichý, čudný závan vetra - akoby dajaký umieračik za všetkým, čo sa minulo.
Venters vzdychol, pozbieral za náruč hrncov, samé také, o ktorých si myslel, že budú dosť silné a vhodné aj pre neho, a obrátil svoje kroky smerom k táboru. Vystúpil na terasu na opačnej strane, ako z nej zišiel. Videl, že sa dievča díva smerom, ktorým odchádzal. V hlbokej tráve nebolo počuť jeho kroky, prišiel celkom blízko, a ona o tom nevedela. Whitie ležal na zemi neďaleko nej a vítal ho ako zvyčajne, ale dievča to nezbadalo. Akoby si nevšímala, čo je okolo nej. Ako tam tak sedela so žiarivými vlasmi, ktoré sa tak nápadne odrážali od jej bielych, pochudnutých líc, s odovzdane zloženými rukami a malými bosými nôžkami, opretá o rám neumelého sediska, vyzerala veľmi smutná. Venters by bol najradšej nadával a zároveň sa smial pri myšlienke, že by toto dievča mohlo mať niečo spoločné s Oldringovým Jazdcom v maske. Bola obeťou viac ako náhodného osudu - obeťou nejakého tajného zámeru, ktorého tajomstvo mu nedalo pokoja. Keď prikročil bližšie, už napoly utvrdený v myšlienke, že čaká na jeho návrat, obrátila hlavu a uvidela ho. Prudko sa strhla, krv sa jej nenahrnula do bielych líc, len sa trocha zmenila, veľké oči, upreté na neho, jej zažiarili a jediným obratom jej v okamihu zmenili tvár; a už vedel, že ho vyčkávala, že jedinou jej myšlienkou bolo, kedy sa vráti. Neusmievala sa; nezapálila sa; ani sa nepotešila. To všetko by nič neznamenalo v porovnaní s jej neurčitým výrazom. Venters zachytil čosi zvláštne, živé a oživujúce, čo sa jej zračilo na tvári. Bolo to, akoby bola v mŕtvom beznádejnom zajatí nečinnosti a citu a zrazu akoby ňou skrz-naskrz prebehlo chvejivé oživenie. Akoby sa bola temer vrátila k životu.
A Venters si s rýchlosťou blesku pomyslel: ‚Zachránil som ju... odviedol som ju od toho starého života... dívala sa, akoby som bol jediné, čo ešte na svete má ... je moja!' Táto myšlienka bola prekvapivo nová. Bola

ako úder, keď ho nikto nečaká. Veselé zvítanie, ktoré si pre ňu chystal, ostalo nevyslovené, a iba nešikovne pohádzal hrnce do trávy, zatiaľ čo akési neznáme, hlboko ukryté rozochvenie, zmiešané s ľútosťou a radostným vedomím, že ju môže zachrániť, nedalo mu prehovoriť.
„Čo ste to podonášali?" zvolalo dievča. „Ach, veď sú to hlinené hrnce a krčahy! Kde ste ich vzali?"
Venters položil pušku, naplnil jeden hrniec zo svojej čutory a upevnil ho nad tlejúci táborový oheň.
„Dúfam, že voda z neho nevytečie," povedal po chvíli. „Presne nad nami je velikánske skalné obydlie. Tam som nazbieral tie hrnce. Nemyslíte, že môžeme čosi z toho potrebovať? V tej mojej hliníkovej šálke sme varili čaj, bujón, polievku - všetko."
„Všimla som si, nemáme veľmi v čom variť."
Zasmiala sa. Bolo to po prvý raz. Páčil sa mu ten smiech, a hoci mal sto chutí dívať sa na ňu, nechcel jej ukázať, že je prekvapený, alebo že sa teší.
„Vezmete ma ta a povodíte ma po celej doline - keď vyzdraviem?" doložila.
„Pravdaže, veľmi rád. Je tu nádherne. Zajacov je tu toľko, že človek ani stúpiť nemôže, aby o ne nezakopol. A tých jariabkov, bobrov, líšok, divých mačiek. Sme tu v celkom riadnom brlohu. A videli ste už niekedy skalné obydlie?"
„Nie. Ale už som o ňom počula. Chlapi... hovorili, že priesmyk je plný starých domov a zrúcanín."
„Keď ste sa toľko najazdili na koni, človek by si myslel, že ste na nejaké naďabili," povedal Venters.
Hovoril pomaly, starostlivo vyberal slová a pokúšal sa vyzerať celkom nenútene: robil sa, že má plné ruky roboty s ukladaním hrncov. Nesmie dopustiť, aby sa zasa musela hanbiť pre jeho zvedavosť. Ale ešte jakživ tak netúžil po tom, aby počul podrobnosti zo života niekoho iného.
„Keď som jazdila, jazdila som s vetrom opreteky," odpovedala, „a nikdy som sa nemala kedy zastaviť."
„Pamätám sa ... v ten deň... keď som vás prvý raz videl... v priesmyku, boli ste celá zaprášená a váš kôň vyzeral veľmi unavený. To ste stále jazdili?"
„Oj, nie. Niekedy som nejazdila celé mesiace, keď ma zatvorili do chaty."
Venters sa pokúšal potlačiť vzrušenie.
„Teda ste boli zatvorená?" opýtal sa, akoby nič.
„Keď Oldring odišiel na tie svoje dlhé cesty - niekedy odchádzal na dlhé mesiace - zatvoril ma do chaty."
„A prečo?"
„Možno, aby som mu neušla. Vždy som sa mu tým vyhrážala. Ale zväčša preto, že sa chlapi po dedinách spíjali. Ale ku mne boli vždy dobrí. Nebála som sa ich."
„Teda ste boli ich zajatkyňou! Muselo to byť ťažké."
„Bola som tomu rada. Pokiaľ sa pamätám, zatvorili ma tri razy a boli to moje najšťastnejšie časy. Je to veľká chata, vysoko na skale, a mohla som sa z nej pozerať von. A mala som tam psov a všelijaké zvieratká, ktoré som si skrotila, no a knihy. V dome bola studňa a zásoby potravín, a chlapi mi nosili čerstvé mäso. Raz som tam bola celú zimu."
Venters potreboval veľa rozvahy, aby vytrval v svojej ľahostajnosti a pracoval ďalej akoby nič. Najradšej by sa bol na ňu díval a zasypával ju otázkami.
„Pokiaľ sa pamätáte... žili ste vždy v priesmyku

Sklamania?" pokračoval.
„Hmlisto si spomínam aj na iné miesto, na ženy a deti; ale nevedie to k ničomu. Niekedy nad tým premýšľam, že som z toho celá unavená."
„Čítať teda viete... a máte knihy?"
„Oj, áno, viem čítať a viem aj celkom dobre písať. Oldring je vzdelaný človek. On ma naučil, a kedysi dávno žil pri nás istý starý zlodej, a ten bol predtým čosi inšie. On ma stále učil."
„Tak teda Oldring chodí na dlhé cesty," dumal Venters. „Viete, kam chodí?"
„Nie. Každý rok ženie dobytok na sever od Sterlingu - a vtedy sa nevráti celé mesiace. Raz som začula, ako mu vyčítali, že žije dvojakým životom... a toho chlapa zabil. Bolo to pri Stone Bridgi."
Venters už nedbal o svoju zjavnú povinnosť a v očiach mu zahorela zvedavosť, ktorú sa už darmo namáhal utajiť.
„Bess," oslovil ju prvý raz menom. „Mám podozrenie, že Oldring nie je len obyčajný zlodej dobytka. Povedzte, čo zamýšľa v tomto priesmyku? Som presvedčený že všetko, čo tu robí, robí preto, aby maskoval svoje skutočné úmysly."
„Máte pravdu. Nie je obyčajný zlodej dobytka. Chlapi vravia, že kradne dobytok len preto, aby odvrátil pozornosť. V kaňonoch je zlato!"
„Ach!"
„Áno, je tam zlato, nie je ho veľa, ale dosť pre neho a jeho chlapov. Týždne a týždne ryžujú zlato. Potom ukradnú pár kusov dobytka a zídu do dedín a tam pijú, strieľajú a zabíjajú ... aby pomýlili jazdcov."
„Ukradnú pár kusov dobytka? Ale, Bess, veď Withersteenovie stádo, červené stádo, je dvetisíc päťsto hláv! To nie je pár kusov. A ja som ho vystopoval až sem do doliny."
„Oldring neukradol červené stádo. Urobil s mormónmi dohodu. Jazdci mali byť odvolaní a Oldring mal odohnať stádo a do istého času ho držať u seba - dokedy neviem - a potom ho zahnať späť na pastvisko. Koľko za to mal dostať, to som nepočula."
„Počuli ste, prečo urobili taký dohovor?" dozvedal sa Venters.
„Nie. Ale bol to od mormónov nejaký fígeľ. Sú veľmi prefíkaní. Počula som, čo Oldringovi chlapi hovoria o mormónoch. Tá Withersteenka možno ani nešípi, že im pchá hlavu do slučky. Videla som toho chlapa, čo tú dohodu robil. Bol to malý čudný chlapík a taký zlostný. Dobre jazdí na koni. Počula som, ako jeden z našich chlapov potom povedal, že na celej šalvii niet lepšieho jazdca ako ten chlapík. Ako sa volal, to som už zabudla."
„Nevolal sa Jerry Card?" pripomínal Venters.
„Áno. Už sa pamätám ... to meno si možno ľahko zapamätať... a Jerry Card je zrejme zadobre s Oldringovými chlapmi."
„Ani by som sa nedivil," odpovedal Venters zadumane. Keď vysvitlo, že jeho podozrenie o Tullových tajných machináciách bolo správne - lebo dohoda s Oldringom, ktorú podpísal Jerry Card, bola rozhodne výplodom mozgu mormónskeho staršieho a uskutočnila sa na jeho rozkaz - ožili vo Ventersovej pamäti dávne nenávistné spomienky, zmiernené len nátlakom iných citov. Uplynulo len niekoľko dní od jeho posledného stretnutia s Tullom, už by bol na ne zabudol; teraz sa

mu zdali strašne ďaleké a prestávka veľká a hlboká nepredvídanou zmenou jeho citov. Nenávisť k Tullovi ešte vždy jestvovala v jeho srdci; ale nebola už taká pálčivá. Jeho náklonnosť k Jane Withersteenovej sa ani najmenej nezmenila; a predsa sa na ňu díval inými očami a videl v nej niečo celkom iné - ale čo, to by nemohol presne definovať. Spomienka na tieto dva pocity sa Ventersovi stala akýmsi letmým pohľadom na nenávratnú minulosť svojho ja; a údiv nad nimi - azda zmena, ktorá bola preňho príliš iluzórna - bola skutočnosť, že túto spomienku sprevádzala čudná podráždenosť a túžba vypustiť si ju z hlavy. A aj ju hneď vypustil a vrátil sa v myšlienkach k svojej významnej prítomnosti.

„Ešte niečo mi povedzte, Bess," žiadal. „Nepoznali ste nijaké ženy - nijakých ľudí?"

„Niekedy chodili za chlapmi ženy, ale Oldring mi nikdy nedovolil, aby som sa s nimi zoznámila. A mladých ľudí som videla len vtedy, keď som cválala na koni po dedinách."

Toto bolo azda to najzaujímavejšie a najnepochopiteľnejšie, čo vôbec Ventersovi povedala. Dumal nad tým stále a čím viac vedel, tým bol zvedavejší, ale potlačil svoju dychtivú zvedavosť, lebo vedel, že sa stiahla na pokraj hanby, ktorú on vyvolal, a mal preto veľké výčitky svedomia. Už sa jej nebude vypytovať. A predsa musel premýšľať a bolo mu ťažko premýšľať jasne. Toto smutnooké dievča sa tak veľmi líšilo od toho, čo by si človek predstavoval o takom neobyčajnom živote. V ten deň sa mu zdala taká prostá a úprimná, taká prirodzená ako každé iné dievča, ktoré poznal. Mala v sebe akúsi milotu. Hlas mala tichý a príjemne modulovaný. Nemohol jej pozrieť do tváre a stretnúť sa s jej upreným, nenúteným, ale pritom múdrym pohľadom, a pokladať ju za takú, ako o sebe hovorila. Sedel pred ním Oldringov Jazdec v maske, dievča, preoblečené za chlapa. Nútili ju cválať na čele lúpežných výpadov. Väznili ju mesiace a mesiace v chatrči pánubohu za chrbtom. Zavše jej robili spoločnosť tí najprostopašnejší chlapi a najhriešnejšie ženy. A ak im aj nedovolili priblížiť sa k nej, aspoň na ňu vrhli svoj tieň. Ale napriek všetkému - Ventersovi nedala pokoj istá pravda, ktorá dvíhala hlas vyššie ako znevažujúce chýry, pravda, zapísaná hlboko v jej prekrásnych očiach: bola to nevinnosť.

V dňoch, ktoré nasledovali, Venters si v myšlienkach ustavične zvažoval túto neodbytnú koncepciu nevinnosti a chladnú a odpudzujúcu skutočnosť, že je to mimovoľne, a predsa skutočné nadanie. Ako je možné, že by oboje bola pravda? Veril, že pravdou je to druhé, a predsa sa nevedel vzdať svojho pôvodného presvedčenia; a tieto rozporné myšlienky len zvyšovali tajomstvo, ktoré akoby opriadalo Bess. No v nasledujúcich dňoch bolo už nad slnko jasnejšie, že Bess sa rýchlo vracajú sily, a keby nie to, že jej občas pripomínal, ako dlho bola s Oldringom, azda by naňho bola už zabudla; lebo tak ako Indiána, ktorý žije len z minúty na minútu, cele ju pohltila prítomnosť.

Venters si všimol, ako jej biela tvár zo dňa na deň hnedne a vychudnuté líca sa nebadateľne plnia. Nastal čas, keď len horko-ťažko rozoznával čiaru medzi tou časťou jej tváre, ktorú kedysi ukrývala maska, a tou, ktorá ostala vystavená vetru a slnku. Keď tá čiara splynula s jasným bronzom, bolo to akoby si bola zmy-

la znamenie hanby Oldringovho Jazdca v maske. Pri spomienke na masku sa Venters vždy musel na to rozpamätať; a teraz, keď bola maska preč, už len zriedka si spomenul na jej minulosť. Kedy-tedy sa pokúšal poskladať si rozličné etapy čudných skúseností a urobiť si z nich záver. Postrelil štvanca v maske, na ktorého už aj len pozrieť bolo pre jazdcov zlým znamením; odniesol ranenú ženu, ktorá skrvavenými perami šepkala modlitby; opatroval čosi, čo vyzeralo ako krehký, zošúverený chlapček; a teraz sa díva na dievča, ktorej tvár napodiv opeknela, ktorej tmavobelasé oči sa naňho neupierali smelo, ani ostýchavo, ale pevne, vážne a čoraz ohnivejšie. Neraz privádzal tento jasný pohľad Ventersa do pomykova, ale mal aj povzbudzujúci účinok ani víno. Na čo myslela, keď sa naňho takto dívala? Bol ochotný veriť, že na nič. Ventersa všetko okolo nej a okolo prítomnosti tam v údolí Prekvapenia, ako aj hmlistá, a predsa trocha hrozivá budúcnosť fascinovala a bol taký zadumaný ako nikdy počas osamelých prebdených nocí v šalvii.

Chcelo sa mu hovoriť predovšetkým o prítomnosti, ale bolo to volanie budúcnosti, ktoré ho povzbudilo k činu. Nemal potuchy, čo tá budúcnosť chystá Bess a jemu. Začal už pomýšľať na to, že si údolie Prekvapenia upraví, aby sa v ňom dalo bývať, lebo ktohovie, ako dlho tam budú musieť ostať. Venters vytrvalo odolával neodbytnej myšlienke, že by mu vlastne mohlo byť jasné, že sa mu z údolia Prekvapenia už vôbec nechce odísť. Ale bolo naliehavo potrebné, aby uvážil praktické dôsledky; a či mu je súdené, že tu bude musieť dlho ostať, alebo nie, cítil, že musí neodkladne zmeniť diétu. Bolo by veľmi potrebné vybrať sa ďalej a získať inakšie mäso a mal by zájsť aj do Cottonwoodsu po zásoby potravín.

Ventersovi zišlo na myseľ, že by mohol ísť ku kaňonu, kde Oldring držal svoj dobytok, a s neveľkým rizikom by tam mohol potiahnuť trocha hovädziny. Chcel to vykonať, pravda, len tak, aby o tom Bess nevedela, kým sa z výpravy nevráti. Rozhodol sa, že tento plán uskutoční hneď, pokým ona bude spať.

Ešte v tú samú noc sa vykradol z tábora, vyštveral sa popod kamenný most a vstúpil do vchodu do priesmyku. Úžina bola plná žiarivej tmy. Knísavá skala sa tmavo vypínala a skláňala sa nad bledý svah. V sliepňavom svite sa zmenila: nadobudla tvar a rozmery mátožného boha, ktorý len čaká... čaká na vhodnú chvíľu, aby sa zrútil ponad zvetrané steny a navždy uzavrel vchod do priesmyku Sklamania. V noci väčšmi ako vo dne cítil Venters v tej skale čosi strašné a osudové, že sa tak skláňala a vyčkávala tisíc rokov, aby raz zasiahla do jeho osudu.

„Ak sa chceš skotúľať, starká, vyčkaj, kým sa vrátim k dievčaťu, a môžeš sa skotúľať!" povedal nahlas, akoby tie kamene boli vskutku nejaké božstvá.

A tie slová, znejúce tak pošmúrne jeho uchu, naplnili jeho myseľ a prezradili Ventersovi, že ho unáša prúd, ktorý nemá silu ani vôľu zabrzdiť.

Venters ako zvyčajne starostlivo zahladil svoje stopy, a predsa mu netrvalo ani len hodinu, a bol pri Oldringovom stáde. Uvidel tu mnoho teliec, a tak si zmenil pôvodný úmysel a namiesto toho, aby vzal mäso, rozhodol sa, že vezme živé teľa. Jedno z nich pevne pozväzoval, zviazal mu predné i zadné nohy a prehodil si ho cez plece. Bola to veľmi veľká ťarcha, ale Venters

bol silný - bol by vedel zdvihnúť vrece zbožia a poľahky ho preložiť cez sedlo mulice - a prešiel bez oddychu hodný kus cesty. Najťažšie bolo vyštverať sa ku vchodu a cezeň do doliny. Keď to vykonal, zapálil sa pre ďalšiu myšlienku, ktorá znova zmenila jeho úmysel. Nezabije teľa, nechá si ho živé. Bude sa k Oldringovmu stádu vracať a uchmatne si viacero teliec. Nato si teľa na chvíľu poistil na najlepšie dosažiteľnom mieste a zvrtol sa, že sa vyberie na ďalšiu výpravu.
Keď sa Venters vrátil do doliny s druhým teľaťom, začínalo sa brieždiť. Zaliezol do svojej jaskyne a dlho spal. Bess nemala ani potuchy, že skoro celú noc nebol v tábore, a iba ustarostene poznamenala, že vyzerá ustatejší ako zvyčajne a väčšmi potrebuje spánok. Popoludní Venters postavil vráta cez malú roklinu neďaleko tábora a ohradil tam teľce. Tak sa mu podarilo dovŕšiť svoju úlohu a Bess o tom ani nevedela.
V tú noc sa ešte dva razy vybral na Oldringovo pastvisko, na druhú noc to zopakoval ešte raz a na tretiu tiež. Keď mal v ohrade osem teliec, usúdil, že ich je dosť; ale pomaly mu v hlave svitla myšlienka, že ich nezabije. „Ukradol som Oldringovi dobytok," povedal so smiechom. Až vtedy si všimol, že všetky teľce boli červené. „Sú červené!" zvolal. „Z červeného stáda. Ukradol som dobytok Jane Withersteenovej! ... To je to najčudnejšie."
Vybral sa ešte raz do Oldringovej doliny a tentoraz chytil do lasa junčeka, zabil ho a vykrojil malé hovädzie stehno. Zavýjanie kojotov ho ubezpečilo, že sa nemusí obávať, že by niekto objavil prácu jeho noža. Vzal hovädzinu do tábora a zavesil ju na smrek. Potom zaliezol do postele.
Včasráno sa prebudil veselý: bol rád, že má pre Bess prekvapenie. Ledva sa dočkal, kým vyšla von. O chvíľu sa zjavila a prešla popod smrek. Potom sa priblížila k táborovému ohňu. Bronzom líc jej prenikala zdravá červeň a štíhla postava sa jej zaobľovala do ušľachtilých tvarov.
„Nepovedali ste, že sa vám prejedli zajace, Bess?" spytoval sa Venters. „A jariabky a bobry?"
„Áno, povedala."
„Čo by ste rada jedli?"
„Prejedlo sa mi mäso, ale ak musím žiť na mäse, rada by som si zajedia trocha hovädziny."
„No, čo poviete na toto?" Venters ukázal na stehno, čo viselo zo smreka. „Niekoľko dní budeme mať čerstvé mäso, zvyšok nakrájame na pásiky a usušíme ho."
„Kde ste to vzali?" opýtala sa pomaly Bess.
„Ukradol som to Oldringovi."
„Vrátili ste sa ku kaňonu ... riskovali ste ..." Pokým váhala, ružový nádych na lícach jej pobledol.
„Neriskoval som nič, ale bola to ťažká práca."
„Mrzí ma, že som vám povedala, že sa mi zunovali zajace. Ach! A ako ... kedy ste prišli k tej hovädzine?"
„Včera v noci."
„Kým som ja spala?"
„Áno."
„Aj som sa v noci na chvíľu prebudila... ale nevedela som o tom."
Oči sa jej rozšírili, stmavli v zadumaní a zakaždým, keď sa to stalo, uprený, ostražitý, pozorný pohľad ustúpil túžobnému záblesku. V prvom prípade sa dívala bezmyšlienkovito ako prapôvodná žena, v druhom sa zahľadela do seba a v jej pohľade sa odrážali ustaros-

tené myšlienky. Venters si dlho nevšimol túto nepochopiteľnú zmenu, tú tmavnúcu belasosť, ktorá sa mu zdala krásna a smutná. Ale teraz ju chcel donútiť, aby premýšľala.
„Ale urobil som viac, ako len že som uchytil tú hovädzinu," oznámil. „Päť nocí som pracoval, kým ste vy spali. Neďaleko úžľabiny mám v ohrade osem teliec. Osem živých teliec a majú sa k svetu!"
„Osem nocí ste boli preč!"
Z jej rozšírených očí, bledosti a výkriku mohol Venters vytušiť len toľko, že sa bála - bála sa o seba alebo o neho.
„Áno. Nepovedal som vám to, lebo som vedel, že by ste sa báli ostať tu sama."
„Sama?" Zopakovala jeho slovo, no význam tohto slova ju nevzrušil. Ani len nepomyslela na to, že ju tu nechal samotnú. Nebol to teda strach o seba, ale o neho. Toto dievča, vždy pomalé v reči i v činoch, vyzeralo teraz takmer hlúpe. Vystrela ruku pred seba, a tento posunok mohol byť vyjadrením jej zmätených myšlienok. Náhle rýchlo pokročila k nemu, a jej výzor i zjav potlačili v ňom akúkoľvek pochybnosť o rýchlosti jej myslenia a cítenia.
„Oldring má chlapov na stráženie stád... mohli vás zabiť. Už tam nikdy nesmiete ísť!"
Ako hovorila, sila a zápal v nej ochabli a zatackala sa.
„Nepôjdem tam, Bess," povedal a zachytil ju.
Opierala sa o neho a jej slabým telom lomcovala dlhá chvejivá triaška. Tvár mala obrátenú k nemu. Bola to ženská tvár, ženské oči a ženské pery - a všetko tak prudko a slepo, sladko a strašne pravdivé a zradné. Ale k svojmu jedinému priateľovi sa túlila mimovoľne, a tak isto mimovoľný bol jej strach.
Venters ju od seba nežne odtisol a postavil na vlastné nohy; za celú tú chvíľu mu krv divoko stúpala do hlavy, vzrušujúce očakávanie ho vyvádzalo z rovnováhy, akoby cítil blízkosť čohosi - čohosi, čo videl a vycítil v nej a čo nevedel pochopiť - teplého a omamného ako vonný dych, sladšieho ako čokoľvek, čo poznal predtým. Silou vôle sa Venters donútil, aby bol pokojný, aby myslel a usudzoval, nepodliehajúc ľútosti, aby videl skutočnosť triezvo a nedal sa vykoľajiť citom. Bess mala oči ešte vždy upreté na neho a v ich hlbokom svite sa odzrkadľovala celá jej duša. Rýchlo a rázne si vyškrtol z mysle celý jej život až na tú jeho časť, ktorú strávila s ním. Zlostil sa sám na seba pre svoj rozum, ktorý mu našepkával, aby ešte vždy pochyboval. Bol by ju chcel posudzovať tak, ako posudzuje ona jeho. Stál zoči-voči nevyhnutnosti samého života. V tmavom, priamom pohľade jej nádherných očí videl svoj osud. Prostota, nežnosť dievčaťa v ňom zápasila s novými, čudnými a očarujúcimi citmi; bola v ňom živá pravda nevinnosti, slepá hrôza ženy, stojacej pred myšlienkou, že jej záchranca a ochranca by mohol umrieť. Venters to všetko videl, ale videl i niečo viac; v Bessiných očiach sa pomaly prebúdzalo vedomie, ktoré malo zasvietiť nádhernou žiarou.
„Vy premýšľate, Bess?" opýtal sa.
„Áno ... ach, áno!"
„Uvedomujete si, že sme tu sami... muž a žena?"
„Áno."
„Nepomysleli ste na to, že by sme sa mali vybrať za civilizáciou, alebo ostať tu - sami - ukrytí pred sve-

tom celý život?"
„Nikdy som o tom nepremýšľala ... až teraz."
„No a ako ste sa rozhodli - chcete ísť, alebo ostať... sama, len so mnou?"
„Ostať tu!" Znovuzrodená myšlienka na seba, ktorá tak chvejivo zvonila v jej hlase, dodávala jej odpovedi nevšedný dôraz.
Venters sa zachvel, a potom prudko odvrátil pohľad od jej tváre... od jej očí. Už vedel to, čo ona sotva tušila: že ho má rada.

VIERA A NEVIERA

Jane Withersteenová začala doma plniť sľub, ktorý dala pani Larkinovej: že sa bude starať o malú Fay. Príchod dieťaťa do pošmúrneho withersteenovského domu bol, ako keď slnečný lúč zažiari pomedzi topole. Veľké, tiché siene sa ozývali detským smiechom. V tienistom dvore, kde Jane strávila nejeden horúci júlový deň, drobné nôžky Fay cupotali po kamenných dlaždiciach a špľachotali v Jantárovom prameni. Neprestajne džavotala. Ako to dieťa zmenilo jej domov! Ale veď to ani nebol skutočný domov, uvedomila si odrazu. Ešte aj poriadok a čistota, o ktoré sa tak starala, a prísne dbala o to, aby ich jej ženy zachovávali, stali sa vo svetle Fayinho úsmevu len obyčajom, ktorý teraz stratil svoj význam. Fay vystlala dvor Janinými knihami a papiermi a inými hračkami, na aké si len zmyslela, a nejeden čudný výtvor odplával dolu potôčikom.
A vďaka Fayinej prítomnosti aj Jane Withersteenová častejšie vídala Lassitera. Jazdec sa zväčša zdržiaval v šalvii. Pracoval u Jane, ale nevyhľadával ju, iba ak služobne; a Jane si musela so zranenou pýchou uvedomiť, že sa darmo usilovala o bližšie zoznámenie. Ale Fay Lassitera upútala od prvej chvíle.
Pri ich prvom stretnutí bola prítomná aj Jane. Bolo v ňom čosi, čo jej zahmlilo zrak a obmäkčilo ju voči tomuto nepriateľovi jej ľudí. Jazdec len zaštrkotal na dvore - unavený, ale opatrný chlap, ktorý ustavične striehol, kedy naňho niekto z hociktorej strany zaútočí - a pobral sa rovno k Fay. Dieťa bolo krásne aj v handrách a medzi chatrčami v šalvii, ale teraz v pekných bielych šatočkách s vyčesanými hodvábnymi kaderami a čistou ružovou tváričkou bolo priam utešené. Prestala sa hrať a pozerala ha Lassitera.
Keby ich všetkých troch pri tomto stretnutí nespájal akýsi inštinkt, nevysvetliteľná snaha po dôvernejšom pomere, Jane Withersteenová by si bola myslela, že sa jej to všetko len marí. Podľa jej predstáv by sa každé dieťa Lassitera bálo. A Fay Larkinsová bola opustená, osamelá víla šalvie, nie obyčajné dieťa, a v prítomnosti neznámych ľudí bola neobyčajne plachá. Dívala sa na Lassitera veľkými, okrúhlymi, vážnymi očami, ale nebála sa. Jazdec podal Jane priaznivé hlásenie o stave dobytka a koní, a potom si sadol do kresla, ktoré mu ponúkla, a malá Fay sa k nemu slepačím krokom približovala. Jane na jeho spýtavý pohľad rozpovedala Fayin príbeh. Jazdcove sivé, vážne oči ju znepokojili. Potom sa obrátil k Fay a usmial sa tak, že Jane zapochybovala o svojej schopnosti rozoznávať pravé vzťahy

medzi vecami. Ako sa mohol Lassiter takto usmievať na dieťa, keď z toľkých detí narobil siroty? Ale on sá usmieval a niekoľko ráz zbadala, že k nežnosti pripojil aj čosi nekonečne smutné a láskavé. Jane pudove vycítila, že Lassiter nikdy nebol otcom, ale ak mu raz život dožičí také požehnanie, bude z neho dobrý otec. Aj Fay sa zdal ten úsmev iste veľmi príťažlivý, lebo sa prikrádala bližšie a bližšie a potom ženský odovzdane pobehla k Jane a odtiaľ vysielala cukrové pohľady na jazdca. Lassiter sa jej len usmieval.

Jane ich pozorovala a uvedomila si, že nastala chvíľa, ktorú nesmie prepásť, ak si má kedy získať tohto človeka a odvrátiť ho od jeho hnevu. No ťažko bolo urobiť prvý krok. Čím častejšie videla Lassitera, tým viac si ho vážila, a čím viac si ho vážila, tým ťažšie jej bolo správať sa voči nemu iba koketne. A predsa, keď pomyslela na svoju vznešenú pohnútku, na Tulla a na toho druhého, na ktorého meno sa donútila ani len nepomyslieť v súvislosti s pomstiteľom Milly Ernovej, zistila zrazu, že nemá iné východisko. A jej viera jej dodala oveľa viac smelosti, ako by to bola pripustila jej márnivosť.

„Tak zriedka vás teraz vídať, Lassiter," rozhovorila sa a cítila, že jej líca zalieva červeň.

„Veľa som jazdil," odpovedal.

„Ale nemôžete žiť len v sedle. Niekedy by ste mohli prísť aj k nám. Nechceli by ste ma navštevovať... častejšie?"

„Má to byť príkaz?"

„Nevravte tak! Jednoducho vás prosím, aby ste ma navštívili, ak si nájdete čas."

„Prečo?"

Keď táto otázka odznela, nezdala sa Jane už taká trápna, ako by si bola predstavovala. Okrem toho jej pomohla utvrdiť sa v myšlienke, že to nie sú len sebecké dôvody, pre ktoré sa s ním chce vidieť. A keďže sa už osmelila, rozhodla sa, že bude aj úprimná, aj odvážna.

„Mám na to svoje dôvody... ale jeden z nich vám musím prezradiť," odpovedala. „Ak je to možné, chcela by som, aby ste zmenili svoj postoj voči mojim ľudom. A v tejto chvíli si neviem predstaviť nič, čo by som nevykonala, aby som to dosiahla."

O čo lepšie, o čo slobodnejšie sa Jane cítila po tomto doznaní! Chcela mu ukázať, že jestvuje mormónka, ktorá sa odváži hrať a bojovať otvorene.

„Ach tak," rozosmial sa Lassiter.

Bolo to na nej to najlepšie, ak nie najdráždivejšie, a vždy to upútalo Lassiterovu pozornosť.

„Budete k nám chodiť?" Pozrela mu do očí a nijako nemohla potlačiť istú panovačnosť, ktorá vzrastala s jej dobrou náladou. „Ešte nikdy som to nežiadala od nijakého chlapa ... okrem Berna Ventersa."

„Tuším ste veľa neriskovali ani vy, ani Venters. Ale so mnou by to bolo horšie."

„Chcete povedať, že by bolo nebezpečné, keby ste sem chodili častejšie? Hľadali ste si v topoľovom háji úkryt?"

„To ešte nie."

Počas tejto krátkej prestávky malá Fay sa prikradla k Lassiterovi.

„Aj ty máš malé dievčatko?" dozvedala sa.

„Nie, dušička," odpovedal jazdec.

V Lassiterovej slnkom opálenej tvári a pokojných

očiach Fay zrejme našla to, čo hľadala. „Môžeš chodiť ku mne," doložila a ostýchavosť tým ustúpila priateľskej zvedavosti. Jej pozornosť upútalo predovšetkým jeho sombrero s koženým pásikom a striebornými ozdobami, potom bičík, a napokon cvendžiace, strieborné ostrohy. Chvíľu ju to držalo, ale hneď nato, verná detskej prelietavosti, prestala sa hrať s týmito vecami a začala hľadať niečo iné. Rozchichotala sa, keď prešla drobnou rúčkou po krivoľdkom, lesklom povrchu Lassiterovho koženého kovbojského kabáta. Čochvíľa objavila visiace puzdro na zbraň, otvorila ho a začala kutiť okolo velikánskej čiernej rukoväti. Jane Withersteenová potlačila výkrik. Pokladala za dobré znamenie, že sa dievčatko tak usiluje premiestniť tú ťažkú zbraň! Jane Withersteenová videla vo Fayinej hre, jej kráse a láske najmocnejších spojencov vlastnej ženskosti v hre, ktorá bola zrazu veľmi oduševnená a dávala tušiť nebezpečenstvo. Pokiaľ išlo o jazdca, ten v svojom obdive ku krásnemu dieťaťu, čo sa okolo neho hralo, akoby bol aj zabudol na Jane. Sprvoti bol on nesmelší ako ona. Pomaly jeho dôvera prekonala ťarbavosť a zmohol sa na to, že ju veľkou rukou pohladkal po zlatých kaderiach. Fay ho za jeho smelosť odmenila úsmevom, a keď zašiel až tak ďaleko, že zovrel jej drobnú hnedú rúčku do svojej veľkej ruky, povedala prosto: „Mám ťa rada!"

Pohľad na jeho tvár dal Jane na chvíľu zabudúť, že je úhlavným nepriateľom mormónov. Túžba po materstve, čo sa jej prebúdzala v hrudi, dávala jej tušiť, že aj Lassiter túži po dieťati.

Prišiel aj na druhý deň i na tretí; a v ďalšie dni prichádzal aj ráno aj večer. Na štvrtý deň večer Jane akosi vycítila, že sa v Lassiterovi odohráva vnútorný boj. Za všetky tieto návštevy sa ledva zmohol na slovo, iba ju pozoroval a roztržito sa hral s Fay. Jane sa uspokojila s mlčaním. Fay čoskoro nahradila výraz úcty „mám ťa rada" vnúcnejším a štedrejším „ľúbim ťa."

Potom už Lassiter prichádzal častejšie navštíviť Jane a jej chránenkyňu. Deň zo dňa bol nežnejší a pomaly dostával podivne veselú náladu. Ráno vysadil Fay na svojho koňa a viezol ju, kráčajúc vedľa koňa, až po okraj šalvie. Večer sa s dieťaťom hral nekonečné množstvo hier, ktoré vymýšľala, a potom zväčša prijal Janino pozvanie na večeru. V tie dni nechodila do Withersteenovského domu nijaká návšteva, a tak napriek ostražitosti, na ktorú Lassiter nikdy nezabúdal, začal sa tam správať ako doma. Po večeri sa prechádzali v topoľovom hájiku alebo zašli hore k jazerám a malá Fay držala za ruku raz Lassitera, raz zas Jane. Takto medzi nimi vzniklo čudné príbuzenstvo a Jane sa tomu tešila. Keď sa zmrklo, vracali sa vždy domov, kde ich Fay pobozkala a vrátila sa k svojej matke. Lassiter a Jane ostali sami.

Ak jestvuje niečo, čo môže slušná žena urobiť, aby si získala muža a zachovala pritom svoju hrdosť, je to čosi, čo by nedokázala svojou prirodzenou prefíkanosťou žena, ktorá chce zvádzať. Janinu márnivosť, ktorá podľa všetkého nebola priveľká, čoskoro uspokojil Lassiterov tichý obdiv. A jej úprimná túžba zviesť ho z jeho temných chodníčkov, postriekaných krvou, nikdy by ju neoslepila natoľko, aby nevedela, čo je dlžná sama sebe. Lenže náruživé nutkanie jej náboženstva a jeho výzva, aby zachránila mormónske životy, najmä jeden život, priviedli Jane Withersteenovú temer až k zne-

váženiu vlastnej ženskosti. Sprvoti usúdila, že si musí Lassitera získať zmyselnosťou. Zdôrazňovala svoju krásu všetkými okrášľovacími prostriedkami, aké len mala. A uchýlila sa aj k umelým prostriedkom, o ktorých vedela, že sú pod jej dôstojnosť, ale ktoré náročky používala. Urobila zo seba dievča so všetkými vrtochmi, aké môžu byť u dievčaťa príťažlivé. Pri týchto vrtochoch jej nešlo o nič iné ako o metódy neskúseného, ale prirodzeného flirtu. Pritisla sa k nemu zakaždým, keď mala možnosť, a mala ustavične hravý, ale náruživý zadný úmysel: zmocniť sa jeho veľkých čiernych zbraní. No v tom jej on nikdy neustúpil. A tak mali ruky často a dlho spojené. Čím viac prostoty cítila v ňom, tým väčšmi to využívala.

Mala jeden trik - a nebol celkom úmyselný - vedela zmeniť veselú, bezstarostnú dievčenskú koketnosť v tiché zadumané a pálčivé tajomstvo ženskej nostalgie. V očiach mala silu, vášeň a oheň a vedela ich používať tak, aby Lassiter videl hĺbku jej citov; a tento naliehavý prísľub väčšmi pristal jej veku ako vyzývavá maska prostopašnice.

Júlové dni plynuli ako voda. Jane si v duchu hovorila, že ak je možné byť šťastným v takýto čas, tak je šťastná. Malá Fay úplne vyplnila dlhú bolestnú prázdnotu v jej srdci. Zväzujúc ruky tomuto Lassiterovi koná najväčšie dobro v svojom živote, a konať dobro, hoci aj bezvýznamné, robilo Jane Withersteenovú šťastnou. Chodila pravidelne na nedeľné bohoslužby do svojho chrámu, ináč nešla do dediny celé týždne. Bolo jej čudné, že ju už dávno nenavštívil ani jeden cirkevník alebo priateľ: no tešilo ju, že ju zanedbávajú. Judkins a jeho chlapci nemali ťažkosti s bielym stádom. A tak tieto teplé júlové dni boli bezstarostné a Jane zakrátko začala dúfať, že prekonala krízu; a dúfať u nej znamenalo dôverovať a potom veriť. Neraz myslela na Ventersa, ale akosi snivo, neskutočne. Celé hodiny učila malú Fay a hrala sa s ňou. A jej myšlienky sa sústreďovali na Lassitera. Smer, ktorý dala svojej vôli, akoby nedovoľoval, aby sa odklonili od vytýčenej čiary. Bola tým ako posadnutá.

Napokon, keď prišlo prebudenie, zistila, že vytvorila viac, ako si myslela. Lassiter, hoci bol vľúdnejší a jemnejší ako kedy predtým, rozlúčil sa so svojím trpkastým humorom, chladom a pokojom a stal sa z neho nepokojný a nešťastný človek. Čo ako vražedný bol jeho postoj k mormónom, táto náruživosť dostala teraz protivníka, a to protivníka rovnako pálčivého a stravujúceho. Jane Withersteenová na chvíľu zajasala, ale potom sa v nej prebudila čudná neistota. Čo ak zo seba urobila len vnadidlo a museli zaň draho zaplatiť aj on aj ona, a všetko nadarmo!

V tú noc v háji, zaliatom mesačným svitom, pozbierala všetku svoju odvahu a zabočiac nečakane na chodník, zastala zoči-voči Lassiterovi, naklonila sa k nemu, že sa ho až dotýkala, a zdvihla k nemu zrak.

„Lassiter! ... Urobili by ste niečo pre mňa?"

Pri svite mesiaca videla, ako sa mu tmavá, ustarostená tvár zmenila, a mala pocit, akoby bol pri tej zmene znehybnel ani kamenná stena.

Jane prešla rukami po vyčnievajúcich puzdrách na zbrane, a keď zovrela prsty okolo velikánskych studených rukovätí, zachvela sa a celým telom jej prebehla chladná triaška.

„Môžem vám vziať zbrane?"

„Prečo?" opýtal sa a prvý raz mal v hlase ostrejší tón. Jane cítila, ako jej jeho tvrdé mocné ruky zovreli zápästie. Nebolo to celkom úmyselné, že sa k nemu naklonila, lebo pohľad jeho očí a dotyk jeho rúk ju celkom oslabili.
„Nie je to maličkosť - ani ženský vrtoch - je to hlboké ako moje srdce. Smiem si ich vziať?"
„Prečo?"
„Chcem vám zabrániť, aby ste zabili ďalších ľudí... ďalších mormónov. Musíte mi dovoliť, aby som vás zachránila od nového hriechu... ďalšieho svojvoľného krviprelievania..." A potom jej horko-ťažko vyhŕkla pravda. „Musíte mi... dovoliť... musíte mi pomôcť zachovať môj sľub Milly Ernovej. Prisahala som jej... na smrteľnej posteli... že keby sem niekto prišiel, aby ju pomstil... sľubujem, že mu zastavím ruku. Možno iba ja... iba ja môžem zachrániť človeka, ktorý... ktorý ... Ach, Lassiter! ... Cítim, že ak vás nezmením ... onedlho pôjdete zabíjať... a budete zabíjať naverímboha... a medzi mormónmi, ktorých zabijete, bude aj ten... čo... Lassiter, ak vám na mne len trocha záleží... dovoľte ... dovoľte mi len kvôli mne samej... aby som vám vzala zbrane!"
Odtrhol jej ruky od rukovätí svojich zbraní, akoby to boli ruky dieťaťa, odsotil ju a obrátil k nej popolavú tvár a pohľad, plný strašlivého odhalenia, a potom sa pobral ďalej do tieňa topoľov.
Keď prešlo prvé ohromenie z jej márneho náporu na Lassitera, Jane nebrala jeho chladné, tiché odsúdenie a náhly odchod ako odmietnutie jej žiadosti, ale skôr ako urazenú a ochromujúcu trpkosť nad tým, že sa ho pokúsila zradiť. Keď potom ďalej premýšľala a pomaly si preberala Lassiterove predchádzajúce činy, verila, že sa vráti a odpustí jej. Muž nemôže byť na ženu tvrdý a ona pochybovala, že by bez nej vydržal. Ale obávala sa, že na tom mieste, kde dúfala, že bude zraniteľný, bude odolný voči každému presviedčaniu. Železo a kameň, ktorý v ňom už dávno predvídala, vyvstali teraz pred ňou ako neprekonateľná prekážka. No napriek tomu, ak Lassiter ostane v Cottonwoodse, nikdy sa nevzdá nádeje a túžby zmeniť ho. Zmení ho, i keby na to mala obetovať všetko, čo jej je milé, s výnimkou nádeje na nebesá. No čo ako oddaná bola svojmu náboženstvu, až dovtedy sa nechcela vydať za mormóna. Lenže teraz nastala situácia, keď vlastné ja bledne vo veľkom bielom svetle najvyššej náboženskej povinnosti. Toto bol hlavný božský, duchovný motív; ale mala aj iné motívy, ktoré ani chápadlá vliekli jej vôľu, aby sa uspokojila s možnosťou odmienutia. A za tejto bezsennej noci Jane Withersteenová v strachu, zármutku a pochybnostiach prišla napokon k presvedčeniu, že ak sa musí Lassiterovi oddať, aby ho donútila dodržať prikázanie „Nezabiješ!", urobí to.
Ráno čakala Lassitera v zvyčajný čas, ale nemohla ísť hneď na dvor, preto poslala Fay. Pani Larkinová bola chorá a bolo ju treba opatrovať. Zdalo sa, že odkedy Fayina matka prišla do Withersteenovie domu, uvoľnila sa a pomaly sa prestávala držať života. Jane verila, že bez starosti a zodpovednosti a k tomu pri dobrej opatere a pohodlí podlomené zdravie pani Larkinovej spevnie. No mýlila sa.
Keď Jane vyšla na dvor, Fay tam stála sama a v tej chvíli práve zakotvila na svojej pochybnej plavbe dolu po kamenistom jantárovom prameni na konštrukcii

z dvoch metlí a podušky. Fay bola mokrá ako myš. Dupot kopýt odpútal pozornosť Fay a prerušil hrešenie, ktoré veselo prijímala od Jane. Nebol to ľahký dupot, ako keď sa Lassiter prihnal na žrebcovi do vonkajšieho dvora. Bol pomalší a ťažší, a Jane v ňom nespoznala dupot žiadneho z jej ostatných koní. Jane veľmi zarazil príchod biskupa Dyera. Prudkým, trhaným pohybom zišiel z koňa, odhodil liace, a ako zamieril na vnútorný dvor a kráčal po kamennej dlažbe, cvendžali mu čižmy. Podľa pánovitého čela a červeného hnevu, čo mu horel na tvári, pripomínal Jane jej otca.
„Toto je ten Larkinovie trhan?" opýtal sa prudko a ani len nepozdravil.
„Je to dievčatko pani Larkinovej," odpovedala pomaly Jane.
„Počúvam, že to decko chceš vychovať?"
„Áno."
„Chceš ju vychovať po mormónsky, však?"
„Nie."
Otázka nasledovala za otázkou. Prekvapil ju pocit, že za ňu odpovedá niekto iný.
„Prišiel som ti čo-to povedať." Zamĺkol a premeral si ju prísnym, zadumaným pohľadom.
Jane Withersteenová milovala tohto človeka. Od raného detstva ju učili, aby si ctila a milovala biskupov svojej cirkvi. A biskup Dyer bol desať rokov otcovým najlepším priateľom a poradcom, a najväčšiu časť toho obdobia bol aj jej priateľom a učiteľom náboženstva. Biskup stelesňoval celý jej výklad viery, náboženskej činnosti a vernosti, jej vieru v tajomné a posvätné mormónske pravdy. Biskup Dyer ako bytosť nasledoval hneď po bohu. Bol v malej mormónskej náboženskej obci Cottonwoodsu božím hlásateľom. Boh sa tajne zjavoval tomuto smrteľníkovi.
A Jane Withersteenovú urazilo, priam ochromilo jej uvedomelú úctu, že akýmsi čudným, mimovoľným obratom myšlienok uvidela v biskupovi človeka. A prúd myšlienok pohltil prebúdzajúce sa a kričiace protesty toho druhého ja, ktoré už stratilo pre ňu svoju váhu. To už nebol jej biskup, ktorý si ju tu zvedavo premeriaval očami. Bol to chlap, čo sa sem vteperil za jej prítomnosti, a ani len nezložil klobúk, nemal pre ňu ani pozdrav, ani náznak zdvorilosti. Svojím výzorom i počínaním jej pripomínal bujaka, čo sa zlovoľne rúti do ohrady. Už počula, že biskup Dyer v zúrivosti vulgárneho človeka často zabúda, že je kňaz, a teraz to pocítila na vlastnej koži. Pohľad, ktorým ho premerala zas ona, hneď z neho strhol závoj božskosti a odhalil na ňom to obyčajné. Vyzeral ako farmár: na nohách čižmy, ostrohy, pokryté prachom; pri boku zbraň, a rozpamätala sa, že o ňom vedia, že ju aj používa. Ale ako ju hodnú chvíľu pozoroval a jeho hnev pomaly narastal, nenašiel jedinú zdvorilostnú formulku.
„Bol u mňa brat Tull," rozhovoril sa. „Tvoj otec si želal, aby si sa za Tulla vydala, a ja ti to rozkazujem. Ty si ho odmietla?"
„Áno."
„Teda sa neprestaneš vláčiť s tým povaľačom Ventersom?"
„Nie."
„Lenže ty urobíš to, čo ti ja rozkážem!" zahrmel na ňu. „Pozor, pozor, Jane Withersteenová, si v nebezpečenstve, že sa staneš kacírkou! Poďakuj sa za to svojim nemormónskym kamarátom. Riskuješ, že bude tvoja

duša odsúdená na večné zatratenie."
V prílive a odlive Janiných duševných múk, jej nový, odvážny duch zanikal v starom, zvyčajnom poriadku života. Bola mormónka a biskup znovu získal svoju prevahu.
„Dobre, že som prišiel ešte včas, Jane Withersteenová. Čo by bol povedal tvoj otec, keby bol vedel, že takto strečkuješ? Bol by ťa zavrel do kamenného žalára o chlebe a o vode. Bol by ťa naučil, čo je mormonizmus. Pamätaj: si rodená mormónka. Našli sa mormóni, čo sa stali kacírmi - večné im zatratenie! - ale rodený mormón nás ešte nikdy neopustil. Ach, vidím, že sa hanbíš! Tvoja viera nie je otrasená. Si len taká divoška." Biskupovi zvľúdnel hlas. „Chvalabohu, prišiel som k tebe včas... A teraz rozprávaj o tom Lassiterovi. Počúvam všelijaké chýry."
„Čo by ste si želali vedieť?" opýtala sa Jane.
„Všetko o tom chlapovi. Ty si ho najala?"
„Áno. Pracuje u mňa. Keď ma moji jazdci opustili, musela som brať, čo bolo."
„Počúvam, že je to pištoľník, napitý krvou, a nenávidí mormónov. Je to pravda?"
„Je... je to strašná pravda, bohužiaľ."
„Ale čo chce tu, v Cottonwoodse? Táto obec nie je dosť chýrna pre takého chlapa. V Sterlingu a severnejších dedinách, kde sú každý deň bitky a prestrelky, kde sú viacerí takí, ako je on, tam by sa asi lepšie uplatnil. My sme len osamelá pohraničná osada pánu bohu za chrbtom. Len v ostatnom čase tu začali zbíjať zlodeji dobytka. A donedávna tu neboli ani hostince a nezatárali sa sem štvanci. Nemá tu ten pištoľník nejaké zvláštne poslanie?"
Jane bola ticho.
„Hovor!" rozkázal biskup Dyer prísne.
„Áno," odpovedala.
„Vieš, aké?"
„Áno."
„Tak povedz."
„Nechcem to povedať, biskup Dyer."
Hodil pánovito rukou - bol to rozkaz. Tvár mu znova zaliala červeň a v oceľovomodrých očiach sa mihla iskierka zvedavosti.
„Už prvý deň," šepkala Jane, „povedal Lassiter, že sem prišiel hľadať... hrob Milly Ernovej!"
So sklopeným zrakom pozorovala Jane bystrý prúd Jantárového prameňa. Videla vodu a nútila sa, aby aj myslela na ňu, na kamene, na paprade; ale rovnako ako jej telo, aj jej duch bol sťa v olovenom lise. Mohol ju vyslobodiť len biskupov hlas. Zdalo sa jej, že také ticho ešte nezažila.
„A ešte... prečo?" Keď hlas biskupa Dyera prerušil ticho, bol vysoký, napodiv prenikavý, až preskakoval. Rozviazal Jane jazyk, ale nemohla zdvihnúť zrak.
„Aby zabil chlapa, čo prehovoril Milly Ernovú, aby opustila svoj domov, svojho manžela... a svojho boha!"
Jane Withersteenová obdivuhodne jasne počula vlastný hlas. Počula, ako jej voda žblnkoce pri nohách a plynie do mora; počula hukot všetkých vôd na svete. Naplnili jej uši tichým, neskutočným šumom - zvukom, ktorý jej umŕtvoval mozog, a predsa nemohol prerušiť dlhé a strašné mlčanie. Potom odkiaľsi... z nesmiernej diaľky ... ozval sa pomalý, ostražitý, cingotavý krok. Ožila ako zelektrizovaná. Ťarcha z viečok jej spadla. Zdvihla zrak a zazrela - popolavého, roz-

traseného, ako bleskom zasiahnutého - nie biskupa, ale chlapa! A za ním spoza rohu blížil sa mäkký, cingotavý krok. Pred očami sa im vynorila vysoká čierna čižma s ligotavou ostrohou ... a potom Lassiter! Biskup Dyer nevidel a nepočul: zízal na Jane v trapiech nečakaného odhalenia.

„Ach, už rozumiem!" zvolal zachrípnuto. „Tak preto si sa teda spustila s týmto Lassiterom... aby si mu zviazala ruky!"

Janin pohľad upretý na jazdca spôsobil, že sa biskup Dyer obrátil. Ale potom jej už zlyhal zrak. Ako v zlom sne videla, že si biskup chmatol k opasku. Zazrela belasý plameň a záplavu červene. V ušiach jej zadunel hromový výbuch. Dvor vôkol nej zakrúžil čiernymi kruhmi a ona padla do úplnej tmy.

Tma sa rozptýlila, zmenila sa v hmlu, ktorá sa pomaly rozplývala, až sa celkom zdvihla. Cez tenký závoj belasého dymu zazrela hrubé hrady prístrešku nad dvorom. Na čele pocítila chladivý vlhký dotyk. Cítila pach strelného prachu, a to jej oživilo vedomie. Pohla sa a videla, že leží vystretá na kamennej dlažbe s hlavou na Lassiterovom kolene, a on jej zvlažuje čelo vodou z prameňa. Ten istý rýchly pohľad padol jej na zem, a uvidela dymiacu zbraň a mláky krvi.

„A-ách!" zastenala, klesla znova a pohrúžila sa do tmy, ale Lassiterov hlas ju chlácholil.

„Už je všetko v poriadku, Jane. Všetko je v poriadku."

„Zabili... ste ... ho?" zašepkala.

„Koho? Toho brucháča, čo tu bol? Nie. Nezabil."

„Ach!... Lassiter!"

„Ale, ale! Vám teda nepristane zamdlievať. Nazdal som sa, že ste silná žena, nie taká, čo zamdlieva. Ale už ste v poriadku ... len ste trocha poblednutá. Už som myslel, že vás nepreberiem. Ja som v ženskej spoločnosti veľmi nešikovný. Nič mi nezišlo na um."

„Ale tá pištoľ, Lassiter... a krv!"

„Ach, teda to vás trápi. Nemusíte sa báť. Viete, bolo to takto. Idem si spoza domu a vidím toho brucháča a počujem, že čosi hlasno vraví. Vtom ma zbadá a celkom neslušne chmatne za pištoľou. A to teda nemal robiť - nech mal príčinu hocijakú. Lebo v tom ma on nepretromfne. Narobil som fašírku z rýchlejších. Nevedel som, kto je - čo je, či návštevník, priateľ alebo rodina, a hoci som videl, že to musí byť nejaký mormónsky hlaváč, nebral som tú streľbu vážne - iba čo som mu prevŕtal ruku, keď spúšťal kohútik. A tak odhodil pištoľ a pustil tu trocha krvi. Povedal som mu, že sa mal poriadne predstaviť, a aby zmizol z mojej blízkosti. A teda zmizol."

Lassiter hovoril pomalým, chladným, chlácholivým hlasom, tak trocha ľahtikársky, a nežne a vytrvalo jej ďalej zmýval čelo. Jeho pokojná tvár a vľúdne sivé oči ešte väčšmi schladili jej rozčúlenie.

„On na vás strieľal prvý, a vy ste ho náročky postrelili, aby ste ho zranili - ale nikdy by ste ho nezabili ... však, Lassiter?"

„Tak voľáko to bude."

Jane mu pobozkala ruku.

Lassiterov pokoj a chlad sa ihneď stratil.

„To nerobte! To neznesiem! Ja sa vám vykašlem na to, čo je ten brucháč za jeden."

Pomohol Jane na nohy a doviedol ju k stoličke. Potom poutieral mokrou šatkou, ktorou jej zmýval tvár,

krv z kamenného dláždenia, zdvihol pištoľ a hodil ju na kanapu. Zatým začal chodiť hore-dolu po dvore, strieborné ostrohy mu pritom melodicky cingotali a puzdrá na zbrane sa mu šúchali o kožený kabátec.
„Teda je pravda... čo povedal?" spýtal sa po chvíli Lassiter a zastal pred ňou. „Spúšťali ste sa so mnou... aby ste mi zviazali ruky?"
„Áno," priznala sa Jane. Musela pozbierať všetku svoju ženskú odvahu, aby mohla čeliť sivej blýskavici jeho pohľadu.
„Po celé tieto dni ste boli taká priateľská, taká kamarátska ... po celé večery taká očarujúca ku mne ... taká krásna... a ... ako ste pozerali a pritískali sa ku mne ... teda to boli len ženské fígle, aby ste mi zviazali ruky?"
„Áno."
„A tá neha, čo sa mi videla taká prirodzená, a že ste malú Fay tak často nechávali so mnou... aby som si to decko obľúbil... aj to ste robili s tým úmyslom?"
„Áno."
Lassiter rozhodil ruky - bolo to uňho nezvyčajné gesto.
„Vášmu mormónskemu zmýšľaniu hádam neprekážalo, že ste sa takto zahrávali so mnou. Ale že ste do toho zatiahli aj to dieťa - to je priam pekelné!"
Janin vášnivý, úprimný zápal začal sa nejasne drať na svetlo.
„Čo aké boli sprvu moje úmysly, Lassiter, Fay vás má veľmi rada ... a aj ja ... som si vás ... obľúbila."
„To je od vás naozaj krásne, najmä teraz," povedal. Jeho hlas, plný irónie a pohŕdania, znel jej celkom cudzo. „A vy tu sedíte a dívate sa mi do očí! Ste krásna, ale cudzia žena, Jane Withersteenová."
„Nemám sa za čo hanbiť, Lassiter. Veď som vám povedala, že sa vás pokúsim zmeniť."
„Nepovedali by ste mi, ako ste sa o to pokúšali?"
„Pokúšala som sa prinútiť vás, aby ste vo mne videli krásu a aby vás obmäkčila. Chcela som, aby ste ma mali tak rád, aby som vás mohla ovplyvniť. Nebolo to ľahké. Sprvoti ste boli celkom slepý. Potom som dúfala, že si obľúbite malú Fay, a tak väčšmi precítite, aké je hrozné robiť z detí siroty."
„Jane Withersteenová! Alebo nie ste normálna, alebo ste taká šľachetná, že ja to nikdy nepochopím. Môžbyť ste oboje. Viem, že ste slepá. Vaša vec, čo ste chceli dosiahnuť... ale dosiahli ste to, že vás milujem."
„Lassiter!"
„Hádam som aj ja len človek, hoci v živote som nemal rád nikoho iba svoju sestru Milly Ernovú. Ale to bolo už dávno..."
„Ach, vy ste Millin brat?"
„Áno, bol som a mal som ju veľmi rád. Do dnešného dňa bola jediná v mojom živote. Nehovoril som vám, že som kedysi bočil od žien? Bol som členom texaskej Jazdnej hliadky, až kým... kým Milly neodišla z domu. A potom som sa stal niečím iným... Lassiterom! Dlhé roky som bol samotár, zameraný na jedinú vec. Prišiel som sem a stretol som sa s vami. A teraz som ako vymenený. Menil som sa postupne, ani som si to nevšimol. Teraz už chápem tú nenásytnú túžbu vidieť vás, počuť vás, dívať sa na vás, cítiť vás vedľa seba. Teraz mi je už jasné, prečo ste boli stále v mojich myšlienkach. Nemal som inú myšlienku, iba myšlienku na vás. Žil a dýchal som len pre vás. A teraz, keď

viem, čo to znamená - čo ste mi vykonali - horím v pekelnom plameni."
„Ach, Lassiter ... nie ... nie .. nemôžete ma tak ľúbiť!" zvolala Jane.
„Ak to má byť láska, tak áno."
„Odpusťte mi! Nechcela som vás priviesť tak ďaleko, aby ste ma milovali. Ach, aký je ten život zamotaný! Vy... a brat Milly Ernovej! A ja... taká nevšímavá, celá bez seba, aby som vám obmäkčila srdce voči mormónom. Možno som skazená, Lassiter, ale nie som taká skazená, aby som vedela nenávidieť. Keď som nevedela nenávidieť Tulla, či by som vedela nenávidieť vás?"
„Podľa všetkého ste hádam len slepá, Jane... postihnutá mormónskou slepotou. Len tým by sa dalo vysvetliť čosi také blízke sebectvu ..."
„Nie som sebecká. Pohŕdam už len tým slovom. Keby som bola slobodná..."
„Ale nie ste slobodná. Nie ste slobodná od mormónstva. A keď ste sa so mnou takto zahrávali, spreneverili ste sa."
„Spre-ne-verila?" jachtala Jane.
„Áno, spreneverila. Ste verná svojmu biskupovi, ale spreneverili ste sa sebe. Spreneverili ste sa svojej ženskosti a ostali ste verná svojmu náboženstvu. Aby ste zachránili nevinnosť, boli ste ochotná stať sa podlou a skazenou ženou ... spreneveriť sa sebe, spreneveriť sa mne... a to všetko, aby ste mi zviazali ruky a nedovolili mi vysliediť mormónsky život. Toto je tá vaša prekliata mormónska slepota."
„Je to azda skazenosť... je to slepota... je to len mormónstvo, keď človek chce zachrániť ľudský život? Nie, Lassiter! Je to boží zákon, božský zákon, platný pre všetkých kresťanov."
„Keď hovorím o slepote, myslím tým slepotu, ktorá vám bráni vidieť pravdu. Poznal som nejedného dobrého mormóna. Ale niektorí majú dušu černejšiu ako dno pekelné. Vy by ste to nevideli, ani keby ste to vedeli. Prečo ste ináč tak vášnivo zachraňovali život tomu ... tomu..."
Jane zhasla svetlo a ruky, ktoré mala položené na očiach, sa jej chveli a triasli na tvári.
„Slepá... áno slepá... A dovoľte, aby som vám to čo najzrozumiteľnejšie vysvetlil," pokračoval Lassiter a z hlasu sa mu už vytratil hnev. „Vezmite si napríklad ten váš včerajší nápad, keď ste mi chceli vziať zbrane. Všetko to bolo pekné a krásne a svedčilo to o tom, že máte dobré srdce, ale - prepáčte - bolo to bláznovstvo. Nemajte mi za zlé, ale aj mne je život rovnako milý ako každému človeku. A každý človek dbá predovšetkým o to, aby si ho zachoval. Čo by z nás tu na hraniciach bolo, keby sme nemali zbrane? A najmä čo by bolo z Lassitera? Nuž, bol by som pod šalviou s tisíckami iných chlapov, ktorí dnes žijú a sú iste lepší chlapi ako ja. Od čias Občianskej vojny stalo sa na Západe akýmsi nepísaným zákonom nosiť zbraň. A tu na hraniciach sa tým rozlišuje chlap od čohosi, čo nie je chlap. Pozrite, čo ste z Ventersa urobili, keď ste mu vzali zbrane! Veď ešte aj vaši cirkevníci ich nosia. Tull už zabil človeka a mnohých ohrozoval. Váš biskup postrieľal poltucta ľudí, a nevyzdraveli vďaka jeho modlitbám. Aj mňa by bol dnes zastrelil, keby som nebol rýchlejší. Mohol by som ísť či peši alebo na koni do Cottonwoodsu bez svojich zbraní? Žijeme divoké časy, Jane Withersteenová, v roku Pána tisíc osemsto sedemdesiatjeden."

„Nie sú to časy ... pre ženu!" zvolala Jane skrúšene. „Ach, Lassiter, cítim sa taká bezmocná ... taká opustená ... neviem, na koho sa mám obrátiť. Ak som naozaj slepá ... tak potrebujem niekoho ... priateľa ... vás, Lassiter ... väčšmi ako kedy predtým!"
„Veď hádam som nepovedal, že beriem svoje slovo späť?"

NEVIDITEĽNÁ RUKA

Jane dostala list od biskupa Dyera. Nebol napísaný jeho písmom a svedčil o tom, že náhle prerušenie ich rozhovoru zanechalo v ňom isté pochybnosti o jej budúcom správaní. Ľahké zranenie mu momentálne bráni, hovorilo sa v liste ďalej, aby ju mohol vyhľadať ešte raz, a napokon ju žiadal, alebo skôr jej rozkazoval, aby ho ihneď navštívila.
Keď Jane Withersteenová čítala ten list, uvedomila si, že čosi sa v nej zmenilo. Neposlala biskupovi Dyerovi nijakú odpoveď, ani ho nenavštívila. V nedeľu nešla na bohoslužby - bolo to druhý raz za dlhé roky - a hoci sa preto priveľmi netrápila, jej city hlboko v duši zastali na mŕtvom bode, a čakanie, kedy sa váha nakloní na niektorú stranu, bolo pre ňu takmer utrpením. Bolo to nepríjemné vyčkávanie ďalších okolností a zároveň prenikavá zvedavosť, čo bude ďalej. Napoly už bola presvedčená, že jej budúce správanie voči cirkevníkom nebude závisieť od jej vôle, ale bude sa riadiť ich správaním voči nej.
Čosi sa v nej menilo, formovalo a čakalo na rozhodnutie, aby sa stalo reálnou a nezmeniteľnou skutočnosťou. Povedala Lassiterovi, že sa cíti bezmocná a opustená v tomto osudnom zmätku ich života; a teraz sa bála, že sa blíži k rovnako chaotickému postoju aj voči svojmu náboženstvu. Zhrozila sa, keď zistila, že začína pochybovať o jednotlivých tézach toho náboženstva. Absolútna viera znamenala pre ňu pokoj. Ale hoci jej viera ešte vždy nebola otrasená, jej pokoj bol narušený otvoreným nepriateľstvom medzi ňou a jej duchovnými. Čosi hlboko v nej - akýsi šepot - ktorý sa darmo pokúšala umlčať, zmenilo sa v zvonivý hlas a volalo na ňu, aby čakala. Neprestúpila nijaký zákon boží. Ale jej cirkevníci strhli na seba moc a slávu nádhernej viery, a hoci trvajú na svojom neodvolateľnom súde nad ňou, teraz budú musieť voči nej použiť v praxi tú všeobecne známu kresťanskú cnosť, o ktorej toľko kázali: „Miluj blížneho svojho ako seba samého!"
Jane Wihtersteenová, vyčkávajúc s tmou v duši, predsa len ostala verná. Lebo touto tmou musí onedlho preniknúť svetlo. Ak jej viera bola oprávnená, ak ju cirkevníci chceli len nastrašiť, všetko to čochvíľa vyjde na svetlo božie rovnako, ako aj ich omyl, a ona sa s dvojnásobnou horlivosťou bude utiekať k nim a k tomu, čo bolo v jej živote najlepšie - k práci pre blaho a šťastie tých, medzi ktorými žila, mormónov i inovercov. Ak ale ju tá tajná, nedotknuteľná sila znova opantá, ak sa tá neviditeľná ruka ukáže hneď tu, hneď zas tam a všade, ohromujúc ju pomaly svojou tajomnosťou a nepochopiteľnou vládou nad jej vecami, tak bude nepochybne vedieť, že to nebola náhoda, ani žiarlivosť,

ani naháňanie strachu, ba ani len kňažský hnev pre jej nepokornosť, ale iba chladná a vypočítavá taktika, ktorá vznikla dávno pred jej narodením, temná a neoblomná vôľa niečoho, v čoho ríši ona a všetko, čo jej patrí, je iba atómom.

A potom nech už príde skaza. Potom nech padne do temnej krútňavy. Lenže ona vstane znova a vyjde na svetlo. Boh bude milosrdný k štvanej žene, ktorá stratila cestu.

Uplynul týždeň. Malá Fay sa hrala a džavotala a poťahovala Lassiterove veľké čierne zbrane. Jazdec teraz chodil do withersteenovského domu častejšie ako predtým. Jane zbadala, že sa zmenil, ale bol nemenej milý a šľachetný. Bol tichší a zamyslenejší. Keď sa hral s Fay alebo sa zhováral s Jane, akoby ho ovládalo iné ja, ktoré pozorovalo chladnými, jastrivými očami, ktoré načúvalo, načúvalo stále, akoby klokotavý Jantárový prameň prinášal nejaké posolstvo a chvejúce sa lístie čosi šušotalo. Lassiter už nechodil do dvora na Zvoncovi a nechodil ani po ulici, ani po chodníkoch. Zjavoval sa náhle a nečujne z tmavého tieňa lesíka.

„Nechal som Zvonca v šalvii," povedal raz koncom týždňa. „Musím mu zaniesť vody."

„Prečo ho nenapojíte tu, pri napájadle?" opýtala sa chytro Jane.

„Myslím, že bude pre mňa bezpečnejšie, ak sa prešmyknem cez lesík. Keď som prichádzal zo šalvie, ktosi po mne sliedil."

„Sliedil? A kto?"

„Akýsi chlapík, čo si myslel, že je dobre ukrytý. Ale ja mám dobré oči. A vôbec, Jane," pokračoval temer pošepky, „nebolo by tuším od veci, keby sme hovorili potichšie. Aj vaše ženy špicľujú."

„Lassiter!" vyhŕklo z nej pošepky. „To nemôžem veriť. Moje ženy ma majú rady."

„A čo?" opýtal sa. „Pravdaže vás majú rady. Ale sú to mormónske ženy."

Janina dávna rebelantská oddanosť nesúhlasila s pochybnosťami.

„Tomu ja nikdy neuverím," odpovedala zanovito.

„No dobre, teda sa správajte prirodzene a hovorte prirodzene a o chvíľu - dajte im čas, aby nás počuli - robte sa, že idete tamto k stolu, a potom chytro priskočte k dverám a otvorte ich."

„Urobím to," povedala Jane a zrumenela. Lassiter mal pravdu: nikdy sa nemýlil, nebol by jej to povedal, keby to presne nevedel. Ale Jane sa tak pevne držala svojej viery, že to musela vidieť na vlastné oči: od prírody bola taká, že sa hanbila použiť čo aj len taký malý podvod voči svojim ženám. Hnevala sa, veď to bola hanba pre ňu i pre ne. Potom jej zišla na um čudná myšlienka, ktorá jej na chvíľu zabránila použiť tento neškodný úskok, ktorý ju mrzel, hoci bol oprávnený - porovnala ho s podvodom, ktorý vedome a horlivo uplatnila proti Lassiterovi. Rozdiel jej ohromujúco pripomenul slepotu, ktorú jej Lassiter vyčítal. Úprimnosť, spravodlivosť a milosrdenstvo, o ktorých si myslela, že sú nosné laná, držiace jej dušu pri statočnosti, musela odložiť, ak mala splniť túto čudnú, nepríjemnú povinnosť, ktorá ju tak pobúrila a zmiatla.

Po chvíli sa Jane zhostila svojej krátkej úlohy: smiala sa s Fay a hrala sa s ňou, zhovárala sa s Lassiterom. Potom náročky spomenula knihu, do ktorej si zapisovala záznamy o všetkom, čo sa týkalo jej zásob, a na-

pokon sa pomaly pobrala k stolu, a keď už bola pri dverách, prudko sa zvrtla a otvorila ich dokorán. Tento pohyb len-len že nezhodil z nôh ženu, ktorá za nimi načúvala.
„Hester," oslovila ju prísne, „choď domov, a už sa sem nevracaj."
Jane zatvorila dvere a vrátila s k Lassiterovi. Ledva sa držiac na nohách, položila mu ruku na rameno. Dala mu najavo, že už nepochybuje, a aj to, ako ju táto zákerná nevernosť bolí.
„Špicli! Moje vlastné ženy! ... Ach, aká ohavnosť!" zvolala a oči plné sĺz jej zasvietili.
„Nerád vám to hovorím," odpovedal jej. Pri tých slovách si uvedomila, že ju dlhé chcel od toho ušetriť.
„Už sa zase začala... tá tajomná činnosť."
„Nie, Lassiter - ona nikdy neprestala!"
Tak sa jej konečne zmocnila trpká istota a z withersteenovského domu sa naveky vytratila dôvera. Ženy, ktoré boli Jane Withersteenovej veľmi zaviazané, nemilovali ju o nič menej, nepracovali menej oddane v jej domácnosti, ale otrávili to všetko tisícorakým tajnostkárstvom, potmehúdstvom a úskokmi. Jane raz vybuchla a prichytila ich pri tom, ako ju čudne, s kamennou tvárou, bez váhania klamali. Potom sa už nikdy neprejavila. Odpustila im, lebo ich k tomu dohnali iní. Chudery, sputnané a uväznené Hagary, ako ich len ľutovala! Aká strašná vec ich to sputnala a zapečatila im ústa, keď ich nehrýzlo svedomie a necítili sa vinné voči svojej dobrodinke, ani ich nemrzelo, že sa pomaly uvoľňujú medzi nimi dávne a vzácne putá?
„Zase tá slepota!" skríkla Jane Withersteenová.
„V mojich sestrách i vo mne! ... Ach, bože!"
Nastal čas, keď medzi Janou a jej ženami nepadlo jediné slovo. Bez slova si plnili povinnosti v domácnosti a tajne pokračovali v podvratnej činnosti, na ktorú sa zaviazali. Smútok v dome a zádumčivosť domácej panej, ktorá skalila aj veselú myseľ malej Fay, neprenikli k týmto ženám. Neboli síce šťastné, ale smútok si nepripúšťali. Striehli a načúvali; prijímali a odosielali tajné posolstvá, kradli Janine knihy, záznamy a napokon aj papiere, úradné listiny o jej majetkoch. Boli pritom všetky ticho, žili v akomsi tranze. Potom rad-radom bez vysvetlenia alebo rozlúčky poodchodili z withersteenovského domu a už sa ta nikdy nevrátili.
Zároveň s nimi zmizli aj Janini záhradníci, robotníci na lucerkových poliach a v stajniach, a nežiadali si ani len výplatu. Zo všetkých mormónskych zamestnancov na veľkých pastviskách ostal už len Jerd. Plnil si naďalej svoje povinnosti, ale už nehovoril o zmenách, akoby sa nebolo nič prihodilo.
„Jerd," oslovila ho Jane, „ak nemôžete opatriť všetok dobytok, vyžeňte ho na šalviu. Starajte sa predovšetkým o Čiernu Hviezdu a Noc. Nech sú v dokonalej kondícii. Objazdite ich každý deň a majte ich stále na očiach."
Hoci bola Jane Withersteenová taká veľkorysá, mala svoj majetok rada. Milovala žírne, zelené lány lucerky, farmy a lesík, aj starodávny kamenný dom, aj nádherný, navždy verný Jantárový prameň a z myriady koní každého jedného, teľce, býky a hydinu až po najmenšieho zajačika, čo jej ohlodával zeleninu, ale najväčšmi milovala svoje ušľachtilé arabské žrebce. Ako všetci jazdci na šalviových svahoch, Jane si najväčšmi cenila dve veci: studenú, mäkkú, hnedú vodu, ktorá v divoči-

ne umožňovala život, a kone, ktoré boli časťou toho života. Keď sa jej Lassiter spýtal, čo by bolo z Lassitera, keby nemal zbrane, nespomenul koňa, lebo ten bol časťou jeho samého. A tak Jane milovala Čiernu Hviezdu a Noc, lebo patrilo k jej povahe milovať všetky krásne tvory - azda aj všetky živé tvory; a milovala ich ešte i preto, že sama pochádzala zo šalvie a vštepili do nej, že sa na svojho štvornohého brata môže vždy spoľahnúť. A keď dala Jerdovi rozkaz, aby mal jej obľúbencov vždy dobre zacvičených, mimovoľne sa tým priznávala k predtuche, že bude raz svoje rýchle kone potrebovať.

Lenže Jane teraz nemala kedy dumať nad drôtmi, ktoré sa okolo nej sťahovali. Keď nastali augustové dni, pani Larkinová bola čoraz slabšia: potrebovala stálu opateru. Bolo sa treba starať aj o Fay a aj v dome bolo treba urobiť to najnaliehavejšie. Lassiter zaviedol Zvonca do stajne k ostatným závodným koňom a usiloval sa čo najviac pomáhať Jane. Tešili sa tej zmene. Vždy jej bol poruke, aby jej pomohol. Osud jej dožičil zistiť, že pyšné vyhlásenie o jeho nešikovnosti v stykoch so ženami pramenilo z nesmelosti.

Jeho veľké hnedé ruky boli vycvičené v mnohých úkonoch, ktoré bv mu mohla závidieť neiedna žena. Podelil si prácu s Jane a výdatne jej pomáhal najmä pri opatrovaní pani Larkinovej. Trpela zväčša v noci a neraz to Jane vyrušilo zo spania. Dohodli sa teda, že Lassiter bude pri pani Larkinovej cez deň, keby potrebovala pomoc, a Jane si doplní spánok, o ktorý prišla pri nočnom bdení. Pani Larkinová si jemného Lassitera hneď obľúbila a nepýtajúc sa, kto je - čo je, chválila ho Jane. „Je to dobrý človek a má rád deti," povedala. Aké je smutné počuť túto pravdu o človeku, ktorého Jane pokladala už za strateného! A Lassiter sa predsa vždy znova a znova zjavoval nad ňou a za jeho čiernou pochmúrnou postavou alebo cez ňu presvitalo čosi jasné, čo malo na Jane čudný účinok. Dobro a zlo sa v jej úsudku nepochopiteľne zmiernili. Verila, že zlo sa nemôže vyvinúť v dobro; a predsa: toto bol vrah, čo šľachetnosťou, trpezlivosťou a láskou prevýšil každého, koho doteraz poznala.

Už si takmer ani nespomenula na svoje starosti mimo domu, keď raz včasráno hlásil sa jej na dvore Judkins. Štíhly, tvrdý, ohorený, bradatý, pokrytý hrubou vrstvou prachu a šalvie. Kožené pásiky na zápästí sa mu ligotali od mnohého používania a čižmy mal ošúchané tam, kde sa ich dotýkali strmene: vyzeral ako kráľ všetkých jazdcov. Mal dve pištole a jednu vinchestrovku.

Jane ho privítala prekvapene a priateľsky, postavila pred neho mäso, chlieb a trúnok, a potom zavolala Lassitera, aby sa s ním zvítal. Chlapi si vymenili pohľady a Jane neunikol význam Lassiterovej nevyslovenej dychtivej otázky a Judkinsovej smelej odpovede.

„Kde máte koňa?" opýtal sa Lassiter už nahlas.

„Nechal som ho na svahu," odpovedal Judkins. „Šiel som celou cestou peši a túto noc som spal v šalvii. Zašiel som na to miesto, kde ste mi hovorili, že spávate, ale som na vás nenaďabil."

„Preniesol som sa trochu ďalej k prameňu a teraz chodievam v noci ta."

„Judkins - a čo biele stádo?" opýtala sa chytro Jane.

„S hrdosťou môžem oznámiť, slečna Withersteenová, že som nestratil ani býčka. Hodnú chvíľu po tom, čo

Lassiter zastavil to stádo, už sme nemali nijakú kalamajku. Ba ešte a] šalviové psiská nám dali pokoj. Ale zase začali s tými svetlami nad hrebeňom a s tými obláčikmi dymu, a v noci zas počuť všelijaký hvizdot a lomoz. Ale stádo sa zachovalo jedinečne. A tí moji chlapci! Vravím vám, slečna Withersteenová, sú to ešte decká, ale lepších jazdcov si človek nemôže ani želať. V dedine ma mali na posmech, keď som ich bral. Sú to divosi, a veď viete: chlapci majú lepšie nervy ako dospelý človek - nevedia, aké im hrozí nebezpečenstvo. Lebo netajím - je to nebezpečné. Ale im sa to strašne ráta, tuším tak ako mne - ale teda kamaráti sme, ako sa patrí. Ideme zahnať stádo na druhý koniec prvého priechodu do priesmyku Sklamania. Je tam taká veľká okrúhla dolina a nie sú tam ani výšky, ani nakopené kamene, čo by tým vagabundom pomáhali. Chýli sa aj na dážď. Načas budeme mať vody vyše práva. A uchránime to stádo pred hocikým, okrem Oldringa. Prišiel som po zásoby. Vezmem dvoch jančekov, a keď sa dnes večer zotmie, vyženiem ich von."

„Berte si z komory, čo chcete, Judkins. Lassiter vám pomôže. Som vám nesmierne povďačná... ale... počkajte."

Jane vošla do izby, ktorá kedysi patrila jej otcovi, a z tajnej skrýše v hrubom kamennom múre vybrala vrecko zlata, odniesla ho späť na dvor a dala ho jazdcovi.

„Tu máte, Judkins, a berte to tak, že mne sa to zdá málo za vašu oddanosť. Dajte vašim chlapcom, čo im patrí, a ostatné si ponechajte. Ukryte to. Hádam to bude najmúdrejšie."

„Ach ... slečna Withersteenová!" zvolal jazdec. „Ja by som toľko nezarobil ani za desať rokov. Toľko mi nechodí... nemal by som to brať."

„Vy viete, že som bohatá žena, Judkins. A ja vám zas poviem, že mám málo verných priateľov. Prišli na mňa zlé časy. Pánboh vie, co bude so mnou a s mojím imaním! Teda berte to zlato."

Usmiala sa s porozumením nad jeho mĺkvou vďačnosťou a nechala ho s Lassiterom. O chvíľu ho už počula hovoriť najsamprv ticho, ale potom čoraz hlasnejšie, dodávajúc svojej reči dôraz, búchajúc puškou o kamene. „To je také peklo, o akom sa ani vám, Lassiter, nechyrovalo."

„Ále čo, chlapče," odpovedal Lassiter. „Toto vypove- - danie poslušnosti slečne Withersteenovej sa vám azda vidí zlé, ale ešte to nie je najhoršie. Niektorí títo chlapíci s beľmom na očiach sa tvária, akoby kráčali v tieni samého Krista priamo po slnečnej hradskej, tí teraz môžu navymýšľať a povystrájať také veci, čo naozaj peklom dýchajú."

Jane si zapchala uši a utekala do svojej izby. Tam ani levica v klietke chodila hore-dolu, kým neprišla malá Fay a neobrátila jej temné myšlienky na iné.

Na druhý deň, teplý a dusný, sľubujúci dážď, keď Jane oddychovala na dvore, akýsi jazdec preklusal cez lesík až hore k jasliam. Zoskočil z koňa a podišiel k Jane s tvárou človeka, čo prichádza s dôležitým posolstvom, ale bojí sa, ako ho prijmú. Podľa vysokej, šľachovitej postavy a chudej hnedej tváre Jane spoznala jedného z jej mormónskych jazdcov, Blaka. Bol to ten, o ktorom Judkins už dávnejšie hovoril. Zo všetkých jazdcov, ktorí u nej pracovali, Blake jej bol najväčšmi zaviazaný, a keď pred ňu predstúpil, s klobúkom v ru-

ke a mužne sa usilujúc potlačiť dojatie, bolo vidno, že na to nezabudol.
„Mama umreli, slečna Withersteenová," povedal.
„Ach... Blake!" zvolala Jane a na viac sa nezmohla.
„Umrela napokon bez bolesti, aj sme ju pochovali... konečne už odpočíva, ďakovať bohu!... Prišiel som, že ak ma reku chcete, budem pracovať u vás. Nemyslite si, že som vám mamu spomínal, aby ste mi prejavili sústrasť. Keď ešte žila a vaši jazdci od vás odišli, musel som odísť aj ja. Bál som sa, čo všetko by sa mohlo stať ... myslím, jej... Slečna Withersteenová, my nemôžeme hovoriť o tom, čo sa práve teraz robí..."
„Vy to viete, Blake?"
„Viem toho dosť. Ale chápte ma, musím mlčať ako hrob. Ponúkam vám svoje služby bez vysvetľovania a ospravedlňovania. Som mormón - a dúfam, že dobrý mormón. Ale - sú veci... Je to zbytočné, slečna Withersteenová nemôžem vám povedať, čo by som chcel. Ale vezmete ma späť?"
„Blake!... Viete vy, čo to znamená?"
„Mne je všetko jedno. Už mám dosť toho ... toho ... ukážem vám mormóna, ktorý vám bude verný!"
„Ale, Blake ... ako strašne si za to vytrpíte!"
„Možno. A vy netrpíte?"
„Trpím, a ešte ako!"
„Slečna Withersteenová, je to odo mňa opovážlivosť, keď vám to hovorím, ale poznám vás veľmi dobre a viem, že vy nikdy neustúpite. Ani ja by som neustúpil, keby som bol na vašom mieste. A musím... Voľačo mi našuškáva, že to najhoršie ešte len príde. To je všetko. Viac nemôžem povedať za nijakých okolností. Vezmete ma späť - dovolíte, aby som u vás pracoval - a ukázal všetkým, ako to myslím?"
„Som šťastná, že to počujem, Blake. Ako ma len urazilo, keď ma moji jazdci opustili!" Jane cítila, že jej do očí vstupujú horúce slzy a kotúľajú sa jej po rukách. „Tak som si ich vážila ... tak veľmi som sa usilovala byť k nim dobrá. A ani jeden z nich nebol ku mne úprimný. Vy ste sa pričinili o to, aby mi bolo ľahšie im odpustiť. Možno nejeden z nich cíti naozaj tak ako vy, ale sa neodváži ku mne vrátiť. A predsa si netrúfam vziať vás späť, Blake. Hoci by som vás veľmi potrebovala."
„Tak to teda urobte. Ak chcete, aby váš život bol poučením pre mormónske ženy, dovoľte, aby bol môj poučením pre mužov. Čo je pravda, to je pravda. Verím vám a ponúkam vám svoj život, aby som to dokázal."
„Chcete naznačiť, že vás to bude stáť život?" šepkala Jane so zatajeným dychom.
„Nehovorme už o tom. Chcem sa k vám vrátiť. Chcem pre vás urobiť len to, čo v kútiku srdca by chcel urobiť každý jazdec ... Slečna Withersteenová, dúfal som, že vám nebudem musieť povedať, že mi matka na smrteľnej posteli prikazovala, aby som sa nebál. Vedela, ako ma tá vec trápi... ona mi povedala, aby som sa vrátil... Vezmete ma?"
„Požehnaj vás boh, Blake! Áno, vezmem vás späť. A prijmete ... prijmete odo mňa zlato?"
„Slečna Withersteenová!"
„Práve som dala Judkinsovi vrecko zlata. Dám aj vám. Ak ho nechcete vziať, nesmiete sa vrátiť. Mohli by ste pracovať u mňa niekoľko mesiacov ... týždňov ... dní, kým nevypukne búrka. A potom nebudete mať nič,

iba nenávisť vašich ľudí. Postarám sa, aby ste vy neostali v núdzi a ja aby som si nerobila nekonečné výčitky. Dám vám zlato, ktoré môžete ukryť... až príde na to čas."
„Nuž, ak tak chcete," odpovedal Blake. „Ale viete, že mne ani na um nezišlo, aby som si pýtal plácu. A ešte niečo, slečna Withersteenová. Chcem sa stretnúť s tým Lassiterom. Je tu?"
„Áno, ale ... Blake ... načo ... ho potrebujete? Prečo?" spýtala sa Jane celá ustarostená. „Môžem s ním prehovoriť ja... môžem sa s ním o vás pozhovárať."
„To nepôjde. Chcem... musím mu to povedať sám. Kde je?
„Lassiter je u pani Larkinovej. Je chorá. Zavolám ho," odpovedala Jane, podišla ku dverám a zavolala jazdca. Mäkký, melodický cvengot predchádzal jeho krok - a potom jeho vysoká postava prekročila prah.
„Lassiter, je tu Blake, môj dávny jazdec. Vrátil sa ku mne a chce s vami hovoriť."
Blakova hnedá tvár zbledla ako stena.
„Áno, musel som s vami hovoriť," povedal chytro. „Volám sa Blake. Som mormón a jazdec. Nedávno som odišiel od slečny Withersteenovéj. A teraz som ju prišiel poprosiť, aby ma vzala späť. Vás nepoznám, ale viem, čo ste. A teda vám musím povedať do očí toto: Tejto žene by nikdy nenapadlo, aby si o mne myslela a tobôž ma podozrievala, že som špicľ. Nevedela by si predstaviť, že by som sa mohol dopustiť takej špinavosti, že by som sem prišiel, aby som vás poza bučky zastrelil. Jane Withersteenová nie je tak založená... Teda preto som sem neprišiel. Chcem jej pomôcť... zahamovať toto všetko spolu s Judkinsom a ... a s vami. Ide len o to, či mi veríte."
„Myslím, že vám verím," odpovedal Lassiter. V akom protiklade bola táto pomalá chladná reč s Blakovými vzrušenými, impulzívnymi slovami. „Len nie tak zhurta! Pozrite, Blake, a zapíšte si to za uši. Lassiter mal už do činenia s čudnými mormónmi! A možno..."
„Blake," prerušila ho Jane v nervóznej úzkosti, aby sa už skončila táto výmena názorov, o ktorej tušila, že je preňho skúškou odvahy. „Choďte a chytro mi doneste hlásenie o mojich koňoch."
„Slečna Withersteenová!... Myslíte to veľké stádo - dolu v poli, očistenom od šalvie?".
„Pravdaže," odvetila Jane. „Všetky moje kone sú tam okrem plnokrvných, ktoré si nechávam tu."
„Teda vy ste o tom ... nepočuli?"
„Čo som mala počuť? Nepočula! Čo sa s nimi stalo?"
„Sú preč, slečna Withersteenová, zmizli pred desiatimi dňami. Povedal mi to Dorn a ja som tam klusal, aby som sa presvedčil na vlastné oči."
„Vedeli ste o tom... Lassiter?" opýtala sa Jane a zvrtla sa k nemu.
„Nuž hej... Ale čo by ste z toho mali, keby som vám to bol povedal?"
Lassiter odvrátil tvár, Blake si skúmavo prezeral kamenné dlaždice pri nohách, a Jane pochopila, že nevdojak odhalila, čo nemala. Zúfalo bojovala, ale z takého úderu sa nemohla hneď spamätať.
„Moje kone! Moje kone! Čo sa s nimi stalo?"
„Dorn mi povedal, vraj jazdci mu rozprávali, že je to ďalšia Oldringova lúpež... A ja som kone stopoval celé míle až po priesmyk Sklamania."
„Červené stádo je preč! Moje kone sú preč! Najbliž-

šie pôjde biele stádo. To ešte vydržím. Ale keby som mala stratiť Čiernu Hviezdu a Noc, to by bolo, akoby som sa mala rozlúčiť s vlastným telom a krvou. Lassiter! Blake! Hrozí mi, že prídem o svoje závodné kone?"
„Každý zlodej... alebo ... alebo ... hocikto, kto by vám chcel ukradnúť kone, chcel by predovšetkým vraníky," povedal Lassiter. Jeho vyhýbavá odpoveď bola viac ako kladná. Druhý jazdec len chmúrne prikyvoval.
„Ach! Ach!" Jane Withersteenová len vykríkla a nezmohla sa na slovo.
„Mám sa o vraníky postarať?" opýtal sa Blake.
„O jedného jazdca viac Judkinsovi veľmi nepomôže. Ale mohol by som strážiť Čiernu Hviezdu a Noc, keď si ich tak veľmi ceníte."
„Že či si ich cením! Milujem svoje závodné kone, Blake. A okrem toho mám aj inakšiu príčinu, prečo ich nesmiem stratiť. Choďte do stajní. Choďte každý deň s Jerdom, keď bude kone zacvičovať, a nespúšťajte ich z očí. Ak sa mi chcete zavďačiť... získať moju vďačnosť, strážte mi moje závodné kone."
Keď Blake vysadol na koňa a vyšiel zo dvora, Lassiter pozrel na Jane s úsmevom, ktorý bol čo deň zriedkavejší.
„Zdá sa mi, ako hovorí Blake, že si tie kone naozaj veľmi ceníte. Netvrdím, že tie vaše araby nie sú najkrajšie kone, aké som kedy videl. Ale Zvonec rozhodne predbehne Noc a pobeží zarovno s Čiernou Hviezdou."
„Nedráždite ma, Lassiter, prosím vás. Som hotová - chorá. Zvonec je rýchly, ale nemôže sa rovnať vraníkom, a vy to viete. Vyrovná sa im len Divoch."
„Stavím sa, že to veľké kostnaté zviera dokáže viac, ako ukázať kopytá vašim čiernym závodným koňom. Vonku na šalvii, pri dlhej honbe, by Divoch položil vašich miláčikov na lopatky."
„Nie, nie," odporovala netrpezlivo Jane. „Prečo to toľko opakujete, Lassiter? Viem, že ma občas dráždite, a verím, že je to len z priateľstva. Vždy sa usilujete zbaviť má starosti. Ale keď už toľko ráz spomínate moje závodné kone, iste tým chcete povedať viac?"
„Tuším máte pravdu." Lassiter sa zháčil a po tisíci raz začal v jej prítomnosti krútiť čiernym sombrerom, akoby rátal strieborné ozdoby na jeho stuhe. „Nuž, Jane, trocha vám čítam myšlienky."
„Myslíte, že by som mala ujsť z domu - z Cottonwoodsu - od hraníc Utahu?"
„Myslím. A keby ste to urobili a ušli by ste s vraníkmi, nerád by som bol, keby Divoch ostal tu v šalvii. Divoch by vás dobehol. Viem, že ho mal Venters. Ale človek nikdy nevie. Možno ho už nemá ... Konečne - dejú sa tu čudné veci, a možno sa aj s Ventersom prihodila taká čudná vec."
„Boh sám vie, že máte pravdu! ... Chudáčisko Bern, ako dlho je už preč! V tých starostiach som naňho celkom zabudla. Ale veľmi sa oňho nebojím, Lassiter. Počula som od svojich jazdcov, že je dravý ani vlk...
A pokiaľ ide o to, že mi čítate myšlienky... nuž váš návrh ma privádza na novú myšlienku, ktorá sa mi zjavovala len vo sne. Spomínam si, že sa mi snívalo o tom, ako som utekala z tohto divokého kraja, Lassiter. Mávam čudné sny. Nie som vždy praktická a nemyslím na mnohé svoje povinnosti, ako ste mi raz povedali. Napríklad - keby som mala odvahu ... keby som mala odvahu, požiadala by som vás, aby ste osed-

lali vraníky, odišli so mnou a... schovali ma."
„Jane!"
Jazdcova slnkom opálená tvár zbledla ako stena. Jane niekoľko ráz videla, že Lassiter stratil svoj chladný pokoj: keď sa stretol s malou Fay, keď prišiel na to, ako a prečo začal ľúbiť aj dieťa aj paniu, keď stál nad hrobom Milly Ernovej. Ale to všetko sa nedalo ani len porovnať s jeho terajším rozčúlením. Lassiter nielenže zbledol - nielenže zmeravel, nielenže stratil svoju rozvážnosť, ale zrazu ju prudko, dychtivo schytil do náručia a pritisol si ju na prsia.
„Lassiter!" skríkla celá v triaške. Stalo sa čosi, za čo nemohla viniť nikoho, len seba. Ako bleskom zasiahnutý a oslabnutý, vo chvíli ju pustil. „Odpusťte!" pokračovala Jane. „Vždy zabúdam na vaše city. Myslela som na vás ako na svojho verného priateľa. Vždy z vás robím čosi viac ako človeka... ale... to s tým útekom ... to som myslela naozaj. Som zdrvená, chorá z tohto ... tohto ... Ach, v srdci mi rastie čosi trpké a čierne!"
„Dočerta, Jane," povedal a zhlboka vydýchol, „veď vy nemôžete odísť. Z vašich slov si musím uvedomiť, že keby som vás chcel uniesť... takto, bolo by to ako nerozumný únos. Možno už sám neviem, čo chcem... ale najhoršie je, že vy nemôžete odtiaľto odísť."
„Lassiter!... Čo tým vlastne chcete povedať? Veď ja som celkom slobodná žena."
„Vôbec nie ste slobodná žena... Tuším vám to musím predsa povedať!"
„Povedzte mi všetko. Tá neistota zo mňa robí zbabelca. Viera a nádej - slepá láska, ak tak chcete, tá zo mňa robí takého bedára. Ráno, keď sa prebudím, ešte vždy verím. No ako pribúda hodín, pribúdajú i pochybnosti a strach, a nenávisť, ten čierny netopier, čo sa mi zahrýza hlbšie a hlbšie do srdca. Potom nadíde noc... a ja sa len modlím a modlím za všetkých, aj za seba ... zaspím ... a prebudím sa znova slobodná, dôverčivá, statočná, aby som mohla veriť... dúfať! A potom, ach bože môj! Rastiem a žijem tisíc rokov, kým zasa nenadíde noc! ... Ale ak vo mne chcete vidieť ženu, povedzte mi, prečo nemôžem odísť ... povedzte, čo ešte môžem stratiť... povedzte mi to najhoršie."
„Pozorujú vás, Jane. Neurobíte jediný krok, iba ak ste ukrytá v dome, aby vás nevideli ostražité oči. Topoľový háj je plný prikrádajúcich a plaziacich sa chlapov. Sú ani Indiáni v tráve. Keď ste boli na koni, čo v ostatnom čase nebolo často, šalvia bola plná plaziacich sa ľudí. Po nociach vám zalezú pod obloky, do dvora, a hádam aj do domu. Veď viete, Jane Withersteenová, že nikdy nezatvárate dvere na kľúč! Tento lesík sa hmýri tajomnými udalosťami ani včelí úľ. To ešte nič neznamená, že ak sa ja vyhnem tým špicľom, vyhnú sa aj oni mne, Jane. Budú ma chcieť zabiť, to je jasné. Ale možno je rovnako ťažko streliť ma do chrbta ako do tváre. Nateraz, pokiaľ viem, im stačí, keď ma pozorujú. To všetko znamená, Jane, že vás majú na muške. Neujdete im... aspoň nie teraz. Možno neskôr, ak budete na mizine, budete môcť odísť. Ale ani to ešte nie je isté. Stratíte aj dobytok, čo vám ešte ostal, Jane... aj dom, aj pozemky... a Jantárový prameň. Neukryjete už ani vrecko zlata! Lebo tajne ho nevynesiete z domu ani vo dne, ani v noci, neukryjete ho, ani ho nezakopete, iba ak s ním odcválate. Stratíte azda všetko. Hovorím vám to preto, Jane, lebo dúfam,

že budete pripravená, keď príde to najhoršie. Raz som vám už povedal, že je vo mne taká čudná sila, ktorou viem veci vycítiť!"
„Čo môžem robiť, Lassiter?"
„Tuším nič, iba vedieť, čo príde, a čakať ako zver. Keby ste mi dovolili, aby som navštívil Tulla a pobudol uňho trocha dlhšie ..."
„Pst! ... Pst!..." šepla.
„Napokon by vám ani to nepomohlo."
„Čo to má znamenať? Ach, čo to má znamenať? Som dcérou svojho otca ... som mormónka, a predsa to nechápem! Nespreneverila som sa náboženstvu... povinnosti. Dlhé roky som dávala dobrovoľne a z plného srdca. Keď mi otec umrel, bola som bohatá. Ak som bohatá aj teraz, je to preto, že som si nenašla spôsob, ako sa stať chudobnou. Čo som ja, aké mám majetky, že dali do pohybu toľké sily tajného útlaku?"
„Za tým všetkým väzí myšlienka založiť rišu, Jane."
„Ale, Lassiter, veď ja by som dala aj dobrovoľne ... všetko, čo mám, aby som odvrátila túto ... ohavnú vec. Keby som dala... viera by mi ostala. Veď azda moji cirkevníci... myslia na moju dušu? Ak sa v nich sklamem..."
„Buďte ticho, dieťa!" povedal Lassiter s temnou dôstojnosťou, v ktorej bolo aj trocha ľútosti. „Ste žena, pekná, veľká a silná, a vaše srdce sa vyrovná vašej postave. Ale rozmýšľate ako dieťa. Poviem vám ešte čosi... a potom dosť. Už to nikdy nespomeniem. Spomedzi tisícov žien ste jediná, ktorá sa postavila proti svojim cirkevníkom. Dôkladne vás preskúšali a nepochodili ani s presviedčaním, a napokon ani s hrozbami. Teraz sa stretnete s chladnou oceľou vôle, takou vzdialenou od kresťanstva, ako je vesmír široký. Zničia vás. Zmocnia sa vášho tela, dajú ho nejakému chlapovi, a ak to bude možné, dokážu, aby privádzalo na svet deti. Ale vaša duša? ... Čo sa oni starajú o vašu dušu?"

SAMOTA A BÚRKA

Venters sa vo svojej skrytej doline prebudil zo spania; v ušiach mu zneli nespočetné nápevy vtákov-posmievačov, ktoré džavotali na plné hrdlo, oči mu otvoril nádherný zlatý prúd slnečného svetla, čo žiaril cez kamenný most. Okruh skál, obklopujúci údolie Prekvapenia, ležal zahalený do ranného oparu, usadeného ako bledobelasá hmla hlboko pozdĺž terás, a našuchorené mračno plávalo popri násypoch. Dubový les uprostred tvoril chocholatý a kučeravý zlatý ovál.
Pod smrekmi videl Bess. Odkedy sa jej už celkom vrátilo zdravie, vstávala vždy skoro ráno. Práve kŕmila jariabka, ktorého si skrotila. A pokúšala sa skrotiť aj vtáky-posmievače. Poletovali jej v konároch nad hlavou a niektoré prestali spievať, zlietli dolu a ostýchavo skackali okolo čipčiaceho jariabka. V tráve sa krčili sivé a biele zajačiky, vše čosi chrumkali, vše so stúlenými ušami pozorovali psov.
Ventersov rýchly pohľad zachytil v jasnejúcej doline aj Bess, aj jej miláčikov, aj Ringa a Whitieho. Preletel ponad všetkým, znova sa vrátil a spočinul na dievčati. Zmenila sa. K čiernym nohaviciam a blúzke si obula

ešte mokasíny vlastnej výroby, ale už nevyzerala ako chlapec. Ľudské oko by si už nemohlo nevšimnúť zaoblené kontúry ženy. Zmenila sa: stala sa pôvabnejšiou a krajšou. Z vlasov jej žiarilo teplé zlato a na priesvitne tmavohnedých lícach jej žiaril nádych červene. Náznak krásy pier a očí, ktorá bola predtým len iluzórna, len ako prísľub, stala sa živou skutočnosťou. Harmonicky zapadla do tej nádhernej scenérie: bola ako údolie Prekvapenia - divoká a krásna.

Venters vyskočil zo svojej jaskyne, aby začal nový deň.

Odložil svoju cestu do Cottonwoodsu, kým neprejdú letné dažde. Mali nastať už onedlho. Ale až do ich príchodu, a kým nebude treba ísť do dediny, ukryl v najtajnejšom kúte svojho mozgu akúkoľvek myšlienku na nebezpečenstvo, na svoj predošlý a takmer aj na prítomný život. Stačilo, keď ho žil. Nechcel vedieť, čo sa skrýva v hmlistej a ďalekej budúcnosti. Údolie Prekvapenia ho očarilo. V tomto domove skalných obyvateľov bol pokoj, tíš a samota, a ešte čosi, také divukrásne ako zlatý ranný lúč slnečného svetla, nad čím sa neodvážil premýšľať tak dlho, aby to pochopil.

Keď býval sám, nenávidel samotu, a teraz ju začínal milovať. Pohltil do seba čosi z tejto doliny svetiel a tieňov. Ale z dievčaťa pohlcoval ešte viac.

Tento deň sa podobal mnohým predošlým dňom. Keďže Venters nemal náčinie na stavbu alebo obrábanie terás, nerobil nič. Okrem toho najjednoduchšieho varenia nemal nijaké povinnosti. A keďže neboli povinnosti, nebol ani systém. Začali s Bess jedno, nechali to tak, začali niečo iné, zasa to nechali; a potom už len ležali pod smrekmi a prizerali sa, ako veľké chmáry majestátne plávajú pozdĺž valov, a len snívali a snívali. Dolina bola zlatý, slnkom zaliaty svet. Bola tichá. Vzdychy vetra, čipot jariabkov a spev vtákov, ba ešte aj zriedkavý a ojedinelý dutý praskot uvoľneného zvetraného kameňa, robili ticho tejto samoty len hutnejším a hlbším.

Venters a Bess sa v myšlienkach túlali kade-tade.

„Rozprával som vám o svojom koni Divochovi, Bess?" opýtal sa Venters.

„Stokrát," odpovedala.

„Ach, naozaj? Zabudol som. Rád by som vám ho ukázal. Unesie nás oboch."

„Rada by som si na ňom zajazdila. Vie cválať?"

„Že cválať? Je to diabol. Najrýchlejší kôň na šalvii! Dúfam, že ostal v kaňone."

„Iste ostal."

Odišli z tábora, aby sa poprechádzali pozdĺž terás osikových roklín pod žiarivými stenami. Ring a Whitie sa tmolili pred nimi, často sa obzerali, často cupotali späť s otvoreným pyskom a slávnostnými, šťastnými očami. Venters zdvihol zrak k velikánskemu oblúku nad vchodom do doliny, Bess sledovala očami jeho pohľad a obaja boli ticho. Most neraz nadlho upútal ich pozornosť. Dnes ich zaujal orol, letiaci vo výšinách.

„Ako len plachtí!" zvolala Bess. „Ktovie, kde má družku?"

„Sedí v hniezde. Je na moste v pukline neďaleko vrcholca. Často ju vídam. Je skoro celkom biela."

Prechádzali sa ďalej po terase až do tienistého, slnkom presvieteného lesa. Hnedý vtáčik zatrepotal krídlami a zaspieval v kríčku. Bess nazrela pomedzi lístie.

„Pozrite! Hniezdo a štyri vtáčatá. Neboja sa nás. Pozrite, ako otvárajú zobáčiky. Sú hladné."
Zajace zašuchorili v suchom raždí a cupotali preč. Les bol plný ospanlivého bzukotu hmyzu. Drobné fialové bodky utekajúcich jariabkov prekrížili čistinu. A zo skrýš doliehalo milé cipčanie. Ľahký krok Bess vyrušil spiacu jašteričku, ktorá bežala po lístí preč. Pustila sa za ňou a chytila ju, štíhlučkú, neurčitej farby, ale neslýchanej krásy.
„Oči má ani drahokamy," povedala. „Bojí sa ako zajac. Veď ťa nezjeme. Na ... hybaj het."
Zurčiaca voda zaviedla im kroky dolu do plytkej zatienenej rokliny, kde hnedý potôčik mäkko zurkotal ponad zamšené kamene. Skalnatý breh vrúbili záplavy čudných sivých žiab s bielymi fliačkami a čiernymi očami, ktoré odskočili, len keď sa k nim človek celkom priblížil. Potom Ventersove oči objavili tenučkého a veľmi dlhého zeleného hada, obkrúteného okolo mladého stromca. Prichádzali k nemu bližšie a bližšie, až pokým im nebol na dotyk. Had sa nebál a pozoroval ich trblietavými očami.
„Je krásny," povelala Bess. „A aký krotký! Ja som si myslela, že hady vždy ujdú."
„Nie. Tu ani len zajace neutekajú, iba ak ich naháňajú psi."
Putovali ďalej a ďalej až k divokému zmätku nakopených a rozdrvených skalných úlomkov na západnom konci doliny. V ušiach im dunel hukot strácajúcej sa rieky. Namáhavo si kliesnili cestu v tomto skalnom bludisku, škriabali sa hore, spúšťali dolu, zastavovali sa, aby si nazbierali divo rastúcich sliviek a veľké levanduľovobelasé ľalie, a potom len pokračovali v ceste, ako sa im zachcelo. Raz ich viedla pomalá, inokedy dychtivá vnímavosť.
„Ach, tamto sa vyškriabme!" zvolala Bess a ukázala hore na malý kúsok terasy, ktorá ostala zelená a tienistá medzi velikánskymi podperami rozrumenenej skaly. A vyliezli k tomu kútiku, oddýchli si tam a dívali sa ponad dolinu na hadiaci sa stĺp belasého dymu ich táborového ohňa. No neliezli sem pre chladivý tieň, bujnú trávu a krásny výhľad. Neboli by vedeli povedať, čo ich tam ťahá, ale nech to bolo hocičo, boli spokojní.
Bess, ľahká a istá ani kamzík, cupkala dolu Ventersovi v pätách; a ako pokračovali v ceste, volajúc na psov, zasnené oči naširoko otvorené, počúvali vietor a včely, svrčky a vtáky.
Určitý čas Ring a Whitie bežali prví, potom išiel prvý Venters a napokon Bess; a nezáležalo na tom, kade idú. Vyšli z tieňa dubov, pretkávaného slnečnými lúčmi, zľahka sa dotkli dlhej trávy na lúkach, vošli medzi zelené a voňavé rozknísané vŕby, aby konečne zastali pod velikánskymi starými topoľmi, kde už kutili bobry.
Tu si oddýchli a prizerali sa. Hrádzou z haluzia, kmeňov, blata a kameňa zahatali rieku a utvorili malé jazierko. Okrúhle, neopracované chyže im trčali z vody. Bobry boli bojazlivé ako zajace. Ale postupne, keď si Venters a Bess kľakli a pridržali psov, bobry sa vynorili a plávali s brvnami, ohlodávali topole, utľapkávali hlinené múry chvostmi, podobnými veslám, ktoré sa leskli a žiarili na slnku, a pokračovali v svojej čudnej, vytrvalej robote. Boli to budovatelia. Jazero bolo hlinená baňa a najbližšie okolie rozrýpaná a mŕtva oblasť, ale bol to dobrý domov a skvostné

zvieratá.
„Pozrite na tamtoho - vesluje v blate," ozvala sa Bess. „A tamto! Pozrite, ako sa ponára! Počúvajte, ako hlodajú! Človek by sa nazdal, že si dolámu zuby. Ako je to možné, že vydržia aj pod vodou aj vonku?" Zasmiala sa.
Keď sa Venters a Bess pobrali ďalej, a tentoraz možno už nie tak naverímboha, zamierili pomalým krokom k jaskyni skalných obyvateľov, kam mali predovšetkým namierené.
Neprehľadná húština a dlhý prašný svah s drobnými kúskami zvetranej skaly, strmý kamenný výčnelok a vydraté schody, všetko to dalo Bess hodne námahy, kým to zliezla. Ale celá udychčaná, s horiacimi lícami, natešenými očami, ruka v ruke s Ventersom predsa len vyšla na terasu. Tu si oddýchli. Nádherná dolina sa pod nimi trblietala miliónmi lístočkov vo vetre, ligotajúcimi sa na slnku, a mohutný most sa týčil k nebu, korunovaný belasou oblohou. Lenže Bess nikdy dlho neoddychovala. Onedlho sa pobrala na ďalší prieskum, a Venters šiel za ňou; z kútov a políc povyťahovala množstvo neumele modelovaných a pomaľovaných hrncov, a on ich niesol. Nazerali dolu do tmavých dier Kiwasov a Bess radostne hodila kameň a čakala, kedy sa ozve oneskorený dutý zvuk. Nazerali do malých guľatých domcov, ani osích hniezd z hliny, a spytovali sa v duchu, či to boli nádoby na zrno, kolísky alebo niečo iné; vliezli do väčších domov a smiali sa, keď narazili hlavou do nízkeho krovu, a prehŕňali sa v prachu na zemi. A vyťahovali z prachu a tmy celé náručia pokladov a vynášali ich na svetlo. Našli tam pazúriky, kamene a čudné ohnuté paličky a hrnce; a poskrúcané povrazy z trávy, ktoré sa im mrvili v ruke, a kúsky bieleho kameňa, čo sa pri dotyku rozsypali v prach a akoby sa boli rozplynuli v povetrí.
„To biele boli kosti," povedal pomaly Venters. „Kosti obyvateľa skál."
„Nie!" skríkla Bess.
„Tu je ďalšia. Pozrite! ... Pah! Suchý oblak prachu! To je kosť."
Potom Ventersova prostá detinská nálada - akoby bol divoch, ktorý vidí, ale nemyslí - ustúpila zásahu civilizovaných myšlienok. Svet nebol stvorený na to, aby sa s ním človek jediný deň hral, vymýšľal alebo sa mu len nečinne prizeral. Svet bol starý. Nikde si človek nevedel lepšie predstaviť, aký je starý, ako v tejto veľkánskej mĺkvej mohyle. Sivý popol vo Ventersovej ruke bol kedysi kosťou ľudského tvora, ako je on sám. Bledá temrava jaskyne kedysi dávno dávala tieň ľuďom. Videl, že aj Bess je tým ohromená - nemohla v takýchto chvíľach uniknúť svojmu cítiacemu, žijúcemu a premýšľajúcemu osudu.
„Tu kedysi žili ľudia, Bern," povedala s rozšírenými, zadumanými očami.
„Áno," odpovedal.
„Ako dávno to bolo?"
„Pred tisíc alebo aj viac rokmi."
„Akí to boli ľudia?"
„Obyvatelia skál. Chlapi, čo mali nepriateľov, a postavili si domov mimo ich dosahu."
„Museli bojovať?"
„Áno."
„Za čo bojovali?"
„Za to, aby mohli žiť. Za svoje domovy, potravu,

deti, rodičov ... za svoje ženy!"
„Zmenil sa trocha svet za tisíc rokov?"
„Neviem ... možno len veľmi málo."
„A ľudia?"
„Dúfam, že áno ... myslím, že áno."
„Všeličo mi vŕta v hlave," pokračovala a smutný záblesk jej očí vyjavil Ventersovi, čo si myslí. „Jazdila som popri hraniciach Utahu. Videla som všelijakých ľudí... dozvedela som sa, ako žijú ... ale iste ich žije na svete oveľa viac. Mala som knihy a študovala som z nich. Ale to mi nie je na nič. Chcem ísť do šíreho sveta a chcem to vidieť. Ale ešte väčšmi chcem ostať tu. Čo s nami len bude? Sme obyvateľmi skál? Sme tu celkom sami. Som šťastná, keď na nič nemyslím. Tieto kosti... čo sa obracajú v prach... je mi z nich nanič a trocha sa ich bojím. Mali ľudia, čo tu kedysi bývali, tiež také pocity ako my? Aký bol z toho osoh, že vôbec žili? Veď sú už dávno preč! Načo sme na svete ... my všetci?"
„Žiadate odo mňa viac, ako vám môžem povedať, Bess. Je to nad moje sily. Lenže kedysi tu bol smiech ... a teraz je tu ticho. Kedysi bol život... a teraz je smrť. Ľudia tu vykresali tie chodníky, obrúsili tieto hlavice šípov a mlynské kamene, uplietli povrazy, ktoré sme našli, a nechali si tu kosti, aby sa nám rozsypali medzi prstami. Pokiaľ ide o čas, všetko to mohlo byť včera. Ale my sme tu dnes. Možno sme na rebríčku ľudských tvorov vyššie - sme azda inteligentnejší. Ale ktože ho vie? Nemôžeme byť vyššie v tých veciach, pre ktoré sa vôbec žije."
„A prečo vlastne ľudia žijú?"
„Nuž ... hádam pre príbuzných, priateľstvo ... lásku."
„Lásku?"
„Áno. Lásku muža k žene - lásku ženy k mužovi. To je podstata, zmysel, to najlepšie zo života samého."
Viac nepovedala. Zadumanie v jej pohľade prešlo v smútok.
„No, ale už poďme," ozval sa Venters.
Pohyb ju prebral k životu. Po jeho boku, držiac ho za ruku, skackala po výstupoch, utekala dolu po strmom svahu mrviaceho sa kamenia, z oblaku prachu a zároveň z bledého súmraku.
„Prekonali sme zosun," skríkla.
Miniatúrna lavína prašťala a hučala a rozrumila sa v beztvarú masu na úpätí svahu. Vietor unášal žltý prach ako tmu jaskyne, lenže nie takú nemennú; hukot sa odrážal ozvenou o skalu, zvrtol sa, vrátil sa späť a znova sa ozval, aby zamrel v prázdnote. Dolu na slnečnej terase bola iná atmosféra. Ring a Whitie skackali okolo Bess. Zase bola usmiata, veselá, bezstarostná, so snivou náladou v kútikoch očí.
„Bess, toto som nevidel od minulého leta. Pozrite!" povedal Venters a ukázal na zúbkovaný okraj valiacich sa fialových mračien, čo nazerali ponad západnú stenu.
„Môžeme čakať búrku."
„Oj, dúfam, že nie. Ja sa búrky bojím."
„Naozaj? Prečo?"
„Boli ste už niekedy v úžľabine medzi vysokými stenami za veľkej búrky?"
„Nie, keď tak o tom uvažujem, nebol som."
„Nuž, to je vám strašné. Každé leto prežívam smrteľný strach a schovávam sa do tmy. Búrky hore v šalvii sú kruté, ale nemožno ich ani len porovnať s búr-

kami tu dolu v kaňonoch. A v tejto malej doline - ozvena preskakuje sem a tam, že vám ide prasknúť bubienok."
„Tu sme v úplnom bezpečí, Bess."
„Viem. Ale to s tým nemá nič spoločné. Aby som bola úprimná, bojím sa bleskov a hromov a pri úderoch hromu ma vždy rozbolí hlava. Ak bude prudká búrka, budete pri mne?"
„Áno."
Keď sa vrátili do tábora, schyľovalo sa k večeru a bolo neobyčajne dusno. Osikové lístie nepohol jediný závan vzduchu, a keď sa lístie nehýbalo, vzduch naozaj stál. Tmavofialové mračná sa temer nebadane valili zo západu.
„Čo máme na večeru?" opýtala sa Bess.
„Zajaca."
„Bern, nemohli by ste si vymyslieť nejaký nový spôsob varenia zajaca?" pokračovala vážne.
„Co myslíte, čo som - dáky čarodej?" odvetil Venters.
„Neodvážila by som sa vám to povedať. Ale chcete, aby sa zo mňa stal zajac, Bern?"
V očiach jej zasvietil tmavobelasý, veselý záblesk a pootvorila pery; potom sa rozosmiala. V tej chvíli bola naivná a chutná.
„Zdá sa, že by vám to veľmi sedelo," odpovedal Venters. „Ste zdravá a mocná... a začínate byť veľmi pekná."
Bolo to čosi ako kompliment, aký jej nikdy predtým nepovedal, a hneď sa v ňom prebudila zvedavosť, ako na ňu zapôsobí. Bess vytreštila oči, akoby neverila vlastným ušiam, pomaly sa zapálila a v šťastnom pomykove celkom stratila istotu.
„Najlepšie bude, ak sa hneď vyberiem," pokračoval, „a donesiem nejaký proviant z Cottonwoodsu."
Povaha jej rozčúlenia sa prekvapivo rýchlo zmenila, a on si vyčítal, že bol taký strohý.
„Nie, nie, nechoďte!" prosila ho. „S tým zajacom .. .• to som nemyslela vážne. Len... len som chcela povedať ... čosi smiešne. Nenechávajte ma tu samu!"
„Ale raz len budem musieť ísť, Bess."
„Tak vyčkajte. Vyčkajte, kým prejde búrka."
Fialový breh mračna zatienil dolný okraj zapadajúceho slnka, plazil sa čoraz vyššie, zatemňujúc jeho ohnivočervené srdce, až napokon prešiel ponad nerovný kosák horného okraja.
Intenzívna mŕtva tíš sa prebudila v dlhý, hlboký, burácajúci rachot hromu.
„Ach!" zvolala nervózne Bess.
„Aj predtým sme videli veľké čierne mračná, a nepršalo," povedal Venters. „Ale o tom hrome nemôže byť pochybností. Blíži sa búrka. Ja sa teším. Každý jazdec na šalvii sa poteší, keď začuje ten hrom."
Venters a Bess dojedli jednoduchú večeru a vykonali si niekoľko povinností okolo tábora, potom sa obrátili tvárou k terase, k doline na západe, aby sa prizerali a čakali, kedy sa priblíži búrka.
Bolo treba mať dobré oči, aby človek videl vo fialových mračnách nejaký pohyb. Tmavá línia mračien prenikala hore do zlatočerveného oparu posledných záblesku zapadnutého slnka. Spod západnej steny ponad údolie tiahol sa tieň. Nežné strieborné smreky s vrchovcami končitými ani šípy týčili sa vzpriamené a nehybné ako z ocele; lístie osiky, od prírody ovisnu-

té a roztrasené, viselo nevládne a oťažené; nepohlo sa ani najmenšie stebielko trávy. Z rokliny doliehal nežný špľachot vody. A hneď zas zo západu ticho, tlmene a hrmotavo zadunel hrom.
Vlna, záchvev svetla,. chvenie a vírenie osikového lístia, ako keď sa na mori približuje bríza, preniklo zo západu krížom cez dolinu; a pokoj, mŕtvu tíš a dusno odvial chladivý vietor.
Nočný vták s kaňonu svojím jasným a melancholickým nápevom oznamoval súmrak. A zo všetkých útesov sa šíril tlmený šušot, ston a kviľba vetra, čo spieval v priehlbinách. Na západe sa po oblohe vyvalila mohutná záplava mračien. Vpredu bola fialová a čierna, uprostred sivá, napučaná, šíriaca sa nesmiernosť, preniknutá búrkou. Bola tmavá, zlostná, hrozivá. Akoby sa za ňou tisla a vŕšila všetka sila vetrov, valila sa mohutne po oblohe. Podchvíľou sa zapálila červená žiara, zasvietila zo západu na východ a zhasla. Potom z najtmavšej čierňavy fialového mračna zadunelo. Akoby sa bol rútil velikánsky balvan po previsoch a valoch, akoby sa kotúľal čoraz bližšie a skackavo, buchotavo a dunivo padal z útesu na útes do doliny.
„Jój!" zvolala Bess s rukami na ušiach. „Čo som povedala?"
„Ale, Bess, majte rozum!" dovrával jej Venters.
„Som zbabelá."
„Dúfam, že tak celkom nie. Čudné, že sa bojíte. Ja mám búrku rád."
„Dajte si povedať: búrka tu dolu v kaňonoch je čosi strašné. Viem, že ani Oldring nemal búrky rád. Aj jeho chlapi sa ich báli. Jeden z nich za hroznej búrky ohluchol a už sa mu nikdy nevrátil sluch."
„Azda sa mám veľa čo učiť, Bess. Ale zle som hádal, ak táto búrka bude hrozná. Najprv zaduje vietor, potom sa začne blýskať a hrmieť a napokon sa spustí dážď. Ostaňme vonku, ako dlho budeme môcť."
Vrchovce topoľov a dubov sa nakláňali na východ a prstence osík pozdĺž terás sa trblietali myriadami ligotavých plôšok v rýchlych a jagavých zábleskoch. Z lístia v lese sa ozýval tichý hukot a smreky svišťali v mocnejúcom vetre. Podúval v náporoch, prerušovaných ľahkou brízou. Ako naberal silu, prestávky medzi nápormi sa krátili, pokým nezačal duť neprestajne, s občasnými výbuchmi a náhlymi prudkými krútňavami. Nad dolinou sa rozprestreli chmáry, prevaľovali sa rýchlo a nízko a súmrak zhustol na všetko zahaľujúcu tmu. Potom spev vetra v priehlbniach pohltil rýchly hukot šumiaceho lístia; vzápätí pieseň prekypela v nariekavú, stenavú kviľbu; a napokon so vzrastajúcou silou vetra kviľba sa zmenila v rev. Vietor len silnel a čudný zvuk sa ustavične menil.
Posledný kúsok modrej oblohy ustúpil záplave chmár. Bledé záblesky šedi medzi fialovosťou tohto uháňajúceho frontu sťa zlostný príboj prehnali sa ponad východné valy doliny. Fialovosť bola čoraz tmavšia, až celkom sčernela. Široké plochy blesku sa zapaľovali nad západnou stenou. Zatiaľ ešte nepretínali hustnúcu tmu ani povrazy, ani kľukaté pásy. Stred búrky bol ešte vždy nad údolím Prekvapenia.
„Počúvajte!... Počúvajte!" skríkla Bess a pery mala celkom pri Ventersovom uchu. „Oldringov umieráčik!"
„Čo je to?"
„Oldringov umieráčik. Keď po jaskyniach duje víchor, zlodeji dobytka to volajú Oldringov umieráčik.

Veria, že je to predzvesť jeho smrti. Myslím, že aj on tomu verí. Nepodobá sa to nijakému zvuku na svete ... Už sa to začína. Počúvajte!"

Víchor s dutým nadpozemským zavýjaním zniesol sa dolu. Reval a dunel a vrešťal a škriekal. Vydával zvuk zložený z tisíca prenikavých výkrikov. Bol to čoraz mocnejší, pohyblivý zvuk. Začínal sa na západe, kde bola dolina prerušená, prehnal sa pozdĺž každého obrovského útesu, zadul do jaskýň a puklín, naberal sily, aby vybrechol a vybuchol cez veľký kamenný most. Zmizol, akoby sa bol pohrúžil do hukotu vzdúvajúcich sa vôd, vrátil sa rýchlosťou strely, aby začal všetko odznova.

Bol to len vietor, pomyslel si Venters. To uháňal a zavýjal sochár, čo vykresal do útesov tie nádherné jaskyne. Bola to len víchrica, ale keď sa do nej Venters započúval, keď mu ucho privyklo na tú zúrivosť a boj, z toho všetkého alebo prostredníctvom toho alebo nad tým, vynoril sa tichý, úplne jasný a vytrvalo jednotvárny čudný zvuk, ktorý nemal obdoby medzi všetkými zvukmi živlov. Nepochádzal zo zeme, nepatril k životu. Bol to zármutok a smrteľný zápas víchra. Umieráčik pre všetko, nad čím vial!

Dolinu zahalila čierna noc. Venters nevidel svoju spoločníčku, a len podľa toho vedel, že je pri ňom, že mu jej ruka čoraz kŕčovitejšie zvierala rameno. Cítil, že sa psi tisnú celkom k nemu. Zrazu mu hustú čiernu klenbu nad hlavou rozčesol bielobelasý oslnivý pásik blesku. Celá dolina mu pred očami zjasnela, ožila. Kamenný most, vztýčený, mohutný a vznešený, ligotal sa ani dajaký mocný boh búrky v ohni blesku. Potom bolo zasa všetko čierne - černejšie ako žúžoľ - a bola to hustá, nepreniknuteľná uhoľná čerň. A potom prišiel trhaný, praskavý výbuch. V tej samej chvíli s nesmiernym rachotom zadunela ozvena. Prvý výbuch s ňou nebolo možno ani porovnať. Bol to strašný, živý, opätovaný rachot detonácie. Stena odrazila zvuk a nebola by mohla narobiť väčší lomoz, keby sa bola zrútila ako lavína. Ozvena preskakovala z útesu na útes rachotiacimi výbuchmi, dunela čoraz tichšie, hučala menej a trieskala slabšie a slabšie, pokým to posledné tresnutie neprešlo k ďalšiemu útesu.

V tme ako žúžoľ viedol Venters Bess a hľadajúc cestu, našmátral vchod do jej jaskyne a vyložil ju hore. V tej chvíli oslnivá žiara blesku osvetlila jaskyňu a všetko okolo neho. Videl Bessinu tvár, teraz celkom bielu s tmavými vyľakanými očami. Videl, ako psi vyskočili, a rýchlo ich nasledoval. Zlatá žiara sa stratila; všade bolo tma; potom nastal hromový rachot a pekelný lomoz ozvien.

Bess sa k nemu túlila bližšie a bližšie, našla mu ruky a pevne si ich pritisla na uši, položila si tvár na jeho plece a skryla si oči.

Potom búrka prepukla v celý rad povrazov a pásov a stebiel blesku, ktoré sa ustavične hrali a napĺňali dolinu tlmeným svitom; a dunivé výbuchy nasledovali rýchlo za sebou, až sa ozveny zliali v jediný hrozivý, ohlušujúci rachot.

Venters prebehol pohľadom po nádhernej doline - nádhernejšej ako kedy predtým - mystickej v svojom priesvitnom, svetielkujúcom súmraku, tajomnej v chvejivom zlatom opare blesku. Na končekoch tmavých smrekov boli trblietavé svetlá: osiky sa hlboko skláňali vo vetre, ani morské vlny za búrky; dubový les sa divo

klátil a svietil ohnivými zábleskmi. Na druhej strane doliny veľká jaskyňa skalných obyvateľov zevila sa v žiare, každý oblôčik bolo na nej vidno tak jasne ako za bieleho dňa; ale noc a búrka im pridávali na tragičnosti. Veľký kamenný most, prehodený oblúkom do čiernych mračien, akoby znášal hlavný nápor búrky. Zachytával celú zúrivosť rútiaceho sa vetra. Zdvihol svoju vznešenú korunu, aby privítal blesky. Venters si pomyslel na orly a ich pyšné hniezdo vo výklenku pod oblúkom. Letiaci príkrov dažďa, čierny ako mračná, prihnal sa, aby zatienil most, žiarivé steny a svietiacu dolinu. Blesk sa neustále pohrával, pretínajúc si cestu cez mútnu tmu dažďa. Hukot vetra s čudným umieračikom a odrážajúcimi sa ozvenami miešal sa s hukotom valiaceho sa dažďa a všetko bolo akési umŕtvené a utopené v svete zvuku.
V hasnúcom bledom svite Venters pozrel na dievča. Klesla mu do náručia a zaborila si tvár do jeho pŕs. Tisla sa k nemu. Cítil, aká je mäkká, aká je horúca a ako rýchlo sa jej dvíha hruď. Videl jej tmavé, štíhle, harmonické kontúry. Mal v náručí ženu! A pritisol ju tuhšie. On, ktorý býval vždy sám a smutne, ticho pozoroval noc, teraz už nie je sám a už nikdy nemusí byť sám. On, čo túžil za dotykom ruky, cítil, ako sa pri ňom chvie žena a ako jej bije srdce. Aká to bola čudná náhoda, že sa do neho zaľúbila! Ako - akým zázrakom sa tak zmenila a stal sa z nej takýto poklad?
Už nepočúval hrmot a dunenie povíchrice. Lebo s dotykom láskajúcich rúk a rozochvených pŕs si uvedomil, že aj v ňom samom zúri búrka - rozozvučali sa nové struny myšlienky, čudný hlahol neznámych šťastných zvonov, smutné sny sa na úsvite zmenili v radostné prebudenie, ktoré rozptýlilo pochybnosti, vzkriesilo nádej, oheň a slobodu, nevýslovnú sladkosť túžby. Búrka v ňom - búrka pravej lásky.

ZÁPADNÝ VIETOR

Keď sa búrka utíšila, Venters vyhľadal svoju jaskyňu a neskoro v noci, keď mu ochladla krv a vzrušenie, rozochvenie a pohnutie mysle ustúpilo, zaspal.
Len čo sa rozvidnelo, otvoril oči. Dolina bola vlhká a vyumývaná: vyleštený ovál ligotavej zelene. Dažďom poumývané steny sa jagali v rannom svetle, Ponad okraje sa valili vodopády rozličných tvarov. Jeden sťa široká prelamovaná plachta, tenká ani dym, kĺzal sa dolu po západnom výčnelku a ako padal, narážal na skalisko, pripravený na ešte väčší skok, aby sa dolu rozprášil v bielu, zlatú a ružovkastú hmlu.
Venters sa chystal na deň a cítil sa ako znovuzrodený.
„Ale je dnes nádherné ráno," oslovila ho Bess namiesto pozdravu.
„Áno. Po búrke západný vietor," odpovedal.
„Včera večer som bola - ako malé decko, čo?" opýtala sa a oka z neho nespustila.
„Veru, veru."
„Ach, nemohla som za to!"
„Som rád, že ste sa báli."
„Prečo?" opýtala sa pomaly a prekvapene.

„Raz vám to poviem," odpovedal triezvo. A ako kutil okolo ohňa a raňajok, nepovedal ani slova; potom sa zadumane začal prechádzať po terase. Vyštveral sa na veľkú žltú skalu, ktorej vrchol vyčnieval spomedzi smrekov, a sadol si tam tvárou k doline a k západu.
„Mám ju rád!"
Povedal to nahlas - odľahčil si na srdci - priznal si svoje tajomstvo. Zlatá dolina sa mu na chvíľu rozplynula pred očami, steny sa rozkývali a všetko navôkol divo zakrúžilo.
„Mám ju rád! ... Už to viem."
Spomenul si na Jane Withersteenovú a myšlienka na tieto nové komplikácie bola mu prekvapivým dôkazom toho, ako ďaleko sa dal uniesť od svojho predchádzajúceho života. Prišiel na to, že sa mu nechce zväzovať potrhané nitky, nechce sa mu zamotávať do temných problémov a ťažkostí. V tejto nádhernej doline prežil utešený sen. Zavítal k nemu pokoj, radosť zo samoty, záujem o všetky divé tvory a kúty tejto nevšednej doliny - no a láska. V tieni veľkého kamenného mosta zjavil sa Ventersovi boh.
„Zdá sa, že svet je veľmi ďaleko," hovoril si v duchu, „a ja som s ním ešte neskoncoval. Možno s ním ani nikdy neskoncujem... Ale - aké by to bolo nádherné žiť tu naveky a nikdy viac nemyslieť!"
Vtom znovuvzkriesená skutočnosť prítomnosti, akoby sa vysmievala jeho želaniu, hneď sa pred ním vynorila v protikladnej myšlienke. A zo všetkého mu v tej chvíli vyplynulo toto: musí ísť do Cottonwoodsu; musí si do údolia Prekvapenia doviezť zásoby; musí tu obrobiť pôdu, dorobiť kukuricu a dochovať stádo, a predovšetkým musí rozhodnúť o budúcnosti dievčaťa, ktoré ho ľúbi a ktoré aj on ľúbi. To prvé vyžadovalo od neho úžasnú námahu, to posledné, týkajúce sa Bess, sa mu videlo jednoduché, prirodzené a ľahko splniteľné. Zrazu, akoby z pahreby otráveného plameňa, vyšľahla v ňom pravda o nej, na ktorú len-len že nezabudol. A na svojej bolestnej, jatrivej ceste k jeho srdcu akoby vysušila a spálila všetku radosť v ňom. Bola Oldringovým Jazdcom v maske. Na Ventersovu otázku, čo bola Oldringovi, odpovedala červeňou hanby a sklopenou hlavou.
„Čo sa ja starám, kto je - čo je a čo bola!" zvolal vášnivo. A vedel, že to už nehovorí jeho staré ja. Bol to ten mäkší, šľachetnejší muž, v ktorom sa v tomto tichom údolí prebudili nové myšlienky. Neha, ktorá ho teraz ovládala, pristala k nedostatku radosti a otupila ostrie zmáhajúcej sa žiarlivosti. Silné a vášnivé úsilie vôle nedovolilo jedu, aby mu prenikol do duše.
„Vyčkaj! ... Vyčkaj!" skríkol, ako keby na niekoho volal. Pritisol si ruku na prsia, akoby to hovoril bôľu, ktorý sa tam usalašil. „Vyčkaj! Všetko je to také čudné - také nádherné. Môže sa stať všeličo. Čo som ja, aby som ju mohol súdiť? Som hrdý na svoju lásku k nej. Ale nemôžem to povedať - nemôžem sa tomu oddať."
Iste nemohol rozhodovať o jej budúcnosti. Rozhodne sa s ňou nemôže oženiť ani v údolí Prekvapenia, ani v niektorej dedine južne od Sterlingu. Aj bez masky, ktorú kedysi nosila, ľahko by ju spoznali ako Oldringovho Jazdca. Kto ju raz videl, nikdy na ňu nezabudne, keby hneď nevedel, či je žena, alebo muž. Ale najpresvedčivejšia zo všetkých dôkazov bola skutočnosť, že ju nechcel vziať preč z údolia Prekvapenia. Nepripustil si o tom jedinú myšlienku. Priniesol ju na najkrajšie a

najdivšie miesto vysočiny; zachránil ju, opatroval ju, kým nezosilnela, díval sa na ňu, ako rozkvitá ani ľalia v údolí; vedel, že jej život tam bol čistý a krásny - bola jeho a on ju mal rád. Ale neboli to všetky príčiny, pre ktoré ju nechcel vziať preč. Kam by mohli ísť? Bál sa zlodejov dobytka - bál sa mormónov. A keby sa mu kedy podarilo dostať Bess bezpečne z tohto najhrozivejšieho nebezpečenstva, bál sa jastrivých očí žien a ich ostrých jazykov, veľkého šíreho sveta s jeho životnými problémami. Musí vyčkať, aby mohol rozhodnúť o jej budúcnosti, ktorá podľa všetkého rozhodne aj o jeho vlastnej. Lenže medzi jeho a jej budúcnosťou čosi hrozivo viselo. Ani knísavá skala, ktorá čakala tmavá nad strmou roklinou, hotová uzavrieť navždy vchod do priesmyku Sklamania. To neznáme čosi, také určité a nepochopiteľné ako osud, musí padnúť a navždy uzavrieť všetky pochybnosti a strach z budúcnosti.
„Sníval som," mumlal Venters, keď vstal. „Nuž a prečo nie? ... Snívať je šťastie! Nech to aspoň raz vidím jasne, celé; a potom môžem snívať, kým sa všetko nezrúti. Musím to povedať Jane Withersteenovej. Bude to nebezpečná cesta. Musím tu ešte všeličo porobiť, aby malo dievča pohodlie. Je moja. Budem bojovať, aby som ju uchránil od toho predchádzajúceho života. Už vidím, ako naň zabúda. Mám ju rád. A keby sa vo mne raz prebudilo zviera, radšej si spálim ruku, ako by som ju mal na ňu položiť s podlým úmyslom. A - boh mi je svedok! - skôr-neskôr zabijem chlapa, ktorý ju schoval a držal v priesmyku Sklamania!"
Ako hovoril, západný vietor bol svieži, chladný, voňavý a prinášal sladké, čudné bremeno ďalekých vecí - prílevy života v iných podnebiach, slnečného svetla, ktoré zaspalo na stenách - iných miest, kde vládne pokoj. Prinášal aj smutnú pravdu o ľudských srdciach a tajomstvách - o sľuboch a nehasnúcich nádejach. Údolie Prekvapenia bol len malý výklenok v širom svete, odkiaľ vial ten obťažkaný vietor. Bess bola len jedna z miliónov, vydaná na pospas neznámemu motívu v prírode a živote ... Ventersa v doline navštívil pokoj; v pomalom, teplom povetrí dýchalo šťastie; láska, jasná ako svetlo, vznášala sa nad stenami a zostúpila k nemu; a teraz so západným vetrom priletel šepot o večnom víťazstve viery nad pochybnosťami.
„O čo som lepší teraz, keď to ku mne prišlo!" zvolal. „Nech si budúcnosť robí, čo chce. Nech príde hocičo, som pripravený."
Venters sa vrátil po tej istej ceste pozdĺž terasy k táboru a našiel Bess v dobre známom kresle, ako ho čaká a vyzerá, kedy už príde.
„Vyšiel som si sám, aby som trochu porozmýšľal," vysvetľoval jej.
„Ešte nikdy ste sa tak nedívali. Čo je... čo sa stalo? Nepoviete mi to?"
„No, aby som bol úprimný, Bess, dlho som sníval. Toto údolie človeka núti snívať. A tak som sa donútil, aby som rozmýšľal. Nemôžeme už dlho takto žiť. Onedlho jednoducho budem musieť odísť do Cottonwoodsu. Potrebujeme celý nákladný vlak zásob. Nemôžem..."
„Dostanete sa ta bezpečne?" prerušila ho.
„Pravdaže, ako by nie! Pôjdem na koni cez priesmyk v noci. Nebojím sa, že Divoch nie je tam, kde som ho nechal. A keď už budem na ňom ... Bess, len počkajte, až uvidíte toho koňa!"
„Ach, chcela by som ho vidieť... chcela by som sa

na ňom previezť. Lenže... lenže, voľačo mi robí starosti, Bern," povedala. „Vrátite ... vrátite sa?"
„Dajte mi štyri dni. Ak sa za štyri dni nevrátim, budete vedieť, že už nežijem. Lebo to je jediné, čo ma zadrží."
„Ach!"
„Ja sa vrátim, Bess. Je to nebezpečné - netajím - ale dám si pozor."
„Viem to, Bern... oj, viem to! Celý život som sa dívala na prenasledovaných chlapov. Viem, čo to je. A verím, že jazdíte a strieľate lepšie ako hociktorý jazdec na šalvii. Nie ... nie že by som sa ... bála."
„Teda čo?"
„Prečo ... prečo ... by ste sa mali vôbec vrátiť?"
„Nemohol by som vás tu nechať samu."
„Možno si zmeníte mienku, keď prídete do dediny ... medzi dávnych priateľov ..."
„Nezmením. A dávni priatelia..." Krátko, výrečne sa zasmial.
„Tak iste ... iste máte ... nejakú ženu!" Jasnú hnedosť slúch, líc a hrdla zahalila tmavá červeň. V jej očiach bol ostych a hodnú chvíľu ich neprivrela len preto, že sústredene, napäto hľadala opodstatnenie svojho strachu. Zrazu ich sklopila, sklonila hlavu až ku kolenám a ruky sa jej zdvihli k horúcim lícam.
„Pozrite, Bess," povedal Venters s prudkosťou, ktorá prezrádzala, že len nasilu potláča náhle, vzrastajúce vzrušenie.
Bess, akoby ju čosi nútilo proti jej vôli... aby odpovedala na neodolateľný hlas ... zdvihla hlavu, pozrela smutnými, tmavými očami na neho a chvejúcimi sa perami chcela čosi zašepkať.
„Niet takej ženy," pokračoval Venters a náročky jej pevne hľadel do očí. „Nič na svete, okrem smrteľného nebezpečenstva, ma neudrží inde."
Tvár jej zažiarila a zapálila sa jasom náhlej radosti, ale ako sa rozplynie jas, zmizla aj radosť, a nechala ju takú, akú ju ešte nevidel.
„Ja nie som nič ... som stratená ... neznáma žena!"
„A vy chcete, aby som sa vrátil?" opýtal sa zrazu prísne a chladno. „Možno sa chcete vrátiť k Oldringovi!"
Nato sa vystrela, zachvela sa a zbledla ako stena, a tmavými, hrdými očami a mĺkvymi perami odmietala jeho narážku.
„Prepáčte, Bess. Nemal som to povedať. Ale nahnevali ste ma. Ja chcem pracovať... vytvoriť vám tu domov ... a byť vám ... bratom, pokým ma len budete potrebovať. A vy musíte zabudnúť, kto ste... totiž kto ste boli... a musíte byť šťastná. Keď si spomeniete na ten predošlý život, ste zatrpknutá, a to ma bolí."
„Bola som šťastná ... budem veľmi šťastná. Ach, taký ste dobrý, že... že to asi ani neprežijem! Keď si tak pomyslím, nemôžem tomu veriť. Nemôžem sa spamätať od údivu, prečo? Veď ja som - povedzme si úprimne - len také stratené, neznáme dievča... dievča zlodejov dobytka. Oldringovo dievča, ako ma volali. Nemôžem veriť, že vy ste ma zachránili... že ste taký dobrý a láskavý ... chcete ma urobiť šťastnou ... no, nemôžem veriť. Nie div, že sa idem pominúť pri myšlienke, že ma opustíte. Ale už nebudem zúfalá ani zatrpknutá. Sľubujem. Keby som vám mohla aspoň trocha splatiť...
„Splatili ste mi to stonásobne. Veríte mi to?"

„Veriť vám? Ako ináč!"
„Tak teda počúvajte! ... Tým, že som zachránil vás, zachránil som sám seba. Pokým som žil v tejto doline s vami, našiel som sám seba. Pokým som sníval, naučil som sa myslieť. Nikdy som si s bohom nerobil starosti. Ale tu mi boh alebo dáky nadpozemský duch začal našepkávať. Popieram, že by bola pravda to, čo o sebe tvrdíte. Nemôžem vám to vysvetliť. Sú veci, ktoré sú príliš hlboké, aby sme o nich mohli rozprávať. Čo aké strašné príkoria ste prežili, boh vás zachoval v bezúhonnosti. Vidím to, cítim to vo vás každý okamih, čo ste pri mne. Mám ďaleko v Illinois matku a sestru. Keby som mohol, hneď zajtra by som vás k nim zaviezol."
„Keby to len bola pravda! Ach, chcela ... chcela by som zdvihnúť hlavu!" zvolala.
„Tak ju teda zdvihnite... dieťa. Lebo prisahám, že je to pravda."
Zdvihla hlavu s tou nevšednou divokou gráciou, ktorá bola vo všetkých jej pohyboch, s tým starodávnym mimovoľným náznakom nevinnosti, ktorý Ventersa vždy trápil, ale teraz to bolo ešte trocha viac - oheň, ktorý vyšľahol z hĺbky a teraz sa spojil s jeho statočnými slovami.
„Aj ja som premýšľala," skríkla s rozochveným úsmevom a rozšírenou hrudou. „Aj ja som odhalila sama seba. Som mladá ... som živá ... som taká plná ... ach! Som žena!"
„Či veríte, či nie, Bess, to posledné odhalenie som urobil... prv než vy," zasmial sa Venters.
„Ach, ale ešte niečo vám musím povedať."
„„Tak mi to povedzte."
„Kedy pôjdete do Cottonwoodsu?"
„Len čo búrka pominie alebo aspoň sa trocha utíši."
„Poviem vám to pred odchodom. Teraz nemôžem. Neviem, ako to dokážem potom. Ale musím to povedať. Nedovolím, aby ste odo mňa odišli a nevedeli ste o tom. Lebo hovorte si, čo chcete, ale môže sa stať, že sa už nevrátite."
Deň čo deň ovieval dolinu západný vietor. Deň čo deň sa kopili sivé, fialové a čierne mračná. Útesy spievali a priehlbne sa ozývali Oldringovým umieračikom a blesky sa zapaľovali, hromy bili, ozveny rachotali a rachotali a dažde zaplavovali dolinu. Odvšadiaľ vykúkali divé kvety, knísali sa s rastúcou trávou na terasách, malátne sa usmievali z tienistých kútov a prekvapene vyzerali z puklín v stenách, ktoré boli po celý rok vysušené. Dolina rozkvitla v raj. Každá chvíľka od okamihu, čo sa zlatý prút prelomil na úsvite cez most, až po chvíľu, keď sa nad západnou stenou začali červenať lúče, bola samá farebná metamorfóza. Dolina plávala v hustom, priezračnom opare, zlatom nad ránom, teplom a bielom napoludnie, fialovom na mrku. Na konci každej búrky sa do lesa s ligotavým lístím skláňala dúha, aby zažiarila a vybledla a zanechala vo vzduchu akúsi hmlistú podstatu svojej ružovkastej dúhovky.
Venters kráčal s Bess zasa ako vo sne a pozoroval, ako sa svetlá na stenách menia, a nastavoval tvár západnému vetru.
Vždy k nemu mäkko privieval čudné, sladké prílevy ďalekých vecí. Vial z miesta, ktoré bolo staré a suchotalo o mladosti. Vial po žliabkoch času. Prinášal príbeh o ubiehajúcich hodinách. Ticho šepotal o bojujúcich

chlapoch a modliacich sa ženách. Zvonivo spieval pieseň lásky. Nôtil o tom, čím boli obťažkané jeho zvesti - o mladosti v tienistých lesoch, o brodení sa po zrosených lúkach, o chlapcovi a dievčati na schodíkoch pred plotom, o kúpajúcich sa v hučiacom príboji, o milých hodinách nečinnosti na trávnatých, veterných kopcoch, o dlhých prechádzkach po alejach, zaliatych mesačným svitom - všade po ďalekých krajoch, o zaťatých prstoch, horúcich srdciach a túžobných perách - o všetkých novinkách sveta neuhasiteľnej lásky.
V takéto snivé hodiny neraz pozoroval dievča a spytoval sa sám seba, o čom sa jej asi sníva. Lebo jas, farba a zmysel menivého svetla doliny odrážali sa v menivom svite jej očí. Videl v nich oveľa viac, ako videl vo svojich snoch. Videl myšlienku, videl dušu a povahu - ostro vyhranený pohľad na život. Všetky novinky, ktoré západný vietor privieval z ďalekých krajov a ďalekých čias, nachádzal hlboko v tých tmavobelasých hlbinách a nachádzal v nich vyriešené tajomstvá. V ich zadumanom tieni mäkol a zároveň cítil, že je z neho vážnejší, múdrejší a lepší človek.
- Pokým západný vietor privieval svoje zvesti, napĺňal mu srdce a učil ho, aký má byť muž, dni ubiehali, fialové chmáry obeleli a v to leto bolo po búrkach.
„Ale teraz už musím ísť," vyhlásil.
„Kedy?" opýtala sa.
„Hneď ... dnes večer."
„Som rada, že nastal čas. Už sa to dlho vlečie. Choďte... aspoň sa rýchlejšie vrátite."
Neskoro popoludní, keď krvavé slnko vysielalo svoje posledné plamene do zubatých zárezov západnej steny, Bess vykročila s Ventersom pozdĺž východnej terasy do dlhého, zvetraného svahu pod veľkým kamenným mostom. Vošli do úzkej rokliny a vystupovali okolo ohrady, ktorú tam pred časom postavil Venters. Ďalej nebola nikdy. Na roklinu sa už zniesol súmrak. Na širšom svahu zjasnel v blednúci tieň. Ukázal jej Knísavú skalu, o ktorej jej často rozprával, a vysvetlil jej, ako osudne sa nakláňa nad vchodom. Zamrazilo ju, keď pozrela dolu po dlhej, bledej strmine s uzavretými, rozkolísanými stenami.
„Aký strašný chodník! Tadeto ste ma vynášali hore?"
„Áno, tade," odpovedal.
„Celkom ma to ľaká. A predtým som sa nikdy nebála chodníkov. Pustila som sa všade, kde len kôň prešiel, a kde už nemohol, vyliezla som peši. Ale tu je to akési hrozivé. Mám pocit, akoby ma niečo pozorovalo."
„Pozrite na túto skalu. Je vyvážená - dokonale vyvážená. Veď sa pamätáte, keď som vám rozprával, že obyvatelia skál podťali skalu a prečo. Lenže oni sú preč a skala čaká. Nevidíte... necítite, ako tu čaká? Raz som ju rozkýval, ale už sa to nikdy neodvážim. Keby sa do nej niekto mocne zaprel, pohla by sa. Padla by, tresla by a roztrieskala by ten previs, prehrmela by po stenách a navždy by uzavrela vchod do priesmyku Sklamania!"
„Ach! Keď sa vrátite, prikradnem sa sem a budem tlačiť a tlačiť z celej sily, aby som zvalila skalu a navždy uzavrela vchod do priesmyku!" Povedala to akoby žartom, ale v hlase jej znel vážnejší podtón, zvuk, ktorý znel hlbšie, ako keď sa niekto len zahráva so slovíčkami.
„Bess!... Neopovážte sa! Počkajte, kým sa vrátim s proviantom... a potom môžete skalu zrútiť."

„To ... som ... len žartovala." Hlas sa jej ticho chvel. „Ak chcete odísť, musíte mať vždy voľnú cestu. A teraz už choďte ... toto miesto ma ťaží... akoby som sa dusila."
„Idem... ale voľačo ste mi chceli povedať?"
„Áno ... Vrátite sa?"
„Vrátim sa, ak budem žiť."
„Ale ... ale možno sa nevrátite?"
„Aj to sa môže stať, jasná vec. Ale dalo by im dosť roboty, keby ma chceli zabiť. Nemožno mať rýchlejšieho koňa a lepšieho psa. A mám aj zbrane, Bess, a ak ma donútia, aj ich použijem. Ale nerobte si starosti."
„Dôverujem vám. Budem si robiť starosti, až keď uplynú štyri dni. Ale pretože ... sa môže stať... že sa nevrátite ... musím vám povedať..."
Hlas mala zastretý. Jej bledá tvár, veľké žiarivé, vážne oči akoby len samy vynikali z prítmia rokliny. Pes zaskučal, prerušiac ticho.
„Musím vám to povedať ... lebo sa môže stať, že sa nevrátite," šepkala. „Musíte vedieť, čo... čo si myslím o vašej dobrote... o vás. Vždy som len mlčala. Mohlo sa zdať, že nie som dosť vďačná. Bolo to hlboko v mojom srdci. Ešte aj teraz... keby som nebola taká, aká som... nemohla by som vám to povedať. Ale ja nie som nikto ... som len dievča zlodeja dobytka ... bez mena ... bez cti. Vy ste ma zachránili... a teda som ... som vaša, môžete so mnou robiť, čo chcete ... Ľúbim vás! Ľúbim vás z celého srdca, z celej duše!"

TIENE NA ŠALVIOVOM SVAHU

V tie pošmúrne, hrozivé, blednúce letné dni sa na šalviovom svahu dĺžili tiene a Jane Withersteenová ich prirovnávala k tieňom, ktoré sa zoskupili a obstúpili jej vlastný život.
Pani Larkinová umrela, malá Fay osirela a nikto nevedel o nijakých jej príbuzných. Janina láska sa zdvojnásobila. Bol to spásonosný lúč svetla v nadchádzajúcej tme. Fay zbožňovala Jane, ako to dokáže len dieťa. A Jane mohla konečne plne prejaviť túžbu po materstve, ktorú mala v srdci. Aj na Lassitera mala smrť pani Larkinovej istý nenápadný vplyv. Predtým neraz bez vysvetľovania radil Jane, aby poslala Fay späť k hociktorej nemormónskej rodine, ktorá by ju prijala. Jane vášnivo, vyčítavo a nechápavo odmietla čo aj len pomyslenie na čosi také. A teraz jej to už Lassiter neradil; keď sa díval na dieťa, zosmutnel a stíchol a bol k nemu neporovnateľne nežnejší a láskavejší. Keď Jane niekedy videla, ako sa Lassiter díva na Fay, pocítila chladnú, nevysvetliteľnú hrôzu. Ako vidí jazdec budúcnosť? Prečo je každým dňom tichší, pokojnejší, chladnejší, ale smutnejší, akoby čosi predvídal?
Vo svojej priam nadľudskej predvídavosti, dumala Jane, jazdec bezpochyby vidí za obzorom tmavé, dĺžiace sa tiene, ktoré čoskoro zhustnú a stmavnú nad ním, nad ňou a malou Fay. Jane Withersteenová čakala, že sa po dlhom otáľaní rozpúta búrka, odvážne a so zatrpknutým pokojom, ktorý dosiahla v krajnej núdzi. No nádej v nej nevyhasla. Pochybnosti a strach sa podriadili jej vôli a už ju nebudili v noci a nemučili vo dne.

Ostala jej už len láska. Všetko, čo predtým milovala, milovala teraz oveľa väčšmi. Akoby cítila, že pohŕdavo hádže bohatstvo svojej lásky nešťastiu a nenávisti do tváre. Neuplynul ani deň, aby sa nepomodlila za všetkých - a najvrúcnejšie za svojich nepriateľov. Zarmucovalo ju, že stratila vládu nad svojimi myšlienkami a už ju nikdy nenadobudla. Akoby jej rozum, múdrosť a rozhodnosť boli zatvorené v komôrke jej mozgu a čakali na kľúč. Nemala síl myslieť na niektoré veci. Medzitým, vyčkávajúc na deň súdu, urputne sa snažila necítiť trpké kvapky v svojom kalichu, vytrhať ten nehmatateľne, pomaly rastúci pálivý, zžieravý lišajník, čo sa jej zahryzol do srdca.
Desiateho augusta ráno, keď Jane čakala na dvore na Lassitera, začula jasný, zvučný výstrel z pušky. Prichádzal od lesíka, kdesi od ohrád. Jane ta vydesene pozrela. Deň bol nudný: nezavial ani vetrík, neozval sa nijaký zvuk. Lístie topoľov ovislo, akoby predpovedalo zánik withersteenovského domu a bolo teraz hotové umrieť, popadať a zhniť. Taký tieň Jane ešte nevidela. Premýšľala, čo znamená ten výstrel. Výstrely z revolvera sa oddávna ozývali z rozličných častí lesíka... špicli, čo zákerne strieľali na Lassitera zo zbabelej vzdialenosti! Ale výstrel z pušky znamenal viac. Jazdci len zriedkakedy používajú pušky. Judkins a Venters boli jediné výnimky, na ktoré si spomínala. Azda sa tí chlapi, schovaní v lesíku, čo ju prenasledujú, uchýlili k puške, aby ju pripravili o Lassitera, jej posledného priateľa?. Bolo to pravdepodobné ... vyzeralo to tak. A nesúhlasila s jeho chladnou úvahou, že nikdy neumrie rukou mormóna. Čakala to už dávno. To, že pri nej tak vytrval, že tak váhal využiť svoju osudnú a takú vychýrenú zručnosť - a oboje už bolo mormónom jasné - vystavovalo ho nevyhnutne nebezpečenstvu, že ho zavraždia. A predsa akoby ho proti nástrahám, streľbe a nepriateľovi chránila akási čarodejná moc! Nie, dumala Jane, nie sú to nijaké čary; iba skvelo vycvičené oko a ucho a predtucha hroziacej záhuby. Lenže s tým naveky nevystačí proti tajným útokom.
V tej chvíli jej pozornosť upútal šušot lístia; potom dobre známy cvendživý sprievod pomalého, mäkkého, rytmického kroku, a do dvora vošiel Lassiter.
„Vonku je voľáky chlapík s dlhou karabínou," povedal, zdvihol sombrero a odhalil si hlavu oviazanú zakrvavenou šatkou.
„Počula som výstrel a vedela som, že patril vám. Počkajte, nech to pozriem... nemôžete byť ťažko ranený!"
„Myslím, že nie. Ale hádam som unikol len o vlásokl... Sadnem si tu, do tohto kúta, kde ma z lesíka nikto nevidí." Odviazal si šál a odhalil dlhú, krvácajúcu ranu nad ľavou sluchou.
„Je to len škrabnutie," povedala Jane. „Ale ako to krváca! Pridržte si chvíľu na rane ten šál, kým sa vrátim."
Odbehla do domu a vrátila sa s obväzmi; a pokým vymývala a obväzovala ranu, Lassiter hovoril.
„Ten chlapík mal všetky predpoklady, aby ma dostal, ale keď stisol kohútik, musel sa zľaknúť. Keď som si čupol, videl som ho, ako utekal pomedzi stromy. Mal karabínu. Čakal som čosi také. Odteraz sa budem musieť trocha lepšie skrývať. Títo chlapi sú celí poondení a trasú sa im kolená, keď majú na mňa vystreliť, ale možno ma niektorý len tak náhodou trafí."

„Nešli by ste radšej preč - neodišli by ste z Cottonwoodsu, ako som vás prosila... kým vás niekto naozaj náhodou nezasiahne?"
„Myslím, že zostanem."
„Ale preboha, Lassiter ... veď vaša krv prischne na mojich rukách!"
„Pozrite, milostivá, pozrite si na ruky, a hneď teraz. Či to nie sú pekné, pevné, biele ruky? A nie sú teraz krvavé? Lassiterova krv! Je to čudné, že také čosi má zafúľať vaše krásne ruky. Ale keby ste videli hlbšie, našli by ste tam červenšiu krv. Červenú ako srdce!"
„Ach! ... Priateľu!"
„Nie, Jane, nepatrím k tým, čo sa vzdávajú, keď ide do tuhého, tak ako k nim nepatríte vy. Lenže táto hra je pre mňa nová a ešte neviem, ako na to ísť, ináč by som sa nebol dostal pred tú guľku."
„Nechcete dohnať chlapa, čo vás postrelil... a ... a - zabiť ho?"
„Nuž ... ani po tom tak strašne netúžim."
„Ach, to je zázrak!... Vedela som to ... modlila som sa za to... spoliehala som sa na to. Len-len že som sa nedala... celá, aby som vás voči mormónom obmäkčila, Lassiter. Ďakujem bohu a ďakujem aj vám, priateľu... Ale ja už som taká sebecká žena a toto nepokladám za veľkú skúšku. Čo je život takého potmehúdskeho zbabelca človeku, ako ste vy? Teraz myslím na vašu veľkú nenávisť voči tomu ... myslím na neodvratný cieľ vášho života. Bolo by možné ..."
„Počkajte!... Ticho!" zašepkal. „Počujem koňa."
Ticho vstal a nastavil ucho vetríku. Náhle si stiahol sombrero hlboko na oviazanú hlavu, pokrútil zbraňami pred sebou a vošiel do výklenku.
„Je to kôň... a ide strašne rýchlo," doložil.
Janino pozorné ucho čoskoro zachytilo tlmený, rýchly, rytmický dupot kopýt. Doliehal zo šalvie. Tak ju to rozrušilo, že nič nechápala. Dupot bol čoraz silnejší, hlasnejší. Potom bolo počuť jasnú, nápadnú zmenu, keď kôň prešiel zo šalviového chodníka na tvrdú ušliapanú pôdu lesíka. Bol to zvonivý cval, rýchly cvendživý dupot, a predsa na ňom bolo čosi neobvyklé: medzi údermi kopýt bola dlhšia prestávka ako zvyčajne.
„To je Divoch... To je Divoch!" skríkla Jane Withersteenová. „Spoznala by som ho medzi miliónom koní!"
Rozčúlenie a vzrušujúca nedočkavosť odplavili pokoj Jane Withersteenovej. Akoby ju okolo hrude stiahla pevná stuha, keď pomedzi zeleň zazrela velikánskeho rysáka, ožiareného červenkavo hnedými záblesknii. Potom prefrngol po ulici - a prihrmel do dvora - trieskajúc veľkými železnými podkovami po kamenných dlaždiciach. Bol to Divoch, jasná vec, ale vychudnutý, s divokými očami a prúžkovaný od šalvie, a kožu mal celú ufúľanú od prischnutého blata. Stal si na zadné nohy, s hrmotom klesol na všetky štyri a vyrazil dopredu. Jazdec zoskočil, odhodil liace a pevne chytil laso, okrútené okolo Divochovej hlavy a šije. Jane mala malú dušičku, keď sa v jazdcovi pokúsila spoznať Ventersa. Vo vysokej postave, v rozmachu mocných pliec pocítila čosi dôverne známe. Ale tento bradatý, neučesaný vlasáč v otrhaných šatách obšitých kúskami kože a v čižmách, z ktorých mu trčali holé nohy a palce - tento zaprášený, čierny a divý jazdec rozhodne nemohol byť Venters.
„Nože no, Divoch, starý kamarát! Poď sem. Už je

dobre? No-no-no. Si doma, starký, a hneď sa môžeš napiť z vody, na ktorú sa ešte iste pamätáš."
Podľa hlasu Jane usúdila, že ten jazdec môže byť len Venters. Priviazal Divocha k jasliam a zamieril na dvor.
„Ach, Bern! ... Vy divoch!" zvolala.
„Jane... Jane, dobre je vás vidieť! Dobrý deň, Lassiter! Áno, to som ja, Venters."
Chytil Jane ruku akoby do železných kliešť. Pocítila v tom rozdiel, ktorý na ňom videla. Divoký, otrhaný, neoholený - ale aký skvelý! Odchádzal ako chlapec -a vrátil sa ako muž. Zdal sa jej vyšší, plecnatejší, svalnatejší v prsiach a mocnejší. Ale možno sa jej to len zdalo - veď to bol vždy mladý velikán - alebo sa mu azda zmenila povaha? Akoby bol býval preč celé roky, akoby bol prestál skúšku ohňom a oceľou, stal sa z neho Lassiter, silný, chladnokrvný a sebavedomý. Tie jeho oči - sú jastrivejšie, žiarivejšie ako predtým? - zachytil jej zrak jasným, úprimným teplým pohľadom, v ktorom nebolo zmätku, ani nespokojnosti, ani bôľu.
„Len sa na mňa dívajte, koľko chcete," povedal so smiechom. „Niet na mne veľmi čo pozerať. Ale ani vy sa nemáte čím chváliť, Jane, ani Lassiter. Ste bledšia, ako som vás kedy videl. Lassiter, aha, má pod klobúkom krvavý obväz. To mi čosi pripomenulo. Tamdolu na šalvii niekto na mňa naverímboha vystrelil. Divoch sa potom dal trochu do behu... Nuž ale vy o tom viete iste viac ako ja."
Jane mu krátko, niekoľkými slovami načrtla okolnosti, za akých jej uplynulo tých niekoľko týždňov, čo tu nebol.
Videla, ako mu pod bradou a bronzom v strašnom hneve obelela tvár.
„A čo vám bránilo, Lassiter?"
Ani raz za celé obdobie strašných chvíľ a náhlych prekvapení nevidela Jane Lassitera takého pokojného, vyrovnaného a chladného.
„Jane mala už beztak dosť zármutku, nechcel som jej ho zväčšovať tým, že by som bol vystrieľal dedinu," povedal.
Rovnako čudný ako Lassiterov chlad bol Ventersov zvedavý, prenikavý pohľad na nich oboch, a Jane cítila, že ju od pŕs až po sluchy zaplavuje horúca vlna.
„Nuž... máte pravdu," povedal pomaly. „Len ma to trocha prekvapilo."
Jane vycítila vo Ventersovi akýsi nepokoj, ale bola taká zmätená, že nevedela, čo by to mohlo byť. Od začiatku mala v úmysle zdôveriť sa mu, akého podvodu sa dopustila vo svojej horlivosti, s ktorou chcela Lassitera naprávať. Nemienila sa ospravedlňovať. Ale teraz, v tejto chvíli, pred týmito jazdcami to nemohla vysvetľovať.
Venters hovoril trocha neisto, už nebol taký otvorený ako predtým. „Našiel som Oldringovu skrýšu a vaše červené stádo. Dozvedel som sa - viem to - a som si tým celkom istý, že medzi Tullom a Oldringom je nejaká dohoda." Zamĺkol, zmenil polohu a odvrátil zrak. Vyzeral, akoby chcel povedať čosi, čo pokladal nad svoje sily. Akoby smútok, ľútosť a hanba bojovali medzi sebou, aby ho ovládli. Potom sa pozbieral a namáhavo prehovoril. „Draho ste za mňa zaplatili, Jane. Len-len že ste sa kvôli mne nezničili. Nestálo to za to, lebo ja nie som toho hoden. Nezaslúžil som si také priateľstvo.

Ale možno ešte nie je neskoro. Musíte sa ma vzdať. Pamätajte, ja som sa nezmenil. Som taký, aký som bol. Kým tu budem, navštívim Tulla a poviem mu to do očí."
„Už je neskoro, Bern," povedala Jane.
„Ale ja ho donútim, aby mi uveril!" skríkol prudko Venters.
„Žiadate, aby som rozbila naše priateľstvo?"
„Áno. Ak ho nerozbijete vy, rozbijem ho ja!"
„Navždy?"
„Navždy."
Jane vzdychla. Po šalviovom svahu sa blížil nový tieň, aby ju zahalil do ešte väčšej tmy. Prenikla ňou smutná slasť odovzdanosti. Chlapec, ktorý ju opustil, sa vrátil ako muž, šľachetnejší a mocnejší, a cítila, že je neoblomný ako oceľ. Možno príde čas, keď sa bude čudovať, prečo nebojovala proti jeho vôli, ale teraz jej ustúpila. Páčil sa jej i takýto, ba ešte viac, pomyslela si, lenže jej city umlčalo dlhé, hrozivé vyčkávanie, kedy sa rozpúta búrka.
Kedysi mu ona podávala ruku, keď mu pomáhala; teraz mu ju vystierala roztrasená, prijímajúc pohromu, ktorú na nich uvalili okolnosti. Venters sa nad ňu sklonil, pobozkal ju, pevne ju stisol a napoly potlačil zvuk, ktorý sa veľmi podobal vzlyku. Jedno bolo isté: keď zdvihol hlavu, v očiach sa mu ligotali slzy.
„Niektoré ženy... majú ťažký osud," povedal zachrípnuto. Potom mykol mohutnou postavou, že jeho handry len tak poletovali okolo neho. „Ale keď sa s tým Tullom stretnem... také mu poviem, že si to nedá za klobúk."
„Hádam sa len nechystáte na Tulla, Bern? Nerobte to! Sľúbte mi..."
„Sľubujem vám toto," prerušil ju prísne a vášnivo, čo ju vzrušilo a zároveň nastrašilo. „Ak sa ešte raz čo i len slovkom zastanete toho intrigána, zabijem ho ako besného kojota!"
Jane spľasla ruky. Je tento chlap s ohnivými očami ten istý, ktorého sa kedysi len dotkla, a hneď bol ako vosk? Stal sa Venters Lassiterom a Lassiter Ventersom?
„Už ... o tom ... nebudem hovoriť," jachtala.
„Jane, Lassiter vám kedysi povedal, že ste slepá," pokračoval Venters. „Asi je to pravda, ale ja vás nejdem karhať, len vo mne neprebúdzajte čerta tým, že budete prosíkať za Tulla! Pokúsim sa zachovať pokoj, keď sa s ním stretnem. To je všetko. Ale je tu ešte jedna vec, ktorú by som od vás chcel - posledná. Dolu v priesmyku som objavil jednu dolinu. Je to nádherné miesto. Chcel by som tam ostať. Je tak dobre ukrytá, že ju rozhodne nikto nenájde. Je tam dobrá voda, paša a divina. Chcel by som tam dorábať kukuricu a chovať statok. Musím si tam zaviezť zásoby. Dáte mi niečo?"
„Pravdaže. Čím viac si vezmete, tým vám budem vďačnejšia... a azda tým menej... dostanú moji nepriatelia."
„Ale hádam vám bude ťažko odniesť voľačo odtiaľto," zamiešal sa do reči Lassiter.
„Pôjdem v noci."
„To by azda nebolo najlepšie. Iste by vás zastavili. Bude lepšie, ak pôjdete včasráno - povedzme na svitaní. To je tu najbezpečnejší čas na cestu."
„Ťažko by ma niekto zastavil, Lassiter," odpovedal Venters zachmúrene.

„Tiež si myslím."
„Choďte najprv do ubytovne jazdcov, Bern," povedala Jane,"a vyžiadajte si úplný výstroj. Veď vyzeráte - na hanbu sveta. Potom si vezmite, čo potrebujete - mulice, batohy, zbožie, sušené ovocie a mäso. Musíte si vziať kávu, cukor, múku - a všelijaké iné potraviny. Nezabudnite na kukuricu aj na siatie. Pamätám sa, ako ste kedysi hladovali. Prosím vás, prosím vás pekne, vezmite si všetko, čo môžete odtiaľto vziať. Urobím vám batôžtek, ktorý nesmiete rozviazať, len vtedy, keď už budete v svojej doline. Ako rada by som ju videla! Podľa toho, ako vyzeráte vy a váš kôň, musí byť strašne divoká!"
Jane zišla dolu do vonkajšieho dvora a pristúpila k rysákovi. Strhol sa, stúlil uši a gúľal na ňu očami.
„Divoch... môj milý Divoch," povedala a poláskala ho po strapatej hrive. „Ach, aký je divoký, ale ma pozná! Dokáže tak ďaleko cválať ako kedysi?"
„Cválať? Od včera večera prebehol potme šesťdesiat míľ, Jane, a v pretekoch na desať míľ by predbehol Čiernu Hviezdu hoc aj hneď."
„To zasa nie," namietala Jane. „Nedokázal by to, ani keby bol celkom svieži."
„Myslím, že sa ešte ukáže, že je to najlepší kôň," povedal Lassiter, „ak vôbec príde k tým pretekom, Jane, želal by som vám, aby ste sedeli na Divochovi."
„Aj ja by som jej to želal," pripojil sa Venters. „Ale možno žiada Lassiter priveľa. Podľa toho, aké máte vyhliadky, iste už nebudú nijaké preteky."
„Ktohovie!" odpovedala s trúchlivým úsmevom.
„Nie, nie, Jane, neverím, že by to bolo také zlé. Len čo sa s tým Tullom stretnem, zlepšia sa aj vaše vyhliadky. Poponáhľam sa do dediny ... Teda sa netráp-te."
Jane sa utiahla do samoty svojej izby. Lassiterova jemná narážka na hroziacu pohromu, ani Ventersov chcený optimizmus neostali dlho v jej myšlienkach. Hmotné straty u nej veľa nezavážili v porovnaní s ostatnými stratami, ktoré utrpela. Malátne sa čudovala, že tam len tak sedí s nečinne založenými rukami, v akejsi tupej ľahostajnosti k plynúcemu času a svojim miznúcim majetkom. Myslela na Ventersovo priateľstvo. Priateľstvo nestratila, ale stratila jeho. Lassiterovo priateľstvo je viac ako láska - pretrvá, ale onedlho odíde aj on. Malá Fay tuho spala v postieľke a zlaté kadere mala rozložené na hlavnici. Jane ešte mala obdiv dieťaťa. Stratí ho tiež? A ak áno, čo jej potom ostane? Svedomie jej šepkalo, že ešte jej ostane náboženstvo. Svedomie jej navrávalo, že by mala na kolenách ďakovať za tento krst ohňom; že skrze nešťastie, obete a utrpenie sa jej duša zakalí v rýdze zlato. Ale táto dávna, spontánna oduševnená nálada ju už nevzrušovala. Chcela byť ženou, nie mučeníčkou. Ako dávni svätí, ktorí si umŕtvovali telo, aj Jane Withersteenová mala zmysel pre hrdinské martýrium, keby tým, že sa obetuje, mohla spasiť duše ostatných. Ale ako keby na nej ľpela nejaká kliatba; čím väčšmi sa obetovala, tým černejšia bola duša jej cirkevníkov.
S tou jej dušou nebolo čosi v poriadku, čosi bolo v strašnom neporiadku s jej cirkevníkmi a s jej náboženstvom. V prudkej krútňave jej myšlienok bolo však predsa jediné žiarivé svetielko, aby ju viedlo, aby ju podporovalo v jej nádeji; to, že navzdory jej omylom, slabostiam a slepote verila pevne a neoblomne v ko-

nečnú a najvyššiu spravodlivosť. Bola to láska. „Miluj blížneho svojho ako seba samého!" zneli božské slová, celkom oprostené od náboženstva alebo viery.
Lassiterov mäkký, cvedžavý krok na dvore vyrušil Jane zo zadumania. Tie cvendžiace ostrohy nosil stále. Vždy bol pripravený vyšvihnúť sa na koňa. Vyšla von a pozvala ho do velikánskej, slabo osvetlenej haly.
„Myslím, že tu budete bezpečnejší. Dvor je príliš otvorený," povedala.
„Myslím, že áno," súhlasil Lassiter. „A je tu aj chladnejšie. Vonku je naozaj dusno. Teda bol som s Ventersom v dedine."
„Už? A kde je Venters?" dozvedala sa Jane v náhlom prekvapení.
„Je pri ohradách. Blake mu pomáha chystať mulice a náklad. Ten Blake je dobráčisko."
„Stretol... stretol sa Bern s Tullom?"
„Myslím, že áno," odpovedal Lassiter a sucho sa zasmial.
„Povedzte mi to! Ach, vy ma len dráždite! Ste taký chladný, taký pokojný! Prepánaboha, povedzte, čo sa stalo!"
„Bol som v dedine prvý raz za dlhé týždne," pokračoval Lassiter mierne. „Myslím, že už dávno tam nemali také divadlo. Ja a Venters sme sa prechádzali po ulici! Bolo to smiešne. Nevravím, nikto neskákal od radosti, že nás vidí. Mňa tam veľmi neobľubujú a Venters, ten zas vyzerá - ako ste vy sama povedali - ako dáky divoch. Nuž, kým sme sa dostali do obchodov, ľudia behali hore-dolu. Potom sa všetci vyparili až na niekoľkých prekvapených zlodejov dobytka pred krčmou. Venters akoby nič šiel rovno do obchodov a do hostincov, a ja som, pravdaže, išiel s ním. Neviem, čo ma najviac šteklilo - či to, čo všetci tí chlapíci robili, keď sme sa s nimi stretli, alebo Ventersov pokoj. Bol som na môj dušu rád, že som išiel s ním, Jane. Vidíte, také čosi, to je moje. Už hodnú chvíľu som to nezažil. Ale Tulla sme tam nikde nenašli. Naostatok voľáky nemormón povedal Ventersovi, že Tulla nájde v tom dlhom dome vedľa Parsonsovho obchodu. Je to voľáka modlitebňa. A naozaj: keď sme nazízli dnu, bolo tam plno chlapov.
Venters zreval: „Nikto nech sa ani nedotkne zbrane! Nejdeme kvôli tomu!" Potom sa vovalil dnu a ja len vedľa neho. Ozval sa ostrý šuchot nôh, hlasný výkrik, a potom voľáky šušot, a už len ticho, že by ho človek mohol krájať. Tull tam bol a bol tam aj ten brucháč, čo ma raz chcel u vás zastreliť, aj iní zrejme významní chlapi, a aj ten kraťúch s tými žabacími nohami, čo bol s Tullom v ten deň, keď som sem prišiel. Keby ste len boli videli ich tváre, najmä Tulla a toho brucháča. Ale čo vám tu budem rozprávať, ako vyzerali! A tak sme s Ventersom stáli uprostred tej modlitebne a tá hŕstka chlapov pred nami, a ani jediný ani nemrkol, ani prstom nepohol. Pre mňa bolo, pravda, prirodzené, že mnohí z nich mali zbraň. Ja som už raz taký, to si prvé všimnem. Venters sa ozval a hlas mal akýsi zachrípnutý a úsečný, a oznámil Tullovi, že mu má čo-to povedať."
Tu sa Lassiter zastavil a len krútil a krútil sombrerom, ako to už mal vo zvyku, oči mal také, akoby znovu videl pred sebou akési napínavé divadlo, a pod jeho červenohnedou pokožkou pulzovalo čudné vzrušenie.

„Potom Venters, akoby bol strelil, vysypal Tullovi, že je koniec vášho priateľstva s ním a že od vás odchádza. Povedal, že obaja ste už prestali dúfať, že zmierite svojich ľudí, ale vy ste vraj nezmenili svoju mienku a nikdy ju nezmeníte.
Potom sa rozhovoril o vás. Nejdem vám rozprávať, čo povedal. Ale - taká žena sa ešte nenarodila, čo by jej vzdali taký hold! Mali ste skvelého obhajcu, Jane, a už sa nemusíte báť, že vás tí nehanebníci nepoznajú. Nemohlo to byť ináč. Hovoril rýdzu, čistú pravdu...
Potom Tulla obžaloval, že zákerne, podlo ozbíjal bezbrannú ženu. Povedal Tullovi, kde je červené stádo a aké má spolky s Oldringom a že Jerry Card sa s ním o tom dohováral. Myslel som si, že Tulla šľak trafí, a ten kraťúch s tými žabacími nohami bol biely ako stena. Ale kto počul Ventersov hlas, musel byť celý ohúrený. I ja sám som celkom zmeravel. Pokračoval a začal Tullovi nadávať - pospomínal tie najhoršie nadávky, aké len jazdec pozná, a nielen to. Preklial ho. V živote som nepočul, že by boli niekomu tak nadali. Pohŕdavo sa vysmial ostatným, že z Tulla urobili kňaza. Povedal, že Tull a ešte niekoľkí psi pekelní si vybudovali svoje panstvo zo sŕdc takých nevinných a bohabojných žien, ako je Jane Withersteenová. Nazval Tulla tyranom žien, zákernou beštiou, čo sa skrýva pod rúškom spravodlivosti - a posledným, najpodlejším zbabelcom na zemeguli. Okrádať slabé ženy prostredníctvom ich náboženstva - to je vraj neslýchaný, donebavolajúci zločin!
Keď skončil, už celkom stratil hlas. Ale stačilo, že šepkal. ‚Tull,' povedal ‚ona ma prosila, aby som ťa nezastrelil. Ona by za teba orodovala, aj keby si ju išiel upáliť... Ale počúvaj! ... Prisahám, že ak sa ešte raz stretneme zoči-voči, zabijem ťa!'
Potom sme vycúvali z miestnosti a cvalom dolu hradskou. Ale nikto nás nenaháňal."
Jane ani nezbadala, že srdcervúco plače. Uvedomila si to, až keď Lassiter dokončil svoj príbeh, a pocítila úžasný bôľ i uľahčenie, že mohla dať slzám voľný prietok. Dlho mala oči suché a v duši hlboký smútok; dlho mala city otupené. Lassiterov príbeh bol pre ňu, akoby ju na škripec naťahovali. Ventersov strašný čin a reč boli urážkou, aká nemala obdoby; bolo to horšie, ako keby sa bola preliala krv. Na chlapov ako Tull neraz strieľali, ale kedy ich kto takto neslýchane verejne odhalil? Nesmierna hrôza a mimovoľný záchvev vášne roztriasol ju do hĺbky duše. V tomto hrdinskom čine nebojácneho muža bola celá ľudská sláva. Bol v ňom vrúcny, prapôvodný pud: žiť a bojovať. Vo Ventersovej rytierskosti bola akási bláznivá radosť. A čosi ako hnev, ktorý ňou otriasol, keď začali proti nej tento boj.
„Ale, ale, Jane, neberte to tak," dovrával jej Lassiter zjavne stiesnený. „Musel som vám to povedať. Sú veci, ktoré si človek nemôže nechať pre seba. Čudné, že teraz, keď ste to počuli, sa vzdávate, a za celý ten čas ste boli najodvážnejšia žena, akú som poznal. Aie ja sa v ženách nevyznám. Možno máte nejakú príčinu, pre ktorú plačete. Viem len toto: ešte nikdy mi nič tak neprehovorilo do duše a nenaplnilo ju tak ako Ventersova reč. Bol by som to rád urobil sám, lenže - lenže ja sa vyznám len v streľbe a zdá sa, že vy pre to nemáte porozumenie ... Ale už pôjdem."
„Kam?"
„Venters zaviedol Divocha do stajne. Rysák stratil

podkovu, musím pomôcť podržať toho čertiska, aby ho mohli podkuť."
„Povedzte Bernovi, aby si prišiel po balík, čo mu chcem dať... a ... a rozlúčiť sa," zavolala Jane za Lassiterom, keď vyšiel.
Jane strávila zvyšok dňa v márnej snahe rozhodnúť, čo má do Ventersovho balíka zabaliť, a čo nie. Mala to byť posledná vec, ktorú ešte preňho urobí, a dary posledné, ktoré mu podaruje. A tak teda zhľadúvala, vyberala a odhadzovala a znovu vyberala a neraz sa zastavila smutne zadumaná a začala odznova, kým konečne všetko nezabalila.
Zvečerievalo sa a spolu s Fay sedela po večeri na dvore, keď na kameni zazvučali Ventersove rýchle kroky. Ledva ho poznala, lebo si už zobliekol dotrhané háby a chýbala aj tmavá brada a dlhé vlasy. Ale už to nebol ten starý Venters. Keď vyšiel hore schodmi, cítila, ako jej ruka ukazuje na balík, a počula, ako mu hovorí nejaké slová, ktorým nerozumela. Rozlúčil sa s ňou, pobozkal ju, pustil ju, zvrtol sa a bol preč. Jeho vysoká postava sa jej rozplývala pred očami, temnela v tme, a potom zmizla.
Okolo withersteenovského domu sa zniesol súmrak, tma a noc. Malá Fay spala; Jane ležala s otvorenými, rozbolenými očami. Počula, ako vietor stene v topoľoch a myši pištia v stenách. Noc bola nekonečne dlhá, a predsa sa modlila, aby sa rozvidnelo čo najskôr. Čo zas prinesie nový deň? Tma v izbe akoby bola ešte černejšia, lebo do nej vnikala smutná šeď úsvitu. Počula čipot prebúdzajúcich sa vtákov a zazdalo sa jej, že zachytila tichý dupot kopýt. Potom z diaľky doľahol hlboký, dutý, mohutný výstrel z pušky. Vedela, že príde, čakala ho, a predsa čosi ako elektrický šok zasiahlo jej srdce a preniklo jej až do špiku. Držalo ju to ako v kliešťach a zrejme ju to dlho nepustí; vyslobodil ju len hlas, ktorý sa jej ozval pod oblokom.
„Jane! ... Jane!" volal Lassiter mäkko.
Ako-tak sa zmohla na odpoveď.
„Všetko je v poriadku. Venters je už preč. Myslel som si, že ste možno počuli ten výstrel, a troška som sa bál."
„Čo to bolo - kto to strieľal?"
„Dáky blázon sa pokúšal na šalvii zastaviť Ventersa . - ale zastavil len olovo!.. Myslím, že to bude v poriadku. Nevidel som, ani som nepočul na okolí nijakých iných chlapov. Venters sa z toho dostane so zdravou kožou. A ja som si zas osedlal Zvonca, Jane, a idem po Ventersovej stope. Lenže sa mu neukážem, iba ak by ho niekto napadol a potreboval by ma. Chcem vidieť, či to miesto, kam ide, je dosť bezpečné. Hovorí, že ho tam nikto nevystopuje. Také miesto som ešte nevidel, kde by som ja niekoho nevystopoval. Tak teda už idem, Jane, a vy ostaňte v dome, a dávajte dobrý pozor na Fay. Dobre?"
„Áno! Áno, pravdaže!"
„A ešte čosi, Jane," pokračoval a potom sa hodnú chvíľu odmlčal, „ešte čosi: ak by ste tu neboli, keď sa vrátim ... keby ste boli preč ... nebojte sa, ja vás vystopujem ... a nájdem."
„Môj milý Lassiter! Prečo by som mala byť preč... ako hovoríte?" opýtala sa Jane zvedavo a prekvapene.
„Myslím, že by ste niekde mohli byť. Hádam zviazaná v nejakej starej stodole ... alebo zahájená v nejakej hlbokej rokline ... a či reťazami prikutá v nejakej jas-

kyni! Aj Milly Ernová bola... kým sa nevzdala! Vám je to azda novinka... Ale ak sa stratíte, budem vás hľadať."
„Nie, Lassiter," odpovedala ticho a smutne. „Ak ja budem preč, zabudnite na tú nešťastnú ženu, ktorej zaslepený, sebecký podvod ste oplácali vľúdnosťou a láskou."
Ešte počula, ako si hlbokým hlasom zabohoval popod nos a potom strieborný cengot jeho ostrôh, a už bol preč.
Jane sa pustila do denných povinností s vážnym pochmúrnym pokojom. V tmavých chmárach, v tieňoch a vlhkom západnom vetre visela pohroma. Keď Blake podával hlásenie, nebol taký veselý ako obyčajne; a Jerd mal strápený výzor unaveného a ustarosteného človeka. A keď sa zjavil Judkins na krivkajúcom koni a zoskočil s meravosťou jazdca, jeho zaprášená postava a pošmúrny, takmer ohúrený výzor hovorili Jane, že sa stalo strašné nešťastie. Slová boli zbytočné.
„Slečna Withersteenová, musím vám oznámiť... stratu... bieleho stáda," povedal Judkins zastretým hlasom.
„Poďte sem, sadnite si; vyzeráte celý zmorený," odpovedala Jane ustarostene. Priniesla mu pálenku a jedlo, a pokým si trocha zajedol, čo sa mu už zrejme veľmi zišlo, nič sa ho nepýtala.
„Niet toho jazdca ... čo by bol urobil viac ... slečna Withersteenová," pokračoval po chvíli.
„Netrápte sa, Judkins. Vykonali ste viac ako hociktorý iný jazdec. Už dávno som čakala, že prídem o biele stádo. Vôbec ma to neprekvapilo. Súhlasí to s inými vecami, čo sa tu dejú. Som vám za vaše služby vďačná."
„Vedel som, ako to prijmete, slečna Withersteenová, ale o to ťažšie mi to bolo povedať. Viete, človek by vám zniesol modré z neba, a ja mám svoju robotu rád. Zahnali sme stádo ďaleko na sever, ta, kde sa končí dolina. Je tam veľká rovina a kaluže vody a fajná paša. Ale statok bol strašne nervózny. Divý ... divý ani antilopy! Viete, bol na smrť vyplašený a nikdy nespal. Nejdem vám tu rozprávať, aké figle s ním robili na šalvii. Ale celé týždne nebolo dňa, žeby stádo nebolo začalo utekať. My všetci sme sa usilovali jazdiť celkom pri nich, zavracali sme ich a držali sme ich v kope. Čestné slovo, slečna Withersteenová, tie kravy boli celkom chudé. Boli chudé a pritom všade naokolo bolo vody a trávy, koľko sa im zachcelo. Boli chudé v tomto ročnom období - a to vám je iste dosť dobrý dôkaz, že boli utrápené. Napríklad raz v noci prebehol pomedzi stádo taký čudný utekajúci pásik ohňa. Ten pásik bol kojot - s naolejovaným a horiacim chvostom! Lebo ja som ho zastrelil a zistil som to. V tú noc bolo so stádom peklo, a keby šalvia a tráva nebola mokrá - boli by sme zhoreli všetci - my, kone i statok. Ale povedal som, že vám nebudem rozprávať o tých figľoch...
Čudné je len jedno, slečna Withersteenová: keď sa stádo splašilo, príčina bola celkom prirodzená - krútňava prachu. Videli ste to neraz. A nebola to ani veľká krútňava, lebo prach bol zväčša udupaný. Na jednej lúčke bol veľmi suchý a za normálnych okolností by preň neutekalo nijaké stádo. Ale stádo bolo nervózne a divé. A tak ako povedal Lassiter, keď sa tá záplava bielych kráv dá do pohybu, sú horšie ako býky.

Vídal som ešte v Nebraske splašené býčie stádo a tento beh kráv bol podobný.
Pokúsil som sa zastaviť stádo just tak, ako to spravil Lassiter. Ale toto bolo celkom inakšie, slečna Withersteenová. Neverím, že je na svete taký jazdec, čo by vedel to stádo zavrátiť. Bežali sme vedľa stáda celé míle a nejeden z mojich chlapcov sa pokúsil ho zastaviť. Ale bolo to zbytočné. Zišli sme z roviny a pokračovali sme dolu svahom a tam kravy utekali ešte divšie. Zanechali sme korytá potokov a bariny plné uhynutých kráv. Naostatok som zbadal, že stádo chce prejsť cez voľáku nízku priehlbeň medzi hrebeňmi. Bola to strmina - ako to my voláme - skaly navŕšené na sebe, a videl som, že sa stádo okolo nej porozbieha, alebo sa pustí doľava. A ja som chcel, aby išlo doprava, že hádam ho tak zaženieme do úžľabiny. Tak som so všetkými chlapcami okrem troch cválal o dušu, aby som stádo zavrátil trocha doprava. Nemohli sme s ním ani pohnúť. Uháňalo ďalej a roztrúsilo sa okolo skál a väčšina kráv zabočila prudko doľava popri hlbokej barine, ktorú sme nevideli - a nemohli vidieť.
Ostatní traja chlapci - Jimmy Vail, Joe Willis a ten malý Cairnsovie chlapec, taký nervák - teda s Cairnsom na čele pokúsili sa zahnať stádo naokolo do úžľabiny. Bol to divoký, bláznivý nápad. Ja som už nemohol nič robiť. Chlapci sa dostali medzi kravy a barinu, ktorú si tiež nemali kedy všimnúť. Vaila a Willsa udupali pred našimi očami. A Cairns, ktorý sedel na výbornom koni, behal hore-dolu, ako som ešte v živote nevidel, a bol by zavrátil dobytok, keby bol mal miesta. Bol som vysoko nad ním a videl som, ako kravy padali po dve-tri do vody. Cairns zamieril s koňom k miestu, čo bolo priširoké pre každého koňa, a dolámal krky sebe aj koňovi. Prišli sme na to až neskôr, a pokiaľ ide o Vaila a Willsa - chudáci chlapci; prebehlo cez nich dvetisíc kráv. Neostalo z nich ani toľko, aby sme ich mohli pochovať! ... A všetko sa to stalo včera, slečna Withersteenová, a som presvedčený, že ak biele stádo neprebehlo cez stenu priesmyku, uteká doteraz."
Na druhé ráno po Judkinsovom hlásení bola Jane v dome; modlila sa, plná ľútosti a smútku nad mladými jazdcami, a prežívala nový, teraz už čudne neodbytný strach o seba, keď začula čosi, čo jej chýbalo už väčšmi, ako si dovolila priznať - Lassiterov mäkký, zvonivý krok. Zaplavila ju vlna uľahčenia, pocit taký podobný radosti, akého len bola schopná v tie pochmúrne hodiny temravy, a zrazu ju ohromilo vedomie, čo pre ňu už Lassiter znamená. Prosila ho, aby vo vlastnom záujme odišiel z Cottonwoodsu. Mohla by ho o to požiadať aj teraz, keby jej slabnúca odvaha dovolila, aby sa odvážila ostať celkom sama a bez pomoci, lenže až teraz si uvedomila, že keby ju tu nechal samotnú, je] život by sa zmenil v dlhý, desivý zlý sen.
Keď sa jeho mäkké kroky ozvali v hale v odpoveď na jej privítanie a jeho vysoká postava v čiernom zaplnila dvere, nevdojak pocítila akýsi nevysloviteľný pocit bezpečia. Keď bol tam, už sa nebála v tmavých priechodoch withersteenovského domu, nebála sa každého zvuku. Bolo to tak vždy: keď vyšiel na dvor alebo do haly, pocítila zreteľne odporný, ale pomaly sa rozplývajúci úľak pri pohľade na velikánske čierne zbrane, čo sa mu hompáľali pri bokoch. Aj tentoraz ju prepadol ten odporný úľak, no bolo to preto, že jej

preblysla hlavou myšlienka, že nevíta tak oduševnene len Lassitera, ale aj jeho osudné zbrane. Znamenali pre ňu veľmi veľa. Ako klesla - aká musela byť zdeptaná a bezduchá - keď sa ešte vždy rovnako hrozila Lassiterových zbraní a jeho mena, a predsa akosi cítila chladnú a neurčitú ochranu v ich práve, moci a použití.

„Vystopovali ste Ventersa - našli ste to nádherné údolie?" opýtala sa dychtivo.

„Áno, a myslím, že je to vskutku nádherné miesto."

„Je tam v bezpečí?"

„S tým som si aj ja robil nemalé starosti. Šiel som v jeho stopách a časť chodníka bola najťažšia, po akej som sa kedy štveral. Možno sa v tomto kraji nájde nejaký zlodej dobytka alebo niekto iný, čo vie stopovať tak dobre ako ja. Ak je tak, nuž Venters nie je v bezpečí."

„Nože mi porozprávajte všetko o Bernovi a jeho údolí."

Jane prekvapilo, že Lassiter už nemienil viac hovoriť o svojej ceste. Zdalo sa, že je mimoriadne ustatý. Jane usúdila, že stodvadsať míľ a pravdepodobne veľa stúpania peši za celé tie tri dni by akiste unavilo každého jazdca. Okrem toho sa čochvíľa ukázalo, že Lassiter sa vrátil mimoriadne smutný a zamyslený. Pripisovala to mrzutosti nad stratou svojho bieleho stáda a neutešeným stavom svojich majetkov.

Uplynulo niekoľko dní, a keď sa nič neprihodilo, Jane sa trocha rozveselila. Keď tak raz . premýšľala, uvedomila si, že tento jej sklon meniť náladu bol rovnako smutný ako pominuteľný. Medzitým začala s malou Fay znova chodiť na prechádzky do lesíka.

Raz ráno zašli až na šalviu. Nevidela svah, odkedy nastali dažde, a teraz bol zakvitnutý bohatým tmavým purpurom. Dul silný vietor a šalvia sa klátila a vlnila a nádherne sa farbila raz na bledo, raz na tmavo. Po oblohe sá preháňali chmáry a ich tiene tmavo plávali dolu slnečným svahom.

Ako sa vracala k domu, prešla uličkou k stajniam, a len čo vstúpila na veľké, otvorené priestranstvo s ohradami a prístreškami, zazrela Lassitera, ktorý sa k nej náhlivo blížil. Fay sa jej vytrhla, pribehla k ohrade a začala potľapkávať a poťahovať dlhé, ovisnuté uši ospanlivého somára.

Jediný pohľad na Lassitera, a bola pripravená na ďalší úder.

Bez slova ju zaviedol cez široký dvor k miernemu svahu, kde bola stajňa.

„Jane! Pozrite!" povedal a ukázal na zem.

Jane pozrela dolu, pozrela ešte raz, a keď sa dlhšie zahľadela, zbadala na kameňoch krvavé škvrny a široké, hladké stopy v prachu, vedúce do šalvie.

„Čie sú to stopy?" opýtala sa.

„Myslím, že niekto tadeto vliekol mŕtvych alebo ranených ľudí von, kde sa v šalvii pasú kone."

„Mŕtvych ... alebo ... ranených?"

„Myslím ... Jane, ale ste dosť silná? Znesiete to?" Nežne ju držal za ruky a jeho oči... zrazu sa už do nich nemohla dívať. „Silná?" zopakovala celá v triaške. „Budem ... silná."

Lassiter ju viedol hore kamennou vozovkou, poznačenou podkovami jej dostihových koní.

„Kde je Blake... a ... a Jerd?" pýtala sa, lapajúc po povetrí.

„Neviem, kde je Jerd. Hádam ušiel," odpovedal Lassiter, keď ju previedol cez kamenné vráta.
„Ale Blake ... chudáčisko Blake! Ten je už navždy preč! ... Buďte pripravená na najhoršie, Jane."
Jane zamrazilo a čudne jej hučalo v ušiach, keď sa tupo zahľadela na pušku s otvoreným a prázdnym záverom a na nábojnice roztrúsené okolo nej.
Blake ležal vystretý na dlážke v stajni, smrteľne bledý - mŕtvy - jednou rukou zvieral pušku a druhú mal vykrútenú v zakrvavenej blúze.
„Nech bol zlodejom hocikto, či vaši alebo zlodeji dobytka - Blake nejedného z nich zabil!" povedal Lassiter.
„Zlodeji?" šepkala Jane.
„Tuším. Zlodeji koní! ... Pozrite!" Lassiter ukázal smerom k stajniam.
Prvá - Zvoncova - bola prázdna. Všetky stajne boli prázdne. Nevítal ju erdžaním a dupotom ani jeden dostihový kôň. Aj Noc bola preč! A Čierna Hviezda tiež!

ZLATO

Ako Lassiter Jane rozprával, Venters unikol so zdravou kožou a po namáhavom putovaní dosiahol pokojné útočište údolia Prekvapenia. Keď si konečne ukonaný ľahol pod strieborné smreky, oddychujúc po namáhavom vlečení torb a mulíc hore vrchom a cez otvor do údolia Prekvapenia, mal kedy rozmýšľať, a dlho ľutoval, že nebol k svojej vernej priateľke Jane Withersteenovej úprimný.
Ale, pripomínal si stále, keď jej v mysli znova stál zoči-voči, ohromený zmenou, ktorú na nej videl, a vypočujúc si podrobnosti jej nešťastia, nemal to srdce rozprávať jej o bližšom záujme, ktorý mu vstúpil do života. Necigánil jej; iba mlčal.
Bess bola celá bez seba nad zásobami potravín a výstrojom, ktoré si doniesol z Cottonwoodsu. Rozhodne priniesol stokrát viac, ako mal v úmysle; iste dosť na celé roky, azda aj na to, aby si v údolí založil stály domov. Nechcel sa ta vrátiť ešte raz.
Jeden deň oddychoval, aby sa posilnil, a potom sa už len podieľal na radosti Bess, ktorá sa prehŕňala v nekonečnom množstve balíkov, a začal si plánovať budúcnosť. A pri tomto plánovaní mu čoskoro vybledla v mysli spomienka na jeho cestu do Cottonwoodsu, pri ktorej jeho nenávisť k Tullovi znova ožila a s ňou sa v ňom rozpútali divé vášne. No postupne priateľstvo k Jane Withersteenovej a jeho pokánie čoraz menej znepokojovalo jeho myseľ, až si našlo svoje miesto v spomienkach, ktoré si tiež vybavoval v pamäti čoraz zriedkavejšie.
A pokiaľ išlo o jeho náladu, na druhý deň po jeho príchode dolina so svojimi zlatými farbami a fialovými tieňmi, šušotajúci západný vietor, chladná, tichá noc a nádherné Bessine oči, upreté na neho, tak zaúčinkovali na Ventersa, že ich už nikdy nechcel opustiť.
Ešte v to popoludnie sa pustil do roboty. Bránila mu v tom jediná vec, hoci mu to vôbec nekazilo radosť, že totiž nevedel, ktorou z množstva plánovaných úloh, ktoré chcel vykonať, aby z údolia urobil pravý raj, má

začať. Zvykol si prechádzať od jednej rojčivej radosti k druhej, ani včela, sadajúca v doline z kvetu na kvet, a uvedomil si, že táto prelietavosť by mohla ľahko prejsť aj na jeho prácu. No predsa sa do toho pustil. Na samom začiatku zistil, že Bess mu vie aj výdatne pomáhať v niektorých veciach, ale v iných mu veľmi prekáža. Jej vzrušenie a radosť mu boli povzbudením, inšpiráciou; ale jej nápady boli zväčša neuskutočniteľné a vo svojej prekvapujúcej nerozhodnosti skákala z jedného plánu na druhý. No všimol si aj to, že bola čoraz dychtivejšia, mladistvejšia a nežnejšia; a všimol si, že bolo oveľa ľahšie dívať sa na ňu a počúvať ju, ako pracovať. Preto jej dával také úlohy, ktoré vyžadovali, aby často odchádzala do jaskyne, kde mal poukladané svoje balíky.

Na poslednej z týchto ciest, keď bol hodne ďaleko na terase a mimo dohľadu tábora, začul výkrik a zápäť prenikavý brechot psov.

Na chvíľu sa prekvapene vzpriamil. Ani len nepomyslel na to, že by mohla byť v nebezpečenstve. Iste zazrela štrkáča alebo divú mačku. Lenže nezdalo sa mu pravdepodobné, že by bola pri pohľade na tie zvery vykríkla; a brechot psov neveštil nič dobré. Odhodil robotu a rozbehol sa po terase späť. Keď si prekliesnil cestu cez skupinu osík, zazrel v tábore tmavú postavu chlapa. Zimničnou rýchlosťou schmatol zbrane. Ale keď zistil, že tá vysoká postava mu je akási známa a spoznal v nej Lassitera, nadal si do nerozumných bláznov.

Po tomto zvrate v pocitoch prestal bežať a kráčal už krokom; pokúšal sa zakričať, ale hlas mu zlyhal; keď prišiel do tábora, Lassiter sa už díval na poblednuté dievča. Vtedy ho už spoznali aj Ring a Whitie.

„Vitaj, Venters! Prišiel som ťa navštíviť," ozval sa Lassiter pomaly. „A troška ma prekvapilo, že tu máš takého ... mhm ... mladého spoločníka."

Bystrozrakému jazdcovi stačil jediný pohľad, aby zistil, či je Bess chlapec, alebo dievča, a jeho pokoj ho zasa opustil. Díval sa na Bess, kým sa belosť jej líc nezapálila do tuhej červene. Ak by bolo treba, aj to by mu postačilo ako presvedčivý dôkaz, že je žena; lebo veľmi dobre to pristalo k jej slnkom pozláteným vlasom a stmavnutým rozšíreným očiam, nežným ústam a prekvapivej súmernosti jej štíhlej postavy.

„Preboha! Lassiter!" vydýchol si Venters keď znova lapil dych. „Ako sa mi uľahčilo, že... si to len ty. Ako... si sa sem ... dočerta ... dostal... to je nádherné!"

„Vystopoval som ťa. Chceli... chcel som vedieť, kde to si, či máš bezpečné miesto. Tak som ťa vystopoval."

„Mňa si vystopoval?" zvolal Venters nechápavo.

„To si myslím. A nebolo to ani ľahké, keď som prišiel k tým hladkým skalám. Celý deň som ťa stopoval, až kým som neprišiel k tým malým schodíkom, vykresaným do skaly. Ostatné už išlo ľahko."

„Kde máš koňa? Dúfam, že si ho schoval."

„Priviazal som ho k tým povykrúcaným limbám dolu na svahu. Z doliny ho nevidno."

„Správne. Nuž ale toto! Celý som z toho vykoľajený. Nazdal som sa, že ma tu nik na svete nevysledí."

„Mal si pravdu. Ale ak sa v týchto vysočinách nájde taký stopár, ako som ja, ten ťa nájde."

„To je veru zle. Robí mi to starosti. Ale keď si už tu, Lassiter, som rád, že ťa vidím. A... tento môj spoločník nie je spoločník, ale spoločníčka! ... Bess, toto je môj priateľ. Raz mi zachránil život."

Trápnosť chvíle sa Lassitera nedotkla. Len čo si s Bess podali ruky, hneď sa správal tak, že sa Ventersovi uľahčilo aj dievčina bola zas vo svojej koži. Po Ventersových slovách a jedinom letmom pohľade na Lassitera jej vzrušenie ochladlo, a hoci bola ostýchavá, keby si v tomto svojom položení uvedomila, že čosi nie je v poriadku, iste by to neukázala.
„Hádam tu chvíľu ostanem," rozhovoril sa Lassiter. „A nechcem vás veľmi unúvať, ale som hladný. Vzal som si pár suchárov, ale tie sú už preč. Toto je najkrajšie miesto, aké som v živote videl, Venters. Tie schody, vykresané do svahu! Ten vchod do rokliny! Keď človek lezie cez tú roklinu do tejto doliny, akoby liezol hore peklom do neba! Na vrchole priechodu je taká čudná skala. Nemal som sa kedy pri nej zastaviť. Rád by som vedieť, ako ste našli toto miesto. Je to úžasne zaujímavé."
Pokým varili večeru a jedli, Lassiter zväčša len načúval, ako to mal vo zvyku, len občas čosi povedal tým svojím čudným suchým hlasom. No Venters si všimol, že jazdec prejavuje čoraz väčší záujem o Bess. Nič sa jej nevypytoval, iba čo ju pozoroval, pokým ona mala plné ruky práce a nemala kedy zbadať jeho skúmavý pohľad. Ventersovi sa zdalo, že je Lassiter čoraz väčšmi zaujatý pozorovaním Bess a jeho chlad sa rozplynul v akejsi zvláštnej obmäkčujúcej náklonnosti. Potom náhle vstal a vyhlásil, že musí čochvíľa odísť. Rozlúčil sa s Bess nežným a trocha zastretým hlasom a rýchlo sa odvrátil. Venters ho odprevádzal. Mlčky prešli cez terasu, vyštverali sa na zvetraný svah a prešli popod kamenný most.
Potom Lassiter položil veľkú ruku Ventersovi na plece a zvrtol ho, aby mu musel pozrieť priamo do tlejúcich ohňov sivých očí.
„Nemohol som to Jane povedať, Lassiter, nemohol!" vybuchol Venters, čítajúc priateľove myšlienky. „Skúšal som to, ale nemohol som. Nikdy by neporozumela, a aj tak má dosť starostí. A ja mám to dievča rád!"
„Teda toto ma položilo, Venters. Vídal som aj ja kedysi všelijaké čudné veci. Ale kto je to dievča?"
„Neviem."
„Nevieš? Teda čo je?"
„Ani to neviem. Ach, je to ten najneobyčajnejší príbeh, aký si kedy počul. Musím ti ho rozpovedať. Ale ty mi neuveríš."
„Ženy boli pre mňa odjakživa záhadou, Venters. Ale ak to dievča nie je ešte dieťa a ak nie je nevinné, tak ja už vôbec nie som povolaný predpokladať u niekoho cnosť a dobrotu. Myslíš to s ňou úprimne?"
„Myslím to s ňou čo najúprimnejšie, boh mi je svedok!"
„Hneď som si to myslel. Moja povaha by mi azda nedovolila, aby som sa o tom presvedčil. Ale, človeče, veď je to žena podľa všetkého, len nie podľa rokov. Je sladšia ako šalvia."
„Viem to, Lassiter, viem. A čert aby to vzal: čo aká je nevinná a očarujúca, nie je... nie je taká, ako vyzerá!"
„Nechcel... nemohol by som ťa pokladať za luhára, Venters," povedal starší muž.
„Čo chceš: veď bola Oldringovým Jazdcom v maske!"
Venters čakal, že týmto tvrdením položí priateľa na lopatky, ale ani len nešípil, ako otrasne naňho zapôsobia jeho slová. Na chvíľu bol celý ohromený, keď

videl, že Lassiter stojí ako z kameňa; ale potom ho ovládla vlastná vášnivá potreba vyhovoriť sa, rozpovedať ten nádherný príbeh, ktorý v ňom potlačil každú inú myšlienku.
„Rozpovedz mi všetko, synak," povedal Lassiter, keď sa usadil na skalu a pretrel si spotené čelo.
Venters začal rozprávať, ako postrelil zlodeja dobytka a Oldringovho Jazdca v maske, a potom už len hovoril a hovoril, rozpovedal všetko, ba nezatajil ani Bessino otvorené vyznanie lásky, ani svoje najhlbšie city.
„Teda takto to bolo," povedal naostatok. „Ľúbim ju, hoci som jej to nikdy nepovedal. Keby som jej to bol povedal, hneď by som sa s ňou aj oženil, a to v tomto kraji zrejme nie je možné. Bál som sa vziať ju hocikam. Tak jej chcem tu pomáhať, ako najlepšie viem."
„Čím človek dlhšie žije, tým je život čudnejší," dumal Lassiter so sklopenými očami. „Pripomína mi to čosi, čo raz spomínala Jane o rukách v jej životnej hre. Je tam neviditeľná ruka moci a čierna ruka Tullova a moja červená a tvoja ľahostajná a drobná, hnedá, bezmocná rúčka tej dievčiny. A je ešte jedna, Venters, ktorá je vševedúca a prenádherná. Je to ruka, ktorá vedie Jane Withersteenovú pri jej hre života! ... Z tvojho príbehu by sa zakrútila aj oveľa jasnejšia hlava, ako je moja. Nemôžem ti poslúžiť radou, aj keby si o ňu žiadal. Možno ti budem môcť pomôcť. Rozhodne pristavím Oldringa, keď príde do dediny, a zistím si všetko o tomto dievčati. Poznám zlodeja dobytka už dlhé roky. Bude sa na mňa pamätať."
„Lassiter, ak sa ja raz s tým Oldringom stretnem, ja ho zabijem!" zvolal Venters neobyčajne vášnivo.
„Bolo by to hádam celkom prirodzené," odpovedal jazdec.
„Nech si myslí, že Bess je mŕtva - a konečne, veď je mŕtva pre neho a pre ten starý život."
„Pravdaže, pravdaže, chlapče. Ale teraz sa už upokoj. Ak začneš tasiť zbraň proti Tullovi a Oldringovi, musíš byť pokojný. Lenže ja si myslím, že by si mal radšej ostať schovaný tu. Ale teraz už musím ísť."
„Ešte slovíčko, Lassiter. Nevrav o Bess. Prosím ťa o to!"
„Pravdaže nie. Ale ochotne by som sa stavil, že keď ju prejde hnev nad tvojím tajnostkárstvom, Venters - bude zúriť prvý raz v živote! Mala o tebe lepšiu mienku. Ale podľa mňa si len taký, aký by bol každý chlap."
Pri ďalšom výstupe Venters niekoľko ráz zastal a chcel sa rozlúčiť, ale vždy si to rozmyslel a liezol ďalej, až kým neprišli ku Knísavej skale. Lassiter preskúmal velikánsku skalu, vypočul si, čo si Venters myslí, prečo tak stojí a k čomu človeka zvádza, a zvedavo na ňu položil mocnú ruku.
„Pozor!" skríkol Venters. „Ja som ju len raz potisol, a ledva som sa spamätal zo strachu."
„Lenže ty si hádam mimoriadne nervózny," odvetil dosť pobavene Lassiter. ‚Ale ja som odjakživa rád spúšťal kamene! Robil som to, keď som bol malé decko, a čím som bol väčší, tým som spúšťal väčšie skaly. Nie je to smiešne? Na môj dušu - aj teraz často zídem z koňa, aby som prekotúľal veľký kameň ponad okraj priepasti a prizeral sa, ako padá, a počúval, ako trieska a hrmí. A nezabúdaj, že svojho času som spúšťal aj lavíny. Ale takúto strašnú skalu som ešte jakživ nevidel! Tá by ale hučala a hrmela, keby sa tadeto

rútila."
„Navždy by si uzavrel vchod do priesmyku!" zvolal Venters. „Teda zbohom, Lassiter. Nevyjav moje tajomstvo a nezabudni na mňa. A dávaj dobrý pozor, kade vyjdeš tamdolu z tejto doliny. Kaňon zlodejov dobytka je len tri míle nad priesmykom. Ale ty si ma tu teraz vystopoval a už nikdy sa tu nebudem cítiť bezpečný."
Keď Venters zostupoval do doliny, jeho vzrušenie, vybičované do krajnosti pri rozprávaní jeho ľúbostného príbehu, pomaly sa utíšilo a nahradila ho triezva, zádumčivá nálada. Odrazu zbadal, že je vážny, lebo už nikdy sa nebude cítiť bezpečný, kým bude v doline. To, čo dokázal Lassiter, mohol by zopakovať iný mazaný chlapík. Spomenul si v duchu na všetkých jazdcov, s ktorými kedy jazdil, no žiaden z nich by ho nedokázal stopovať od Cottonwoodsu až po okraj holého svahu v priesmyku alebo po ten ligotavý hladký kameň. Lenže Lassiter nebol obyčajný jazdec. Namiesto aby sliedil po stopách statku, strávil asi najväčšiu časť svojho života tým, že stopoval ľudí. Nebolo nepravdepodobné, že sa medzi Olndringovými zlodejmi mohol nájsť aj taký, čo mal tiež stopárske vlohy tak ako Lassiter. A čím väčšmi si Venters pripúšťal túto možnosť, tým väčšmi sa znepokojoval.
Okrem toho Lassiterova návšteva rozladila Bess, a Venters si namýšľal, že sa jej v súvislosti s ich budúcim odlúčením vynárali v hlave rovnaké myšlienky ako jemu. Porušenie ich samoty, hoci aj dobromyseľným priateľom, nielenže zahnalo sen a takmer celé čaro, ale naočkovalo im strach. Obaja videli stopu v piesku.
Venters v ten deň už nepracoval. Západ slnka a súmrak ustúpili noci: vták v kaňone si nôtil svoje melancholické nápevy, vietor mäkko spieval v skalách a táborový oheň plápolal, kým nezhorel na červenú pahrebu. Venters v tom všetkom vycítil nenápadnú zmenu, alebo ináč: tienistá zmena bola v ňom. Dúfal, že do rána ho táto mierna depresia prejde.
Takto však bol odsúdený na sklamanie. Okrem toho sa Bess uchýlila k zádumčivému smútku, ktorý u nej nebadal od čias, čo vyzdravela. Všetky jeho pokusy obveseliť ju sa skončili neúspešne a mali za následok, že aj on stratil náladu. Pri ťažkej práci sa mu uľahčilo; ale keď uplynul deň, jeho nepokoj sa znova vrátil. Potom začal náročky rozmýšľať, a vtedy si s úľakom uvedomil, že musí odísť z priesmyku Prekvapenia a vziať Bess so sebou. Ako jazdec sa o všeličo pokúšal a ako dobrodruh v priesmyku Sklamania bez váhania riskoval život; ale teraz nechcel riskovať nijakú nepredvídateľnú náhodu, pokiaľ ide o bezpečnosť a šťastie Bess, a veľmi si neželal zažiť takú náhodu. Bolo mu smutno pri pomyslení, že opustí to krásne údolie, keď už má všetky prostriedky, aby si tam vybudoval stály a radostný domov. Hlavou mu preblyskla myšlienka sťa naliehavé pokušenie - čo keby sa vyškriabal do prielazu, zrútil Knísavú skalu dolu chodníkom a navždy uzavrel vchod do priesmyku Sklamania? „Už zase sa vo mne prebúdza zviera a cerí zuby!" hundral si Venters namrzene. „Idem ho zabiť, a to hneď! Budem k tomu dievčaťu slušný, aj keby ma to malo stáť život!"
Uplynul ďalší deň, keď pracoval menej a rozvažoval viac, a za celý čas ukradomky pozoroval Bess. Jej zadumanie sa prehĺbilo v netajené zúfalstvo, a preto mu bolo ešte ťažšie povedať jej to. Zachoval si tajomstvo ešte jeden deň v nádeji, že bude dajakým zázrakom

menej smutná, ale veľmi sa znepokojil, keď videl, že sa pohrúžila do ešte väčšieho zármutku. Podľa toho, ako ho trápilo jeho vlastné tajomstvo, vytušil, že aj ona má nejaké tajomstvo a mučí ju, že mu ho nemôže vyjaviť. Ešte si nevypracoval plán, kedy a ako odíde z doliny, ale rozhodol sa, že jej povie, aké je to dôležité, a presvedčí ju, aby išla tiež. Okrem toho dúfal, že ak jej on odhalí svoje myšlienky, privedie aj ju na to, aby si zhodila z duše vlastné bremeno.
„Čo je s vami, Bess?" opýtal sa.
„Nič," odpovedala s odvrátenou tvárou.
Venters ju objal a nežne, ale pánovito ju donútil, aby mu pozrela do očí.
„Ak sa mi budete dívať do očí, nedokážete cigániť," povedal. „Teda, čo je s vami? Voľačo predo mnou tajíte. Ale aj ja mám svoje tajomstvo, a chcem vám ho hneď teraz povedať."
„Ach - naozaj mám tajomstvo. Úžasne sa mi chcelo povedať vám ho, keď ste sa vrátili. Preto som sa tak hlúpo tvárila. Nevyjavila som svoje tajomstvo ani potom a tešila som sa mu. Ale keď prišiel Lassiter, čosi mi zišlo na um a zmenila som svoje rozhodnutie. Už som vám to nechcela povedať."
„A teraz mi to poviete?"
„Áno .. áno. Už som tak ďaleko. Chcela som vám to povedať už včera, ale boli ste taký chladný. Bála som sa. Ale už to dlhšie neudržím v sebe."
„Tak teda, tajomná dáma, vyjavte mi to svoje nádherné tajomstvo."
„Nemusíte sa mi posmievať," odvetila s prvým záblesk om ožívajúcej veselosti. „Dokážem, že vás za jedinú sekundu prejde smiech."
„Môže sa to stať."
Prebehla pomedzi smreky k jaskyni a vrátila sa s niečím nápadne ťažkým v ruke. Keď sa lepšie prizrel, videl, že to, čo tak nápadne dôležite drží, bolo zabalené do čiernej šatky, na ktorú sa tak dobre pamätal. To stačilo, aby ho zvedavosť napínala do prasknutia.
„Pomysleli ste na to, čo som asi robila za vašej neprítomnosti?" opýtala sa.
„Zaiste ste sa prechádzali hore-dolu, čakali ste ma, vyzerali ste ma," odpovedal s úsmevom. „Veď viete, ja som dosť namyslený človek."
„Nuž to ste na omyle. Pracovala som. Pozrite, aké mám ruky." Spustila sa neďaleko neho na kolená, opatrne položila čierny batôžtek a vystrela k nemu ruky. Dlane a vnútornú stranu prstov mala biele, zvráskavené a zrobené.
„Čo ste sa pľačkali vo vode, Bess?" opýtal sa jej.
„Pľačkala? Pozrite!" Šikovnými prstami rozprestrela čiernu šatku a jasné slnko zažiarilo na matne ligotavej kôpke zlata.
„Zlato!" vykríkol.
„Áno, zlato! Pozrite, koľko funtov zlata! Ja som ho našla - vyryžovala som ho z potoka - nazbierala som ho zrnko po zrnku, hrudku po hrude!"
„Zlato!" zvolal.
„Áno. A teraz - teraz sa smejte na mojom tajomstve!"
Venters hodnú chvíľu len pozeral. Potom vystrel ruku, aby zistil, či je zlato pravé.
„Zlato!" tentoraz už takmer kričal. „Bess, veď toto je hodné stovky - tisíce dolárov!"
Sklonil sa k nej, položil svoju silnú ruku na jej a

stisol ju.
„Je ho tam aj viac?" šepkal.
„Strašne veľa, všade cestou hore prúdom až ku skale. Viete, ja som už často ryžovala zlato. A potom som počula, čo o tom hovorili chlapi. Nie je tu veľa zlata, ale je ho dosť - dosť, aby ste z toho vy mali celý majetok.
„Teda to bolo to vaše tajomstvo!"
„Áno. Ja zlato nenávidím. Lebo ľudia sú za ním celí posadnutí. Videla som ich opitých od šťastia, ako tancovali a vyčíňali. Videla som, ako kliali a zúrili. Videla som, ako sa ruvali ani psi a váľali sa v prachu. Videla som, ako sa pre zlato zabíjali."
„Tak preto ste mi to nechceli povedať?"
„Nie - nielen preto." Bess sklonila hlavu. „Bolo to preto, lebo som vedela, že ak nájdete zlato, už tu neostanete."
„Báli ste sa, že vás tu nechám?"
„Áno."
„Počúvajte ... vy veľké, naivné dieťa! Počúvajte ... milé, nádherné, divoké, modrooké dievčatko! Moje tajomstvo ma mučilo. To preto, že som vedel, že musíme z tejto doliny odísť. Už tu nemôžeme ostať. Nevedel som, ako sa odtiaľto dostaneme - ako sa dostaneme z tejto krajiny - alebo ako budeme žiť, ak sa odtiaľto dostaneme. Ja som chudobný ako kostolná myš. Tak preto som nevyjavil svoje tajomstvo. Som chudák. A cesta za Sterling stojí peniaze. Nemôžeme ísť na koni, na somároch alebo len peši. A tak, hoci som vedel, že musíme odísť, nevedel som si rady, ako ísť a čo robiť. A prosím! Máme zlato! Keď zájdeme za sterlinský chotár, zlodeji dobytka nám už neublížia. A iného sa nemusíme báť."
„Počúvajte, Bess!" Venters počul, aký jemný, aký nežný má hlas a cítil studené rúčky Bess vo svojich zvierajúcich dlaniach, keď sa oňho oprela bledá a ako bez duše. „Ako by som vás ja mohol opustiť! Veď ste mi vrátili život! Odvediem vás odtiaľto - odvediem vás ďaleko z tejto divej krajiny. Začnete nový život. Budete šťastná. Uvidíte mestá, lode, ľudí. Budete mať všetko, čo si len vaše srdce zažiada. Všetka hanba a zármutok vášho života budú zabudnuté - akoby ani nejestvovali. Tak vás ja opustím, vy smutnooké dievčatko. Ľúbim vás! Neviete to? Ako, že to neviete? Ľúbim vás! Som slobodný! Som človek - človek - ktorý už vďaka vám nie je žobrák!... Pobozkajte ma! Takto vás ja opustím - vy krásne, čudné, nešťastné dievča.. Ale ja vás urobím šťastnou. Čo ma je - po vašej - minulosti! Ľúbim vás! Vezmem vás do Illinoisu - k mame. Potom vás povozím po ďalekých mestách. Vynahradím vám všetko, o čo ste prišli. Ach, viem, že ma ľúbite - vedel som to prv, ako ste mi to povedali. A zmenilo to celý môj život. A pôjdete so mnou nie ako spoločníčka, ako ste tu, nie ako sestra, ale, Bess, moja najmilšia ... Ako moja manželka!"

DIVOCHOVE PRETEKY

Podľa plánu milencov mal Venters zísť do dediny, zaopatriť si koňa a pre Bess nejaké šaty alebo aspoň

menej nápadné oblečenie, ako mala teraz, a vrátiť sa čo najrýchlejšie do doliny. Medzitým by ona zväčšila ich zásobu zlata. Potom by sa vydali na dlhú a nebezpečnú cestu do Utahu. Keby sa mu nepodarilo doviesť koňa aj pre ňu, rozhodli sa, že sa na velikánskom rysákovi povezú obaja. Zlato, trocha jedla, sedlové prikrývky a Ventersove zbrane mali tvoriť ľahký výstroj, s ktorým budú začínať.

„Milujem toto nádherné miesto," povedala Bess. „Ťažko mi je pri pomyslení, že ho opustím."

„Ťažko! To vám verím," povedal Venters. „Možno - po rokoch..." No nedopovedal svoju myšlienku, že možno po mnohých rokoch neprítomnosti a inakšieho života by sa sem vrátili.

Venters sa znova rozlúčil s Bess v tieni Knísavej skaly, a tentoraz to bolo s tichou nádejou, nehou a vášnivou vierou. Ešte dlho potom, čo od nej odišiel, po celú cestu až po vchod do priesmyku nemohol sa zbaviť nádherných myšlienok na pevné objatie jej ramien, na sladkosť jej pier a pocit, že sa v nej zrodil nový, krásny človek. Dievča, ktoré smutne nazývalo samu seba niktoškou bez mena, vo chvíli jeho vyznania sa akoby zázrakom zmenilo. Bolo to čosi, čo si musel premyslieť, čosi, čo ho hrialo pri srdci, ale na čo v tejto chvíli musel rozhodne zabudnúť, aby sa všetky jeho myšlienky mohli zamerať na cestu, plnú nebezpečenstva.

Niesol si len pušku, revolver a trocha chleba a mäsa; a s takýmto ľahkým nákladom rýchlo zišiel dolu svahom do doliny. Stmievalo sa a on sa tomu tešil. Keď prišiel k svojej dávnej skrýši v rozčesline steny kaňonu, už zablikali hviezdy a pri ich svite sa prekĺzol cez hustý porast na trávnatú čistinu. Divoch stál uprostred so vztýčenou hlavou a v sliepňavom svetle sa mu videl čierny a obrovský. Venters ticho zahvízdal, pomaly sa priblížil, a napokon zavolal. Kôň zafŕkal, s tlmeným, ťažkým dupotom kopýt odcválal a zmizol v tme. „Je divší ako kedysi!" šomral Venters. Nasledoval rysáka do zužujúcej sa rozčesliny medzi stenami, ale hneď sa musel vzdať, lebo nevidel pred seba ani na krok. Keď sa vracal k otvoru, Divoch vyskočil z ebenového tieňa skaly a rýchlosťou blesku velikánsky a čierny prefrčal vedľa neho na rúbaň, zaliatu mesačným svitom. Venters usúdil, že by sa darmo pokúšal chytiť Divocha v noci, vrátil sa k strmej skale, kde si schoval sedlo a prikrývku, a ľahol si tam spať.

Len čo sa trocha rozvidnelo, hneď sa prebral zo spania, a keď už bolo natoľko jasno, že rozoznával predmety, vzal zo sedla laso a išiel chytať rysáka. Vysnoril Divocha na dolnom konci zákutia a čo najprirodzenejšie sa k nemu priblížil. Keď už bol dosť blízko, Divoch ho zrejme spoznal, ale bol príliš rozkokošený, aby zastal. Vybehol hore rúbaňou a úzkou uličkou medzi stenami. Toto pomohlo Ventersovi, aby koňa rýchlo chytil; uviazal si slučku, aby ju mohol hodiť, a behom za ním. Divoch pustil Ventersa na sto metrov k sebe a potom sa pustil bežať. Ale keď prefŕkol okolo neho, prejdúc rýchlo do cvalu, Venters ho dokonalým hodom dostal do lasa. Ešte mal síce kedy pripraviť sa na prudké trhnutie, no Divoch ho predsa zhodil, a kým zastal, vliekol ho niekoľko metrov po zemi.

„Ty divý diabol," povedal Venters, keď si Divocha pomaly priťahoval. „Vari ma nepoznáš? Noženo - kamarát - no-o-o."

Divoch sa podvolil lasu a potom Ventersovej mocnej ruke. Bol spustnutý a divoký ako kôň, ktorého nechali naverímboha vyčíňať v šalvii. Stúlil dlhé uši a ostal nehybne stáť, aby ho Venters osedlal a založil mu uzdu. No bol neobyčajne čujný: zachvieval sa pri každom dotyku a zvuku. Venters ho zaviedol k húštine a ohýbajúc najbližšie stromčeky, aby mu prekliesnil cestu, konečne vyšiel na otvorené priestranstvo. Pozorne sa zahľadel na obe strany a presvedčil sa, že kaňon je opustený ako zvyčajne; a už bol v sedle a mieril na juh.

Divochov dlhý, knísavý klus nádherne prekonával vzdialenosť. Krok mal takmer dva razy toľký ako obyčajný kôň a aj výdrž mal rovnako pozoruhodnú. Venters mu občas pritiahol uzdu a dal mu klusať hore dlhými svahmi a pozdĺž mäkkých slatín. Odkedy Venters sedel na Divochovi, kôň neprejavoval nijakú nevôľu. Teraz mal Venters dôvod, aby koňa šetril, preto sa už tak neponáhľal, ako na svojej predchádzajúcej ceste. Pri poslednej vode v priesmyku sa utáboril. Nevedel, ako ďaleko je od Cottonwoodsu, ale predpokladal, že by to mohlo byť približne päťdesiat míľ.

Včasráno pokračoval v ceste a predpoludním prišiel až k úzkemu otvoru, ktorý označoval južný koniec priesmyku a cez ktorý viedol chodník až hore k okraju šalvie. V prachu vysledil Lassiterove stopy, ale viac už ničie, zosadol z koňa, ponaprával Divochovi uzdu a začal ho viesť hore chodníkom. Krátky výstup, ťažší pre zviera ako pre človeka, vyžadoval, aby si na hornej plošine oddýchli; medzitým pozoroval fialové šíravy svahu. Keď Divoch zvetril šalviu, zafŕkal od radosti. Venters vysadol znova na koňa a pustil sa po bielom chodníku. Voňavý vietor mu fúkal do tváre. Neprešiel ešte azda ani dve míle, keď sa Divoch tak prudko zháčil, že Venters sťažka dopadol na sedlo.

„Čo sa stalo, starký?" zavolal Venters a pozrel na zem, či zvieraťu neodpadla podkova, či nenaďabili na hada, alebo či si kôň neporanil nohu na vyčnievajúcej skale. Jeho starostlivý pohľad neobjavil nič. Divoch meravo stál so vztýčenou hlavou a s nastreženými ušami. Venters takto upozornený rýchlo pozrel pred seba a zazrel na svahu tmavú skupinu jazdcov, zahalených do oblaku prachu. Ak ho aj videli, zrejme nezmenili ani rýchlosť ani smer.

„Kto to len môže byť?" zvolal Venters. Nechcelo sa mu ujsť. Jeho chladnokrvnosť vzrušením ešte vzrástla, keď si uvedomil, že jazdci, čo sa k nemu blížia, môžu byť len jeho nepriatelia. Zoskočil zo sedla a zaviedol Divocha za najvyšší šalviový krík. Poslúži im ako úkryt, kým sa jazdci nepriblížia natoľko, aby videl, kto sú; potom mu už bude všetko jedno, ako rýchlo objavia oni jeho.

Keď si prezrel pušku a presvedčil sa, že dobre funguje, už len vyčkával a pozoroval. Sila trpkej zúrivosti, ktorá v ňom dlho len driemala, pomaly sa hromadila, hotová vybuchnúť. Ak tí jazdci neboli zlodeji dobytka, tak už zabudol, ako vyzerajú a ako jazdia. Prichádzali čoraz bližšie, malá skupinka, taká zhrčená a tmavá, že ich nemohol ani porátať. Čudné, že ich kone nevidia Divocha! Ale možno to azda pripísať rýchlosti, s akou postupujú. Išli rýchlym klusom, akým chodili skôr zlodeji ako jazdci. Venters pripúšťal možnosť, že títo jazdci sa k nemu prihrnú prv, než si stihne

rozvážiť, čo môže čakať. Keď už boli na tristo metrov, náročky vyviedol Divocha na cestu.
Zazneli výkriky, ostrý škripot kĺžúcich sa podkov, a Venters videl, ako sa kone zháčili a so zvrátenou hlavou a vlajúcou hrivou uháňali späť. Zjavilo sa niekoľko obláčikov dymu, ktoré sa ostro odrážali, a zahrmeli výstrely. Guľky leteli ďaleko pred Ventersa, zvírili prach a potom ešte ticho duneli v šalvii. Dostrel bol príliš ďaleký pre revolvery, ale či už mali výstrely zabiť, alebo si len preraziť cestu dopredu, stačili na to, aby prebudili vo Ventersovi tú vyčkávajúcu zúrivosť.
Venters si navliekol uzdu na ruku, aby mu Divoch neušiel, zdvihol pušku a dva razy stisol kohútik.
Videl, ako sa prvý jazdec prevalil nabok a padol.
Videl aj druhého, ako sa naklonil v sedle, a počul bolestný výkrik. Vtom sa Divoch splašene rozbehol, zdvihol Ventersa a len-len že ho nezhodil z nôh. Mocnou rukou zadržal koňa a vyskočil do sedla. Divoch sa rozbehol znova, šklbúc si uzdu, ktorú Venters nemal kedy vrátiť na miesto. Šikovne sa sklonil, zaistil ju, hodil slučku na sedlo a zatínajúc zuby pozeral, ako sa to skončí.
Banda sa rozostúpila, aby v nej guľky nemali taký veľký terč. Jazdci stáli Ventersovi zoči-voči, niektorým sa zo zbrane len tak chrlil červený plameň. Začul hlasnejší výbuch, a práve keď sa Divoch zase strhol, počul hvizd olovenej strely, ktorá nebyť toho, že Divoch prudko odskočil, bola by ho zasiahla. Ventersa náhle zaliala horúčosť a hneď ním zas prebehol mráz. Náročky si vyhľadal jazdca s karabínou a zabil ho. Divoch prenikavo zachripel a vyrazil do šalvie. Venters ho nechal bežať niekoľko desiatok metrov a potom ho železnou rukou zastavil.
Ostalo len päť jazdcov, akiste zlodejov dobytka. Jeden z nich zoskočil zo sedla, aby zachránil karabínu padlého kamaráta. Ventersov výstrel síce chlapa nezasiahol, ale tak nad ním rozvíril prach, že sa behom vrátil k svojmu koňovi. Potom sa rozišli. Zranený jazdec išiel na jednu stranu, druhý, čo sa mu nepodarilo zdvihnúť karabínu, na druhú; Ventersovi sa zdalo, že uvidel tretieho jazdca, ktorý niesol čudný batoh a zmizol v šalvii. Lenže pri tej rýchlosti a zlej viditeľnosti nemohol rozoznať, čo to je. Dvaja jazdci s troma koňmi sa dali napravo. Zľakli sa dlhej pušky - ťažkej zbrane, akú zlodeji alebo jazdci nosia len málokedy - a dali sa na bezhlavý ústup.
Venters zrazu zbadal, že jeden z dvojice jazdcov, ktorých uvidel naposledy, sedí na Zvoncovi Jane Withersteenovej, nádhernom dostihovom koni, ktorý darovala Lassiterovi. Venters zúrivo vykríkol. Už začínal spoznávať malú, svalnatú, žabe podobnú postavu druhého jazdca, ktorý tak ľahko a svižne sedel v sedle - čo nijako nešlo dovedna.
„Jerry Card!" zvolal Venters.
Bola to naozaj Tullova pravá ruka. Venters sa zapálil takou zúrivou zlosťou, že sa musel prinútiť, aby sa mu lepšie prizrel.
„A je to Jerry Card!" skríkol po chvíli. „A sedí na Čiernej Hviezde a za uzdu vedie Noc!"
Tak dlho tlejúci búrlivý oheň vo Ventersovom srdci vyšľahol plameňom. Popchol Divocha, kôň predĺžil krok a Venters si pritom napchal zásobník nábojmi, kým nebol celkom plný. Card a jeho spoločník boli teraz aspoň na pol míle pred ním a pomaly schádzali

dolu svahom. Venters si všimol, ako hladko idú, a pochopil to až vtedy, keď Divoch vycválal zo šalvie na široký dobytčí chodník, po ktorom kedysi Venters stopoval červené stádo Jane Withersteenovej. Táto dobre zachovaná cesta, ktorú používali už dlhé roky, bola čistá a hladká ako hradská. Venters videl, že sa Jerry Card obzerá ponad plece a aj druhý jazdec robí to isté. Potom všetky tri dostihové kone pridali do kroku, takže ľahký klus už prechádzal do cvalu.

„Začínajú sa preteky, Divoch," povedal pochmúrne Venters. „Budeme s nimi klusať, budeme s nimi cválať a poletíme hoc aj tryskom. Nech si udávajú krok oni."

Venters vedel, že sedí na najmocnejšom, najrýchlejšom a najneúnavnejšom koni, na akom kedy jazdili po vysočinách Utahu. Rozpamätal sa, ako oddane ho Jane Withersteenová uisťovala, že Noc dokáže cválať s Divochom šija pri šiji a Čierna Hviezda mu ukáže kopytá, a želal si, aby tam Jane bola a videla tento pretek, aby si zmenila mienku o svojich vraníkoch a videla nespornú prevahu mohutného rysáka. Potom však bol rád, že tam nie je, lebo chcel, aby sa tieto preteky skončili smrťou Jerryho Carda. Prvé vzplanutie Ventersovho zúrivého hnevu prešlo a teraz už len zachmúrene, takmer chladne držal svoju vôľu na uzde. Bola to nálada smrti, cudzia jeho povahe, vyvolaná, odchovaná a uvolnená divými vášňami divých chlapov v divej krajine. To, čo mu dodávalo sily, čoho bol dovrchu plný, už nebola nenávisť, ale čosi rovnako bezohľadné - možno to bola radosť, že sa mu konečne splní jeho dávne želanie, pomsta, na ktorú čakal celý život. Nič by ho nezastavilo.

Venters si tieto preteky vymyslel veľmi potmehúdsky. Jazdec na Zvoncovi akiste zaostane a zamieri k šalvii. Ventersovi na ňom veľmi nezáležalo. Išlo mu hlavne o to, aby znemožnil Jerrymu Cardovi pokračovať v zločinnej tajnej činnosti, prekazil mu útek a aby chytil vraníkov. Dobytčia cesta sa hadila míle a míle dolu svahom. Venters ostrým zrakom jazdca videl desať, pätnásť, dvadsať míľ jasnej, fialovej šalvie. Nebolo vidno ani jazdcov, ani zlodejov, čo by šli Cardovi na pomoc. Mohol by uniknúť len tak, keby prenechal ukradnuté kone osudu a zaliezol do šalvie. Po desiatich míľach sa Čierna Hviezda a Noc neudržia na nohách a po pätnástich ich Divoch uštve na smrť. A tak Venters držal rysáka na uzde a dovolil Cardovi určovať rýchlosť. Boli to dlhé preteky, ktoré mali vraníkov zachrániť.

Po niekoľkých míľach pohodlného klusu sa Divoch očividne priblížil k trom koňom. Jerry Card sa znova obrátil, a keď videl, že rysák vyhráva, popchol Čiernu Hviezdu do cvalu. Noc a Zvonec, ktoré jej klusali po bokoch, pripojili sa k jej tempu.

Venters popustil Divochovi uzdu a dovolil mu prejsť do cvalu. Rysák videl pred sebou kone a chcel sa pustiť tryskom, ale Venters ho držal na uzde. A v cvale získal ešte väčší náskok ako v kluse. Zvonec cválal rýchlo, ale Čierna Hviezda a Noc boli vycvičené v trysku. Divoch pomaly znížil vzdialenosť na štvrť míle a dostával sa čoraz bližšie.

Jerry Card sa zvrtol ešte raz. Venters už zreteľne videl červený záblesk na jeho červenej tvári. Tentoraz sa díval dlho. Venters sa smial. Vedel, čo sa odohráva v Cardovom mozgu. Jazdec sa pokúšal zistiť, čo je to

za koňa, čo takto dobieha chýrne paripy Jane Withersteenovej. Divoch bol už tak dlho preč z dediny, že naňho Jerry akiste zabudol. Mimochodom, hoci sa Jerry zaslúžene tešil povesti najlepšieho jazdca na šalvii, bystrozrakosť rozhodne nepatrila k jeho prednostiam. Nespoznal Divocha. Cardov pátravý pohľad donútil aj jeho kamaráta, aby sa obzrel. Ventersa to rozveselilo. Bol to bezpečný znak, že ani Card, ani zlodej dobytka si vlastne neuvedomujú, v akom sú nebezpečenstve. A ak nezídu z cesty - a to by bolo to posledné, čo by takíto ľudia urobili - obaja sú odsúdení na smrť.

Cardov kamarát sa zvrtol v sedle, ba ešte si aj zaclonil oči pred slnkom. Aj on sa dlho díval. Potom sa zrazu znova obrátil dopredu a skloniac sa nízko v sedle, začal hompáľať pravou rukou. Venters vedel, že toto hompáľanie platilo pre Zvonca ako švihanie bičom. Aj Jerry pridal. A všetci traja jazdci prešli do trysku.

„No tak, Divoch!" kričal Venters. „Tryskom, ty čertisko! Tryskom!"

Venters zložil uzdu na Divochovu šiju a spustil slučku na sedlo. Na vyjazdenej ceste nebolo treba rysáka viesť. V trysku mal nohy pevnejšie ako v cvale alebo kluse a vyzeral pri ňom ako diabol. Venters nemusel naňho preniesť svoju náladu: jeho divý trysk mu rozhodne lahodil. Venters sa naklonil dopredu, vznášajúc sa zarovno s koňom, a schytil pušku. Očami odhadoval vzdialenosť medzi sebou a Jerrym Cardom.

Po necelých dvoch míľach trysku začal Zvonec zaostávať za vraníkmi a Divoch ho začínal dobiehať. Venters predpokladal, že sa zlodej čoskoro zvrtne do šalvie. No neurobil to. Uvažoval dosť reálne, že mocný rysák ľahšie dobehne Zvonca na ťažšom teréne mimo cesty. Čochvíľa bolo medzi Zvoncom a Divochom už iba niekoľko sto metrov. Zlodej dobytka sa obrátil v sedle, začal strieľať a guľky zvírili drobné obláčiky prachu. Venters zdvihol pušku, pripravený vystreliť naverímboha, a čakal na vhodnú chvíľu, keď Zvonec nebude v jednej čiare s prednými koňmi. Venters si zaumienil, že týchto chlapov postrieľa ani kojoty, uhryznuté tchorom, ale musel sa zdržiavať, aby nepostrieľal Janine milované araby.

Neprešli ešte veľký kus cesty, keď Zvonec odstúpil doľava od smeru Čiernej Hviezdy a Noci. Potom Venters zamieril, vyčkal na prestávku medzi Divochovými veľkými skokmi a začal len tak naslepo strieľať na zlodeja. Unikajúci jazdec bol dobrým terčom pre pušku, ale hnal sa rýchlo dopredu a skákal hore-dolu. Okrem toho strieľať z Divochovho chrbta bolo strieľať hromy a blesky. A bolo tu aj nebezpečensto, že nízka guľka by mohla vyplašiť Zvonca. No napriek týmto úvahám, ktoré náramne sťažovali streľbu, Venters vo svojej dôvere a neúprosnosti videl v tom rýchly a osudný koniec tejto honby na zlodeja. Po siedmom výstrele zlodej rozhodil ruky a skotrbáľal sa zo svojho koňa. Kotúľal sa ďalej a ďalej, potom sa skrčený zviechal do polovztýčeného postoja, ale znova padol a odvliekol sa do šalvie. Keď Venters prehrmel okolo toho miesta, uprene sa zahľadel do šalvie, ale po jazdcovi nebolo ani stopy. Zvonec ešte bežal niekoľko sto metrov, potom spomalil, a keď Divoch prebehol okolo neho, zastal.

Venters začal znova vsúvať náboje do zásobníka svojej pušky a ruku mal takú istú a pevnú, že mu ani jeden náboj nevypadol. Očami jazdca a odhadom ostro-

strelca si ešte raz vymeral vzdialenosť a priblížil sa už na dostrel. Ventersovi dalo veľa námahy nevystreliť, ale rozhodol sa a nevystrelil.
Jerry, ktorý sa v očakávaní prestrelky v trysku schúlil do tvaru trocha vykrútenej lopty na chrbte Čiernej Hviezdy, tušiac, že jeho prenasledovateľ akiste nebude chcieť zraniť niektorého vraníka, vystrel sa v sedle do prirodzenej polohy.
V duchu, azda rovnako ako Venters, pokladal túto chvíľu za začiatok ozajstných pretekov.
Venters sa naklonil dopredu, aby položil ruku Divochovi na šiju, potom zas dozadu, aby mu ju priložil na boky. Pod pochlpenou a zaprášenou srsťou sa triasla, zachvievala a čerila nádherná činnosť svalov. Ale telo mal ešte chladné. ‚Aké chladnokrvné zviera,' pomyslel si Venters a pocítil v srdci lásku ku koňovi, ktorého by nikdy nezamenil za iného. Nebolo by v ľudských, silách, aby jazdec, čo ako by ho sputnávala nenávisť, pomstivosť alebo túžba, aby uchránil svoju milovanú pred strachom o jeho život, sedel na rysáku, nadnášal sa s ním, videl jeho nádherné pohyby a počul rýchle hromobitie jeho podkov, jazdil na ňom tieto preteky a nejasal nad takouto jazdou.
A tak hoci Ventersova vôľa zabíjať ešte neochabla, prežíval túto jazdu a vypil do dna jazdcovu čašu sladkej, divokej šalvie.
Keď Divochova dlhá hriva, lupkajúca vo vetre, pľasla Ventersa po líci, dodalo to rytmus jeho zrýchlenému pulzu. Pozrel dolu, aby sa pokúsil zistiť, aký má Divoch teraz krok, ale videl len trblietavé, letiace záblesky a uháňajúcu bielu cestu. Pozoroval rysákovu divokú hlavu, končité uši, ešte vždy zatvorený a suchý pysk, ale nozdry roztiahnuté, akoby chrlil neviditeľný oheň. Divoch bol kôň, ktorý mohol uháňať opreteky so smrťou. Po oboch bokoch videl, ako sa šalvia vnára do plávajúcej bezfarebnej steny. Pred nimi sa dvíhala šíra fialová pláň, preťatá bielou cestou. Vietor, ktorý mu ostro, vytrvalo dul do tváre, omamoval ho svojou neodbytnou, sladkou vôňou a napĺňal mu uši dutým, uháňajúcim hukotom.
Potom - už azda po stý raz - odhadol priestor, čo ho delil od Jerryho Carda. Divoch ho už nedobiehal. Vraníky dokázali, že vedia uháňať. Venters sa díval na Jerryho Carda, obdivujúc, aký je ten kratiš výborný jazdec. Sedel tak, ako sedávajú len jazdci z vysočín, zrodení v sedle. Ventersa zarazilo, že Card zmenil polohu, alebo polohu koní. Presne si spomínal, že Jerry viedol Noc po pravej strane cesty. Teraz bol kôň vľavo. Nie... to je Čierna Hviezda. Ale Venters si celý prekvapený dokazoval, že Jerry sedel na Čiernej Hviezde. No keď sa zahľadel uprenejšie, pozornejšie, presvedčil sa, že Čierna Hviezda vlastne nemá jazdca. Teraz Jerryho Carda unášala Noc.
„Presadol na druhého koňa!" vykríkol Venters, uvedomiac si s netajeným obdivom, aký to bol hrdinský kúsok. „Zmeniť koňa v plnej rýchlosti! A ty si tokázal, Jerry Card, ak som sa len neopil vôňou šalvie. Ale ja ten fígeľ musím vidieť, až potom mu uverím."
Od tej chvíle, pokým Divoch pridával rýchlosť, Venters oka nespustil z malého jazdca. Jerry Card jazdil, ako to vedel iba on. Spomedzi všetkých odvážnych jazdcov vysočín bol Jerry jediný, čo vedel naplno využiť jedinečnú schopnosť vraníkov v takom dlhom preteku. Uháňal s nimi smrteľnou rýchlosťou, ale ešte

z nich nevyžmýkal posledné sily. Podchvíľou sa obzeral ani múdry generál pri ústupe, odhadoval vlastné vyhliadky a silu a rýchlosť prenasledovateľov, a chvíľu, keď nastane posledný, zúfalý výbuch. Nebolo pochybností, že Card, hoci mu išlo o život, bol z týchto pretekov azda ešte väčšmi rozjasaný ako Venters. Lebo on bol zrodený pre šalviu, pre sedlo a divočinu. Bol viac ako napoly koňom. Do posledného dychu - náhleho záblesku pudu sebazáchovy - nestratil by svoju obratnosť, úsudok, nervy a ducha týchto pretekov. Venters akoby Jerrymu čítal myšlienky. Ten malý jazdec, poznačený zločinmi, myslí teraz na svoje kone, šetrí im rýchlosť, zaobchodí s nimi s dlhoročnou skúsenosťou, kochá sa v ich nádhernom, prudkom dostihovom behu a chce, aby preteky vyhrali, lebo mu aj vlastný život visí iba na vlásku. Jerry sa znova zvrtol v sedle a slnko mu červeno zažiarilo na tvári. Keď sa obrátil, pritiahol si Čiernu Hviezdu bližšie k sebe a k Noci, kým nebežali bok po boku ako jeden kôň. Potom sa Card vztýčil v sedle, vytiahol si nohy zo strmeňov, podivne sa vykrútil a preskočil na Čiernu Hviezdu. Ani len nezmenil hojdavý rytmus koňa. Prilepil sa na druhé sedlo ani pijavica, a keď sa kone oddelili, vykopol pravú nohu, ktorú mal zrejme zloženú pod sebou, a zachytil ňou strmeň. Svojou pružnosťou, obratnosťou a odvahou získal si jazdec Ventersov nesmierny obdiv.

Jerry sedel na Čiernej Hviezde celú míľu a potom znova presadol na Noc. No Jerryho obratnosť a trysk vraníkov nestačili na rysáka.

Venters sa zahľadel pred seba, skúmajúc terén. Cesta sa pred ním tiahla asi päť míľ a potom sa strácala medzi pahrbkami. Niekoľko desiatok metrov doprava už nerástla šalvia - bol to okraj priesmyku Sklamania. Za tmavou rozčeslinou presvitala náprotivná červená stena. Venters si predstavoval, že cesta vedie dolu do priesmyku, kamsi na sever od tých pahrbkov. A uvedomil si, že počas tých päť míľ rovnej cesty musí dohnať Jerryho Carda, a aj ho doženie.

Neľútostne popchol Divocha ostrohami do bokov. Rysákovi stačil ľahký dotyk ostrôh, aby vyrazil. A teraz zvučne a divoko zaerdžal a akoby sa zvíjal v kŕčoch, rušal vpred s takým dôrazom, že Venters len-len že nevypadol zo sedla. Šalvia sa rozplynula, cesta sa mihla vedľa neho a vietor mu vyrazil dych a otupil sluch.

Jerry Card sa ešte raz obrátil. A podľa toho, ako presadol na Čiernu Hviezdu, bolo vidno, že toto bude jeho posledný, zúfalý beh. Venters namieril na kraj cesty a vyslal guľku, ktorá pod Jerrym zvírila prach. Venters dúfal, že jazdca vyplaší a donúti ho, aby sa uchýlil do šalvie. No Jerry mu výstrel vrátil a jeho guľka udrela nebezpečne blízko pri Divochových letiacich nohách. Vtedy Venters prestal strieľať, kým si jazdec nevyprázdnil revolver. Za ďalšiu míľu, počas ktorej Čierna Hviezda zanechala Noc a uháňala zo všetkých síl, Divoch nezískal nijaký náskok; za druhú míľu už bol o kúsok bližšie, ale ani to nebolo isté. Za tretiu dobehol Noc, ktorá už len cválala, a rýchlo sa blížil k druhému vraníkovi. Už len sto metrov delilo Čiernu Hviezdu od Divocha. Ozrutný rysák sa rútil bližšie a bližšie. Pri každom metri získaval stopu. S hvizdotom vdychoval vzduch, bol mokrý ako myš, letel celý spenený a rozpálený ako oheň. Divoký ako vždy, mocný ako vždy, rýchly ako vždy, ale pri každom kroku vyhadzoval Ventersa zo sedla! Divochova sila, jeho prudkosť a

rozmach ho už nadobro uštvali. Rysákov veľký pretek bol takmer vyhraný - a ukončený. Ventersovi sa zdalo, že šírava, ktorú pred sebou vidí, je akási velikánska, rozprestretá fialová plocha, čo mu uniká pod nohami. Čierna Hviezda sa v nej pohybovala ako hmlistý fľak. Jazdec Jerry Card sa zjavil ani bodka, čo sa mu hmlisto vynorila pred očami. Divoch sa len rútil bližšie a bližšie. Venters cítil, že po každom skoku dopadá roztrasenejšie, napätejšie. Ventersovi vlietali do očí chumáčiky peny, pálili ho, že sa mu celá šalvia videla červená. Ale v tej červenej hmle náhle uvidel - alebo sa mu zdalo, že uvidel - Čiernu Hviezdu bez jazdca a s podlomeným krokom. Divoch len uháňal ďalej a bol by musel zastať úžasne prudko. Vtom mu Venters silno pritiahol uzdu. Z trysku do cvalu, z cvalu do klusu, z klusu do kroku, z kroku do stoja, a mocný rysák dokončil svoje preteky.

Venters sa obzrel. Čierna Hviezda stála bez jazdca na ceste. Jerry Card sa uchýlil do šalvie. Ďaleko po bielej ceste, verne cupkajúc, blížila sa Noc. Venters zoskočil, ešte vždy napoly slepý, tackajúc sa ani opitý. O chvíľu sa však natoľko pozbieral, že sa mohol postarať o Divocha. Chytro mu sňal sedlo a uzdu. Rysák páchol, zdýmal, hvízdal a celý sa triasol. Ale ešte vždy mal toľko sily, aby stál na nohách, takže sa oňho Venters nemusel báť.

Keď Venters pribehol k Čiernej Hviezde, videl, ako sa kôň potkýnavo uberal na roztrasených nohách do šalvie a ako sa zvalil na zem. Keď k nemu Venters prišiel, sňal mu sedlo i uzdu. Čierna Hviezda zahynula na nohách, pomyslel si Venters. Nemal nádej, že sa postihnutý kôň ešte raz postaví na nohy. Ležal rozvalený, pokrytý krvavou penou, pysk otvorený, jazyk ovisnutý, oči vytreštené a nádherné telo celé v triaške. Venters nemal síl ostať tam a prizerať sa, ako umiera najmilší Janin kôň, preto náhlivo vyšiel na cestu v ústrety druhému vraníkovi. Idúcky sa dôkladne pozbzeral po Jerrym Cardovi. Venters si myslel, že jazdec sa bude zdržiavať v úctivej vzdialenosti od dostrelu jeho pušky, ale keďže bez koňa by bol v šalvii stratený, akiste sa bude potulovať kdesi nablízku, aby sa dostal k niektorému vraníkovi. Čoskoro pricupkala Noc, celá rozpálená, spenená a vyčerpaná. Venters ju odviedol bližšie k ostatným, odsedlal ju a povolil jej uzdu, aby si oddýchla. Noc si ukonaná ľahla do prachu a pováľala sa v ňom, čím ho presvedčila, že ešte nie je celkom vysilená.

Aj Venters si sadol, aby porozmýšľal. Čo aké to bolo riskantné, nemohol urobiť nič iné, iba ostať na noc tam, kde bol, alebo aspoň čo najbližšie. Kone si musia oddýchnuť a uhasiť si smäd. Musí im nájsť vodu. Bol sedemdesiat míľ od Cottonwoodsu a veril, že je neďaleko kaňonu, kde dobytčia cesta akiste zabočí a zamieri dolu do priesmyku. Po chvíli vstal, že sa poobzerá po doline.

Bol celkom blízko k zvetranému kraju hlbokého kaňonu, kde sa cesta skrúcala. Zem bola zvlnená, popretínaná mokraďami, a vystupovala do kaňonu. Sledujúc líniu kaňonu, videl, kde bol jeho okraj preťatý inými priečnymi kaňonmi, a ďalej dolu červené steny a žlté skaly, vedúce k hlbokej belasej pukline, o ktorej bol presvedčený, že je to priesmyk Sklamania. Keď prešiel niekoľko desiatok metrov k výbežku, našiel miesto, kde sa cesta skláňala. Svah pozvoľne klesal pozdĺž

chodníka, vrúbeného kamennou stenou, a Venters si už bol celkom istý, že je to miesto, kade Oldring vháňal dobytok do priesmyku. No nenašiel tu nič, čo by nasvedčovalo tomu, že by tadeto vyháňal statok. Oldring mal k svojmu brlohu veľa dier.

Venters pochodil všetky drobné priehlbne a veľmi sa mu uľahčilo, keď našiel vodu. Sadol si, že si oddýchne a zaje si trocha chleba a mäsa. Čakal pritom, kým uplynie dosť času, aby mohol bez strachu napojiť kone. Usúdil, že môže byť tak okolo poludnia. Divoch si ľahol, že si oddýchne, a Noc nasledovala jeho príklad. Pokým ležali, Venters sa nemienil pohnúť. Čím dlhšie budú oddychovať, tým lepšie, a tým bezpečnejšie bude dať sa im napiť. Naveľa sa prinútil, aby zašiel ta, kde ležala Čierna Hviezda - čakal, že ju nájde už mŕtvu. Namiesto toho však zistil, že kôň sa už čiastočne, ak nie úplne pozbieral. Jeho veľké čierne oči ho spoznali, ba až zažiarili. Venters bol od radosti celý bez seba. Presedel pri vraníkcvi hodnú chvíľu. Čierna Hviezda sa po chvíli zdýmajúc a stenajúc zviechala na nohy, striasla sa a začala hľadať vodu. Venters sa vrátil k mláčke, ktorú našiel, načrel svojím sombrerom vody a napojil koňa. Čierna Hviezda ju vypila na dúšok, ani čo by to bola len kvapka, vopchala pysk do klobúka a frkajúc hľadala ďalšiu vodu. Venters teraz zaviedol Noc dolu, aby sa napila, a po chvíli ta zaviedol a] Čiernu Hviezdu. Potom sa vraníky začali pásť.

Rysák sa vybral na prechádzku dolu šalviou medzi cestou a kaňonom. Zo dva razy na chvíľu celkom zmizol. Napokon Venters usúdil, že Divoch sa pasie príliš ďaleko, vzal teda laso, že ho dovedie späť. Keď prechádzal z jedného pahrbka na druhý, videl, kde kôň zvíril v mláčkach blato. Ventersovi zišlo na myseľ, že sa už asi napil do sýtosti a zrejme mu to nezaškodilo, aspoň ho ľahšie dochytí. Lenže sa k nemu nikdy nedostal tak blízko, aby ho mohol chytiť do lasa. Pokúšal sa o to celú hodinu a znechutene sa vzdal. Zdalo sa mu, že Divoch ani nie je taký divoký, ale prosto úchylný. Nevediac si rady, vrátil sa k druhým dvom koňom s nádejou, ale i s pochybnosťami, že keď sa Divoch napasie do vôle, dá sa mu chytiť.

Ako sa schyľovalo k večeru, Venters si už nerobil také starosti, no nespúšťal oči z vraníkov, z cesty a šalvie. Čo človek vie, čoho je Jerry Card schopný. Venters si namrzene priznával, že jazdec je naňho príliš rýchly a príliš prefikaný. No predsa sa napodiv zaťato držal svojej predtuchy, že Card napokon zle skončí.

Vietor utíchol; červené slnko zažiarilo na ďalekom západnom vrcholci svahu a dlhé, plaziace sa fialové tiene sa predĺžili. Okraje kaňonov ohnivo žiarili a hlboké trhliny akoby chrlili belasý dym. Všetko sa pohrúžilo do ticha.

Preťal ho strašlivý, dlhotrvajúci rev koňa a dupot ťažkých podkov. Venters vyskočil na rovné nohy a zvrtol sa k juhu. Pozdĺž kaňonu, celkom pri okraji rútil sa k nemu zasa Divoch.

Venters len otváral ústa. Či sa ten divý rysák zošalel? Hlavu mal vztýčenú a vykrútenú, kôň v trysku ju nikdy nemáva v takej polohe. Zrazu Venters objavil postavu, podobnú žabe, zakvačenú na Divochovej šiji. Jerry Card! Voľajako sa vyteperil na Divocha a teraz sa ho drží ani velikánsky kliešť. No Ventersovými nervami otriasla najmä jeho čudná poloha a rysákov divý

rev. Divoch dupotal smerom k zákrute, kde sa cesta zvažovala. Uháňal vpred ani slepý. Neraz stúpil na samý okraj priepasti.
Jerry Card sa nakláňal dopredu a zuby mal zaťaté do prednej časti Divochovho pysku! Venters to videl a hlavou mu prebehla spomienka na tento figeľ, ktorý použilo len niekoľko jazdcov v najväčšom zúfalstve. No pomyslel si aj na istého jazdca, čo prišiel o zuby pri takomto strašnom úkone, ktorým chcel zlomiť alebo ovládnuť rozbesnené kone. Divoch sa rozhodne zošalel. No čosi ho viedlo akoby zázrakom. Bol to azda polozvierací, polokonský pud Jerryho Carda? Nevedno, v čom väzelo to tajomstvo, ale bola to pravda.
A o niekoľko desiatok metrov by Jerry skrútol rysáka na chodník, ktorý vedie dolu do kaňonu.
„Nie, Jerry!" zasyčal Venters, vykročil dopredu a bleskove si priložil pušku k lícu. Usiloval sa dostať tú zhrbenú, žabaciu figúrku na mušku. No prirýchlo sa pohybovala a bola príliš malá. Ale Venters predsa len vystrelil raz ... dva razy ... tretí raz ... štyri razy ... päť ráz! No iba premárnil guľky a drahocenné sekundy!
Zaklial hlbokým priduseným hlasom, vzal si na mušku Divocha a potiahol kohútik. Zreteľne počul, ako guľka zasiahla cieľ. Divoch strašne zreval, akoby sa dusil. Prudko sa skrútil a posledným nádherným skokom zmizol z okraja kaňonu. Letel dolu s malou žabacou figúrkou pritisnutou na svojej šiji.
Nastala prestávka, ktorá akoby nebrala konca, otras, a chvíľočka ticha.
Potom sa rozľahol mocný rachot, dlhotrvajúce dunenie zosúvajúcich sa skál, ktoré zanemievalo ďalekou ozvenou, a potom už vládlo len nerušené ticho.
Divochove preteky sa skončili.

OLDRINGOV UMIERÁČIK

Asi štyridsať hodín po tejto udalosti Venters narobil v Cottonwoodse veľký rozruch: prešiel na Čiernej Hviezde po hlavnej ulici a vedľa seba viedol Zvonca a Noc. Zvonca našiel, ako sa pásol pri mŕtvole zlodeja dobytka, čo bola jediná príhoda na jeho rýchlej ceste do dediny.
Nič nebolo Ventersovi také cudzie ako chvastúnstvo. Ani mu na myseľ nezišlo, že je vyzývavé a chvastúnske privádzať takto plnokrvné kone Jane Witherstee-novej rovno do bašty hlavného intrigána. Chcel, aby ľudia videli tie chýrne araby; chcel, aby ich videli zafúľané a zaprášené so všetkými znakmi toho, že sú uštvané do krajnosti; chcel, aby ľudia videli a vedeli, že zlodeji, ktorí na nich odcválali do šalvie, nepriviedli ich naspäť. Preto sem Venters prišiel - no nielen preto: chcel sa s Tullom stretnúť zoči-voči; ak nie s Tullom, tak s Dyerom; ak nie s Dyerom, tak s hocikým, kto by bol zasvätený do tajomstiev týchto hlavných sprisahancov. Veľmi po tom túžil. Stretnutie so zlodejmi dobytka, neodôvodnený útok proti nemu, krviprelievanie, odhalenie Jerryho Carda a koní, preteky a posledný skok šialeného Divocha - všetko toto bol olej na tlejúci oheň, ktorý sa rozhorel, vzbĺkol a zaplápolal živým plameňom. Mohol Dyera zastreliť

pred oltárom pri bohoslužbách; mohol zastreliť aj Tulla pred ženami a deťmi.
Viedol tri dostihové kone po širokej dedinskej hradskej, vrúbenej zeleňou. Počul, ako žblnkocú vody Jantárového prameňa. Také trpké pre Jane Withersteenovú! Chlapi a ženy sa zastavovali a dívali sa na neho a na kone. Všetci ho poznali; všetci poznali vraníky a gaštana. Ventersovi nemusel nikto nič hovoriť, čítal tým ľuďom na tvári, že vedia o tom, že araby Jane Withersteenovej ukradli. Venters potiahol uzdy a zastal pred Dyerovým sídlom. Bolo to nízke, dlhé kamenné stavanie, podobné domu Withersteenovcov. Priestranný okrasný dvor sa zelenel a jarabel trávou a kvetmi; k velikánskej bráne viedli chodníčky, vysypané štrkom; starostlivo pristrihnutý živý plot z fialovej šalvie oddeľoval dvor od cirkevných pozemkov; na stromoch vyspevovali vtáky; pozdĺž chodníkov zvonivo zurkotala voda a ozýval sa radostný, bezstarostný detský džavot. Ventersovi sa krása tohto domova, útulnosť a zjavné šťastie, ktoré v ňom panovalo, zdali krvavé a čierne. Zdalo sa mu, že nad pažiťou, nad kvetmi a kamenným domom, obrasteným viničom, visí tieň. V melodickom džavote vtáctva, v zurkote vody počul čosi zlovestné. Pokojná krása - sladká hudba - nevinný smiech! Akým čudným riadením osudu mohlo toto vydržať v Dyerovom tieni?
Venters sa viezol ďalej a zastal pred Tullovým domom. Ženy naňho zízali s bledými tvárami a utekali od brány. Vo dverách sa zjavil aj sám Tull, sklonený a s natiahnutým krkom. Tmavá tvár sa mu zapálila, ale to už nebolo vidno: dvere zapadli; ťažká žrď duto padla na zem.
Potom Venters potriasol opratami Čiernej Hviezdy a s hlasným dupotom viedol ostatné kone doprostred dediny. Tu, pri rázcestí a pred obchodmi zastal ešte raz. V tomto obľúbenom kúte teraz nevládla zvyčajná bezstarostná nálada. Jazdci, rančeri a dedinčania náhle prerušili zrejme veľmi zaujímavý rozhovor. Ozval sa dupot mnohých nôh, a už bola celá cesta vrúbená tvárami.
Ventersov pohľad preletel po rade chlapov s kamennými tvárami. Spoznal mnohých jazdcov a dedinčanov, ale ani jedného z tých, o ktorých dúfal, že sa s nimi stretne. Na tvárach, obrátených k nemu, nebolo nijakého výrazu. Všetci ho poznali, mnohí naňho pozerali nepriateľsky, ale len máloktorí nehoreli zvedavosťou a údivom, že sa kone Jane Withersteenovej vrátili. Ale všetci boli ticho. Boli to dobre známe črty - utajované city - čudné tajnostkárstvo - nevyslovený výraz tajomstva a skrytej sily.
„Videl z vás niekto Jerryho Carda?" opýtal sa Venters hlasno.
Neodpovedali mu jediným slovom, ani neprikývli, nepokrútili hlavou, ba ani len nesklopili oči a nezaševelili perami - nič, len ten pokojný, kamenný pohľad.
„Priložil vám na hrdlo nôž? Máte tu dobrého hrdloreza - istého Tulla, ak sa nemýlim!... Azda vám všetkým vyrezal jazyk?"
Ventersova vášnivá irónia nevyvolala nijakú odpoveď, a meravé ticho bolo len olejom na oheň, horiaci v ňom.
„Ako vidím, niektorí z vás majú aj zbrane!" doložil pohŕdavo. Celú dlhú, trápnu prestávku nehybne sedel, napätý ani struna, na Čiernej Hviezde. „Aj tak dobre,"

pokračoval. „Teda nech aspoň niektorý z vás zanesie Tullovi tento odkaz. Povedzte mu, že som Jerryho Carda videl! ... Povedzte mu, že sa Jerry Card nikdy nevráti!"

Nato v rovnako mŕtvom tichu Venters zavrátil Čiernu Hviezdu od míľnika na hradskú a mimo dostrel. Teraz už bol ochotný pricválať k withersteenovskému domu a odovzdať kone Jane.

„Vitaj, Venters!" ozval sa známy zachrípnutý hlas a Venters videl, že k nemu uteká akýsi človek. Bol to jazdec Judkins, ktorý prišiel k nemu a schmatol mu ruku. „Skoro som z nôh spadol, keď som tie kone videl, Venters. Ale toto divadlo ti rozhodne neprospeje. Čo sa ti stalo? Čo si kefu zjedol? Vari si nie normálny, že si sem prišiel - s tými koňmi - a táraš tu také veci o Tullovi a Jerrym Cardovi."

„Nielen že nie som normálny - som načisto strelený," odpovedal Venters.

„No, chvalabohu, Bern, vidím, že si sa nezmenil, a som tomu rád. Lebo keď si sem prišiel, vyzeral si ako mŕtvy jazdec, totiž ako mŕtvola s ohnivými očami. Ohúril si tú chásku, preto nestrieľali. Poď, trocha sa pozhovárame. Poďme hore ulicou. Tu nie sme veľmi bezpeční.

Judkins vyskočil na Zvonca a klusal s Ventersom ku Cottonwoodskému hájiku. Tu zosadli a pobrali sa do húštiny.

„Hovor prvý," ozval sa Judkins. „Ty si priviedol kone. To je poriadny kúsok. A dostal si Jerryho, ako si dostal Horna."

„Horna?"

„Jasné. Včera ho našli mŕtveho, kojoty ho celého obhrýzli, poriadne dostal do tela."

„Kde ho našli?"

„Pri rozčesline dolu na ceste - veď vieš, kde Oldringova dobytčia cesta odbočuje na sever od cesty k priesmyku."

„Tam som sa stretol s Jerrym a zlodejmi. Čo s nimi mal Horne? Myslel som si, že Horne je statočný dobytkár."

„Bože na nebi, Bern, nepýtaj sa ma také veci! Som z toho celý popletený, nie a nie to pochopiť."

Venters mu rozpovedal, ako sa bili, ako sa pretekali s Jerrym Cardom a ako sa to všetko skončilo.

„Ja som to vedel! Ja som dávno vedel, že Divoch bol najlepší kôň!" zvolal Judkins, chudá tvár mu hrala všetkými farbami a oči mu žiarili. „To boli preteky! Kriste môj, ale by som bol rád, keby som bol videl, ako Divoch skočil zo skaly s Jerrym na chrbte. A to bol koniec najlepšieho koňa a najlepšieho jazdca na šalvii! ... Ale Bern, keď už máš tie kone, prečo si to chcel povedať Tullovi do očí?"

„Chcel som ho spoznať. A ak sa k nemu dostanem ..."

„K Tullovi sa ty nikdy nedostaneš," prerušil ho Judkins. „Tá ostražitá svorka si zaumienila, že bude Tullovi a Dyerovi robiť osobnú stráž."

„A Lassiter s nimi ešte neskoncoval?" vypytoval sa Venters zvedavo.

„Kdeže!" odpovedal Judkins pohŕdavo. „Jane mu celkom pomotala hlavu. Je do nej celý zbláznený - chodí jej v pätách ani dáky pes. Už to nie je ten starý Lassiter! Celkom stratil odvahu; akoby to ani nebol on. Už o tom hovoria aj v dedine. Každý to už vie. Už vôbec nestrieľa a ani nebude!"

„Stavím sa, že bude, Jud," odvetil Venters vážne. „Pamätaj na moje slová.. Ten Lassiter nie je len obyčajný pištoľník. Je to veľký človek, Jud - priam veliká! ... Ja to cítim. Nech boh chráni Tulla a Dyera, keď si ich Lassiter vezme na mušku. Nezachránia ich ani kone, ani jazdci, ani kamenné múry."

„Nuž, nech je po tvojom, Bern. Môžem len dúfať, že máš pravdu. Ja som sa, prirodzene, trocha mrzel na Lassitera, že je taký mäkký. Ale nemôžem neuznať, že odvahu teda má, alebo čosi, čím vie ľudí celkom vyviesť z rovnováhy. Len toť ráno som ho videl, ako sa pokojne a pomaly vliekol po ulici. A chodí celý čierny ako jeho zbrane - čierne, to je Lassiter. Nuž veru tí ľudia tam na rohu oka nezažmúria, a stavím sa o svojho koňa, že nejednému sa rozbúchalo srdce, kým Lassiter neprešiel. Vošiel do hostinca k Snellovi, a keď sa nestrieľalo, musel som vojsť aj ja. A tam, čestné moje slovo: Lassiter ti stojí pri pulte, popíja a zhovára sa s Oldringom."

„S Oldringom?!" zasipel Venters. Jeho hlas, ktorý bol dovtedy samý oheň a srd, akoby bol zamrzol.

„Pusť mi ruku!" zvolal Judkins. „To je tá zranená. Bol to Oldring, pravdaže. Ale čo ti je? Povedal som čosi zlé, Venters? Si biely ako stena. Hádam sa len nebojíš toho zlodeja? Neverím, že by si sa vedel báť. Ale nechaj ma dohovoriť. Veď vieš, že rád hovorím, a keď mi to aj pomaly ide, viem, čo chcem. Ako vravím, Lassiter bol s Oldringom jedna ruka. Žiadne nepriateľstvo. A banda si ich tiež veľmi nevšímala. Ale ja som tých dvoch pozoroval ani mačka myš. Celý ten rozhovor mi bol proti srsti. Veľa som premýšľal na chlapíka, čo toho moc nevie. V ostatnom čase sa tu odohralo všeličo zvláštne, ale toto bolo najzvláštnejšie. Tí chlapi tam stáli sami pri pulte a tak blízko, že sa im kolty dotýkali pažbami. Videl som, že Oldring bol sprvu trocha prekvapený a Lassiter bol chladný ako ľad. Zhovárali sa a vtom Lassiter čosi vybľafol a zlodej hlasno zaklial, a potom len klesol na pult a celý bol zošúverený. Banda v hostinci sa obzerala a rehotala, a to je všetko. Konečne sa Oldring obrátil a bolo na ňom vidno, že ho čosi skrušilo. Veru hej, ten mocný zlodej dobytka - veď vieš, je širší ako vyšší, chlapisko ako hora - veru necigánim, bol ako bez duše. A po chvíli sa rozvravel, hučal a hučal do Lassitera a aj slepý musel vidieť, že sa to Lassitera náramne dotklo. Keď som ho dovtedy videl, vždy bol chladný ako ľad - ale vtedy nie. Zdalo sa, že sa ho to dotklo ešte väčšmi ako Oldringa, lenže tak nereval. Len sa akosi uzavrel do seba a hľadel a hľadel a nevidel okolo seba živej duše. Potom akoby sa bol spamätal, stisol Oldringovi ruku - povráž, stisol mu ruku - a odišiel. Nevdojak som si pomyslel, ako ľahko by si vtedy bol s tým chýrnym pištoľníkom poradil aj malý chlapec!... A zlodej len stál a stál pri pulte a díval sa pred seba ako sprostý, a potom pristúpil bližšie, zareval ako tur, aby mu dali pálenky, a vyzunkol taký pohár, že ja by som sa v ňom bol utopil."

„A Oldring je teraz tu?" zašepkal Venters. Nemohol hlasnejšie hovoriť. Bolo mu ľahostajné, čo Judkins rozpráva.

„Ešte je u Snella. Ešte som ti nepovedal, Bern, že zlodeji tu narobili hotové peklo. Dostrieľali Stone Bridge a Glaze a pili tu celé tri dni, hrali v kocky a platili zlatom. Tí zlodeji majú hŕby zlata. Keby to bol zlatý piesok alebo hrudky, to by som chápal, ale boli to zlaté mince, ani čo by ich boli len toť doviezli z pokladnice

Spojených štátov. A boli pravé. To je dokázané. Zdá sa, že Oldring zúri. Nedávno stratil svojho Jazdca v maske a vraj je z toho celý preč. Rád by som vedieť, či Lassiter azda povedal zlodejovi niečo o tom cválajúcom čertíkovi v maske. A ako len jazdil! Bol len o málo horší ako Jerry Card. A rád by som bol vedel, Bern, či vieš ..."
„Si dobrý chlap, Judkins," prerušil ho Venters. „Raz ti rozpoviem jeden príbeh. Ale teraz nemám kedy. Vezmi tie kone Jane."
Judkins len oči otváral, ale potom, čosi si šomrúc popod nos, vyšvihol sa na Zvonca, pozrel ešte raz na Ventersa a odvádzajúc druhé dva kone, vošiel do lesíka a zmizol.
Kedysi dávno, keď Venters niesol Bess cez kaňon až hore do údolia Prekvapenia, čudne, chvejivo cítil, že na ňu má napodiv akési výhradné právo. A teraz mal ten istý pocit. No rozdiel bol v tom, že sa cítil chladný, zmrazený, ani stroj, neschopný samostatnej myšlienky, a všetko naokolo sa mu zdalo neskutočné, vysoké, ďaleké. Schoval si pušku v šalvii a mimoriadne starostlivo si vryl do pamäti to miesto. Potom zamieril dolu ulicou a pobral sa na návsie. Všeličo letmo vnímal: nesmelý, studený dotyk vetríka, chladný, strieborný zurkot tečúcej vody, studené slnko, svietiace na studenom nebi, džavot vtákov a smiech detí, všetko akési chladné, vzdialené. Chladné a nedotknuteľné bolo všetko na zemi i na nebi. Chladnejšie a tuhšie sa mu napínala koža na tvári; chladnejšie a tvrdšie boli vyleštené hlavne jeho zbraní; chladnejšie a pevnejšie mal ruky, keď si z tváre stieral lepkavý pot alebo sa hlboko načiahol za puzdrami svojich koltov. Chlapi, čo sa s nimi stretal, sa mu zďaleka vyhýbali. Pred Bevinovým obchodom sa pred ním roztopil celý zástup ľudí a ich tváre a šušot boli tváre a šušot zo sna. Zašiel za roh, aby sa stretol s Tullom zoči-voči. Už raz videl tohto chlapa bledého ani mŕtvola, priam sinavého, aj teraz na ňom videl zmenu. Tull ostal nehybne stáť a zdvihol trasúcu sa pravú ruku. Zrazu mu klesla a zdalo sa, že chce uniknúť, aby sa stratil Ventersovi z dohľadu. Potom videl veľa koní s pustenými uzdami - napospol urastené gaštany a vraníky - kone zlodejov dobytka! Hlasné výkriky a chvastavý smiech, štrngot kociek, vrzgot stoličiek a cvengot zlata, zmiešané vo všeobecný hluk, vyrazili z otvorených dverí. Vkročil dnu.
Pri pohľade na zadymenú miestnosť a na pijúcich, Majúcich, hrajúcich chlapov tmavých tvárí sa nad Ventersom znova rozbrieždila skutočnosť.
Nikto si nevšimol jeho príchod a on zamieril pohľadom na pijanov pri pulte. Boli to napospol tmavo odetí chlapi tmavej tváre, slnkom opálení a krivonohí ako väčšina jazdcov zo šalvie, ale ani jeden nebol chudý alebo vycivený. Potom Venters prešiel pohľadom k stolom a rýchlo preletel zrakom po hráčoch s tvrdými črtami, aby zakotvil na velikánskej, strapatej čiernej hlave vodcu zbojníkov.
„Oldring!" zvolal a vlastný hlas akoby mu bol v ušiach rozozvučal zvonec.
Vrava utíchla.
Ticho náhle prerušil škripot a praskot stoličky, keď z nej Oldring vstal; a potom keď prešiel - mohutná, pochmúrna postava - nabitá miestnosť znova utíchla, ale ticho bolo teraz ešte mŕtvejšie.
„Na slovíčko, Oldring!" pokračoval Venters.

„No? Čo je?" zahrmel Oldring a zachmúrene spozornel.
„Poď von, sám. Mám pre teba odkaz - od tvojho Jazdca v maske!"
Oldring odkopol stoličku, čo mu stála v ceste, a vykročil v ťažkých čižmách, ktoré vŕzgali na dlážke. Kývnutím ruky umlčal svojich hundrajúcich a vstávajúcich chlapov.
Venters vycúval von z dverí a čakal, počúvajúc rýchle, ťažké kroky zlodeja dobytka, a ten zvuk mu ako nikdy prenikal až do duše.
Oldring sa zjavil a Venters jediným pohľadom videl, aký je široký a mocný, že má zlatom vybíjaný opasok ovešaný zbraňami a na vysokých čižmách zlaté ostrohy. V tej chvíli pocítil Venters čudnú, nepochopiteľnú zvedavosť: chcel vidieť Oldringa živého. Zbojníkovo široké čelo, veľké čierne oči, rozviata brada, čierna ani havranie krídlo, jeho nesmierne široké plecia a mohutné prsia, celý jeho nádherný zjav, obdarený takou skvelou vitalitou, pôsobivosťou a silou, akoby Ventersovi poskytovali neurčitú radosť, lebo už mal pre túto nádhernú mužnú silu a život nachystanú chladnú a náhlu smrť.
„Oldring, Bess žije! Ale pre teba je mŕtva - je mŕtva pre taký život, aký si ju donútil žiť - mŕtva, ako budeš o malú chvíľu aj ty!"
Ventersov pohľad bleskove skĺzol z Oldringových vytreštených očí na jeho ruky. Jedna z nich, pravá, vyletela smerom k zbrani - a Venters mu prestrelil srdce.
Oldring pomaly klesol na kolená a ruka, ktorá už šklbla zbraň, odpadla. Venters neobyčajne čujne pochopil zmysel tej oslabnutej ruky, toho velikána v triaške, jeho dychu a dychčania, a zachvievajúcej sa brady. Ale bol ten strašný výraz v jeho čiernych očiach len výrazom vitality?
„Čo ... si... trocha .. nepočkal... chlape? Bess... mi... bola ..." Oldringov šepot sa mu stratil v brade, mocne sa mykol a padol na tvár.
Venters prudko odskočil, bežal za roh, cez ulicu, preskočil živý plot a pustil sa cez dvor, ovocný sad a zeleninovú záhradu do šalvie. Tu, krytý vysokou kružinou, zamieril na západ a utekal na miesto, kde si schoval pušku. Keď ju mal zase v bezpečí, pustil sa znova do behu a kľučkujúc po šalvii, prišiel až za stajne a ohrady Jane Withersteenovej. Ťažko dýchal, bol mokrý ako myš, a tak ho klalo v boku, akoby doň boli vrazili nôž. Zastal, že si vydýchne, a kým oddychoval, jastril naokolo očami: hľadal koňa. Vráta a obloky na stajni boli dokorán otvorené a vyzerali opustené. V neďalekej ohrade stál jediný osamelý somárik. Ticho, čo sa vznášalo nad kedysi takým šťastným, hlučným domovom miláčikov Jane, bolo naozaj podivné.
Vošiel do ohrady, dávajúc veľký pozor, aby nezanechal stopy, a odviedol somára k napájadlu. Venters, hoci nebol smädný, tiež sa napil, koľko mohol. Potom, vedúc somára po tvrdej zemi, pohrúžil sa do šalvie a spustil sa dolu vŕškom.
Kráčal rýchlo, podchvíľou sa obracal, či neuvidí na svahu jazdcov. Z vysokého porastu šalvie mu trčala len hlava a somára nebolo vidno vôbec. Zeleň Cottonwoodsu sa pomaly ponárala za vŕšok, až konečne sa vlniace kontúry fialovej šalvie spojili s belasou oblohou.
Na ceste k priesmyku Sklamania myslel len na jedno: aby ho nikto nevidel, aby čím skôr zmizol a zahladil

svoje stopy. Všetku ostražitosť svojich očí a uší, všetku bystrosť, s akou vedel ako jazdec odhadnúť vzdialenosť a terén, zameral na to, aby čo najpresnejšie splnil svoju úlohu. Kráčal po šalvii hodný kus doľava od chodníka, čo viedol do priesmyku. Kráčal už desať míľ a už sa aj tisíc ráz obrátil. Nežné fialové vlnky šalvie boli vždy pusté, tvorili jasnú, neporušenú šíravu. Keď prišiel k pásu skalnatej pôdy, využil ju na to, že prešiel cez cestu a pokračoval už vpravo. Napokon sa presvedčil, že uvidí jazdcov na koni prv, ako ho oni uvidia na somáriku, a teda naň vysadol hoci aj bez sedla. Hodiny a hodiny bežal neúnavný somárik svojím spoľahlivým, vytrvalým klusom. Slnko zapadlo a po svahu sa rozprestreli dlhé tiene. Z priehlbní povyliezali plávajúce závoje fialového súmraku, a keď sa na planinách zhromaždili a zošikovali, čochvíľa sa pohrúžili do tieňa noci. Venters viedol somárika čo najbližšie k ceste, takže z kopčekov videl jej bielu líniu, a viezol sa tak ďalej celé hodiny.

Ak sa dostane do priesmyku a nezanechá za sebou stopy, môže sa tam nateraz cítiť v bezpečí. Keď neskoro v noci prišiel až k miestu, kde sa končila šalvia, poslal somárika pred sebou dolu a spustil lavínu, ktorá len-len že nepochovala zviera na dne chodníka. Čo aký bol ukonaný a vyčerpaný, na chvíľu sa mu uľahčilo, lebo zahladil svoje stopy. Vysadol znova na somára a pokračoval v jazde. V najtmavšiu nočnú hodinu si prekliesnil cestu cez húštinu, ktorá obklopovala jeho starý tábor. Tu pustil somárika na trávu a sám si ľahol na svoje staré lôžko z čečiny.

Len nejasne cítil, ako ho bolia, pália, chvejú sa mu svaly po celom tele, ani čo by to bolo čosi mimo neho. No napokon príval citov v ňom prelomil hrádze a vystrekol prúdom, a v tú istú hodinu, keď si uľahčene vydýchol po predchádzajúcej činnosti, prekvapila ho jeho duševná reakcia. Trápil sa a nevedel, prečo. Nazeral do seba, do neosvetlenej tmy svojej duše. Oheň, ktorý mu narobil pľuzgiere, a chlad, ktorý ho mrazil, sa teraz spojili a mučivo sa zmocnili jeho myšlienok a srdca; čosi ako divý žrebec s kopytami potiahnutými ľadom potulovalo sa jeho bytím, hlučne kolovalo v jeho krvi, šliapalo po prebúdzajúcom sa dobre a vlieklo ho len a len k zlu.

Zo zmätku, ktorý v ňom nastal, vynorila sa otázka. Čo sa vlastne stalo? Odišiel z doliny do Cottonwoodsu. Prečo? Zdá sa, že ta šiel, aby zabil človeka - Oldringa! To meno usmernilo jeho svedomie na jediného človeka medzi všetkými ľuďmi na zemi, s ktorým sa chcel stretnúť. Stretol sa so zlodejom dobytka. Venters si oživil v pamäti zadymenú miestnosť v hostinci, chlapov s tmavými tvárami, velikána Oldringa. Videl ho, ako vykročil z dverí, nádherný exemplár chlapa, statný obor s rozviatou havraňou bradou. Spomínal si na prenikavý pohľad sokolích očí. Počul svoj vlastný hlas: „Oldring, Bess žije! Ale pre teba je mŕtva," a cítil, ako ním myklo, v ušiach mu zahučal výstrel, a videl, ako ten obor pomaly klesá na kolená. Bola to len jeho nesmierna životná sila - ten strašný svit jeho očí - len tuhý život úžasne mocného zvieraťa, ktorý nie a nie vyhasnúť? Chrapľavý šepot, čudný ako smrť: „Prečo ... si... nevyčkal... chlape! Bess ... mi... bola ... A Oldring padol doluznak mŕtvy.

„Zabil som ho," vykríkol Venters a striaslo ho pri tej spomienke. „Ale nešlo o to. Ach, ten pohľad a ten

šepot!"
V tom bolo to tajomstvo, čo mu v zmätku a pod tlakom citov nedalo pokoja. Aký to bol pohľad v očiach človeka s prestreleným srdcom! Nebola v ňom ani nenávisť, ani zúrivosť, ani strach pred ľuďmi alebo pred smrťou. Nebol v ňom vášnivý, plamenný hnev nebojácneho nepriateľa, ktorý žiada výstrel za výstrel, život za život, hoci už nemá síl. Venters sa jasne rozpomínal a už nikdy nezabudne, že v Oldringových nádherných očiach videl vlnu veľkého, radostného prekvapenia, nehy, lásky! Potom padol tieň a prišiel ten strašný, nadľudský zápas jeho ducha, aby prehovoril. Oldring s prestreleným srdcom bojoval a na chvíľu potlačil smrť nie preto, aby vystrelil alebo zabohoval, ale aby ešte zašepkal akési čudné slová.
Aké čudné slová, ak ich šepce umierajúci človek! Prečo Venters nevyčkal? Načo? Nebola to prosba, aby ho nechal žiť. Bola to ľútosť, že mu už neostalo toľko života, aby mohol hovoriť. Bess bola... Boli to pre Ventersa ďalšie muky. Čo bola Oldringovi Bess? Dávna otázka vstávala z hrobu ani duch, aby ho prenasledovala. Prepáčil jej to, odpustil, mal ju rád a zabudol na všetko; a teraz z tajomstva šepotu umierajúceho človeka vyrástla znova tá úchylná, neukojená, žiarlivá neistota. Bess mala tohto skvelého čiernohrivého veliká-na rada - mala ho rada: sama sa mu s tým zdôverila; a vo Ventersovej duši znova zaplápolalo peklo žiarlivosti. A potom do tohto lomozného pekla zadunel výstrel, ktorý Oldringa zabil, a znel s divokou nepriateľskou radosťou, s nenávistným, pomstivým jasotom. Toto sa pripojilo k spomienke na lásku a svetlo v Oldringových očiach a k tajomstvu v jeho šepote. A vo Ventersovom srdci sa prevaľovali menivé a nestále city. Toto už bol vrchol jeho tohoročného utrpenia a rozhodujúci boj jeho života. A keď nastal sivý úsvit, vstával zachmúrený a takmer so zlomeným srdcom, ale zvíťazil nad zlými vášňami. Minulosť zmeniť nemohol; a keby aj nebol z celej duše miloval Bess, stal sa z neho muž, ktorý nikdy nezmení budúcnosť, ktorú pre ňu chystal. Lenže musí raz navždy vedieť pravdu, musí vedieť to najhoršie, zadusiť všetky tieto neodbytné pochybnosti, nesmelé nádeje a žiarlivé predstavy, a zabiť minulosť tým, že bude bezpečne vedieť, čím bola Bess Oldringovi. Už to vlastne vedel - vedel to odjakživa, ale musí to ešte počuť od nej. A potom, keď sa so zdravou kožou dostanú z tejto divokej krajiny a začnú nový, plný život, Bess na to všetko zabudne, bude šťastná, a tak si bude môcť v budúcnosti aj on povedať, že je hodno žiť.
Celý deň sa pomaly a opatrne viezol hore priesmykom, dal si čas nazrieť do všetkých kútov, vyhľadávať pevnú pôdu a ostrovčeky trávy a presvedčiť sa, že ho nikto neprenasleduje. Bola už noc, keď prišiel k hladkým popukaným skalám, ktoré rozdeľovali dolinu, a pustil tu somárika na slobodu. Ďalej išiel pešo; vystúpil na svah a prešiel cez úžľabinu, zaliatu hmlistým svitom hviezd. Potom ustatý, ba priamo vyčerpaný, vliezol do plytkej jaskyne a zaspal.
Ráno, keď zišiel po ceste dolu, zistil, že sa slnko prelieva zlatým prúdom svetla cez oblúk veľkého kamenného mosta. Údolie Prekvapenia, ani dajaké údolie snov, ležalo pred ním tajomné, mäkké a utešené, prebúdzajúc sa do zlatej záplavy, ktorá odhrnula ospanlivé pásiky oparu a rozjasnila tváre jeho stien.

Už zďaleka rozoznával Bess, ktorá sa pohybovala pod striebornými smrekmi, a brechot psov mu čochvíľa prezradil, že aj oni ho zbadali. Počul vtáky-posmievače džavotať v korunách stromov, začul i piskot jariabka. Ring a Whitie priskákali k nemu a za nimi s rozhodenými rukami utekala Bess.
„Bern! Ty si sa vrátil! Ty si sa vrátil!" kričala od radosti, že je koniec jej samote.
„Áno, vrátil," povedal, keď mu pribehla oproti. Vystrela k nemu ruky, no zrazu, keď sa mu bližšie prizrela, čosi ju zarazilo a rovnako rýchlo sa vytratila aj jej radosť a s ňou aj farba líc, a ostala bledá a celá roztrasená.
„Ach! Čo sa stalo?"
„Všeličo sa stalo, Bess. Škoda reči. A som vyčerpaný. Ubitý duševne viac ako telesne."
„Si voľáky čudný, miláčik!" jachtala Bess.
„Čo tam po tom. Už mi je lepšie. Nemusíš sa báť. Všetko nám vyšlo tak, ako sme si predsavzali. Len čo si oddýchnem, vykonáme všetko, aby sme sa dostali z tohto kraja. Ale teraz, hneď teraz musím vedieť o tebe pravdu."
„Pravdu o mne?" zopakovala Bess zarazene. Zdalo sa, že nazerá späť do svojej pamäti, či nenájde zabudnutý kľúč. Ako sa na ňu Venters díval, samému mu jej bolo ľúto.
„Áno - pravdu. Aby si ma zle nerozumela, Bess. Ja som sa nezmenil. Ja ťa mám stále rád. A potom ťa budem mať ešte radšej. Život bude krásny, ešte krajší. Zosobášime sa čo najskôr. Budeme šťastní - ale vo mne je voľáky diabol. Úchylný, žiarlivý diabol! A mávam čudné predstavy. Dosť dlho som si na to nespomenul. Ale teraz ma zase začína mučiť tichý šušot pochybností a viery, strachu a nádeje."
„Poviem ti všetko, čo chceš vedieť," odpovedala úprimne.
„Chvalabohu. Budeme to mať za sebou a navždy s tým už skoncujeme! ... Bess - Oldring ťa veľmi ľúbil?"
„Pravdaže."
„Aj ty ... ty si ho ľúbila?"
„Akoby nie. Veď som ti to povedala."
„Ako o tom môžeš tak ľahostajne hovoriť?" zvolal Venters vášnivo. „Či už vôbec nemáš..." Zháčil sa. Cítil, že ho zaplavuje bôľ a vášeň. Schytil ju do svojich drsných, mocných rúk a pritiahol si ju k sebe. Díval sa do jej tmavobelasých očí. Menilo sa v nich to staré smutné svetlo, ale boli také jasné ako priezračná voda z prameňa. Boli vážne, slávnostné v nevýslovnej láske, dôvere a odriekaní. Venters sa striasol. Vedel, že jej nazerá do duše. Vedel, že v tej chvíli nemôže luhať; ale že by hovorila pravdu a dívala sa na neho takými očami, to v ňom takmer zabilo vieru v čistotu.
„Čo si... čo si bola ... Oldringovi?" dychčal celý bez seba.
„Som jeho dcéra," odpovedala náhlivo.
Venters ju pomaly pustil. V sile jeho citov nastal prudký zlom - a potom šíriace sa vzduchoprázdno.
„Čo... čo si to... povedala?" opýtal sa v akomsi tupom údive.
„Som jeho dcéra."
„Oldringova dcéra?" spýtal sa Venters a hlas mu začínal ožívať.
„Áno."

S prebúdzajúcim sa vášnivým ohromením schytil jej ruky a pritiahol ju k sebe.
„A po celý čas si bola - Oldringova dcéra?"
„Pravdaže, po celý čas - odjakživa."
„Ale, Bess, veď si mi povedala ... vnukla si mi myšlienku ... ja som z toho usúdil, že... že... sa tak hanbíš."
„Hanbím sa za to," povedala hlbokým, prsným hlasom a na lícach jej zahorela červeň. „Povedala som ti... že nie som nič... že nemám meno ... iba Bess, Oldringovo dievča!"
„Viem... Pamätám sa. Ale nikdy som si nemyslel ..." pokračoval náhlivo a zachrípnuto. „Vtedy ... keď si umierala ... modlila ... si sa ... a ja som si... pomyslel, že si skazená."
„Skazená?" opýtala sa s úsmevom.
Zdvihla zrak s naivnou oddanosťou dieťaťa a s neurčitým, prekvapeným úsmevom. Venters len otváral ústa pred čoraz väčšou mocou pravdy. Nechápala, čo to znamená.
„Bess! Bess!" zovrel ju do náručia a ukryl jej oči na svojej hrudi. V tej chvíli nesmela vidieť jeho tvár.
Držal ju v náručí a díval sa do doliny. Oslepený, so zastretým zrakom v záplave zlatého svetla a plávajúceho oparu uvidel Oldringa. Bola to zbojníkova dcéra bez mena. Oldring ju miloval. Tak si ju strážil, tak ju chránil pred ženami a chlapmi a pred tým, aby sa dozvedela, aký je život, že ostala v duši dieťaťom. To bola sčasti tá tajnosť, sčasti to tajomstvo. Taká bola nádherná pravda. Nielenže nebola skazená, ale bola dobrá, čistá, nevinná nad všetku nevinnosť sveta - nevinnosťou osamelého panenstva.
Videl Oldringove nádherné oči, spýtavé, skúmavé, roznežnené. Videl, ako zažiarili prekvapením, radosťou a láskou, a zrazu tá námaha, to strašné úsilie vôle. Počul, ako Oldring šepce, a videl, ako sa zaknísal a padol ani podťatý strom. A potom milión hučiacich, brechavých hlasov - delový výstrel svedomia, hromobitie vvčitiek - ukrutne mu dunelo v ušiach. Zabil Bessinho otca. Potom mu uši zaplnil nápor vetra, ako keď vietor stene v útesoch, vlastne akýsi umieráčik - Oldringov umieráčik.
Klesol na kolená, ukryl si tvár na prsiach Bess a schmatol ju rukou topiaceho sa človeka.
„Bože môj! ... Bože môj! ... Ach, Bess!... Prepáč mi! Co tam po tom, čo som vykonal - čo som si myslel. Odpusť mi. Dávam ti svoj život. Budem žiť len pre teba. Budem ťa ľúbiť. Ach, veď ja ťa ľúbim, ako ešte nijaký muž neľúbil ženu. Chcem, aby si to vedela... aby si nezabudla, že som sa bil za teba ... čo aký som bol slepý. Myslel som ... myslel som ... ale čo tam po tom, čo som si myslel... ale ľúbil som ťa ... chcel som, aby si sa za mňa vydala. Nech to ... zaľahne na moje srdce. Ach, Bess, bol som posadnutý! A mohol som to vedieť! Nemohol som oddychovať ani spať, kým som tú záhadu nerozlúštil. Bože, ako sa to všetko skončilo!"
„Bern, celkom si zoslabol... celý sa trasieš ... hovoríš dve na tri," vykríkla Bess. „Precenil si svoje sily. Nemám ti čo odpúšťať. Niet tu nijakého tajomstva, iba tvoja láska ku mne. Ty si sa ku mne vrátil!"
A nežne mu zovrela hlavu do dlaní a pritiahla si ju na rozochvené prsia.

FAY

V dome Jane Withersteenovej malá Fay vyliezla Lassiterovi na kolená.
„Ľúbiš ma?" spytovala sa.
Lassiter, ktorý s Fay hovoril rovnako vážne ako nežne a láskavo, predniesol jej vážnu a komplikovanú reč o tom, že je jej poslušný poddaný. Fay sa zamyslela a zdalo sa, že uvažuje, či to nie je mužský úskok, alebo že azda chce vymyslieť rozhodujúcu skúšku, aby vyskúšala svojho gavaliera.
„Ľúbiš moju novú mamičku?" spýtala sa nečakane.
Jane Withersteenová sa zasmiala a prvý raz po dlhom čase pocítila, že sa jej rozbúchalo srdce a vohnalo jej horúčosť do líc.
Bolo to v tiché, ospanlivé letné popoludnie a trojica sedela v tieni zalesneného kopčeka oproti šalviovému svahu. Malá Fay len krátky čas prežívala nešťastnú túžbu za matkou - tajomný detský smútok prešiel, a teraz kde bola Fay, tam bol i džavot, smiech a veselosť. Výmanila sa zo smútku, aby sa stala stelesnením radosti a krásy. Neobyčajne znežnela a skrásnela. Pre Jane Withersteenovú bolo toto dieťa splnenou modlitbou, požehnaním, oveľa cennejším majetkom ako všetko, čo stratila. A mala pocit, že Lassiterovi sa Fay stala idolom.
„Ľúbiš moju novú mamičku?" spýtala sa Fay ešte raz.
Lassiter len skromne a úprimne prikývol.
„Tak prečo sa s mojou novou mamičkou neoženíš, aby si mi bol otecko?"
Z tisícov otázok, čo malá Fay Lassiterovi kládla, to bola prvá, na ktorú nevedel odpovedať.
„Fay, Fay, nevypytuj sa na také veci," ozvala sa Jane.
„Prečo?"
„Preto," odpovedala Jane, a keď sa jej oči stretli s očami dievčatka, bola celá zmätená. Zdalo sa jej, že ju Fayine fialkovomodré oči prekukli, že všetko vedia.
„Ale ty ho ľúbiš, že?"
„Chod sa hrať, dieťa," povedala Jane, „ale nechoď ďaleko. Neodíď z tohto kopčeka."
Fay sa divo rozbehla, celá šťastná, že je slobodná, čo jej už týždne nedožičili.
„Prečo sú deti úprimnejšie ako dospelí, Jane?" opýtal sa Lassiter.
„A sú?"
„Myslím, že áno. Malá Fay vie ... pozrieť veciam do očí. Tak ako Indián. Alebo aj pes. A Indián a pes zväčša vidia správne. Možno má aj dieťa pravdu."
„Teda čo vlastne Fay vidí?" opýtala sa Jane.
„Predpokladám, že to viete. Ktovie, čo sa odohráva vo Fayinej hlavičke, keď múdrymi očami dieťaťa vidí len časť pravdy, a keď chce vedieť viac, stretne sa u vás len s čudnou falšou? Počkajte! Ste do istej miery falošná, hoci ste najlepšia žena, akú som kedy poznal. Chcem vám povedať toto. Fay si to vysvetľuje tak, že vy ma... máte rada, lebo na pohľad to tak vyzerá.
A jej rozumček, ktorý sa teraz formuje, kladie otázky. A odpovede, ktoré dostáva, sú inakšie, ako to navonok

vyzerá. A tak teda vyrastie a pomaly si aj ona osvojí tú faloš a bude ako ostatné ženy aj chlapi. A túto faloš života dokazuje aj to, že i vy sa tvárite, akoby ste ma mali rada, a nie je to pravda. Nie je všetko zlato, čo sa blyští."
„Máte pravdu, Lassiter. Dieťaťu treba hovoriť čistú pravdu. Ale ... je to možné? Ja som to nedokázala, a celý život som milovala pravdu a hrdila som sa, že som pravdovravná. Možno to bolo len sebectvo. Človek sa stále učí, priateľu. Už mi spadli z očí šupiny, čo mi zastierali zrak. A pokiaľ ide o to, či vás mám rada, myslím si, že vás mám naozaj rada. Či veľmi alebo málo, to nemôžem povedať. Srdce mám takmer zlomené, Lassiter. Takže teraz nie je vhodný čas posudzovať city. Ale s Fay sa ešte viem hrať a viem s ňou byť veselá. Dokážem ešte aj snívať. Ale ak mám robiť čosi vážne, som ako omámená. Už nemyslím. Už sa o nič nestarám. Ani sa len nemodlím!... Len si pomyslite, priateľu! Ale napriek otupeným citom verím, že ak sa preberiem z tejto agónie, bude zo mňa lepšia žena, s väčšou láskou k ľuďom a k bohu. Som teraz ako na mučidlách: necítim nič len bolesť a umieram. Skôr-neskôr sa preberiem z tohto umŕtvenia. Už sa toho nemôžem dočkať."
„Bude to už skoro, Jane," odpovedal Lassiter triezvo. „Ale bojím sa o vás. Roky, to je strašná vec, a boli ste zviazaná dlhé roky. Dlhoročné návyky sú mocné ako sám život. A predsa akosi verím, ako veríte vy - že z toho vyjdete ako oveľa dokonalejšia žena. Aj ja čakám. Rád by som vedieť, Jane... totiž, či manželstvo medzi nami nie je ľudsky možné?"
„Lassiter!... Drahý priateľu! ... Manželstvo medzi nami je holá nemožnosť."
„Prečo - ako hovorila Fay?" dozvedal sa Lassiter jemne, ale neodbytne.
„Prečo? Na to som nikdy nemyslela. Ale nie je to možné. Som Jane, Withersteenova dcéra. Otec by sa v hrobe obrátil. Som mormónka od narodenia. Som zlomená, ale ešte vždy som mormónka. A vy ... vy ste Lassiter!"
„Možno už nie som taký Lassiter, aký som býval."
„Čo ste to povedali? Návyk rokov je silný ako sám život! Nemôžete zmeniť návyk - cieľ vášho života. Lebo veď ešte vždy nosíte tie čierne zbrane! Ešte vždy pestujete svoju krvilačnosť."
Na tvári sa mu ako tieň mihol úsmev.
„Nie."
„Klamala som vás, Lassiter. Ale prosím vás, vy ma neklamte. Ja si vás veľmi vážim. Verím, že ste sa obmäkčili voči mnohým, možno všetkým ľuďom, až na môj ľud. Ale keď hovorím o vašom cieli, vašej nenávisti, vašich zbraniach, myslím pritom len naň. Neverím, že ste sa zmenili."
Namiesto odpovede si odopäl opasok a položil jej ho spolu s ťažkými, bachratými puzdrami do lona.
„Lassiter!" zašepkala Jane, keď prešla zrakom z neho na čierne, chladné zbrane. Zdal sa bez nich zbavený sily, bezbranný, menší. Či je ona Dalila? Náhle si uvedomila jediný motív - že nechce, aby musel tento človek prosiť svojich nepriateľov o zmilovanie - náhle vstala a trasúcimi sa prstami mu vrátila opasok ta, kde patril.
„Ja som zbabelá, Lassiter."
„Odíďte so mnou z Utahu ta, kde môžem odložiť zbrane a byť človekom," povedal. „Myslím, že vám to

dokážem! Poďte! Vrátila sa vám Čierna Hviezda, Noc i Zvonec. Vezmite dostihové kone, malú Fay a odíďte z Utahu. Kone a to dieťa sú jediné, čo vám ešte ostalo. Poďte!"

„Nie, nie, Lassiter. Ja z Utahu nikdy neodídem. Čo by som si vo svete počala bez svojho strateného majetku a so zlomeným srdcom? Nikdy neopustím tieto fialové svahy, ktoré tak milujem."

„Myslím, že som to mal vedieť. Čochvíľa tu budete bývať v nejakej chatrči a čochvíľa bude Jane Withersteenová už iba spomienkou. Chcel som len toľko, aby ste mi umožnili ukázať vám, ako sa človek - hociktorý človek - môže polepšiť. Keby sme z Utahu odišli, mohol by som vám to dokázať - myslím, že by som vám mohol dokázať to, čo vy voláte láska. Je to čudné, je to peklo a nebo zároveň, Jane Withersteenová. Zdá sa mi, že ste svoje veľké srdce premárnili na lásku - na lásku k viere, povinnosti a cirkevníkom, na lásku k jazdcom, chudobným rodinám a chudobným deťom! A pritom nevidíte, čo je láska- ako môže človeka zmeniť! ... Počúvajte, rozpoviem vám príbeh Milly Ernovej a ukážem vám na ňom, ako ju láska zmenila.

Boli sme s Milly deti, keď sa naša rodina presťahovala z Missouri do Texasu, a vyrástli sme v Texase, akoby sme sa tam boli narodili. Boli sme chudobní, ale tam sme sa zmohli. Po čase sa z malej dediny, kde sme prišli, stalo mesto a ustavične doň prichádzali cudzí ľudia a nové rodiny. V tom čase sa už z Milly stala kráska. Vidím ju ako dnes, drobné dievčatko ani vtáča a aj také pekné ako vtáča. Najkrajšie - tuhomodré - mala oči, keď sa rozlúčila, ale mala ich krásne stále. Veď sa pamätáte na Milline oči! A mala jasnohnedé vlasy so zlatými zábleskmi a ústa, ktoré by bol chcel pobozkať každý chlap.

A keď bola Milly najkrajšia a najchutnejšia, prišiel k nám istý mladý kazateľ, ktorý sa začal o Milly pretekať s ostatnými. A vyhral. Milly odjakživa držala na náboženstvo, a keď sa stretla s Frankom Ernom, z celého srdca a z celej duše sa zasadila za spasenie duší. Isté je, že Milly toľko chodila do kostola a na náboženské schôdzky, že jej tak trocha preskočilo v hlave. Naši starí si z toho nerobili ťažkú hlavu a mňa mrzelo len to, že sa Milly stále modlí a pracuje na tom, aby spasila moju dušu. Nepodarilo sa jej priviesť ma na pravú vieru, ale boli sme najlepší kamaráti a myslím, že ťažko by sa našiel brat a sestra, čo by sa mali radšej. S Frankom Ernom sme sa náramne spriatelili. Bol to mocný chlapík, takto fešák a mal veľmi príjemné spôsoby. Z jeho viery som si nič nerobil, lebo vedel strieľať, chytať ryby a jazdiť na koni, skrátka bol to fajn chlap. Raz keď sme naháňali byvola, skoro mi zachránil život. Boli sme jedna ruka, ako bratia, a bol to jediný chlap, čo si podľa mňa zaslúžil Milly. A na ich svadbe som sa jediný raz v živote spil.

Krátko na to som odišiel z domu - Milly bola tuším jediná, čo ma vedela udržať doma - a vodilo sa mi skôr horšie ako lepšie. Zažil som ťažké časy v Pan Handle, a potom som sa vybral na sever. V tie časy, keď si tak pomyslím, v Kansase a Nebraske bolo tak zle ako dneska tu na hraniciach Utahu. Musel som sa naučiť poriadne narábať so zbraňou. A aj v jazde ma len málokto pretromfol. A pri všetkej skromnosti môžem povedať, že som nevidel belocha, čo by bol vedel tak vystopovať koňa, kravu alebo človeka ako ja. Ani

som nezbadal, ako prešli dva roky, a zrazu som zatúžil po domove a obrátil som koňa na juh.
Doma sa všeličo zmenilo. Na tento svoj návrat jakživ nezabudnem. Mama umrela, aj ju pochovali. Z otca bol tichý, zlomený človek, živá mŕtvola. Frank Erne bol vlastným tieňom, zunovala sa mu robota, zunovalo sa mu kázanie, hádam už aj život, a Milly bola preč! ...
Dlhý čas prešiel, kým som sa dozvedel, ako sa to stalo. Otec bol ako oťapený a Frank Erne sa bál hovoriť. A tak som sa musel od cudzích ľudí podozvedať, čo sa vlastne stalo.
Vysvitlo, že krátko po tom, čo som odišiel z domu, prišiel do mestečka iný kazateľ. Frank a on sa stali súpermi. Tento chlapík bol inakší ako Frank. Hlásal voľajakú inakšiu vieru a bol bystrý a ohnivý, a Frank bol pomalý a mierny. Sám chodil za ľuďmi, najmä za ženami. Na pohľad sa Frankovi Ernovi nemohol rovnať, ale nad ženami mal voľajakú moc. Mal pekný hlas a len hovoril a hovoril, kázal a kázal. Milly sa mu dala opantať. Začala sa úžasne zaujímať o jeho vieru. Frank bol s ňou trpezlivý - on už bol taký - a dovolil jej, nech sa zaujíma, o čo chce. Všetky viery vedú k jednému bohu, hovoril, a nezaškodí, ak si Milly vypočuje aj iný náhľad. A tak nový kazateľ často navštevoval Milly, ba zavše aj vtedy, keď Frank nebol doma. V robotný deň robil Frank okolo statku.
Asi v tom čase sa prihodilo čosi, čo mi nikto nevedel poriadne vysvetliť. Do mesta prišiel dajaký neznámy chlap a videli ho s kazateľom. Ten cudzinec bol vysoký, oči mal ako belasý ľad a bradu ako zo zlata. Mal peniaze a vyzeral strašne tajomne, a keď zmizol, v meste sa rozchýrilo, že zároveň zmizla aj mladá žena, o ktorej vedeli, že sa náramne zaujímala o kazateľovo nové náboženstvo. Onedlho prišiel akýsi chlap odkiaľsi z Illinoisu a zistil na prvý pohľad, že ten kazateľ je chýrny mormónsky kňaz, čo obracia ľudí na ich vieru. Toto teda Franka Erna tak dožralo, že zo sokov sa stali úhlavnými nepriateľmi. A skončilo sa to tak, že Frank zašiel na to ich zhromaždenie, kde počúvala aj Milly, a pred ňou a aj pred ostatnými ľuďmi mu nadal do všelijakých, skoro tak, ako onehdy Venters nadával Tullovi. A po nadávkach začal Frank plieskať bičom a vyhnal toho mormóna z mesta.
Ľudia si vraj všimli, že Milly už nebola taká pekná. Niektorí hovorili, že to preto, lebo čaká dieťa, a iní, vraj že sa umára za tou novou vierou. Ale podaktoré ženy povedali z mosta doprosta, že sa umára za mormónom. Či tak alebo onak, raz ráno Frank prišiel z cesty domov a Milly bola preč. Nemal blízkych susedov - bývali tak trocha von z mesta - ale tí, čo boli najbližšie, povedali, že v noci prešiel tade akýsi voz a zdalo sa im, že zastal pred ich bránou. Nuž veru, stopy povedia veľa, a boli tam stopy kolies, stopy koní a chlapov. Chýr, že Milly ušla od svojho muža, sa šíril ani lesný požiar. Všetci okrem Franka uverili a bez meškania začali aj vykladať, prečo to urobila. Mama odjakživa neznášala Milline čudné spády s tým novým náboženstvom a verila, že Milly ušla s tým mormónom. Urýchlilo to maminu smrť a umrela nezmierená. Otec nebol z tých, čo ich skruší krivda alebo nešťastie, ale mal Milly nesmierne rád, a keď ju stratil, podlomilo mu to sily.
Od tej chvíle, čo som počul, že Milly zmizla, neveril som, že odišla z vlastnej vôle. Poznal som Milly a vedel som, že by to nikdy neurobila. Ostal som začas

doma a pokúšal som sa primäť Franka Erna, aby hovoril. Ale ten, aj keby bol niečo vedel, nebol by to povedal. A tak som sa teda vybral, že Milly pohľadám. A pokúsil som sa prísť na stopu tomu mormónovi, čo obracia na ich vieru. Vedel som, že ak len naďabím na také mesto, kade prešiel, ja tú stopu nájdem. Vedel som aj to, že kým nepríde do pekla, neprestane s tým obracaním na mormónsku vieru. A tak som chodil z mesta do mesta. Bol som slepo presvedčený, že ma čosi vedie. A ako plynuli týždne a mesiace, stal sa zo mňa tuším celkom čudný človek. Nuž ľudia sa ma veru báli. Po dvoch rokoch, na ceste do jedného kúta Texasu, naďabil som na mesto, kde môj chlapík bol. Len nedávno odišiel. Ľudia hovorili, že prišiel do mesta bez ženy. Šiel som po stopách môjho chlapa cez Arkansas a Mississippi a stará stopa bola v Texase zase čerstvá. Našiel som prvé mesto, do ktorého prišiel po odchode z domu. A tu som našiel aj stopu Milly. Našiel som chalupu, kde priviedla na svet dieťa. Nebolo ako zistiť, či bola ich zajatkyňou, alebo nie. Majiteľ chalupy bol odporný odľud, a keď som odchádzal, pre istotu som si ho dobre zapamätal. A zasa som sa vrátil domov.

Vrátil som sa len nato, aby som zistil, že už domov nemám. Pred rokom umrel otec. Frank Erne býval ešte vždy v dome, odkiaľ mu Milly ušla. Ostal som chvíľu Pri ňom a ako som sa naňho díval, išiel som zošedivieť. Farma mu pošla dolu vodou, statok sa mu porozbiehal alebo ho pokradli, dom mal taký zapustnutý, že mu doň pršalo a fúkal mu doň vietor. A Frank len sedel pri bráne a orezával paličky a tak premrhával deň po dni. Stávalo sa, že začal hlasno rečniť ani zmyslov zbavený, ale zväčša len sedel a hľadel, a keď človek videl tie oči, najradšej by bol nadával. Prišiel som na to, že Frank má voľajaké tajné obavy, ktoré som musel poznať. A keď som mu povedal, že som stopoval Milly skoro tri roky a našiel som jej stopu a videl som, kde priviedla na svet dieťatko, myslel som, že sa mi zvalí k nohám mŕtvy. Ale keď bol lepšie pri zmysloch, prosil ma, aby som ju nestopoval. Lenže mi nič nechcel vysvetliť. Tak som ho nechal na pokoji a strážil som ho vo dne v noci.

A prišiel som na to, že niečo mu je predsa vzácne: bol to malý priečinok, kde mal svoje papiere. Bolo to v izbe, kde spával. Ale bol som trpezlivý a napokon som sa dostal k obsahu toho priečinka a našiel som tam dva listy od Milly. Jeden bol dlhý a napísala ho niekoľko mesiacov po tom, čo zmizla. Zviazali ju, zapchali jej ústa a traja chlapi ju odvliekli z domu - napísala aj ich mená - Hurd, Metzger, Slack. Nepoznala ich. Odvliekli ju do mestečka, kde som po nej po dvoch rokoch našiel stopy. Ale list neposielala z toho mesta. Bola tam uväznená. Zdá sa, že ten mormón, ktorý sa potom, prirodzene, tiež objavil na scéne, nechcel riskovať, že by ju stratil. Potom zas určitý čas nebola pri zmysloch, a keď zasa vyzdravela, držalo ju pri živote len dieťa. Bolo to krásne dieťa, hovorila, a nemyslela a nesnívala o ničom inom, len ako by dieťa dostala späť k otcovi, a potom by si vďačne ľahla a umrela. A list sa náhle skončil uprostred vety, ani ho nepodpísala.

Druhý list napísala viac ako dva roky po prvom. Bol podaný v Salt Lake City. Písala v ňom len toľko, že sa dopočula, že ju brat stopuje. Žiadala Franka, aby povedal jej bratovi, nech ju nehľadá, lebo ak nepočúvne, bude ona musieť trpieť tak strašne, že to až ťažko

vypovedať. Neprosila. Tvrdila len istú skutočnosť a prosto ho žiadala. A končila list tým, že čochvíľa odíde zo Salt Lake City s mužom, ktorého si obľúbila, a potom už o nej nikto nebude počuť.
Spoznal som Millino písmo a spoznal som aj jej spôsob písania. Ale ten druhý list mi prezradil, že sa . v nej odohrala voľajaká veľká zmena. Keď som tak nad tým uvažoval, prišiel som k záveru, že alebo si toho chlapa a jeho vieru naozaj obľúbila, alebo z nejakého hrozného strachu klame. Nevedel som isto, ako to bolo, lenže chcel som tomu, prirodzene, prísť na koreň. Poviem dorovna, keby som bol mormónov poznal, ako ich poznám dnes, bol by som Milly prenechal osudu. Lebo možno mala pravdu, že si strašne vytrpí, ak ju budem naďalej stopovať. Ale vtedy som bol mladý a divoký. Najprv som zašiel do mesta, kde ju prvý raz väznili, a vyhľadal som dom, kde ju držali. Chytil som toho smrdúcha, čo bol majiteľom domu, odviedol som ho do hory a donútil som ho, aby mi rozpovedal všetko, čo vie. Nebolo toho vlastne veľa, ale pálilo to ani oheň pekelný. Keď som odchádzal, bol v takom stave, že už takú špinavú robotu jakživ robiť nebude. Potom som sa vybral do Utahu.
Bolo to pred štrnástimi rokmi. Videl som, ako sa väčšina mormónov vzmáha. Bol to divoký kraj a divoké časy. Chodil som z mesta do mesta, z dediny do dediny, z ranču na ranč, z tábora do tábora. Nikdy som dlho neostával na jednom mieste. Myslel som len na jedno. Nikdy som neodpočíval. Uplynuli štyri roky a ja som v severnom Utahu poznal každý chodník. Čas plynul a ja som len pokračoval a už som skoro zostarol pri tom hľadaní, a nech ma viedlo hocičo, mal som čoraz pevnejšiu, celkom slepú vieru. Raz som čítal o chlapíkovi, ktorý prebrázdil sedem morí a precestoval svet a musel vždy rozpovedať istý príbeh a zakaždým, keď videl človeka, ktorému ten príbeh mal rozpovedať, spoznal ho na prvý pohľad. Aj ja som bol na tom rovnako, lenže ja som sa mal čosi spýtať. A vždy som spoznal chlapa, ktorého som sa to mal spýtať. A tak som vlastne nikdy nezišiel z cesty, hoci to bola dlhé roky najneistejšia cesta, po akej kedy išiel človek.
No potom sa moje šťastie obrátilo. Kdesi v strednom Utahu som vysnoril Hurda, pošuškal som mu čosi do ucha a pozoroval som, ako sa zatvári, potom som už len pustil doňho dávku. Umrel, ale zuby mal tak zaťaté, že by som mu ich nebol mohol ani nožom roztiahnuť. Ešte v ten istý rok som tú otázku pošuškal aj Slackovi a Metzgerovi, ale slovka nepreriekli, ani keď umierali. Už dávno predtým mi ľudia hovorili, že ľudia tohto plemena alebo triedy - pánbohvie, čoho - nikdy nevyzradia tajomstvo. Z toho, ako sa ten chlap bál umrieť, cítil som súvislosť s osudom Milly Ernovej. A že ako roky plynú, po dlhých prestávkach nájdem toho chlapa.
A tak som prešiel tú dlhú cestu až do južného Utahu, predchádzal ma môj chýr a musel som sa stretať s ľuďmi, ktorí sa na mňa už chystali so zbraňou v ruke. Urobili zo mňa pištoľníka. A mne to vyhovovalo. Za celý ten čas stopy po mormónovi, čo obracal ľudí na ich vieru, a po tom velikánovi s belasoľadovými očami a zlatistou bradou akoby po ceste čoraz väčšmi bledli. Len dva razy za desať rokov som našiel stopu po tom tajomnom chlapovi, čo navštívil mormóna v mojej rodnej dedine. Nemal som nádej, že sa dozviem, čo mal

spoločné s Milliným osudom, iba ak by ma k tomu priviedol môj strážny anjel! Lebo som vedel naisto, tak ako že dýcham a hviezdy svietia a vietor duje, že s tým druhým sa ešte raz v živote stretnem.
Osemnásť rokov som bol na cestách, pokým som sa dostal do posledných osamelých dedín na hraniciach Utahu. Osemnásť rokov! ... Cítim sa už poriadne starý. Keď som sa vyberal na tú cestu, mal som len dvadsať rokov. Ako som spomínal, kúsok odtiaľto mi jeden nemormón povedal, že Jane Withersteenová by mi mohla ukázať hrob Milly Ernovej!"
Hlboký hlas doznel a Lassiter len pomaly krútil a krútil sombrero v rukách, že to vyzeralo, ani čo by rátal strieborné ozdoby na stuhe. Jane, opretá o neho, sedela ako z kameňa a pozorne načúvala v očakávaní ďalšieho príbehu. Najradšej by bola kričala, ale jazyk a pery jej vypovedali poslušnosť. Videla len tohto smutného, šedivého chlapa, obeť vlastnej vášne, a počula len tichý šum lístia.
„No a tak som prišiel do Cottonwoodsu," pokračoval Lassiter, a vy ste mi ukázali hrob Milly Ernovej.
A hoci ste mali ústa pevnejšie zovreté ako všetci tí mŕtvi, čo som ich zanechal na ceste, predsa ste mi prezradili tajomstvo, pre ktoré som žil týchto osemnásť rokov! Povedal som, Jane, že mi ho prezradíte, hoci sa vás na to nebudem ani pýtať. Nemusel som sa spytovať. Pamätáte sa na deň, keď ma ten brucháč chcel na vašom dvore zastreliť, a ..."
„Ach! Nie!" šepla Jane a slepo dvíhala ruky.
„Videl som vám na tvári, že Dyer, teraz už biskup, bol ten mormón, čo zničil Milly Ernovej život!"
Na chvíľu bol mozog Jane Withersteenovej ako včelí úľ, a keď sa spamätala, zistila, že sa Lassitera chytá, akoby sa topila. Ako bleskom zasiahnutá prešla z tupej letargie do najkrutejších múk.
„To nie je pravda! Lassiter! Nie, nie!" stenala. „Prisahám, že sa mýlite!"
„Prestaňte! Aby ste krivo neprisahali! Ja vás od toho ušetrím, vy chudera! Ešte vždy slepá! Ešte vždy veriaca! ... Počúvajte. Ja to viem. A to nech vám stačí. Ale vzdávam sa svojho úmyslu!"
„Čo? Čo to hovoríte?"
„Vzdávam sa svojho úmyslu. Dnes už vidím a cítim celkom ináč. Chuderke Milly už nepomôžem. A pomstiť sa, to je pod moju dôstojnosť. Prišiel som na to, že nie som povolaný súdiť ľudí. Nemôžem zabiť človeka len preto, že ho nenávidím. A ani nenávisť vo mne nie je už taká, odkedy ľúbim vás a malú Fay."
„Lassiter! Chcete azda povedať, že ho nezabijete?" šepkala Jane.
„Nie."
„Kvôli mne?"
„Tak sa zdá. Nechápem to dosť dobre, ale rešpektujem vaše city."
„Preto... pretože ma ľúbite? ... Osemnásť rokov ste boli ten strašný Lassiter! A teraz... pretože ma lúbite?"
„Áno, Jane."
„Ach, aj ja vás musím ľúbiť! Či vás môžem neľúbiť? Srdce by som musela mať z kameňa. Ale vyčkajte, Lassiter, vyčkajte! Dajte mi čas. Ja už nie som to, čo som bola. Kedysi mi bolo tak ľahko ľúbiť. Teraz mi je ľahko nenávidieť. Vyčkajte! Moja viera v boha - nejakého boha - ešte žije. A skrze ňu vidím

šťastnejšie časy aj pre vás, úbohého, vášňou zmietaného starca! Aj pre seba - biednu, zlomenú ženu. Ľúbila som vašu sestru Milly. A budem ľúbiť aj vás. Nemohla som tak hlboko klesnúť - boh ma nemohol tak celkom opustiť - aby mi nezvýšila láska aj pre vás. Vyčkajte! Zabudnite na Millin smutný život. Ach, ja som vedela všetko ako nikto iný na svete! Jednu vec vám poviem ... ak budete pri mojej smrteľnej posteli, ale teraz nemôžem hovoriť."
„Myslím, že už o tom ani nechcem viac počuť," povedal Lassiter.
Jane sa oprela o neho; akoby z nej bola vyrazila akási dlho zdržiavaná sila, prepukla kŕčovitým plačom. Lassiter ju držal s tichou účasťou. Postupne sa spamätala a vstala, uvedomujúc si, že sa zbavila ťažkého bremena, keď na Lassiterovej tvári znepokojene zbadala náhly úľak.
„Počul som kone... kone s obviazanými kopytami!" povedal; a obozretne vstal.
„Kde je Fay?" opýtala sa Jane a náhlivo sa poobzerala po zatienenom pahorku. Zlatovlasé dieťa, o ktorom si mysleli, že im je stále nablízku, zmizlo z dohľadu.
„Fay!" volala Jane. ,
Nijaká radostná odpoveď. Nijaký cupot bežiacich nožičiek. Jane videla, ako Lassiter zmeravel.
„Fay ... ach ... Fay!" Jane už takmer kričala.
Lístie sa chvelo a šumelo; v tráve zahúdol osamelý svrčok; prebzučala včela. Ticho dohárajúceho popoludnia dýchalo zlou predtuchou. Vyľakalo Jane. Kedy bola tíš taká pekelná?
„Iste ... len ... odbehla ... trocha ďalej, a nepočuje," jachtala Jane a dívala sa na Lassitera.
Jazdec stál bledý a meravý ani socha, ktorá nepočúva, ani nič neskúma, ale vyjadruje osudnú istotu. Náhle schmatol Jane železnou rukou a odvrátiac hlavu pred jej pohľadom zišiel s ňou z vŕška.
„Pozrite ... tu sa Fay naposledy hrala ... domček z kamienkov a paličiek... a tu je ohrada zo skália s východmi pre kone," povedal Lassiter prenikavým hlasom a ukázal na zem. „Behala tu hore-dolu... Pozrite, voľačo tu pochovala ... uhynutého koníka ... je tu aj náhrobný kameň... odbehla až sem, naháňajúc jašteričku... pozrite na tú malinkú vlnistú stopu ... z toho topoľa odlúpila kôru... a pozrite v prachu chodníka - písmenká, ktoré ste ju učili... kreslila tam vtáky, kone, ľudí... Pozrite, kríž! Ach, Jane, váš kríž!"
Lassiter vliekol Jane ďalej a čítal ako z knihy, čo značili stopy malej Fay. Ako schádzali dolu vŕškom, cez krovie koldokola topoľa, Fayina vrtošivá fantázia všade zanechávala záznamy o jej milých dumách a nevinnej hre. Dlho sa obšmietala okolo vtáčieho hniezda a nechala v ňom pestré krídelká motýľa. Dlho sa hrala vedľa žblnkotavého potôčika a vysielala do prúdu člny, naložené nákladom kamienkov. Potom pochodila po hlbokej tráve a jej drobné nôžky ledva ohli nežné stebielko, a snívala vedľa nejakých starých, uvädnutých kvetov. A tu jej kroky zamierili na širokú ulicu. Drobné jamôčky stôp bosých nožičiek sa jasne vynímali v prachu; prešli kúsok po ulici; a potom na mieste, kde zastali, z krovia sa vynorili veľké stopy chlapa a zas sa tam vrátili.

LASSITEROVA CESTA

Odtlačky nôh rozpovedali celý príbeh, ako uniesli Fay. Jane Withersteenová sa bez slova a plná úzkosti obrátila k Lassiterovi a pohľad na neho potvrdil je] obavy: Lassiter bol celkom popolavý, za jedinú chvíľu ostarel, akoby ho bol zasiahol smrteľný úder.
Vtom akoby sa bol celý Janin život rozsypal na márne kúsky.
„Všetkému je koniec," počul jej šepot. „Všetko sa skončilo. Idem ... idem ..."
„Kam?" opýtal sa Lassiter a jeho tmavá silueta sa náhle zdala oveľa mohutnejšia.
„K tým ukrutným ľuďom ..."
„Prezraďte ich mená!" hrmel Lassiter.
„K biskupovi Dyerovi... k Tullovi," pokračovala Jane, vystrašená k poslušnosti.
„A... načo?"
„Chcem malú Fay. Nemôžem bez nej žiť. Ukradli ju, ako ukradli dieťa Milly Ernovej. Musím malú Fay mať. Nič iné nechcem. Vzdávam sa. Pôjdem a poviem biskupovi Dyerovi... že som prehrala. Poviem mu, že rada prijmem jarmo ... nech mi len vráti Fay ... a ... a vydám sa za Tulla!"
„Nikdy!" zasyčal Lassiter.
Jeho dlhá ruka vyletela k nej. Takmer v behu ju vliekol pod topole, cez dvor do velikánskej haly withersteenovského domu, a zachlopil dvere takou silou, že sa až otriasli hrubé steny. Čierna Hviezda, Noc a Zvonec boli od svojho návratu zatvorené tu v hale, a teraz dupotali po kamennej dlážke.
Lassiter pustil Jane, odtackal sa od nej ako opitý a s chrapľavým výkrikom celý v triaške oprel sa o stôl, na ktorom mával svoju jazdeckú výstroj. Začal sa prehŕňať vo svojich sedlových torbách. Vyvolalo to cvendživý, kovový zvuk - štrkot nábojníc. Triasli sa mu prsty, keď pchal nábojnice do iného opasku. Ale keď si ho pripol na ten, ktorý zvyčajne nosil, ruky mal už pevnejšie. V tomto druhom opasku mal dva revolvery, menšie ako tie čierne, ktoré viseli nižšie, a pripevnil si ich tak, aby ich prikrýval kabát. Potom sa rýchlo pustil do roboty. Jane Withersteenová ho pozorovala fascinovaná, ale nič nechápala; videla, ako rýchlo osedlal Čiernu Hviezdu a Noc. Potom ju pritiahol do svetla veľkého obloka, zastal si nad ňu a schmatol jej rameno prstami ani chladná oceľ.
„Áno, Jane, všetkému je koniec ... ale k Dyerovi nepôjdete! Idem namiesto vás ja!"
Ako sa tak na neho dívala - bol naňho priam hrôzostrašný pohľad - nerozumela jeho slová. Kto je tento muž s tvárou sinavou ako mŕtvola, s očami, pred ktorými by musela vykríknuť, keby mala silu, s čudnými, bezohľadne trpkými perami? Kam sa podel ten nežný Lassiter? Aký duch sa to zjavil v hale a okolo neho a nej - aký je to chladný, neviditeľný duch?
„Áno, je koniec, Jane," hovoril tak strašne pokojne, chladne a neúprosne, „a ja idem na malú návštevu. Zatvorím vás tu na kľúč, a keď sa vrátim, nech sú tie torby plné mäsa a chleba. A buďte pripravená na cestu!"
„Lassiter!" zvolala Jane.

Zúfalo sa pokúšala pozrieť mu do sivých očí, ale daromné; zúfalo sa o to pokúsila ešte raz, vzchopila sa a v mukách znova ožil jej cit a myslenie. Podarilo sa: už to vedela.
„Nie ... nie ... !" kvílila. „Povedali ste, že ste sa vzdali pomsty. Sľúbili ste, že biskupa Dyera nezabijete."
„Ak so mnou chcete o ňom hovoriť, vynechajte toho biskupa. Nerozumiem tomu slovu, neviem, čo znamená."
„Ach, nevzdali ste sa pomsty na ... na Dyerovi?"
„Áno."
„Ale ... to čo robíte ... vaše slová .. vaše zbrane ... ten váš strašný pohíad! ... Nevyzerajú tak, akoby ste sa vzdávali pomsty!"
„Teraz je to už len spravodlivosť, Jane."
„Idete ho zabiť?"
„Ak ma boh ešte hodinu udrží pri živote! Ale ak nie boh - tak diabol, čo ma ženie!"
„Idete ho zabiť ... kvôli sebe ... kvôli svojej pomstivej nenávisti?"
„Pre Milly Ernovú?"
„Nie."
„Pre malú Fay?"
„Nie!"
„A teda ... pre koho?"
„Pre vás!"
„Jeho krv bude ľpieť na mojej duši!" šepkala Jane a klesla na kolená. Bola to dlho očakávaná hodina naplnenia. A dlhoročná obyčaj - nábožensk á vášeň jej života - vybŕdla z letargie, a dlhé mesiace, ktoré ju doháňali k pochybnostiam, akoby ani nejestvovali. „Ak prelejete jeho krv, bude schnúť na mojej duši - a na duši môjho otca. Počúvajte." Objala mu kolená, a keď ju chcel zdvihnúť, pevne sa doňho zakvačila. „Počúvajte. Nič pre vás neznamenám?"
„Nehrajte sa so slovíčkami, moja! Ľúbim vás! A čoskoro to dokážem!"
„Oddám sa vám ... odídem s vami... vydám sa za vás, len ho nechajte žiť!"
Odpovedal jej chladným, strašným smiechom.
„Budem vás ľúbiť, Lassiter. Nechajte ho žiť!"
„Nie!"
Vyskočila zúfalá a skrúšená, ovila mu ramená okolo hrdla a držala ho v objatí, z ktorého sa darmo usiloval vymaniť. „Mňa by ste zabili, Lassiter. Bojujem svoj posledný boj o zásady svojej mladosti - lásku k viere, lásku k otcovi. Vy nepoznáte pravdu... nemôžete ju uhádnuť, a ja ju nemôžem povedať! Strácam všetko. Mením sa. Všetko, čo som prekonala, nie je ničím v porovnaní s touto hodinou. Poľutujte ma ... pomôžte mi v mojej slabosti. Vy ste zase silný... och, taký kruto, chladno silný! Zabíjate ma. Vidím vás - cítim vás ako nejakého iného Lassitera! Pán môj, buďte k nemu milosrdný - nechajte ho žiť!"
Odpoveďou jej bol bezohľadný úsmev.
Pritisla sa bližšie k nemu, oprela sa oňho roztúženou hrudou a zdvihla k nemu tvár. „Ja vás naozaj ľúbim, Lassiter! Zrodilo sa to z môjho zúfalstva. Prišlo to náhle so strašným úderom pravdy. Ste chlap! Doteraz som o tom nevedela. Pocítila som akúsi nádhernú zmenu, keď ste si pripínali tieto zbrane a mali ste takú popolavú, strašnú tvár. Začala som vás ľúbiť. Celý život som ľúbila, ale takto nikdy. Nijaká žena nemôže tak

ľúbiť ako zlomená žena. Keby nie jedno ... len jedno jediné - a predsa! Nemôžem to vysloviť... budem sa vždy koriť vašej mužnosti... levovi vo vás, ktorý chce pre mňa zabíjať. Verte mi - a neberte Dyerovi život. Buďte milosrdný - veľký, lebo vám patrí byť veľkým ... Ach, počúvajte a verte ... Nemám nič, ale som žena ... pekná žena, Lassiter ... vášnivá, milujúca žena ... a ľúbim vás! Vezmite ma... ukryte ma na nejakom divokom mieste ... a milujte ma, vyliečte mi zlomené srdce. Nechajte ho žiť a vezmite ma odtiaľto."
Dvíhala tvár bližšie a bližšie k nemu, že sa im pery takmer dotýkali, držala ho okolo hrdla a priam nadľudskou silou sa rozochveným telom pritískala bližšie a bližšie k nemu.
„Bozkaj ma!" šepkala slepo.
„Nie ... za tú cenu nie!" odpovedal. Hlas sa mu zmenil, alebo azda ona tak jasne nepočula.
„Pobozkajte ma! ... Ste chlap? Pobozkajte ma a zachráňte ma!"
„Vy ste so mnou nikdy nehrali otvorenú hru, Jane. Ale teraz ste si poškvrnili pery a začiernili dušu lžou!"
„Prisahám na pamiatku svojej matky... prisahám na svoju bibliu... nie! Nie, nemám bibliu! Ale prisahám na svoju nádej na nebo, že vás ľúbim!"
Lassiterove siné pery vyslovovali nečujné slová, ktoré znamenali, že ani jej láska nedokáže zlomiť jeho vôlu. Vymanil sa jej z objatia akoby z rúk dieťaťa a odstúpil od nej.
„Počkajte! Neodchádzajte! Ach, vypočujte si posledné slovo! ... Nech ma súdi spravodlivejší a milosrdnejší boh, ako je ten, ktorého ma učili uctievať, nech mi odpustí - nech ma zachráni! Lebo už nemôžem mlčať! ... Keď som modlikala za Dyera, Lassiter, modlikala som viac za svojho otca. Môj otec bol popredný mormón, veľmi blízky vysokému duchovenstvu cirkvi. To on vyslal Dyera, aby obracal ľudí na naše náboženstvo. To môj otec mal tie ľadovobelasé oči a zlatú bradu. To ste môjho otca stopovali za tie dlhé roky. Je pravda, že Dyer zničil Milly Ernovej život - odvliekol ju z domu - do Utahu - do Cottonwoodsu. Ale urobil to pre môjho otca! Ak bola Milly Ernová kedy ženou mormóna, ten mormón bol môj otec! Nikdy som sa nedozvedela - a nikdy sa nedozviem, či mu bola manželkou alebo nie. Možno som slepá, Lassiter - možno som bola fanaticky verná falošnému náboženstvu, ale poznám spravodlivosť, a môj otec sa vymyká ľudskej spravodlivosti. Zaiste ho kdesi neminie spravodlivý trest. Ale vo mne sa ustavične vynára myšlienka, že zabijete Dyera pre hriechy môjho otca. A tak som sa modlila!"
„Minulosť je mŕtva, Jane. V láske k vám som zabudol na minulosť. Všetko, čo teraz robím, nerobím pre seba, pre Milly alebo Fay. Nerobím to pre nič, čo sa stalo v minulosti, ale preto, čo sa robí teraz. Robím to pre vás... A počúvajte. Od chlapca som bohu neďakoval za nič. Ak je nejaký boh - a už tomu začínam veriť - teraz mu ďakujem za tie roky, ktoré zo mňa urobili Lassitera! ... Môžem vystrieť ruku a našmátrať tieto veľké pištole, a viem, čo si s nimi počať. Ale Dyera už zachráni azda len zázrak, v ktorý verí, Jane!"
Jane Withersteenovej sa znova všetko rozkrútilo a zatmelo v mozgu, a ako sa zmietala v nekonečnom zmätku, akoby padala k nohám postave plnej svetla - mužovi - Lassiterovi - ktorý ju zachránil pred sebou

samou, ktorého nikto nezmení, ktorý zabije oprávnene.
Potom klesla do úplnej tmy.
Keď sa prebrala z mdlôb, uvedomila si, že leží pri obloku na pohovke vo svojom salóne. Cítila, že má čelo vlhké, chladné a mokré; ktosi jej zohrieval ruky; spoznala Judkinsa, a potom zbadala, že jeho chudá tvár javí známky mimoriadneho vzrušenia.
„Judkins!" Hlas sa jej zlomil a zoslabol.
„Už je dobre, už je dobre, slečna Withersteenová. Len ticho ležte. Všetko je v poriadku."
„Kde ... je?"
„Kto?"
„Lassiter!"
„Netrápte sa pre neho."
„Kde je? Hneď mi to povedzte."
„No... je v druhej izbe, zalepuje si dierky po zatúlaných guľkách."
„Ach! ... Biskup Dyer?"
„Keď som ho naposledy videl - asi tak pred pol hodinou, kľačal na kolenách. Mal akosi veľa roboty, ale sa nemodlil!"
„Aké čudné veci to hovoríte! Sadnem si. Už som zase dosť silná. Povedzte mi to. Dyer kľačal na kolenách? A čo robil?"
„Prosím o prepáčenie, že trepem dve na tri, slečna Withersteenová, Dyer kľačal na kolenách, ale sa nemodlil. Pamätáte sa na jeho veľké, široké ruky? Videli ste, ako požehnávali starých šedivých chlapov a malé kučeravé deti ako - ako Fay Larkinová! Prišlo mi na um, že sa nepamätám, že by bol zdvihol tie svoje ručiská, aby požehnal ženu. No, keď som ho naposledy videl - iba pred chvíľou - kľačal na kolenách, ale sa nemodlil, ako som už povedal - a pritískal si veľké ruky na ešte väčšie rany."
„Človeče, vy ma doženiete do šialenstva! Zabil Lassiter Dyera?"
„Áno."
„Zabil aj Tulla?"
„Nie. Tull s väčšinou svojich jazdcov je mimo dediny. Predvečerom ho čakajú naspäť. Lassiter by chcel odísť prv, než Tull a jeho jazdci prídu. Čaká ho tu istá smrť. A to isté čaká aj vás, slečna Withersteenová. Keď sa Tull vráti, bude tu poriadna mela."
„Odídem s Lassiterom. Rozpovedzte mi všetko, čo ste videli, Judkins - všetko, čo o tom zabíjaní viete."
Bez údivu a prekvapenia si všimla, ako jediné Judkinsovo slovo, ktorým potvrdil Dyerovu smrť - keď sa tá katastrofa stala - dovŕšilo zmenu, pri ktorej sa pretvorila, prebila alebo zlomila na celkom inakšiu ženu. Bola pokojná, trocha chladná, silná, aká nebola, odkedy na ňu padol prvý tieň.
„Videl som to takmer všetko, slečna Withersteenová, a rád vám to rozpoviem, ak budete mať trpezlivosť ma vypočuť," povedal Judkins vážne. „Viete, ohromne ma to zaujímalo, a prirodzene, som trocha vzrušený. A veľa hovorím, čo hádam nie je potrebné, ale nemôžem si pomôcť.
Bol som v modlitebni, kde Dyer robil súd. Veď viete, že keď Tull nie je doma, vždy robí sudcu on, aj súdi ľudí. Pojednávanie bolo preto, aby sa zistilo, čo ostalo z mojich chlapcov - tých, čo mi pomáhali zavracať váš statok - kvôli všelijakým vymysleninám, ktoré chlapci nikdy neurobili. My to už poznáme a chlapci by neboli proti tomu, keby ich boli na nejaký čas za-

tvorili, alebo keby museli kopať priekopy alebo hocičo, na čo ich sudca odsúdi. Viete, ja som to zlato, čo ste mi dali, rozdelil medzi všetkých svojich chlapcov, a oni ho poschovávali a cítia sa teraz boháči. Lenže pojednávanie odročili prv, než sudca vyhlásil rozsudok. Veru, milostivá, odročili ho voľajako veľmi čudne a rýchlo, akoby bol modlitebňu zasiahol blesk.
Dalo mi roboty, aby som došiel na súd, ale dostal som sa ta. Bolo tam hodne ľudí, všetci moji chlapci a sudca Dyer s niekoľkými svojimi pomocníkmi. Mal pri sebe aj tých päť jazdcov, čo mu už dávno robia telesnú stráž. Sú to Carter, Wright, Jengessen a dvaja noví jazdci zo Stone Bridgeu. Nepočul som, ako sa volajú, ale počul som, že v streľbe sa vyznajú, a vyzerali skôr ako zlodeji dobytka než ako jazdci. Boli tam teda všetci piati v jednom rade.
Sudca Dyer hovoril čosi Williemu Kernovi, jednému z mojich najlepších a najvytrvalejších chlapcov, teda Dyer mu hovoril, že pri Willieho dome vykopali priekopu a nechali tiecť vodu cez jeho pozemok, kade nemali. A Willie by sa bol rád dostal k slovu, aby dokázal, že v ten deň, keď sa to stalo, nebol vôbec doma - a ako viem, bola to pravda - lenže Williemu neudelili slovo, a potom sudca Dyer išiel vynášať rozsudok. Lenže náhodou pozrel na koniec dlhej miestnosti. A ak niekto na svete skamenel, tak to bol on. Aj ja som sa obzrel, jasná vec, čo tak strašne čudne zaúčinkovalo na sudcu. A čuduj sa svete! V polovici miestnosti, uprostred širokej uličky stál - Lassiter. Bol celý bledý a čierny, a raz neviem, na čo sa ponášal - iba ak na smrť. Aj vtedy, keď v tej istej miestnosti Venters vyzval Tulla, všetci stíchli a prebehol nimi mráz, ale toto bolo čosi inšie. Čestné moje slovo, slečna Withersteenová, zamrazilo ma až do špiku. Ani neviem, prečo. Lassiter má v sebe čosi, čo naháňa strach. Vyslovil čosi - nejaké meno - nerozumel som mu, hoci hovoril jasne ani zvon. Hádam som bol príliš rozčúlený. Ale sudca Dyer ho isto rozumel, a bolo mi to ešte záhadnejšie, lebo vyletel z kresla a hodil sa na zem.
Potom tí piati jazdci, Dyerova telesná stráž, vyskočili, a dvaja z nich, neskôr som zistil, že to boli tí neznámi zo Stone Bridgeu, zvrtli sa a fujás von oblokom tak rýchlo, že človek nestačil ani nabrať dych. Bolo jasné, že to nie sú mormóni.
Jengessen, Carter a Wright asi tak sekundu, ale zdalo sa to ako hodina, gánili na Lassitera, a potom zbledli spozorneli. Ale neoslabli, ani nestratili hlavu.
Pozrel som si Lassitera od hlavy po päty. Stál tak trocha meravo, troštíčka sklonený, obe ruky mal zohnuté a prsty mu vyzerali ako sokolie pazúry. Ale aké mal oči, to sa ani vypovedať nedá. Ja to viem, a viem a] to, že každému vidí na očiach, kedy chce tasiť zbraň. A keď som ho takto pozoroval, pravdaže som nemohol vidieť, ako tí traja siahli po zbraniach. A hoci som sa na Lassitera díval - uprene díval - nevidel som, ako vytiahol pištoľ. Bol rýchlejší ako môj zrak - to je to. Ale videl som červený plameň jeho pištole a počul som výstrely o celkom malý okamih skôr, ako som počul výstrely jazdcov. A keď som sa obrátil, Wright a Carter boli na zemi a Jengessen, silný ani bujak, stískal kohútik svojej roztrasenej zbrane. Ale vtom s rachotom padol a zbraň sa mu odkotúľala po zemi.
Potom nastalo strašidelné ticho. Všetci zatajili dych.

Aj ja. Videl som, že si Lassiter zastrkuje dymiacu pištoľ za pás. Ale z tých veľkých čiernych zbraní ešte ani nevystrelil, a mne sa to zdalo čudné. A všetko sa to odohralo strašne rýchlo - ani si nemôžete predstaviť ako rýchlo.
Čosi zašuchotalo na dlážke a Dyer vstal a tvár mal ako olovo. Chcel som sa dívať na Lassitera, ale Dyerova tvár, ako som ju tak videl, priťahovala mi oči. Videl som ho, ako chcel vytiahnuť kolt - ja by som to bol teda urobil lepšie, rýchlejšie - a potom zadunel Lassiterov hromový výstrel a zranil Dyera na pravej ruke, že mu z nej kolt vypadol, ani čo by ho bol odhodil. Pozrel na Lassitera ani vlk v šalvii, keď je v úzkych, akosi zaskučal a načiahol sa za svojou zbraňou. Len čo ju vzal zo zeme a začal ju dvíhať, keď vtom zadunel druhý výstrel a zdalo sa mi, že mu tú zbraň vytrhne. Padla mu druhý raz na zem a on sa hodil na kolená a začal sa trepať za ňou. Bolo čudné a strašné prizerať sa, lebo to všetko robil smrteľne vážne. Prečo taký človek tak hrozne visí na živote? Napokon ľavou rukou dočiahol kolt, zdvihol ho, celý bez seba potiahol kohútik, keď mu tretí hromový výstrel zasiahol ľavú ruku, a on pustil zbraň znova. Ale tá ľavá ruka ešte nebola celkom bezmocná, lebo schmatol kolt ešte raz, a s trasúcou sa muškou, že by človek každého druhého zato len ľutoval, začal strieľať. Jedna zatúlaná guľka zasiahla chlapa na necelých desať metrov od Lassitera. A zabila ho - ako sa neskôr zistilo. Potom zahrmela celá kopa výstrelov - bolo ich deväť, ako som ich porátal, lebo šli tak chytro za sebou, že som ich nevládal porátať - a už som vedel, že Lassiter spustil na Dyera tie čierne zbrane.
Hovorím vám tak, ako je, slečna Withersteenová, lebo chcem, aby ste to vedeli. Veď vy sa nad to prenesiete. Videl som nejednu neľútostnú scénu tu na hraniciach Utahu, ale toto bola najstrašnejšia. Pamätám sa, zatvoril som oči a na chvíľu som myslel na najneuveriteľnejšie veci, ktoré sem vôbec nepatrili, o akých by sa človeku ani len nesnívalo, že ich uvidí práve vtedy. Videl som šalviu, cválajúce kone - a to je pre mňa najkrajší obrázok - a videl som v tme len nejasne a akosi mi hučalo v ušiach. A jasne sa pamätám - lebo práve pre toto mi všetko ostatné vyfúkalo z hlavy a otvorilo mi oči - jasne sa pamätám, že razilo pušným prachom.
Súd musel byť pre tohto sudcu odročený. Kľačal na kolenách, ale sa nemodlil. Zdýmal a pokúšal sa pritisnúť si veľké, ovisnuté ruky na telo. Lassiter mu poslednou hrmavicou výstrelov prevŕtal telo. To bol Lassiterov spôsob.
A Lassiter prehovoril, a ak raz zabudnem slová, nikdy nezabudnem, aký mal hlas.
‚Ty, misionár, hádam by si mal chytro navštíviť toho boha, čo sa ti zjavuje na zemi, lebo kam teraz ideš, tam ťa ťažko navštívi!'
A potom som videl, ako si Dyer pozrel na tie svoje velikánske ovisnuté ruky, ktoré neboli dosť veľké na poslednú robotu, ku ktorej ich prikladal. A pozrel hore na Lassitera. A potom vytreštil oči na čosi, nie na Lassitera, ani nikoho z prítomných, ani na halúzky fialovej šalvie, čo nazízali do obloka. Neviem, čo to videl, ale díval sa ako človek, čo prišiel na niečo, ale príliš neskoro. Strašný pohľad! ... A so strašným výkrikom poznania klesol dopredu na tvár."

Judkins prerušil svoje vyprávanie, ťažko dýchal a utieral si spotené čelo.
„To by bolo všetko," skončil. „Lassiter vyšiel z modlitebne a ja som sa poponáhľal, aby som sa k nemu pripojil. Krvácal z troch strelných rán, ale ani jedna mu nerobila starosti. A prišli sme rovno sem. Našiel som vás ležať tu v hale, a tak som vás začal trocha privádzať k sebe."
Jane Withersteenová sa nepomodlila za Dyerovu dušu. V hale sa ozýval Lassiterov krok - dobre známy mäkký, zvonivý krok - a ona ho počúvala so vzrušujúcim pocitom, v ktorom sa miešal strach s nesmelou radosťou. Dvere sa otvorili a uvidela ho: toho dávneho Lassitera, pomalého, nenúteného, chladného, ale nebol to celkom ten istý Lassiter. Vstala a na chvíľu sa jej zahmlilo pred očami a zaliali ju slzy.
„Ste ... v po ... v poriadku?" pýtala sa celá roztrasená.
„Myslím, že som."
„Odídem s vami, Lassiter. Ukryte ma, kým prejde nebezpečenstvo - kým na nás zabudnú - a potom ma vezmite, kam budete chcieť. Váš ľud bude mojím ľudom a váš boh mojím bohom!"
Pobozkal jej ruku s nevšednou gráciou a dvornosťou, ktorá sa uňho zjavovala v zriedkavých chvíľach.
„Čierna Hviezda a Noc sú pripravené," povedal prosto.
Jeho pokojná zmienka o vraníkoch povzbudila Jane k činnosti. Utekala do svojej izby, preobliekla sa do jazdeckého úboru, pobalila si klenoty, zlato, čo jej ešte ostalo, a všelijaké ženské čačky, pre ktoré ešte ostalo miesto v sedlových torbách, a vrátila sa do haly. Čierna Hviezda zadupala podkutými kopytami, pohodila nádhernou hlavou a pozrela na ňu očami, ktoré ju spoznali.
„Zvonca dám vám, Judkins," povedala Jane. „Dúfam, že sa oňho budete starať a budete k nemu dobrý."
Judkins len čosi zahundral, lebo sa ani nezmohol na súvislú vetu, a oči mu zažiarili.
Lassiter pripäl Janine sedlové torby na Čiernu Hviezdu a vyviedol kone na dvor.
„Pôjdete s Jane do šalvie, Judkins. Ak uvidíte nejakých jazdcov, zakričte chytro dvakrát. A vy sa neobzerajte, Jane! Čochvíľa prídem za vami. Pred polnocou budeme pred vchodom do priesmyku, vyčkáme tam do rána a až potom pôjdeme dolu."
Čierna Hviezda ohla plavnú šiju a sklonila ušľachtilú hlavu, a keď si kľakla, aby mohla Jane vysadnúť, zvesila široké plecia.
Vyklusala z dvora vedľa Judkinsa, ponad priekopu, krížom cez širokú cestu do šalvie. Uvedomila si, že opúšťa withersteenovský dom naveky, a neobzrela sa. Dušou jej prenikol čudný, snivý, pokojný mier. Udrela jej osudná hodina, ale namiesto toho, aby si myslela že už nehodno ďalej žiť, našla v živote dvojnásobný zmysel, našla v ňom sladkosť západného vetríka, krásnu a neznámu ako šalviový svah, čo vystieral pred ňu fialové tiene večerných zôr. Všimla si, že sa Judkins dotkol jej ruky, počula, ako jej chrapľavým hlasom dával zbohom; a potom sa na Zvoncovom mieste vynoril tmavočierny, dychtivý, plnokrvný pysk Noci a ona vedela, že vedľa nej cvála Lassiter.
„Ne ... ob ... ze ... rajte ... sa!" povedal a ani on nemal jasný hlas.
Jane, s pohľadom upretým rovno pred seba, videla

len vlniacu sa zatienenú šalviu; vystrela schudnutú ruku a cítila, že ju niekto pevne zviera. Cválala ďalej a ani sa neobzrela na utešený hájik Cottonwoodsu. Zdalo sa, že nemyslí na minulosť, s ktorou sa navždy rozlúčila, ale na farbu a tajomnosť a divosť šalviového svahu, čo vedie dolu do priesmyku Sklamania, a na budúcnosť. Pozorovala tiene, čo sa tiahli dolu svahom, cítila studený západný vietor, ktorý vial odzadu, a obdivovala nízke, žlté chmáry, čo rýchlo plávali nad ňou a vedľa nej.
„Ne ... obze ... rajte ... sa!" povedal Lassiter.
Vietor k nim privieval husté, uháňajúce pásy dymu, a zároveň pocítili štipľavý zápach horiaceho dreva. Lassiter podpálil withersteenovský dom. Ale Jane sa neobzrela.
Závoj hmly jej zastieral jasný, prenikavý pohľad, ktorý neustále upierala na fialový svah a nejasné kontúry kaňonov. Plynul, ako plynuli kúdoliace sa mračná dymu, a videla, ako sa dolina hrúži do tieňov súmraku. Nastala noc, pricválala ako ľahkonohé plnokrvníky, a hviezdy vykukli, aby sa rozsvietili a narástli, a veľkánsky, východný šalviový zráz vybledol pod vychádzajúcim mesiacom a zmenil sa v striebro. Šalvia, vybielená v mesačnom svite, predsa akoby si podržala nádych purpuru, a bola neporovnateľne divšia a opustenejšia. Tak plynuli nočné hodiny a Jane Withersteenová sa neobzrela ani jediný raz.

ČIERNA HVIEZDA A NOC

Nastal čas, keď už Venters a Bess museli opustiť svoje útočište. Ťažko im bolo vyberať tých niekoľko vecí, ktoré budú môcť odviezť na svojej ceste z Utahu.
„Čo je to za balík, Bern?" spýtala sa Bess a červená v tvári vstala od svojej roboty.
Venters, pohrúžený do vlastných povinností, ani nezdvihol zrak a odpovedal len toľko, že veď toho z Cottonswoodsu toľko priniesol, že si veru už ani polovicu nepamätá.
„Toto balila žena!" zvolala Bess.
On ani nepostihol, čo tým chcela povedať, ale zvláštny tón jej hlasu spôsobil, že ihneď vstal a zazrel Bess, ako kľačí pred otvoreným balíkom, v ktorom hneď spoznal darček od Jane.
„Bohuprisám!" zvolal previnilo, ale keď videl Bessinu tvár, hlasno sa rozosmial.
„Toto balila žena," povedala ešte raz a uprela na neho bolestný, zúfalý pohľad.
„.No a... to azda nejaký zločin?"
„Tak teda - predsa je v tom žena!"
„Ale, Bess ..."
„Cigánil si mi!"
Ale teraz už Venters pocítil naliehavú potrebu odložiť robotu na neskoršie. Bess bola celý život izolovaná, ale zrejme zdedila isté prvky tej večnej ženskosti.
„Bola v tom žena a ty si mi naozaj cigánil," opakovala aj potom, keď jej to už vysvetlil.
„No a čo? Hneď sa na teba nahnevám, Bess. Nezabúdaj, že ty si bola celý život v žalári. Odvažujem sa tvrdiť, že keby si bola vonku, medzi ľuďmi, bola by

si mala tucet milých a bola by si už dávno neraz cigánila."
„To teda nie," vyhlásila Bess rozhorčene.
„No ... hádam nie celkom cigánila. Ale tých milých by si bola mala. Ako ináč ... keď si taká pekná."
Ukázalo sa, že to bola veľmi šikovná a šťastná poznámka a potom už triedili balíky a ukladali ich do jaskyne celkom nerušene.
Venters uzavrel vchod do jaskyne vrbinou a osičinou, takže ani vtáčik, ani myška sa nedostali k vreciam zbožia. Aj táto práca bola v súhlase s obozretnosťou, ktorú vždy zachovával. Možno sa z Utahu nedostane a bude sa musieť vrátiť do doliny. Ale pokúsiť sa o to musí v záujme Bess, a keby boli nútení sa vrátiť, chcel nájsť túto peknú zásobu jedla a zbožia neporušenú. Výstroj a nástroje poodkladal do inej jaskyne.
„Je toho toľko, že by sme s tým vydržali celý život, Bess," povedal raz zasnene.
„Mám potlačiť Knísavú skalu?" opýtala sa akoby žartom, ale s tuhobelasým plameňom v očiach.
„Nie ... nie."
„Tak teda nemôžeš zabudnúť na zlato a svet," vzdychla.
„Zabúdaš na krásne šaty, na cestovanie - a ostatné, dieťa."
„Ach, chcela by som ísť. Ale chcela by som aj ostať!"
„Aj ja mám také isté pocity."
Vypustili osem teliec z ohrady a nechali si len dva somáriky, ktoré Venters doviedol z Cottonwoodsu. Mienili ich ukryť. Bess pustila na slobodu všetkých svojich miláčikov - jariabka, zajace a líšky.
Posledný západ slnka, posledný súmrak a noc boli najkrajšie a najsmutnejšie, aké prežili v údolí Prekvapenia. Ráno im prinieslo dychtivé rozveselenie a vzrušenie. Keď Venters osedlal somáriky, priviazal na nich ľahké balíky a dve poľné fľaše, slnečné svetlo už rozohnalo v doline lenivé tiene. Venters a Bess naposledy prešli pohľadom po jaskyniach a strieborných smrekoch a vedúc somáre vedľa seba, neochotne sa pohli. Ring a Whitie boli neposední, akoby všetko chápali. Ventersovi sa zdalo, akoby ho čosi ťahalo za nohy, a všimol si, že aj Bess akosi zaostáva. Výstup z terasy k mostu sa im ešte nikdy nezdal taký dlhý.
Nezastali prv, iba keď prišli ku vchodu do úžľabiny, až tam si oddýchli a pozreli naposledy do doliny. Ozrutný kamenný oblúk sa jasne a ostro skláňal na pozadí rannej oblohy. A pretínal ho zlatý lúč. Dolina vyzerala ako začarovaný kruh z nádherných zlatých závojov, vidín a bielej a striebornej hmly a nejasných, belasých pohyblivých tieňov - krásna a divoká a neskutočná ako sen.
„Budeme ... na ňu myslieť... celý život... to si pamätaj," fikala Bess.
„Čit! Neplač. Naša dolina nás len uspôsobila pre lepší život kdesi inde. Poď!"
Vošli do úžľabiny a Venters zatvoril vŕbové vráta. Z ružového ranného svetla prešli do chladnej, hustej polotmy. Somáre cupotali hore chodníkom drobným, duto pukajúcim krokom. A úžľabina sa rozšírila na úzky priechod a polotma zbledla do siva. Na rázcestí zastali, aby si oddýchli ešte raz. Ventersov bystrý, pamätlivý pohľad skúmal Knísavú skalu a dlhý svah a dopukané strmé steny, ale nezbadal najmenšiu zmenu. Psi zostupovali prví; potom išla Bess a viedla svojho

somára, po nej Venters so svojím. Bess mala oči sklopené. Ale Venters pocítil neodolateľnú túžbu pozrieť hore na Knísavú skalu. Nikdy mu nedala pokoja, a teraz sa spytoval sám seba, či by sa dostal cez priechod, keby sa tá ozrutná skala zrútila. Predpokladal, že by to bol zázrak. V zajatí čudného, nervózneho strachu sa po niekoľkých krokoch zakaždým obracal, aby sa vždy znova presvedčil, že skala tam ešte vždy stojí ani obludná socha. A ako zostupoval, videl ju čoraz hmlistejšie. Zmenila tvar; rozknísala sa; temne mu kyvkala; až napokon vo svojej rozrušenej fantázii videl, ako sa pohla a skotúľala. Ako vo sne, keď cítil, že padá, a nikdy nepadol, tak teraz videl túto pradávnu hromovú skalu malých jaskynných ľudí, ako sa rúca, aby naveky zatarasila vchod do priesmyku Sklamania.

A pokým dával voľný priechod svojim nespočetným hrôzostrašným predstavám, bez nehody zakončili zostup.

„Som rád, že je po tom," povedal a vydýchol si už uvoľnenejšie. „Dúfam, že som pri tej visiacej skale už naposledy. Lebo temer od prvej chvíle, čo som ju uvidel, vždy sa mi zdalo, že čaká na mňa. Veru, keď raz padne, začujem ju, čo budem aj na tisíce míľ."

Pri prvom pohľade na hladký svah, čo viedol dolu ku groteskným limbám a von z priesmyku, Ventersovi sa znova vrátila pokojná myseľ. Jediný dlhý a skúmavý pohľad doľava a potom doprava uspokojil jeho opatrnosť. Zaviedol somáre na úpätie skaly a zastal pri strmine.

„Bess, tu je to zlé miesto s tými vykresanými schodmi, o ktorom som ti hovoril. Chod dolu a veď svojho somára. Neponáhľaj sa, a ak sa budeš kĺzať, chyť sa ho. Mám ho na povraze a slučku som zavesil tuto na skalu, takže sa bezpečne dostane dolu. Bolo to peklo, keď som sa štveral hore. Ale dolu to už pôjde ľahko."

Oba somáre prešli po neschodných schodoch, vytesaných obyvateľmi skál, a ani raz nestúpili vedľa. Potom už zostup po svahu a po dopukaných, vrúbkovaných a zbrázdených skalách, čo sa tiahli asi na míľu, vyžadoval len opatrného vodcu, a Venters dostal somáriky do doliny tak bezpečne, že si až blahoželal.

„Ach, keby sme len mali Divocha!" zvolal Venters. „Ale aj tak máme šťastie. Najhoršiu časť cesty máme za sebou. Teraz sa musíme obávať už len ľudí. Ak sa dostaneme hore do šalvie, môžeme sa ukryť a plúžiť sa ako kojoty."

Vysadli na somáriky, pustili sa na západ krížom cez dolinu a vošli do kaňonu. Venters podchvíľou kráčal peši a viedol svojho somára. Keď prechádzal okolo kaňonov a korýt riek, čo sa otvárali do priesmyku, šli rýchlejšie a menej sa zastavovali. Venters sa nezdôveril Bess so znepokojivou skutočnosťou, že videl kone a dym necelú míľu nad jedným z priečnych kaňonov. Vôbec nerozprával. A ešte dlho po tom, čo prešli ten kaňon a zasa nadobudol pocit bezpečia a istotu, že ich nezbadali, zachoval si ostražitosť. Ale už nešiel peši a udržiaval zvieratá vo vytrvalom kluse. Prv než prišli k poslednej vode v kaňone, nastala noc a za svitu hviezd sa utáborili. Venters nechcel, aby sa mu somáriky zatúlali, uviazal ich preto na dlhé ohlávky do trávy neďaleko prameňa. Bess, ukonaná a mĺkva, uložila si hlavu do sedla a ľahla si spať medzi oboch psov. Venters oka nezažmúril. Tíš kaňonu sa mu zdala plná tichého, neprestajného bzukotu hmyzu. Načúval, pokým

bzučanie neprerástlo v hukot, a potom čaro zmizlo a on ho znovu počul ticho a jasno. Pozoroval hviezdy a pohybujúce sa tiene a jeho pohľad sa vždy vrátil k hmlisto bledej tvári dievčaťa. A rozpomínal sa, aká bola raz biela a tichá vo svite hviezd. A tieto čudné vidiny znova potlačila vážna myšlienka. Bude všetko toto jeho úsilie a jeho láska zbytočná? Predsa ju napokon stratí? Čo znamená ten tmavý tieň okolo nej? Či azda na ceste do šalviových svahov číha nejaké nešťastie? Prečo sa mu srdce trepe a chvie v podivnom strachu? Načúval ticho a v duchu si hovoril, že za denného svetla by azda vedel odohnať tú hrôzu, ťažkú ako olovo.

Pri prvom náznaku úsvitu nad východným okrajom zobudil Bess, osedlal somáre a celodenné putovanie sa začalo. Chcel sa dostať k priesmyku prv, než by sa mohlo stať, že tam prídu nejakí jazdci. Prišli k prielomu, keď prvé červené lúče vychádzajúceho slnka sfarbili kraj.

Tentoraz sa mu už tak žiadalo, aby sa dostal hore na rovinu, že neposlal Ringa a Whitieho dopredu. Prikázal Bess, aby sa náhlila, a vlečúc svojho trpezlivého a plahočiaceho somára, pustil sa hore strmým chodníkom.

Svetlo bolo čoraz jasnejšie a jasnejšie. Vstúpil na posledný vylámaný okraj obruby, a tu ho ani svätožiara ožiaril slnkom zaliaty purpurový svah šalvie. Bess sa vyštverala k nemu, šklbajúc somára za ohlávku.

„A sme hore!" zvolal natešene. „Na šalvii niet ani bodky. Sme v bezpečí. Nikto nás neuvidí! Ach, Bess ..."

Ring zavrčal, začal vetriť v chladnom povetrí a zježil sa. Venters schmatol pušku. Whitie sa niekedy mýli, ale Ring nikdy. Tupý dupot kopýt len-len že nezbavil Ventersa sily, aby sa obrátil a zistil, odkiaľ hrozí katastrofa. Priam cítil, ako sa mu rozšírili oči, keď videl, že Lassiter vedie zo šalvie Čiernu Hviezdu a Noc, a Jane Withersteenová v jazdeckom úbore kráča tesne vedľa nich.

Ventersovi sa na chvíľu zdalo, že sa krúti ako opitý uprostred velikánskych kruhov šalvie. Sčasti sa spamätal, takže videl, že sa Lassiter radostne smeje a Jane je ohromená od prekvapenia.

„Ach Bern!" zvolala. „Ako dobre, že vás vidím! Ako vidíte, odchádzame. Búrka prepukla a prišla som o všetko! ... Myslela som si, že ste sám."

Venters, ktorý sa od ohromenia nezmohol na slovo a v tom zmätku ani nevedel, čo má alebo nemá robiť, len sa na Jane díval ako na zjavenie.

„Kam máš namierené, chlapče?" opýtal sa Lassiter.

„Nie je to bezpečné ... tam, kde som bol. Ideme ... idem preč z Utahu... na východ," vyjachtal horko-ťažko.

„Myslím, že toto stretnutie je najšťastnejšia vec, aká sa kedy prihodila tebe, mne ... a Jane ... a Bess," povedal Lassiter chladne.

„Bess!" skríkla Jane a krv sa jej náhle nahrnula do bledých líc.

Venters veru nevidel v tomto stretnutí nijaké šťastie. Jane Withersteenová fľochla ženským okom na zrumenenú tvár Bess, na jej štíhlu, súmernú postavu.

„Venters! Je to dievča - je to žena?" spytovala sa pichľavo.

„Áno."

„Mali ste ju v tej nádhernej doline?"

„Áno, ale, Jane ..."
„Po celý čas, čo ste boli preč?"
„Áno, ale nemohol som to povedať..."
„To pre ňu ste žiadali, aby som vám dala tie zásoby? To pre ňu ste chceli z vašej doliny urobiť raj?"
„Ach ... Jane ..."
„Odpovedzte!"
„Áno."
„Ach, vy luhár!" A s týmito vášnivými slovami Jane Withersteenová podľahla vlastnej zúrivosti. Druhý raz v živote ju premohla neovládateľná zlosť, ktorá bola slabosťou jej otca. A bolo to ešte horšie, lebo to bola žiarlivá žena - žiarlivá aj na svojich priateľov.
Zniesol nápor jej hnevu, ako najlepšie vedel. Vyčítala mu nielen to, že ju oklamal on, ale aj to, že ju sklamalo náboženstvo, ba aj sám život.
Jej zúrivosť, ako oheň v sálajúcej peci, rýchlo dohorela. Fyzické sily ju opustili, ale jej duch sa predsa pokúšal veľkolepo odhaliť všetkých, čo ju sklamali. Zachvela sa, roztriasla sa ani strom, zasiahnutý hlboko pri koreňoch, a jej hnev zoslabol až do zúfalstva.
A zvonivý hlas jej stíchol do zlomeného, zastretého šepotu. Potom vyčerpaná a úbohá, opierajúc sa o Lassiterovo rameno, obrátila sa a ukryla si tvár v hrive Čiernej Hviezdy.
Čo aký bol Venters ohúrený, keď Jane Withersteenová konečne zdvihla hlavu a pozrela na neho, predsa ho to zabolelo.
„Jane, to dievča je nevinné!" zvolal.
„Chcete, aby som vám to uverila?" opýtala sa a oči mala unavené, zatrpknuté.
„Ja nie som luhár. A vy to viete. Ak som luhal - ak som čušal, keď mi česť kázala hovoriť, bolo to len preto, aby som ušetril vás. Prišiel som do Cottonoodsu, že vám to poviem. Ale bolo by to ešte zväčšilo vaše utrpenie. Chcel som vám povedať, že som sa zaľúbil do tohto dievčaťa. No nezabudol som, Jane, aká ste boli ku mne dobrá. Ja som sa voči vám vôbec nezmenil. Cením si vaše priateľstvo, ako som si ho cenil vždy. Ale nech sa vám to zdá hocijaké - nebuďte nespravodlivá. Toto dievča je nevinné. Spýtajte sa Lassitera."
„Jane je taká pekná a nevinná ako malá Fay." povedal Lassiter. Na tvári sa mu zjavil smutný úsmev a nádherné svetlo.
Venters videl a vedel, že i Lassiter vidí, ako sa zmučená duša Jane Withersteenovej zmieta v nenávisti, ako sa jej zbavuje spolu s pohŕdaním, pochybnosťami a podozrievaním, až sa napokon cez všetko preniesla.
„Ak som vás vo svojom nešťastí nespravodlivo obvinila, Bern, na kolenách vás prosím o odpustenie," povedala. „Ja už nie som tá, čo som bola. Povedzte, kto je toto dievča?"
„Je to Oldringova dcéra, Jane, a jeho Jazdec v maske. Lassiter vám povie, ako som ju postrelil, lebo som ju pokladal za zlodeja dobytka, zachránil som jej život - a to je celý príbeh. Je to čudný príbeh, Jane, divoký ako šalvia. Ale je pravdivý, pravdivý ako to, že je nevinná. Musíte mi to veriť."
„Oldringov Jazdec v maske! Oldringova dcéra!" skríkla Jane. „A že vraj nevinná! Žiadate, aby som priveľa verila. Ak je toto dievča ... to, čo hovoríte, ako mohla ujsť s človekom, čo jej zabil otca?"
„Prečo ste to povedali?" skríkol zúrivo Venters.
Janina otázka prebrala Bess z ohromenia. Oči jej

zrazu stmavli a rozšírili sa. Vykročila k Ventersovi a zdvihla obe ruky, akoby chcela odraziť úder.
„Ty .. ty si zabil Oldringa?"
„Zabil som ho, Bess, a do smrti si to neodpustím. Ale vieš, mne sa ani len nesnívalo, že ti je otec. Nazdal som sa, že ťa zviedol. Zabil som ho zo šialenej žiarlivosti."
Bess zarazená na chvíľu zamĺkla.
„Ale veď mi bol otec!" vyhŕklo z nej napokon.
„A teraz sa musím vrátiť... nemôžem ísť s tebou. Celý ten krásny sen... je už pochovaný. Ach, vedela som, že sa mi nesplní. Teraz si ma už nemôžeš vziať."
„Ak mi odpustíš, Bess, napokon sa všetko napraví!" modlikal Venters.
„To sa už nikdy nenapraví. Vrátim sa. Veď som ho mala rada. Bol ku mne dobrý. Nemôžem na to zabudnúť."
„Ak sa vrátiš k Oldringovým chlapom, pôjdem za tebou a oni ma zabijú," povedal Venters zachrípnuto.
„Ach nie, Bern, nepôjdeš. Nechaj ma odísť. Najlepšie urobíš, ak na mňa zabudneš. Priniesla som ti len bôľ a hanbu."
Neplakala. Ale nežné ruže a život jej vyhasli na tvári. Vyzerala vychudnutá a smutná, zrazu akási zošúverená; ruky jej nevládne klesli do lona a hlavu zvesila v pomalej, úplnej odovzdanosti beznádejnému osudu.
„Pozrite na ňu, Jane!" skríkol Venters zúfalo. „Museli ste jej to povedať? Kam sa podela dobrota vášho srdca? Toto dievča malo biedny, osamelý život. A ja som našiel spôsob, ako ju urobiť šťastnou. Vy ste ho zničili. Zabili ste čosi nežné, čisté a plné nádeje, a je to také isté, ako že dýchate."
„Ach, Bern! Urobila som chybu. Ani som na to nepomyslela!" odpovedala Jane. „Ako som mohla predpokladať, že to nevie?"
Lassiter zrazu vykročil dopredu a s nádherným svitom v rozžiarenej tvári pozrel na Jane a Ventersa a potom spočinul mäkkým, jasným pohľadom na nešťastnej Bess.
„Myslím, že ste už všetci povedali, čo ste chceli, a teraz je rad na Lassiterovi. Ach, ako som sa modlil, aby došlo k tomuto stretnutiu. Pozri, čo tu mám, Bess."
Nežne sa jej dotkol ramena, obrátil jej tvár k ostatným a potom otvoril veľkú dlaň a ukázal lesklý medailónik zo starého zlata.
„Otvor to," povedal neobyčajne sýtym hlasom.
Bess nič netušiac, privolila.
„Jane ... Venters ... poďte bližšie," pokračoval Lassiter. „Pozrite na tento obrázok. Nepoznáte tú ženu?"
Jane stačil jediný pohľad a odstúpila.
„Milly Ernová," zvolala v údive.
Venters, celý v triaške, akoby ho akási ťarcha tisla k zemi, spoznal vo vyblednutej miniatúrnej podobizni oči Milly Ernovej.
„Áno, je to Milly," povedal Lassiter mäkko. „Videla, si vôbec jej tvár, Bess? Pozri si ju bližšie... s celým srdcom, s celou dušou."
„Tie oči akoby ma prenasledovali," šepkala Bess.
„Ach, nepamätám sa... sú to oči z mojich snov... ale ... ale ..."
Lassiter ju objal mocnou rukou a sklonil hlavu.
„Myslel som si, dieťa, že si spomenieš na jej oči. Má tie isté krásne oči, aké by si videla, keby si pozrela do

zrkadla alebo do priezračného prameňa. Sú to oči tvojej matky. Si dieťa Milly Ernovej. Voláš sa Elizabeth Ernová. Nie si Oldringova dcéra. Si dcérou Franka Erna, kedysi môjho najlepšieho priateľa. Pozri! Na tomto obrázku je vedľa Milly. Bol to krásavec a taký jemný, dvorný gentleman z Juhu, akých som viac nevidel. Frank pochádzal zo starej rodiny. Pochádzaš z tej najlepšej krvi, dušička, a krv nie je voda."
Bess sa mu vykĺzla z rúk, kľakla na kolená, pritisla si medailón na prsia a zdvihla nádherné, roztúžené oči.
„To ... nemôže ... byť... pravda!"
„Ďakovať bohu, dušička, je to pravda," odpovedal Lassiter. „Toť Jane aj Bern - obaja poznali Milly. Vidia ju v tebe. Sú z toho takí vykoľajení, že ti to nemôžu ani povedať."
„A vy ste kto?" šepkala Bess.
„Ak sa nemýlim, som Millin brat a tvoj ujo! ... Ujo Jim! Či to nie je skvelé?"
„Ach, nemôžem tomu veriť... Nedvíhajte ma! Nechaj ma kľačať, Bern. Vidím ti na tvári, že je to pravda... aj na tvári slečny Withersteenovej. Ale dovoľ, aby som to všetko... všetko vypočula na kolenách. Rozpovedzte mi, ako to, že je to pravda!"
„Tak teda počúvaj, Elizabeth," začal Lassiter. „Prv ako si sa narodila, tvoj otec si smrteľne znepriatelil istého mormóna menom Dyer. Obaja boli kazatelia a stali sa sokmi. Dyer odvliekol tvoju matku z domu. Priviedla ťa na svet pred osemnástimi rokmi v Texase. Potom ju odviezli do Utahu, vláčili ju z miesta na miesto a napokon ju zavliekli do poslednej hraničnej osady - Cottonwoodsu. Mala si asi tri roky, keď ťa Milly vzali. Už sa nikdy nedozvedela, čo sa s tebou stalo. Ale žila ešte dosť dlho v nádeji a modlitbách, že ťa jej ešte vrátia. Potom stratila nádej a umrela.
A tu musím poznamenať, že aj tvoj otec pred desiatimi rokmi umrel. Ja som sa zapodieval tým, že som chodil po stopách Milly, a pred niekoľkými mesiacmi som zakotvil v Cottonwoodse. A len nedávno som sa to o tebe dozvedel. Dostal som sa do reči s Oldringom a povedal som mu, že si mŕtva, a on mi rozpovedal všetko, čo som toľký čas chcel vedieť. Milly ťa ukradol, prirodzene, Dyer. Sčasti sa hneval, že ťa Milly nechcela vychovávať v mormónskej viere, ale hlavne preto, že ešte vždy tak pekelne nenávidel Franka Erna. Dohodol sa s Oldringom, že si ťa vezme a vychová ťa ako chýrnu zlodejku a dievča zlodejov dobytka. Malo to slúžiť na to, aby Frankovi Ernovi, ak raz príde do Utahu, puklo srdce pri pohľade na jeho dcéru uprostred svorky podlých zlodejov. A tak ťa Oldring vzal, vychoval ťa od malého decka, a potom z teba urobil svojho Jazdca v maske. Urobil ťa známou široko-ďaleko. Túto časť zmluvy dodržal, ale obľúbil si ťa ako vlastnú dcéru a nikomu, ani len vlastným chlapcom nevyjavil, že si dievča. Počul som to od neho na vlastné uši a videl som, ako mu zvlhli tie veľké okále. Rozprával mi, ako ťa stále strážil, ak odišiel, zatvoril ťa na kľúč, vždy ti bol po boku alebo nablízku na tých výpadoch do šalvie, ktoré ťa tak preslávili. Povedal, že ťa s jedným starým zlodejom, na ktorého sa mohol spoľahnúť, naučil čítať-písať. Vyhľadali pre teba knihy. Dyer chcel, aby z teba vychovali hriešnu nehanebnicu! A Oldring z teba vychoval najnevinnejšiu pannu. Povedal, že ty ani nevieš, čo je hriech. Počujem ako dnes, ako sa mu ten dunivý hlas triasol, keď to hovoril. Rozprával mi,

ako chlapi - či už zlodeji alebo štvanci - zavše sa ti chceli dôvernejšie priblížiť - ale on ich vraj vždy postrieľal. Hovorím ti to najmä preto, že si sa hanbila - že si vraj bez mena a tak. Táto tvoja predstava je celkom pomýlená. A tu ti hovorím čistú pravdu. Oldring mi odprisahal, že ak Dyer umrie a zmluva sa stane neplatnou, rozhodne vysnorí tvojho otca a vráti ťa jemu. Zdá sa, že Oldring ani nebol taký zlý človek, a rozhodne ťa mal rád."

Venters sa nahol k nej.

„Ach, Bess! Viem, že Lassiter hovorí pravdu. Lebo keď som na Oldringa vystrelil, klesol na kolená a nadľudskou silou sa donútil hovoriť. A povedal len toľko: „Prečo ... si... nepočkal... chlape ... Bess... bola ..." A zvalil sa mŕtvy na zem. Odvtedy ma ten pohľad a jeho slová stále prenasledujú. Ach, Bess, aké to bolo od Oldringa zvláštne, aké nádherné! Zdá sa to celkom neskutočné. Ale ty naozaj nie si to, čo si si o sebe myslela, drahá."

„Elizabeth Ernová!" zvolala Jane Withersteenová. „Milovala som tvoju matku a vidím ju v tebe!"

Čo sa Bess zdalo neuveriteľné z úst mužov, to znelo z tónu, pohľadu a gesta ženy ako nádherná pravda. Kyvkala sa na kolenách dopredu-dozadu a jej štíhle telo sa celé triaslo. Túžobné zadumanie v jej očiach zmenilo sa v slávnostný lesk radosti. Uverila. Uvedomila si, že je šťastná. A keďže pochod jej myšlienok bol pomalý, aj jej výraz sa menil len pomaly. V očiach sa jej odzrkadľovala premena duše. Tmavá, dumná, beznádejná viera - pochmúrne chmáry - všetko to odplávalo, vybledlo a zmizlo v jasavom svetle. Keď pomaly vstávala, na tvári jej zažiaril jemný ružovkastý rumenec ako sviežosť sama. Nová radosť jej povzniesla náladu. Všetko, na čom sa doteraz zakladal jej život, odpadlo.

Venters ju pozoroval tak natešene, že sa nezmohol na slovo. Až teraz si uvedomil, čo značilo pre Bess Lassiterovo odhalenie, ale vedel, že tomu celkom nerozumie. Chvíľa, keď akoby sa bola vzniesla v akejsi duchovnej premene, bola najkrajšou chvíľou v jeho živote. Stála tam s pootvorenými, chvejúcimi sa perami a pevne stískala medailónik na svojich vlniacich sa prsiach. Nová, uvedomelá, cenná hrdosť povýšila predchádzajúcu divokú, nenútenú plavnosť a gráciu.

„Ujko Jim!" zvolala rozochvená s celkom iným úsmevom, ako jej Venters vídal na tvári.

Lassiter ju objal.

„Tak voľajako. Dobre sa mi to počúva," odpovedal dojato Lassiter.

Venters cítil, že má oči horúce a vlhké, odvrátil sa a nevdojak uvidel Jane Withersteenovú. Takmer zabudol, že je tam aj ona. Neha a účasť chytro zahalili stopy po rozčúlení. Venters jej čítal myšlienky - cítil odozvu jej šľachetného srdca - videl radosť, ktorá sa v nej začínala vzmáhať, keď videla, že tí druhí sú šťastní. A zrazu sa mu od vzrušenia zahmlil zrak a stislo mu hrdlo - odvrátil sa aj od nej. Vedel, čo teraz ona urobí; bude chcieť nejako veľkolepo odčiniť svoj hnev; bude chcieť svoje sympatie nejako prejaviť; možno všetko naraz; tak ako milovala Milly Ernovú, bude milovať aj Elizabeth Ernovú.

„Zdá sa mi, ľudia moji, že by sme sa mohli pozhovárať aj o vážnejších veciach," poznamenal napokon Lassiter. „Čas uteká."

„Máš pravdu," odpovedal hneď Venters. „Celkom som zabudol na čas, miesto a nebezpečenstvo. Vy odchádzate, Lassiter? Jane opúšťa withersteenovský dom?"
„Navždy," odpovedala Jane.
„Podpálil som withersteenovský dom," povedal Lassiter.
„A Dyer?" opýtal sa Venters prudko.
„Mám taký dojem, že tam, kam sa pobral Dyer, tam už nebudú nijaké únosy detí."
„Ach! Vedel som to. Povedal som to Judkinsovi... a Tull?" pokračoval Venters vášnivo.
„Keď som odchádzal, Tull nebol nablízku. Ale teraz nám už môže byť so svojimi jazdcami na stope."
„Idete do priesmyku, pokým prehrmí búrka, však, Lassiter?"
„Tuším, že je to Janin nápad. Ja si myslím, že tá búrka bude zúriť poriadne dlho. Prišiel som sem, že budeme žiť s vami v údolí Prekvapenia. Vrátite sa s nami?"
„Nie. Chcem Bess odviesť z Utahu, Lassiter. Bess našla v doline zlato. Máme ho plnú torbu. Ak sa dostaneme do Sterlingu ..."
„Človeče! Ako ste sa mohli pustiť do niečoho takého? Veď Sterling je na sto míľ odtiaľto.".
„Mojím plánom je pokračovať v jazde a pritom sa poriadne obzerať. Kdesi na hornom konci cesty zídeme do šalvie, obídeme Cottonwoods a vrátime sa znovu na cestu."
„To nie je dobrý plán. Za dva dni si uštvete somáre na smrť."
„Tak pôjdeme peši."
„To je horšie ako zle. Najlepšie bude, ak sa vrátite s nami dolu priesmykom."
„Lassiter, toto dievča bolo celý život ukryté na tom opustenom mieste," pokračoval Venters. „Oldringovi chlapi sú mi na stope. Už tu nie sme bezpeční. Aj keby sme boli, rád by som sa pokúsil dostať ju odtiaľto. Chcem sa s ňou oženiť. Aspoň si trochu užije života - uvidí mestá a ľudí. Máme zlato - budeme bohatí. Máme pred sebou krásny život. A boh mi je svedok, ja ju odtiaľto dostanem, čo by som mal na to doplatiť životom!"
„Tak sa mi zdá, že ak budete pokračovať v ceste na tých somároch, celkom ľahko na to doplatíte životom. Tull rozpošle jazdcov po celej šalvii. Na somároch sa z nej nedostanete. Je to bláznivá myšlienka. Veľmi tým dievčaťu neposlúžiš. Poďte s nami a pokúste sa prejsť cez zlodejov."
Pod tlakom Lassiterových uvážených argumentov, Venters zakolísal, nie vo svojom rozhodnutí ísť, ale v nádeji na úspech.
„Chcem, aby si to vedela, Bess. Lassiter hovorí, že cesta je teraz už takmer márna. Obávam sa, že má pravdu. Naše vyhliadky sú jedna ku sto, že sa nám to podarí. Máme riskovať? Máme v ceste pokračovať?"
„Budeme v nej pokračovať," odpovedala Bess.
„Tým je rozhodnuté, Lassiter."
Lassiter len rozhodil ruky, akoby chcel naznačiť, že viac nemôže urobiť, a tvár sa mu zachmúrila.
Venters cítil, že sa mu niekto dotkol lakťa. Stála vedia neho Jane s rukou na jeho ramene. Usmievala sa. Čosi z nej vyžarovalo a ako elektrický prúd zrýchľovalo pulz jeho krvi.
„Radšej smrť, Bern, ako neodviesť Elizabeth z Uta-

hu - z tejto divokej krajiny. Musíte to urobiť. Ukážete jej veľký svet so všetkými jeho divmi. Len si pomyslite, ako málo toho ešte videla! Len si pomyslite, aké radosti ju ešte čakajú! Máte zlato; budete voľní; urobíte ju šťastnou. Aké nádherné vyhliadky! Teším sa s vami. Budem na vás myslieť... budem o vás snívať ... budem sa za vás modliť."
„Ďakujem, Jane," odvetil Venters a usiloval sa, aby mal hlas pokojnejší. „Vyzerá to skvele. Ach, keby sme už len boli za tou náramnou šalviovou šíravou!"
„Bern, tú cestu máte už vlastne za sebou. Bude bezpečná - ľahká," povedala mäkko.
Venters vytreštil oči. Či azda v tých ťažkostiach prišla Jane o rozum? Aj Lassiter sa správal čudne, len tak nič po nič krútil sombrero v rukách, ktoré sa mu akosi roztriasli.
„Ste jazdec. Aj ona je jazdkyňa. Bude to vaša životná jazda," doložila Jane s tým istým mäkkým zafarbením v hlase, temer akoby si to hovorila len tak popod nos.
„Jane!" zvolal.
„Dám vám Čiernu Hviezdu a Noc!"
„Čiernu Hviezdu a Noc!" zopakoval ako ozvena.
„Dohodnuté. Lassiter, preložte sedlové tvorby na somáre."
Až keď Lassiter chytro vykročil, aby splnil príkaz, uvedomil si Venters doslovne, čo to znamená. Vyskočil, aby zachytil zaneprázdnené ruky.
„Nie, nie! Čo to robíš?" opýtal sa takmer zúrivo.
„Ja jej tie plnokrvníky nevezmem. Čo si o mne myslíš? Veď by to bolo čosi neslýchané. Prestaň, Lassiter, hovorím ti podobrotky! ... Ju musíš zachrániť. Máte pred sebou ešte míle a míle. Tull vám je na stope. V priesmyku sú zlodeji dobytka. Vráť mi tú sedlovú torbu!"
„Len pokoj, chlapče," odvetil Lassiter hlasom, akým by hovoril k dieťaťu. Ale hmat, ktorým odtrhol Ventersove zakvačené ruky, bol ako hmat obra. „Počúvaj, ty pochábeľ! Jane pochopila situáciu. Nám somáre stačia. My dakde zalezieme a schováme sa. Vezmem si tvojich psov a tvoju pušku. Bude to len taký malý fígeľ. Vraníky sú vaše a tak ako že viem strieľať, dostanete sa zo šalvie živí a zdraví."
„Jane ... umlčte ho ... prosím vás ... umlčte ho." dychčal Venters. „Už nemám síl. Nedokážem už nič. Ja to nevydržím! Nevidíte? Ja som vás zničil - pre mňa ste prišli o všetko. Ostáva vám už len Čierna Hviezda a Noc. Vy tie kone milujete. Ach! Viem, ako ich môžete milovať teraz! A - vy ich chcete dať mne. Aby ste mi pomohli dostať sa z Utahu! Aby som zachránil milované dievča!"
„Bude to pre mňa najväčšia blaženosť."
V bielej, oduševnenej tvári, v bezodných očiach uvidel Venters Jane Withersteenovú v nezabudnuteľnej chvíli. Bola to chvíľa, v ktorej dosiahla výšiny, po ktorých od nepamäti túžila jej duša. Po tom, čo rozvíril tichú hladinu jej pokoja, keď na ňu privolal nezmieriteľné nepriateľstvo jej cirkevníkov, keď jej uštedril trpké životné poučenie - bude teraz jej vykúpením.
A odvrátil sa ešte raz, otrasený tentoraz do hĺbky duše. Jane Withersteenová bola stelesnením nezištnosti. Prežíval údiv i strach, nesmierny bôľ i oduševnenie. Čo znamenali všetky tie údery, ktoré mu život priniesol, v porovnaní s myšlienkou na také oddané a šľachetné

priateľstvo?
A ihneď akoby božím vnuknutím pocítil, že sa pretvára sám - je spoľahlivý, hĺbavý, ale silnejší, lepší, istejší - a zvrtol sa k Jane Withersteenovej dychtivo, radostne, vášnivo, divo, vo vytržení. Sklonil sa k nej a zanechal jej na ruke bozky a slzy.
„Jane, ne ... nenachádzam slová," jachtal. „Nezmôžem sa na slovo. Len - chápem. A vezmem tie vraníky."
„Nestrácajte čas," prerušil ich Lassiter. „Nie som si istý, ale myslím, že som na svahu v šalvii videl akýsi fliačik. Možno som sa mýlil. Ale nech je hocijako, musíme vykročiť. Skrátil som Čiernej Hviezde strmene. Vylož na ňu Bess."
Jane Withersteenová vystrela ruky.
„Elizabeth Ernová," zvolala, a Bess pribehla k nej.
Aké to bolo Ventersovi nesmierne čudné a nádherné, keď videl, ako si Jane Withersteenová pritíska na prsia Bess!
Potom priskočil k Noci.
„Venters, choďte rovno hore svahom," radil Lassiter, „a ak nestretnete ani jedného jazdca, pokračujte v ceste, kým neprídete len na niekoľko míľ od dediny, potom zabočte do šalvie a rovno na cestu. Ale je pravdepodobné, že sa stretnete s jazdcami a Tullom. Držte sa stále tak ďaleko, aby ste boli mimo dostrelu, a potom pretnite cestu do šalvie. Pôjdu za vami, ale bude to zbytočné. Si jazdec a Bess je jazdkyňa. Keď budete mimo dosahu, zabočte na západ a vyjdite niekde na cestu. Chráňte si kone ako oko v hlave, ale báť sa nemusíte. Čierna Hviezda a Noc pred západom slnka vydržia sto míľ, keby ste ich mali tlačiť. Môžete prísť do Sterlingu v noci, keď tam máte namierené. Ale bude lepšie, ak ta prídete zajtra ráno. Keď sa dostanete cez priesmyk na ceste do Glazu, zvrtnite sa doprava. Držte sa mimo dedín. Nebudete riskovať, že stretnete niektorého Oldringovho zlodeja zo Sterlingu. Na sever od priesmyku nájdete v tých hlbokých dierach vodu. Je tam aj stará cesta, nie veľmi používaná, ktorá vedie do Sterlingu. To je vaša cesta. A ešte niečo. Ak vás bude Tull doháňať - alebo vám bude vytrvalo v pätách aj niekoľko míľ - len popustite vraníkom uzdu a zbavte sa aj jeho, aj jeho jazdcov."
„Ale azda sa ešte uvidíme Lassiter!" povedal Venters hlbokým hlasom.
„Nevyzerá to tak... nevyzerá to tak, chlapče. Tak teda Bess, Oldringov Jazdec v maske ... Elizabeth Ernová ... vysadni na Čiernu Hviezdu. Počul som, že vieš jazdiť. Nuž a každý jazdec má rád dobrého koňa. A Čiernu Hviezdu predbehol, dušička, len jediný kôň."
„Ale, Lassiter, taký kôň nejestvuje, čo by bol predbehol Čiernu Hviezdu," namietala Jane s dávnou pýchou.
„Neraz som sa spytoval sám seba ... či azda Venters nevyhral tie preteky, keď vraníkov priviedol späť. Bol Divoch najlepší, chlapče?"
„Nie, Lassiter," odpovedal Venters. Túto jeho lož odmenila Jane rýchlym úsmevom.
„Pozrime, môj cit pre kone zrejme nie je vždy spoľahlivý. A len táram dve na tri, zabíjam čas. Nie je veru ľahko nájsť a stratiť peknú neterku za jedinú hodinu! No, do videnia, Elizabeth!"
„Ach, do videnia, ujko Jim!... Do videnia!"
„Buď šťastná, Elizabeth Ernová! Do videnia," povedala Jane."

„Do videnia ... do videnia!"
Bess sa svižne a plavne vyšvihla do sedla Čiernej Hviezdy.
„Jane Withersteenová! ... Do videnia!" volal Venters zastretým hlasom.
„Bern ... Bess ... jazdci z fialovej šalvie ... do videnia!"

JAZDCI Z FIALOVEJ ŠALVIE

Čierna Hviezda a Noc, povzbudené ostrohami, uháňali na západ pozdĺž bielej mierne stúpajúcej cesty, vrúbenej šalviou. Venters ešte začul, ako Ring trúchlivo zaskučal, ale Whitie bol ticho. Vraníky sa pustili do rýchleho, vytrvalého cvalu. Vietor príjemne ovieval Ventersovi horúcu tvár. Z vrcholu prvého nízkeho kopca sa obzrel. Lassiter im kýval rukou a Jane mávala ručníkom. Venters im odpovedal tak, že sa vztýčil v strmeňoch a vysoko zdvihol sombrero. Potom ich skryl kopec. Na vrcholku ďalšieho kopca sa obrátil ešte raz. Lassiter, Jane a somáre už zmizli. Zišli dolu do priesmyku. Venters mal pocit nenahraditeľnej straty.
„Pozri - Bern!" zavolala Bess a ukázala hore na dlhý svah.
Drobná, tmavá, pohyblivá bodka rozťala líniu, kde sa fialová šalvia stretala s belasou oblohou. Tá bodka bola skupina jazdcov.
„Pritiahni uzdu, Bess."
Spomalili z trysku do cvalu a potom do klusu. Svieži m a ohnivým koňom sa toto prerušenie nepozdávalo.
„Bern, Čierna Hviezda vidí znamenite."
„Rád by som vedieť, či sú to Tullovi jazdci. Možno sú to len zlodeji dobytka. Ale nám je to všetko jedno."
Čierna bodka vzrástla na tmavú škvrnu, pohybujúcu sa v nízkych kúdoloch prachu. Jednostaj rástla, čo aj veľmi pomaly. Boli dlhé intervaly, keď ich bolo jasne vidno, a chvíľami zas zapadali do šalvie. Vraníky klusali asi pol hodiny a pohyblivá škvrna akoby stále ostávala na obzore. No postupom času sa predsa len začala zväčšovať, plazila sa dolu svahom, aby znížila vzdialenosť, ležiacu medzi nimi.
„Čo myslíš, Bess, kto to je?" pýtal sa Venters. „Neverím, že by to boli zlodeji."
„Sú to šalvioví jazdci," odpovedala Bess. „Vidím bieleho koňa a niekoľko sivých. Zlodeji málokedy jazdia na iných koňoch ako na hnedých alebo vraných."
„Ten biely kôň je Tullov. Zastav koňa, Bess. Zídem dolu a pripevním sedlá. Máme pred sebou poriadny kus jazdy. Bojíš sa?"
„Ešte nie," odpovedalo dievča s úsmevom.
„Nemusíš sa báť. Nevážiš ani toľko, aby Čierna Hviezda vedela, že na nej sedíš. Nemôžem ostať s tebou. Ty Tullovi a jeho jazdcom ujdeš, akoby stáli na jednom mieste."
„A čo ty?"
„O mňa sa neboj. Keby som aj neostal vedľa teba, aj tak sa Tullovi vysmejem."
„Pozri, Bern! Zastali na kopci. Už nás vidia."
„Áno. Ale ešte sme priďaleko, aby rozoznali, kto sme. Najprv spoznajú kone. Prešli sme väčšiu časť kopcov

a najhustejšiu šalviu. A teraz, keď ti poviem, popchni Čiernu Hviezdu do trysku a chod!"
Venters si vyrátal, že medzi nimi a jazdcami je ešte asi míľová alebo ešte väčšia vzdialenosť. Blížili sa rýchlym klusom. Venters čochvíľa rozoznal Tullovho bieleho koňa a usúdil, že aj jazdci spoznali Čiernu Hviezdu a Noc. Ale Tull ešte rozhodne nemôže vidieť, že na vraníkoch nesedí Lassiter a Jane. Venters si všimol, že Tull a rad desiatich alebo dvanástich jazdcov sa niekoľko ráz zastavil a zrejme sa uprene pozeral na svah. Musela to byť pre Tulla záhada. Venters sa len zasmial popod fúz, keď si pomyslel, ako sa Tull rozzúri, keď napokon odhalí fígeľ. Chcel odbočiť do šalvie prv, ako si bude Tull istý, kto sedí na vraníkoch.
Vzdialenosť sa zmenšila na pol míle. Tull zastal. Jeho jazdci podišli bližšie a utvorili okolo neho čiernu skupinku. Ventersovi sa zdalo, že akosi rozhadzuje rukami, a presvedčil sa o tom, keď sa jazdci rozbehli do šalvie napravo a naľavo od cesty. Tull predišiel Venter-sa pohybom, ktorý mienil urobiť on.
„No, Bess!" zavolal Venters. „Pusti sa na sever. Prejdi okolo tých jazdcov a obráť sa na západ."
Čierna Hviezda preplávala ponad nízku šalviu a po niekoľkých skokoch prišla do tempa a uháňala tryskom. Venters popchol Noc, aby sa pustila za ňou. Jazdiť v šalvii nebolo ľahké. Kone dokázali ísť tryskom aj tam, ale jazdci museli mať oči ustavične otvorené a rozum v hrsti, aby si vyberali čo najschodnejší terén. A ustavične sa uhýbať pomedzi uličky v kroví, preskakovať drobné výmole a krtince, ako aj predierať sa šalviou nijako nespríjemňovalo jazdu. Keď Venters zabočil do dlhej uličky, mal čas pozrieť hore na Tullových jazdcov. Boli teraz rozostúpení do šíku a jachali na severovýchod. A keďže Venters a Bess mali ísť na sever, znamenalo to, že ak kone Tulla a jeho jazdcov budú mať rýchlosť a vytrvalosť, predbehnú vraníkov a vrátia ich späť dolu kopcom. Tullovi chlapi nešetrili svoje kone - hnali ich o dušu. Venters sa obával len toho, že sa Čiernej Hviezde alebo Noci prihodí nejaká nehoda, a obratná jazda obmedzovala túto možnosť. Jediným pohľadom sa presvedčil, že Bess si vie vyberať správnu cestu v šalvii práve tak dobre ako on. Neobzerala sa ani dozadu, ani na uháňajúcich jazdcov, ale skláňala sa nad hrivou Čiernej Hviezdy a pozorovala pôdu pred sebou.
Keď na ňu Venters zavše hodil pohľad, všimol si, že Bess sa od neho vzďaľuje, ako očakával. No myslel pritom len na ľahkú váhu, ktorú Čierna Hviezda niesla, a na jej väčšiu rýchlosť; ale teraz videl, že na vraníkovi sedí taký jazdec, aký na ňom ešte nesedel, okrem Jerryho Carda, keď prehral preteky s Divochom. Ako ľahko, ako graciózne a prirodzene sedela Bess v sedle! Aleže vie jazdiť! Venters sa zrazu rozpamätal, ako mu hovorila, že jazdiť vie. No ani sa mu nesnívalo, že by mohla tak nádherne ovládať jazdecké umenie. Vtom mu zrazu preblysla hlavou ohromujúca myšlienka, že Bess bola Oldringovým Jazdcom v maske.
Zabudol na Tulla, na uháňajúcich jazdcov, na preteky. Popustil Noci uzdu a pocítil, ako predĺžila krok podľa potreby, lebo vedel, že bude chcieť uháňať zarovno s Čiernou Hviezdou, ktorú si zvolil najlepší jazdec na šalviovej vysočine. Lebo Jerry Card už nežije. A podľa chýru sa mu vyrovná len jediný protivník - štíhle dievča, ktoré sa tak ľahučko nadnáša v rytme krokov

Čiernej Hviezdy. Venters sa hrozil jej slávy, ale teraz sa priam vášnivo hrdil jej zručnosťou, jej odvahou a silou, akou ovládala koňa. A pohrúžil sa do spomienok, rozpamätávajúc sa na slávne jazdy, o ktorých sa rozprávalo po dedinách a pri táborových ohňoch. Oldringov Jazdec v maske! Koľko ráz tento čudný jazdec, taký dobre známy i neznámy zároveň, unikol svojim prenasledovateľom s ničím neporovnateľnou jazdou. Prebehol špalierom strážnikov po hlavnej ulici Stone Bridge, zanechávajúc za sebou mŕtve kone a mŕtvych zlodejov dobytka. Preskočil na koni ponad Gerber Wash, hlbokú, širokú úžľabinu, oddeľujúcu chotár Glaze od divej šalvie. Na sever od Sterlingu ho obkľúčili, a prelomil ich šík. Ako často rozprávali príbeh o tom, ako splašený statok uháňal celé dni, o nočných nájazdoch, prenasledovaní, a potom ako Jazdec v maske rýchlosťou vetra zmizol v šalvii! Rýchly, tmavý kôň - štíhla, tmavá postava - čierna maska - prudký trysk dolu svahom - bodka na fialovej šalvii - prízračný žrebec, ktorý mizne v noci!

A tento Jazdec v maske z vysočín bola Elizabeth Ernová!

Sladký vetrík zo šalvie dul Ventersovi do tváre a spieval mu pieseň do ucha. Počul tupý, rýchly dupot kopýt Noci; videl, ako sa Čierna Hviezda vzďaľuje a vzďaľuje. Uvedomil si, že oba kone sa skrúcajú na západ. Výstrely za chrbtom mu pripomenuli Tulla. Venters sa obzrel. Ďaleko naboku, zaostávajúc, hrčili sa jazdci. Strieľali. Venters nevidel obláčiky prachu, nepočul hvízdať guľky. Bol mimo dostrelu. Keď sa ešte raz obzrel, Tullovi jazdci ich už prestali prenasledovať. Najlepšie, čo mohli urobiť, bolo bezpochyby priblížiť sa čo najviac, aby videli, kto vlastne sedí na vraníkoch. Venters videl, ako Tull sklesol v sedle.

Potom Venters pritiahol Noci uzdu a spomalil jazdu. Tých niekoľko míľ vraníka veľmi nevyčerpaio, ale Venters ho chcel šetriť. Bess sa obrátila, a hoci bola ďaleko, Venters zazrel biely záblesk jej kývajúcej ruky. Udržiaval Noc v kluse a blížil sa, majúc pred očami Bess, Čiernu Hviezdu a dvíhajúcu sa šalviovú pláň, a občas i vzďaľujúcich sa čiernych jazdcov za chrbtom. Čochvíľa zmizli za kopcom a už sa neobzeral. Vrátia sa na Lassiterovu stopu a budú ju sledovať, sledovať zbytočne. A tak Venters len pokračoval v jazde, sprevádzaný vetrom, ktorý chutil i voňal čoraz sladšie, a pred očami mal čoraz žírnejšiu fialovú šalviu a čoraz belasejšiu oblohu; a v ušiach mu pritom znela akási pieseň. Bess sa podchvíľou zastavovala, aby ho počkala, a on vedel, že už vyšla na cestu. Keď prišiel k nej, musel sa usmiať, lebo stála s rukami ovinutými okolo šije Čiernej Hviezdy.

„Ach, Bern! Ja ju milujem!" zvolala. „Je taká krásna a všetko chápe; a ako vie uháňať! Poznala som rýchle kone. Ale kdeže Čierna Hviezda! ... Divoch by ju nikdy nepredbehol!"

„Neviem, či sa mi to všetko len sníva. Bess, vraníky sú skvelé. Čo to muselo Jane stáť, ach bože! Ale ak sa s Čiernou Hviezdou a Nocou dostaneme z tohto divokého kraja späť do môjho starého domova v Illinoise, kúpime si tam nádhernú farmu s lúčkami, potôčikmi a chladivým tieňom. Tam kone vypustíme na slobodu - nech sa túlajú, nech sa pasú a pijú - nech nikdy viac nepocítia ostrohu - nech na nich už nikto nejazdí!"

„Aj ja by som to rada," povedala Bess.

Oddýchli si. Potom zasa vysadli na kone a klusali bok po boku po bielej ceste. Slnko im za chrbtom vystupovalo čoraz vyššie. Ďaleko vľavo hlboká zelená čiara označovala polohu Cottonwoodsu. Venters ta pozrel jediný raz, nie viac. Bess sa dívala len pred seba. Pustili vraníky dlhým vlnivým jazdeckým cvalom, kedy-tedy im pritiahli uzdu do klusu a zavše aj do kroku. Hodiny plynuli, míle ubiehali, a skalná stena sa týčila pred nimi. Priesmyk sa im otváral dokorán. Bol to krivolaký, kamenistý priechod, ale cesta cezeň bola rovná a otvorená, a Venters a Bess prehnali po nej kone. Stará cesta odbočovala doprava spolu s líniou steny a Venters vedel, že to musí byť cesta, ktorú spomínal Lassiter.

Malá dedinka, Glaze, biela a zelená škvrnka vo fialovej šírave, ležala celé míle pod svahom, podobným cottonwoodskému, lenže skláňajúcim sa na západ. A celé míle ďalej na západ mútnozelená škvrna označovala polohu Stone Bridgeu. Všetko ostatné na tejto zemi bolo na pohľad hladké, vlniaca sa šalvia, ktorej kontúry nepretŕhali kaňony, aby zdôraznili jej divokosť.

„Sme v bezpečí, Bess - sme slobodní!" povedal Venters. „Sme v šalvii sami. Sme na polceste do Sterlingu."

„Ach! Ktovie, čo je s Lassiterom a slečnou Withersteenovou."

„O tých sa ty neboj, Bess. Ten prejde Tullovi cez rozum. Ujde im. Možno vylezie do údolia Prekvapenia, ale nemyslím, že pôjde až tak ďaleko."

„Bern, a nájdeme ešte také miesto, ako bola naša krásna dolina?"

„Nie. Ale počúvaj, drahá. Raz sa ta vrátime, po rokoch - po desiatich rokoch. Dovtedy na nás zabudnú. A naša dolina bude taká, akú sme ju zanechali."

„Čo ak Knísavá skala padne a uzavrie vchod do priesmyku?"

„Aj ja som už na to myslel. Vezmeme si so sebou spústu povrazov, a keď bude vchod uzavretý, vyštveráme sa po skalách a ponad ne do doliny a spustíme sa dolu po povrazových rebríkoch. Dá sa to. Presne viem, kde treba preliezť, a nikdy to nezabudnem."

„Oj, áno, rozhodne sa ta vráťme!"

„Je to krásne, že sa na to môžeme tešiť. Zdá sa mi to ako celá naša budúcnosť, Bess."

„Volaj ma - Elizabeth," povedala ostýchavo.

„Elizabeth Ernová! Je to krásne meno. Ale ja na Bess nikdy nezabudnem. Vieš - pomyslela si na to, že čoskoro - už zajtra o takomto čase - budeš Elizabeth Ventersová?"

A tak išli ďalej a ďalej dolu starou cestou. A slnko sa skláňalo na západ a na šalvii ležala zlatá žiara. Hodiny ubiehali; popoludnie sa krátilo. Často nechávali kone oddychovať. Ventersov zrak zachytil trblot vody v priehlbni a tu odsedlal kone a dal sa im vyváľať, napiť a napásť. Keď spolu s Bess vyklusali z priehlbne, slnko ako šarlátová lopta bolo už nízko a dolina, akoby bola zahalená do závoja purpurového ohňa a dymu. Bol to ten krátky čas, keď slnko akoby odpočívalo pred západom a tíš ani dajaký kepeň neviditeľného života ťažko zaľahla na celý ten trblietavý svet šalvie. Prizerali sa, ako slnko začína pochovávať svoje červené kontúry pod čierny horizont.

„Povezieme sa neskoro do noci," povedal. „Potom si trocha pospíš a ja postrážim a popasiem kone. A včasráno sa vyberieme do Sterlingu. Zosobášime sa!...

Prídeme ešte včas, aby sme chytili dostavník. Priviažeme Čiernu Hviezdu a Noc dozadu - a potom - hor' sa do krajiny menej divokej a strašnej, ako je táto!"
„Ach, Bern! ... Ale pozri! Slnko zapadá za šalviu - naposledy, kým sa odvážime znova prekročiť hranice Utahu. Desať rokov! Ach, Bern, dívaj sa, nech na to nikdy nezabudneš!"
Nad vlniacimi sa kopčekmi šalvie horelo driemajúce, blednúce purpurové svetlo. Dlhé pásy, prúty, steblá a kopije vrúbili svah ďaleko na západe. Letiace zlaté závoje sa miešali s nízkymi fialovými tieňmi. Farby a odtiene sa striedali v pomalej čarovnej premene. Venters sa zrazu strhol na tiché, dunivé hrmenie - také tiché, že bolo ako hukot v morskej mušli.
„Počula si niečo, Bess?" šepol.
„Nie."
„Počúvaj! ... Možno sa mi to len zdalo. - Aha!" Odkiaľsi z východu alebo zo severu, z veľkej diaľky doľahol k nim nekonečne nízky, dlhotrvajúci zvuk - hlboký, dunivý, burácajúci, umŕtvujúci, zanemievajúci.

PÁD KNÍSAVEJ SKALY

Pohľadom zastretým slzami pozorovala Jane Withersteenová, ako sa Venters, Elizabeth Ernová a vrané plnokrvníky strácajú za kopcom, porasteným šalviou.
„Sú preč!" ozval sa Lassiter. „A už sú v bezpečí. A v ich budúcom šťastlivom živote nebude dňa, aby si nespomenuli na Jane Withersteenovú a... a na uja Jima! ... Tak sa mi zdá, Jane, že by bolo najlepšie, keby sme pokračovali v ceste."
Somáre sa poslušne zvrtli a drobným obozretným krokom vykročili dolu úžľabinou, ale skuvíňajúcich psov musel Lassiter uviazať na remeň a viesť ich. Jane cítila, že ju premáha akýsi pocit - nebola to bezmocnosť, ani ľahostajnosť - ktorý ju však predsa robí neschopnou o niečo sa zaujímať. Telesne bola ešte vždy silná, ale citove celkom vyčerpaná. Táto hodina pri vchode do priesmyku Sklamania bola vrcholom jej utrpenia: výbuch hnevu - posledná obeť - náramnosť jej lásky - a konečne pokoj. Pomyslela si, že keby mala malú Fay, viac by od života nežiadala.
Nasledovala Lassitera ako automat dolu po strmom chodníku, plnom prachu a drobného zvetraného kameňa; a keď sa menšie zosutiny pohybovali s ňou alebo sa jej navŕšili okolo kolien, ani sa neľakala. Pocítila akési uľahčenie, že je zavretá medzi tmavými kamennými stenami, hlboko ukrytá pred slnečnou páľou, pred žiarivou šalviou. Lassiter popustil jednému somárovi remene strmeňa a prikázal jej, aby vysadla a viezla sa vedľa neho. Mala dávať pozor, aby si somár nerozbil na kameňoch malé tvrdé kopýtka. Potom sa už viezla ďalej medzi tmavými, žiarivými stenami. V kaňone bolo ticho, pokoj a chládok. Ľahostajne si všimla, že prešli celkom blízko popri tienistých, vydutých výčnelkoch skaly, po chumáčoch trávy a šalvie a cez húštinu a hájiky štíhlych stromov, cez biele kamenisté náplavy a okolo kopcov zosutých skál. Somáre neúnavne klusali; psi, už zase slobodní, cupotali hore-dolu; a Lassiter bez zastávky kráčal vpred a na každom otvorenom

mieste sa obzeral. Tieň pod stenami ustúpil slnku. A o chvíľu prišli k hustej skupine štíhlych stromov, z ktorej vyšli na žírnu zelenú trávu a k vode. Tu dal Lassiter na chvíľu somárom oddýchnuť, ale bol nepokojný, nesvoj, slova neprehovoril, len načúval a nazeral pomedzi stromy. Tupo si pripomínal, že majú nepriateľov za chrbtom - alebo aj pred sebou; no táto myšlienka v ňom nevyvolávala ani hrôzu, ani starosti, ba ani záujem.

Na jeho žiadosť Jane vysadla a viezla sa jeho somárovi celkom v pätách. Kaňon sa úžil; zvetrané okraje stien boli čoraz vyššie; a slnko horúco pražilo zo stredu belasého prúdu oblohy nad nimi. Lassiter šiel teraz pomalšie, oveľa pozornejšie si vyberal terén a neustále sa ticho prihováral psom. Boli teraz ako poľovní psi - dychtiví, bodrí, ostražití - vetrili v teplej bríze. Jednotvárne žlté steny prudko zmenili farbu a hladký povrch, a zvetrané kontúry okrajov boli teraz kamenisté. V hlbokých rozčeslinách a prielazoch, ktoré ich pretínali v pravom uhle, zjavili sa pukliny a neskôr, tam, kde sa spájali križujúce sa kaňony, otváral sa dokorán priesmyk.

Lassiter zosadol a vedúc svojho somára privolal psov bližšie k sebe a postupoval slimačím tempom pomedzi tmavé kopy skál a hustý porast nad ľavou stenou. Dlho pozoroval a načúval, kým sa odvážil prejsť cez ústia bočných kaňonov. Naostatok zastal, priviazal somára, zdvihnutím ruky varoval Jane a potom sa prekĺzol pomedzi balvany a sledovaný plúžiacimi sa psami zmizol z dohľadu. Jane Withersteenovej sa nezdalo, že bol preč krátko, alebo dlho.

Keď sa znova vrátil k nej, bol bledý, zaťaté pery mu tvorili tvrdú čiaru a sivé oči sa mu chladne ligotali. Prikázal jej, aby zosadla, zaviedol somáre pod ochranu skál a cyprusov a tam ich priviazal.

„Jane, naďabil som na chlapíkov, ktorých som hľadal, a idem si to s nimi rozdať," povedal.

„Prečo?" opýtala sa.

„Myslím, že teraz niet času, aby som vám to rozpovedal."

„Nemohli by sme prekĺznuť tak, aby nás nevideli?"

„Možno áno. Lenže ja hrám inakšiu hru. Ale rád by som vedel, čo budete robiť vy, ak by som sa nevrátil."

„Čo ja môžem robiť?"

„Hádam by ste sa mohli vrátiť k Tullovi. Alebo ostať v priesmyku, aby vás zajali zlodeji dobytka. Čo si vyberiete?"

„Neviem. Nemôžem poriadne premýšľať. Ale myslím, že by som bola radšej, keby ma zajali zlodeji."

Lassiter si sadol, sklonil hlavu do dlaní a na niekoľko minút zotrval v hlbokých a zjavne bolestných myšlienkach. Keď zdvihol tvár, bola strhaná, vráskavá a chladná, ani vykresaná z mramoru.

„Pôjdem. Spomenul som to len preto, lebo by sa mohlo stať, že sa nevrátim. Ale ja som si celkom istý, že sa vrátim."

„Je to nevyhnutné, aby ste toľko riskovali? Musíte ešte vždy bojovať? Či ste už nepreliali dosť krvi?"

„Rád by som vám povedal, prečo ta idem," pokračoval tak chladno, ako s ňou hovoril len zriedka. Zbadala to, ale bolo jej to všetko jedno, tak, akoby bol k nej hovoril nežne a vrúcne ako predtým.

„Ale tak sa mi zdá, že vám to nepoviem. Poviem vám len toľko, že milosrdenstvom a dobrotou, aké sú vo vás,

hoci uznávam, že sú to najvznešenejšie ľudské vlastnosti, nemožno sa riadiť tu na hraniciach Utahu. Život je tu peklom. Myslíte si - alebo aspoň ste si myslievali - že vaše náboženstvo urobilo z tohto života nebesá. Ale teraz vám už hádam padli klapky z očí. Nechcem vás mať inakšiu, a preto sa vás pokúsim ukryť niekde v tomto priesmyku. Rád by som ukryl a] veľa iných žien, lebo som zistil, že medzi vaším ľudom je viac takých žien, ako ste vy. A bol by som rád, keby ste aj vy pochopili, aký je tento život na hraniciach ťažký a krutý. Je priam prekliaty. Vy ste si azda mysleli, že cirkev a cirkevníci ho zlepšia. Ale oni ho zhoršili. Dávate tomu všakové mená - biskupi, starší, kazatelia, mormonizmus, povinnosť, viera, láska. Alebo snívate - alebo vás dohnali do šialenstva. Som chlap a viem to. Ja ich nazývam fanatici, nohsledi, slepé ženy, utláčatelia, zlodeji, rančeri, zlodeji dobytka, jazdci. A máme tu to, čo ste prežili za tieto posledné mesiace. Nedá sa nič robiť. Ale nemôže to trvať naveky. A zapamätajte si toto - raz bude na týchto hraniciach lepšie, čistejšie, vďaka ľuďom, ako je Lassiter!"

Videla, ako sa jeho vysoká, vzpriamená postava celá trasie, ako čudne a uprene sa na ňu díva, a potom sa ticho, kradmo odplazil pomedzi skaly a stromy. Keďže Ringovi a Whitiemu nedal rozkaz, aby ho nasledovali, ostali s Jane. Cítila sa nesmierne ukonaná, ale nebola to únava telesná. Sadla si do tieňa a pokúsila sa premýšlať. Videla plaziacu sa jaštericu, kvety kaktusu, somáre so zvesenou hlavou, oddychujúcich psov, orla vysoko nad žltým previsom. Kedysi vedela mať z najobyčajnejšieho kvietka, farby, letu včely, alebo hocijakého živého tvora nesmiernu radosť. Lassiter odišiel, podriadiac sa nevyliečiteľnému volaniu svojej krvi, azda po vlastnú smrť; a ona bola smutná, ale v jej smútku nebol nijaký cit.

Zrazu z ústia kaňonu tesne nad ňou ozval sa jasný, ostrý výstrel z pušky. Plesli ozveny. Potom nasledoval prenikavo vysoký výkrik úzkosti, ktorý rýchlo zanemel. Zazneli nové ozveny ani pochmúrny výsmech. Temné výstrely z revolvera - chrapľavé výkriky - dupot kopýt - škrípavé erdžanie koní - zmes ozvien - a znova tíš! Lassiter musí mať plné ruky práce, pomyslela si Jane, a neprebehol ňou mráz, nezbledla jej napätá pleť. Áno, hranica je prekliate miesto. Ale život bol vždy prekliaty. Ľudia odjakživa prelievali krv. Mysľou jej preblysli obdobia dejín sveta - grécke a rímske vojny, temný stredovek, zločiny v mene viery. Na mori, na zemi, všade - strieľajúci, vraždiaci, kľajúci, bojujúci a bijúci sa ľudia! Pahltnosť, násilie, útlak, fanatizmus, láska, nenávisť, pomsta, spravodlivosť, sloboda - za to všetko sa ľudia zabíjali navzájom.

Ležala tam pod limbami, vyzerajúc pomedzi lístie, jemné ani čipka, na belasú oblohu, a premýšľala a čudovala sa a o nič sa nestarala.

Poludňajšie ticho preťali ďalšie hromové výstrely. Počula, ako sa skotúľala zvetraná skala, ako ktosi zachrípnuto a varovne vykríkol, poplašné zvrieskol, a potom zasa jasný, ostrý praskot pušky a ďalší výkrik, a toto bol už výkrik smrti. Potom výstrely z pušky prenikli cez dutú salvu výstrelov z revolvera. Ponad Janinu skrýšu prefičali guľky: jedna narazila na kameň a zaskučala v povetrí. Potom začas nasledovali výstrely naverímboha; a napokon zamĺkli pod dlhou dunivou paľbou z ťažkých zbraní.

Po nejakom čase Jane začula klopot konských kopýt na kameňoch, a zvuk prichádzal čoraz bližšie. Znova nastalo ticho, pokým ju Lassiterov mäkký, cingotavý krok nepresvedčil, že sa k nej blíži. Keď sa zjavil, bol samá krv.
„No, Jane," ozval sa. „Predsa som sa vrátil. A nerobte si so mnou starosti."
Vodou z čutory si poumýval krv z tváre a rúk.
„A teraz sa poponáhľajme, Jane. Roztrhajte mi šál na dvoje a pozaväzujte mi toto. Tá diera, čo mám v ruke, bude trocha nepríjemná, horšia ako to škrabnutie nad uchom. Tak - tak to má byť! Nie ste ani trocha nervózna - ani sa netrasiete. Tuším som podceňoval vašu odvahu. Som rád, že ste taká odvážna práve teraz - keď to budete najväčšmi potrebovať. Dobre som sa kryl, aby ma nezasiahli hlboko, ale po celý čas bzíkalo okolo mňa olovo. Vystrieľal som z pušky všetky náboje a potom som šiel za nimi. Možno ste to počuli. Vtedy ma aj ranilo. Musel som použiť všetky náboje zo svojich zbraní a ako som videl, aj oni si ich vystrieľali. Zlodeji dobytka a mormóni, Jane! A teraz mám v sebe päť guliek a na sebe zbrane bez guliek. Poponáhľajte sa."
Odopäl sedlové torby zo somárov, spustil sedlá na zem a nechal ich ležať, odviazal somáre, zavolal psov a prekliesnil si cestu pomedzi kamene a limby k čistinke, kde stáli dva kone.
„Ste dosť silná, Jane?" opýtal sa.
„Myslím, že áno. Nie som ustatá," odpovedala Jane.
„Tak to nemyslím. Znesiete čosi strašné?"
„Znesiem všetko."
„Tak sa mi zdá, že vyzeráte akási chladná a akoby nechápavá. Ja vás len pripravujem."
„Na čo?"
„Nepovedal som vám, prečo som musel stoj čo stoj dostať tých chlapov. Nemohol som vám to povedať. Verte mi: boli by ste umreli. Ale teraz vám to už môžem povedať - ak len vydržíte taký otras."
„Len hovorte, priateľu."
„Mám malú Fay! Žije ... síce je ranená... ale bude žiť!"
Umŕtvené city Jane Withersteenovej, prebudené k životu Lassiterovým hlbokým, rozochveným hlasom, prešli do agónie.
„Tu je," doložil a ukázal jej miesto, kde malá Fay ležala na tráve.
Jane nemohla ani hovoriť, ani stáť, len klesla na kolená. Podľa dlhých nádherných zlatých vlasov spoznala Jane milovanú Fay. Ale Fayina krása bola preč. Tvár mala utrápenú a ostarnutú zármutkom. No nebola mŕtva - srdce jej bilo - a Jane Withersteenová pozbierala všetky sily a znova ožila.
„No vidíte: musel som ísť po Fay," povedal Lassiter, keď si kľakol, aby jej poumýval bledú tváričku. „Ale tak sa mi zdá, nerád by som bol, keby som sa ešte raz musel tak rozhodovať ako teraz. V tej skupine bol jeden dokaličený chlapík, Jane. Možno ho dokačil Venters. Iste práve preto tu ostali. Prvé, čo som videl, bola malá Fay, a potom som si už len lámal hlavu, ako ju dostať. A chcel som mať aj kone. Musel som sa o to pokúsiť. Tak som sa priplazil celkom k ich táboru. Jeden chlapík vyskočil na koňa s malou Fay, a keď som ho zostrelil, ona, pravdaže, padla. Je omráčaná a dobitá - padla dolu hlavou... ale už sa preberá, Jane! Nie je

ťažko ranená."
Dlhé mihalnice Fay sa zachveli: otvorila oči. Sprvu sa zdalo, že sú potiahnuté sklom. Vyzerali akoby omámené od bolesti. Potom ožili, stmavli, zažiarila v nich vnímavosť - prekvapenie - spomienka - a zrazu úžasná radosť.
„Mamička - Jane!" šepkala.
„Ach, Fay, moja Fay!" skríkla Jane, zdvihla dieťa a pritisla ho k sebe.
„No a teraz môžeme ísť medzi zlodejov!" povedal Lassiter pochmúrne a chladne. „Jane, pozrite dolu do priesmyku!"
Ponad pahrbky skál a šalvie Jane zazrela skupinu jazdcov, ktorí vyplňovali úzke hrdlo priesmyku; a na čele bol biely kôň, ktorého spoznala aj na vzdialenosť najmenej jednej míle.
„Tull!" vykríkla.
„Tak sa zdá. Ale ešte je celá hra v našich rukách. Sedia na ustatých koňoch. Venters ich iste ponaháňal. Iste si to neodpustil. A my máme svieže kone."
Náhlivo pripäl sedlové torby, prebehol rýchlym pohľadom po popruhoch, strmeňových remeňoch a strmeňoch, a potom odskočil.
„Zdvihnite malú Fay."
Jane s trasúcimi sa rukami počúvla.
„Pozbierajte sily, žena! Teraz ide o život, nezabúdajte. Vysadnite! Držte rozum v hrsti. Buďte tesne pri mne. Všímajte si, kam váš kôň ide, držte ho na uzde!"
Jane s námahou vysadla; horko-ťažko našla silu, aby udržala opraty, aby popchla koňa, aby sa na ňom udržala a jazdila. Duše sa jej zmocnil úžasný, kŕčovitý, zbabelý strach. Lassiter rýchlo unikal cez šíre priestranstvo, ponad náplavy, cez šalviu, do úzkeho kaňonu, kde sa rýchly klepot kopýt ostro a hrmotavo odrážal od stien. Vietor jej hučal v ušiach; žiarivé útesy plávali okolo nej a pod ňou unikala cesta a šalvia a tráva. Lassiter obrátil k nej obviazanú, skrvavenú hlavu: čosi jej kričal, aby ju povzbudil; obzrel sa dolu do priesmyku; popchol koňa. Jane sa ho stále držala a tiež popchýnala koňa. A kone prešli z tvrdého zúrivého cvalu do letiaceho, urputného trysku. Ešte jakživ nejazdila takým tempom. Zúfalo sa usilovala dostať sa do rytmu koňa, aby mu aspoň trocha pomohla, aby videla najlepší terén a zaviedla ho ta. No nič sa jej nedarilo, iba to, že sa udržala v sedle a popchýnala a popchýnala. Chvíľami zatvárala oči, lebo nezniesla pohľad na zlaté kadere Fay, rozviate vetrom. Nemohla sa ani modliť, nemohla ani reptať, už jej nezáležalo ani na sebe samej. Všetko, čo bolo na svete živé, dobré, potrebné, všetko, v čo sa úfala v nebi, sústredilo sa na to, aby Lassiter doviezol malú Fay do bezpečia. Najradšej by bola tú beštiu so železnými čeľusťami, na ktorej sedela, obrátila späť, oddala by sa tomu neústupčivému čiernobrvému Tullovi. Ale vedela, že Lassiter by sa obrátil s ňou, a tak len cválala a cválala ďalej.
Jane Withersteenová nevedela, či ten trysk trval minúty alebo hodiny. Lassiterov kôň ju pokryl penou, čo odletovala dozadu v bielych prúdoch. Oba kone uháňali, ako najrýchlejšie vedeli, kedy-tedy im dovolili spomaliť tempo, aby ich celkom neuštvali, a potili, zdýmali a tackali sa ďalej.
„Ach, Lassiter, musíme ísť tryskom .. .!"

Obzrel sa, ale nepovedal nič. Obväz mu odvialo z hlavy a po tvári mu stekala krv. Skláňal sa pod ťarchou krívd, jazdy a svojho bremena. A predsa, aký vyzeral chladnokrvný a zachmúrený - aký neoblomný! Kone šli krokom, klusom, cvalom, tryskom, uháňali, aby zas spomalili do kroku." Hodiny ubiehali alebo sa vliekli. Čas bol okamih - večnosť. Jane Withersteenová mala pocit, že ju prenasleduje peklo, a neodvážila sa obzrieť, lebo sa bála, že spadne z koňa.
„Ach, Lassiter, už sa blíži?"
Zachmúrený jazdec pozrel ponad plece, ale nepovedal ani slova. Zlaté vlasy malej Fay viali v bríze. Slnko pražilo, steny žiarili, šalvia sa ligotala. A potom sa zdalo, že slnko zmizlo, na steny ľahol tieň, šalvia vybledla. Kone šli krokom - klusom - cvalom - tryskom - a zasa krokom. Pod výčnelkami útesov sa dĺžili tiene. Kaňon sa skrúcal, rozjasňoval a ústil do dlhej, širokej doliny, obkľúčenej stenami. Slnko, skláňajúce sa k západu, znova zalialo šalviu červeňou. Ďaleko vpredu zjavili sa okrúhle, zbrázdené kamene a zatarasili priesmyk.
„Vydržte, Jane, vydržte!" volal Lassiter. „Vyhráme to, ak nebudete slabá."
„Choďte ďalej - sám, Lassiter! Zachráňte Fay!"
„Len s vami!"
„Ach! - Som zbabelec - mizerný zbabelec! Nevládzem bojovať, alebo myslieť, alebo dúfať, alebo sa modliť! Som stratená! Ach, obzrite sa, Lassiter! Už ide? Ja to ... už ... nevydržím..."
„Dýchajte zhlboka, žena, a nejazdite kvôli sebe alebo kvôli mne, ale kvôli malej Fay!"
Posledný mučivý trysk cez šalviu tak unavil Lassiterovho koňa, že už išiel len krokom.
„Je hotový," povedal jazdec.
„Ale nie ... nie!" stenala Jane.
„Obzrite sa, Jane, obzrite sa. Prešli sme touto dolinou tri-štyri míle, a Tull ešte nie je na obzore. Už len niekoľko míľ!"
Jane sa obzrela na dlhý pás šalvie a objavila v stene úzky otvor, cez ktorý vychádzal rad tmavých koní s bielym na čele. Pohľad na jazdcov pôsobil na Jane ako dráždidlo. Váha mrazivého, desivého strachu povolila. A keď sa dívala dopredu na psov, na Lassiterovho krivkajúceho koňa, na krv na jeho tvári, na skaly, čo sa čoraz väčšmi blížili, a napokon na zlaté vlasy Fay, ľad sa jej v žilách roztopil a pomaly, podivne pozbierala v sebe sily, ktoré, ako verila, jej pomôžu dostať sa do bezpečia, čo jej Lassiter sľuboval. A ako sa dívala, Lassiterov kôň sa potkol a padol.
Lassiter si preložil nohu a vykĺzol zo sedla.
„Vezmite dieťa, Jane, povedal a zdvihol k nej Fay.
Jane, náhle silná, zovrela ju do náručia. „Približujú sa," pokračoval Lassiter, dívajúc na na jazdcov, čo ich prenasledovali. „Ale aj tak im prejdeme cez rozum."
Obrátil sa s Janinými opratami v ruke, a chcel práve vykročiť, keď na koni, čo padol, zazrel sedlovú torbu.
„Ešte mám toľko času," mumlal si v duchu a rýchlymi prstami, ktoré sa nemýlia a nehabkajú, odopäl torbu a prehodil si ju cez plece. Potom sa pustil do behu, vedúc Janinho koňa, a utekal a klusal a kráčal, a zasa utekal. Celkom pred nimi Jane zazrela holú strminu. Lassiter ju dobehol, prehľadal jej úpätie, a keď našiel preliačinu, vliekol unaveného koňa hore po oblých hladkých kameňoch. Keď sa Jane obzrela, vi-

dela Tullovho bieleho koňa ani nie na míľu od nich a jazdci sa tiahli v dlhom rade za ním. Keď pozrela dopredu, videla ďalšie doliny vpravo a vľavo čnejúci útes. Lassiter potiahol koňa a pokračoval v ceste. Malá Fay ležala jej v náručí s otvorenými očami, ešte vždy zatienenými bolesťou, ale už nie neživými a sklenými od strachu. Zlaté kadere povievali pred Janinými perami; drobné rúčky jej slabo zvierali rameno; okolo nežných ústočiek poletoval náznak smutného dôverčivého úsmevu. A v Jane Withersteenovej sa prebudila levica.

Lassiter viedol koňa hore hladkým svahom k poskrúcaným a vyblednutým limbám. Keď boli medzi nimi, zastavil.

„Jane, dajte mi dievča a zíďte dolu," povedal. Akoby ním bolo šklblo, odopäl si prázne čierne zbrane a tváril sa, že je to neodvolateľný koniec. Potom vzal Fay na ruky a na chvíľu postál a obzrel sa. Tullov biely kôň vystupoval na kopec z okrúhleho kameňa a nasledovalo ho niekoľko hnedákov a vraníkov. „Ktovie, čo si pomyslí, ak uvidí tie prázdne zbrane. Jane, prineste si sedlovú torbu a vystupujte za mnou."

Ligotavý nádherný holý svah s malými priehlbňami dvíhal sa vyššie a vyššie, aby ustúpil strmému žltému bralu. Jane sa pozorne dívala, kam stúpa, a kráčala za Lassiterom. Šiel pomaly. Možno len šetril silami. Ale zazrela na kameni kropaje krvi, a už vedela. Vystupovali a vystupovali a ani sa neobzreli. Prsia sa jej dvíhali; začínala mať pocit, akoby jej boli drobné hroty ostrej ocele prenikli do boku a do pľúc. Počula Lassiterovo dychčanie a rýchlejšie zdýmanie psov.

„Počkajte ... tu," povedal.

Vystúpil prvý po kamennom brale, na ktorom boli vykresané zárezy drobných schodov, nad ním čnel roh bielej steny, a nad všetkým visela velikánska, mohutná skala.

Psi vycupotali hore a zmizli za rohom. Lassiter vyšiel s Fay hore schodmi, zatackal sa ani opitý a tiež zmizol. Ale hneď sa aj vrátil sám a napoly pribehol, napoly sa skĺzol k Jane.

Potom sa zdola ozvali zachrípnuté výkriky zlostných chlapov. Tull a niekoľkí jeho jazdci prišli na miesto, kde sa Lassiter rozlúčil so svojimi zbraňami.

„Možno sa vám zíde tento malý oddych!" povedal Lassiter a horiacimi očami pozrel dolu. „No, Jane, toto je posledný ťah," pokračoval. „Vystúpte po tých schodíkoch. Pôjdem za vami a budem vás podopierať. Nemyslite na nič. Len choďte. Malá Fay je hore. Oči má otvorené. Povedala mi: ‚Kde je mamička Jane?'"

Jane Withersteenová bez bázne alebo strachu, bez jediného skĺznutia alebo dotyku Lassiterovej ruky vystúpila po rebríku z vykresaných schodíkov.

Potisol ju za roh steny. Fay ležala s naširoko otvorenými očami v tieni pochmúrnej skaly. Psi vyčkávali. Lassiter zdvihol dieťa a zabočil do tmavej rozčesliny. Bola krivolaká. Čoraz širšia. Otvárala sa. Jane prekvapilo, aký nádherne hladký a strmý svah vedie hore pomedzi zosuté, rozrumené, rozknísané steny. Zapadajúce slnko zaplnilo priechod červeným oparom. Lassiter sa štveral pomalým, pravidelným krokom, stekal z krvi tak, že zanechával za sebou na bielom kameni červené škvrny. Jane sa usilovala nestúpať na jeho krv, ale musela, lebo nemala ináč kde stúpiť. Sedlová torba ju začala ťahať; lapala po dychu; nazdala sa, že

jej rozhodí srdce. Jazdec stúpal pomalšie a pomalšie a hvízdavo dýchal. Svah sa rozširoval. Stáli tam velikánske vežičky a sochy z kameňa a hrozivo sa nakláňali. Cez rozčesliny, kde bola stena puknutá, žiaril červený opar západu. Jane nezdvihla zrak, ale cítila, ako na ňu padá tieň zvetraných previsov nad nimi. Cítila, že je to strašidelné, hrozivé miesto. A liezla ďalej so srdcervúcim úsilím. A na vrchole svahu, na úzkom, hladkom predele padla vedľa Lassitera a Fay.

Zviechal sa na nohy - opierajúc sa o velikánsku, nachýlenú skalu, ktorá stála na malom podstavci. Položil na ňu ruku - tú prestrelenú - a Jane videla, ako mu z rozkmásanej rany kvapká krv. Potom padol na zem.

„Nie ... nemôžem ... to ... urobiť... Jane!" šepkal.

„Čo?"

„Spustiť kameň! ... Celý život... som strašne rád ... spúšťal kamene ... a teraz ... nemôžem!"

„A prečo? Hovoríte čudné veci. Načo spustiť kameň?"

„Mal som v úmysle ... doviesť vás sem ... spustiť kameň. Pozrite! Rozdrví previsy ... uvoľní steny ... uzavrie východ!"

Keď sa Jane Withersteerová zahľadela dolu tým dlhým svahom, obohnaným zvetranými skalami a čakajúcim na najmenší náraz, aby sa zrútili, videla, že sa Tull zjavil na dne a začal liezť hore. Nasledoval ho jeden jazdec - potom druhý a tretí.

„Pozrite! Tull! Jazdci!"

„Áno ... teraz ... nás dostanú."

„Prečo? Či už nemáte toľko sily, aby ste spustili kameň?"

„Nejde o to ... Jane ... ale stratil som odvahu!"

„Vy? ... Lassiter!"

„Chcel som ho spustiť... mal som to v úmysle ... ale... nemôžem. Tam vzadu je Ventersova dolina. Mohli by sme žiť tam. Ale ak spustím kameň... uzavrieme sa tam navždy. A to si netrúfam. Myslím na vás!"

„Lassiter! Spusťte ten kameň!" zvolala.

Vstal tackavo, ale s vážnou tvárou, a zase položil krvavú ruku na Knísavú skalu. Jane Withersteenová sa dívala dolu do priechodu. Tull už liezol. ‚Priam vidím jeho tmavú, neoblomnú tvár,' myslela si v duchu. Za ním vystupovalo niekoľko ďalších jazdcov. Čo znamenali pre Fay ... pre Lassitera ... pre ňu samu?

„Spusť ten kameň, Lassiter! ... Ľúbim ťa!"

Pod jeho mŕtvolnou bledosťou, krvou a železom vychudnutých líc a vráskavého čela nastala veľká zmena. Priložil obe ruky na skalu, zaprel sa do nej plecom a napäl mocné telo.

„Spusť ten kameň!"

Zaknísal sa, zastenal, zaškrípal a pohol sa; a s pomalým hrkotom, ako v zlostnom uľahčení, začal sa nakláňať. Čakal celé stáročia, aby raz padol, a teraz sa mu do toho akosi nechcelo. Potom zrazu, akoby doň vdýchli život, vrhol sa prudko dolu, aby skĺzol po strmom svahu, aby sa rýchlejšie vyhupol do vzduchu, aby nabral silu a skočil na vysoký nachýlený previs pod sebou. Previs sa rozletel na atómy. Vlna vzduchu - ničivý náraz! Červeň západu na chvejúcich sa okrajoch zahalil prach; zahalil aj Tulla, keď klesol so zdvihnutými rukami na kolená. Stĺpy a pomníky a kusy steny majestátne padali. Z hĺbky vystupovalo dlhotrvajúce hromové dunenie.

Vchod do priesmyku Sklamania sa uzavrel navždy.